

ሰኦዲስ

ሰለምቴዎች መመሪያ

ሁሉንም የህይወት ዘርፎች የሚያካትቱ አስፈላጊ የሆኑ ሽሪዓዊ
ማብራሪያዎችና ቀለል ያሉ ህግጋት ለሰኦዲስ ሰለምቴዎች

ፈህድ ቢንሣሊም ባህማም

NEW
MUSLIM
GUIDE

አምነትህ

ንፅህናህ

ሠላትህ

ጾምህ

ምጽዋትህ
(ዘካህ)

ሐጅህ

የንግድ ግንኙነትህ

ምግብህና መጠጥህ

ልብስህ

ቤተሰብህ

ስነ-ምግባርህ በአስላም

አዲሱ ሕይወትህ

ለአዲስ ስለምቴዎች መመሪያ

ይህ በስዕል የተደገፈው መመሪያ፣ መፅሐፍ አዲስ ለስለምከው ወገን፣ ለሰዎች የተቸረ ዐጋ ስለሆነው ስለታላቁ ሃይማኖት አስልምና መግቢያና የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ዕውቀት ያስጨብጥሃል። ዘወትር በምትኗረውና አስፈላጊ በሆኑ የህይወት ጉዳዮችም ማብራሪያ ይሰጣል።

ለተለያዩ ጥያቄዎችም ምላሽ ይሰጥሃል። በዙሪያህ ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር አንዴት መኖር አንዳለብህም ግልፅና ቀለል ባለ አኳኝን ያብራራልሃል። መፅሐፉ የሚያቀርብልህ መረጃዎች ውሳኔ፣ የሰነድ ማስረጃ ያላቸው ሲሆኑ መሠረታቸውም ቁርዓንና የንብዩ /ሰ.ወ./ ሐዲሶች ናቸው።

ይህ መፅሐፍ ዝርዝር የሆኑ ማብራሪያዎችን በማቅረቡ ረገድ ለንባብ ቀላል በሆነ አኳኝን ከመዘጋጀቱ ጎን ለጎን አንዳንድ በዕለቱ የሚገጥሙ የህይወት ጉዳዮች ሽሪዓዊ ብይናቸው ምን እንደሆነ ለማወቅ ከፈለግህም በቂ የሆነ ማመሳከሪያ እንዲሆን ተደርጎም ተዘጋጅቷል።

www.newmuslim-guide.com

NEW
MUSLIM
GUIDE

Tel: +441214399144
uk@modern-guide.com

9 660000 012062
ISBN: 978-603-00-9103-4

ለአዲስ ሰለምቴ መመሪያ

ሁሉንም የህይወት ዘርፎች የሚያካትቱ አስፈላጊ የሆኑ ሽሪዓዊ ማብራሪያዎችና
ቀለል ያሉ ህግጋት ለአዲስ ሰለምቴዎች

ፊህድ ሣሊም ባህማም

دليل المسلم الجديد

أمهري

© **Fahd Salim Bahmmam , 1433**
King Fahd National Library Cataloging-in-Publication Data

Bahammam, Fahd Salim

The new muslim guide. / Fahd Salim Bahammam ; Larabi

Ben Rezzouk - Riyadh , 1433

246 p ; 18.5X20.5 cm

ISBN: 978-603-00-9103-4

(Amharc Language text)

1-Islamic preaching I-Larab Ben

Rezzouk(translator) II-Title

210.7 dc 1433/853

L.D. no. 1433/853

ISBN: 978-603-00-9103-4

Second Edition

1434/2013

All rights reserved for

Modern Guide

For charitable printing and distribution of the book

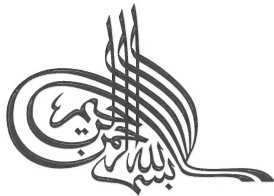
Please contact

Modern Guide

Kingdom of Saudi Arabia-Riyadh

Tel: + 96614486000

Fax: + 96614482181

Editorial Advisors

Dr. 'Ali Muhyid-Deen Al-Qarrah Daaghee

Secretary General, International Union of Muslim Scholars

Dr. Abul Fattaah Mahmood Idrees

Head of Comparative Jurisprudence Department, Sharee'ah
and Law College, Al-Azhar University

Dr. Muhammad Jabr Al-Alfee

Expert, International Islamic Fiqh Academy, Organisation of
Islamic Conference

Dr. Yusuf ibn 'Abdulaah Ash-Shubaylee

Professor of Comparative Jurisprudence, High Judicial
Institute, Imaam Muhammad ibn Saud Islamic University

AUTHOR	FAHD SALEM BAHAMMAM
TRANSLATOR	MUSTAFA HAMID YOUSSEF
PROJECT MANAGER	KHALED AHMED AL-AHMADI
EDITOR	HUSSEN KEDIR MOHAMMED ABDULRAHEEM MUSA HUSSAN
DESIGN AND PRODUCTION	MODERN GUIDE
PHOTOGRAPHY	DPI STUDIO ET AL.
PUBLISHING AND DISTRIBUTION	DAAR SAMAA' AL-KUTUB PUBLISHING AND DISTRIBUTION
ELECTRONIC PUBLISHING	MODERN GUIDE IT

ያሳታሚው መቅድም

የአስልምና ሃይማኖት አጅግ በፍጥነት በመስፋፋቱ ረገድ ከሁሉም ሃይማኖቶች አንደሚበልጥ ስታትስቲካዊ መረጃዎች ሁሉ የሚስማሙበት ጉዳይ ነው። በየዕለቱ ወደ እምነቱ የሚገቡት ሰዎች ቁጥር በአፃፃፍ ከፍ እያለ ነው። እነዚህ ሰዎች ይህን የሚያደርጉት ሐይማኖቱ በራሱ ስለሚያሳምናቸውና አዲስ የሰለሙ ሰዎች ሕይወት ስር ነቀል በሆነ መልኩ ሲለወጥ ስለሚመለከቱ ነው።

በእርግጥ የዚህ ሁሉ ዋነኛው ምክንያት የአስልምና ሃይማኖት ዘላለማዊ የሆነ የአላህ ሃይማኖት በመሆኑ እንዲሁም ከአዕምሮ፣ ከነፍስና ከሰው አፈጣጠር ጋር ተስማምቶ የሚጓዝ ሃይማኖት በመሆኑ ነው።

ከዚህ በተጨማሪም ዘመኑ ያፈራቸው የተለያዩ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን ተጠቅመው መስላም ያልሆኑ ወገኖችን ወደ እስላም የሚጋብዙ የተለያዩ የዳዕዌ ማዕከሎች የሚያደርጉት የተባረከና የተቀደሰ ትግልም የራሱን እስተዋዕድ እያበረከተ ነው።

ሆኖም ግን ይህ የተባረከና የተቀደሰ የዳዕዌ ትግል አዳዲስ ሰዎች ወደ እስልምና እንዲገቡ በማድረጉ ተግባር ላይ ብቻ ተገድቧል። የምስክርነትን ቃል በእንደበታቸው ገልፀው ወደ እስላም ለገቡት አዳዲስ ሰዎች አጃቸውን ይዞ በቀጥተኛው ጎዳና ላይ እስከ መጨረሻው ሊያስገቡባቸው የሚችል ግልፅ የሆነ መንገድ፣ መዳረሻና ግብ በወጥ አያቀርብላቸውም። ወደ እስልምና የገባ አዲስ ሰው ደግሞ በሁሉም የህይወት ዘርፍ አምኖ ሊቀበለው፣ ሊማረውና ሊተገብረው የሚገባ በርካታ ነገር ከፊት ለፊቱ ይጠብቀዋል።

ዳፍ ሰማእ የመፅሐፍት ማዕከል የተጠቀሰውን ክፍተት ሊሞላ በሚችል መልኩ በሁሉም የዓለም ሃገራት ላይ ለሚገኙ አዲስ ሰለምቴዎች በሁሉም ዓይነት ቋንቋ ይህን የመመሪያ መፅሐፍ ሲያቀርብ ከፍተኛ ከብር ይሰማቸዋል። መፅሐፉ አስተማማኝ የሆነ ዕውቀትንና ብቃት ያላቸው ባለሞያዎችን መሠረት ያደረገ ልዩ ሥራ ነው።

ለከቡራትና ለከቡራት አንባቢያን የምናቀርበው ይህ መፅሐፍ ዋነኛ መነሻና መሠረት ከመሆኑ በተጓዳኝ በሁሉም ሃገራት ውስጥ ለሚኖሩ አዳዲስ ሰለምቴዎች ሁሉ የአላህን ሐይማኖት በማስተዋወቅ ረገድ አገልግሎቱን ለማዳረስ በሚል ፕሮግራሙን በኢንተርኔት፣ በማህበራዊ ድረ-ገጾች፣ በማስተማሪያ ቪዲዮዎችና በመሳሰሉት አሰራሮቹ ነው።

በንግግርና በተግባራችን ቀናዲነትን የእንዲሰማሰን አላህን (ሱ.ወ.) እንጠይቃለን።

አሳታሚው

የማንዋሉ ማውጫ

መቅደሳቸው

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ	24	አልዋጂብ (ግዴታ) - ሐሪም (ክልከል) - አስቡና ወከል ሙስታሐብ (ተወዳጅ ተግባር) - የሚጠላ (ክርሃ) ነገር ማለት - የተፈቀደ አልተመቀላም	31
ይህን ፀጋ ማመስገን የሚቻለው እንዴት ነው?	25	አምስቱ የአስልምና መሠረቶች:-	31
በህይወት የመኖሪያችን ዓላማ:-	25	የሃይማኖቱን ሕግጋት እንዴት አውቃለሁ?	33
እስላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት:-	26	የአስልምና ሃይማኖት አውነታዎችን በማብራራት ረገድ ታማኝ የሆነውን አልተመቀላም	33
ለዚህ ነው የአስልምና ሃይማኖት የማንኛውንም ሕዝብ ባህልና ልምድ የሚያከብረው:-	26	አስልምና ሚዛናዊ ሃይማኖት ነው:-	34
መሬት ሁሉ አላህን የማምለኪያ ቦታ ነው:-	26	የአስልምና ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል:-	35
በአስልምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃል አማላጅ የለም:-	27	አስልምና ሁሉንም የህይወት ዘርፍ የሚመለከት የተሟላ መመሪያ ነው	35
ነገርግን እስላም ብርሃኑን ፈንጠቀና ለሰው ልጅ ከብርን አንናፀፈው፤	27	አስልምና የሚለካው፤ በአንዳንድ መስሊሞች ተግባር ሳይሆን በሃይማኖቱ ምንነትና ምንጭ ነው:-	36
የአስልምና ሃይማኖት የመስሊም አዕምሮ ነፃ እንዲሆን አድርጓል:-	28	አምስቱ አጅግ አስፈላጊ ነገሮች:-	37
እስላም የህይወት ሃይማኖት	29	ሃይማኖት	37
ምድርን ማልማት	29	አካል	37
ከሰዎች ጋር መኖር	29	አዕምሮ	38
የዕውቀት ሃይማኖት	29	ዘር	38
እስላማዊ ሕግጋትን መመረቅ	30	ገንዘብ	39
የሸሪዓ ሕግጋት:-	31		

ማጣቀሻ	ገጽ	ማጣቀሻ	ገጽ
ሁለቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓላማቸው	42	ስድስቱ የእምነት መሠረቶች	49
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የምንለው ለምንድነው?	42	በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-	49
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም	42	በአላህ መኖር ማመን፡-	51
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች	43	የአላህ ፍጥረት	51
መነሐመድ የአላህ መልአከተኛ መሆናቸውን መመስከር	44	አላህ መኖሩ፣ እጅግ ግልል የሆነ ነገር ነው፤ መረጃዎችን መዘርዘርም አያስፈልግም፡፡	51
ነቢዩን (ሲዐዉ) ማወቅ፡-	44	በኃይሉ አላህ ጌትነት ማመን	52
ልደታቸው፡-	44	በአላህ መልአከተኛ (ሲዐዉ) ዘመን የነበሩ አረብ ኢጋሪዎች በአላህ ጌትነት ያምኑ ነበር፡-	54
ህይወታቸውና እድገታቸው፡-	44	በአላህ ጌትነት ማመን ቀልቸን ያረጋጋል፡-	54
ተልዕኳቸው፡-	44	በነፍስ ውስጥ የሚመላለሱ መሰረት የለሽ ነገሮችን መዋጋት	55
የዳዕዋ (የሰበክ) መጀመር፡-	44	ደግሞትና አስማተኝነትን መዋጋት	55
ስደት፡-	46	መጥቀምና መጥፋት በአላህ እጅ ነው፡፡	56
እስልምናን ማስረጨት፡-	46	ስውርንና የወደፊትን ከአላህ ሌላ ማገም እያውቅም፡፡	56
ሀልፊታቸው፡-	47	ኢስላም በአዕዋፍ ገድ ማለትንና ማሟረትን እርም አድርጓል፡፡	56
«መነሐመድ የአላህ መልአከተኛ ናቸው» የሚለው ቃል ትርጉም	48	በአላህ እምላክነት ማመን	56
ነቢዩ(ሲዐዉ) ሁሉንም ነገር አስመልክቶ የተናገሩትን አውነት ብሎ መቀባል ያስፈልጋል፡፡	48	በአላህ እምላክነት የማመን አስፈላጊነት፡-	57
ነቢዩ (ሲዐዉ) ያዘጋጁትን ነገሮች መተግበርና ከአካሉት ተግባራት መታቀብም ያስፈልጋል፡፡	48	እምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?	58
አላህን ማምላክ የሚኖርባችን ነቢዩ (ሲዐዉ) በደገጥነት መልኩ ብቻ መሆን ይኖርበታል፡፡	49	በሁሉም የህይወት ዘርፍ አላህን ስለማምለክ፡-	58
		እምልኮ (ዲባዳ) ሰው የተፈጠረበት ዓላማ ነው፡-	58
		የእምልኮ (ዲባዳ) መሠረቶች	59

ማግለጫ	ገጽ	ማግለጫ	ገጽ
የአምልኮ ቅድመ ሁኔታዎች፡-	59	የቁርአን ልዩ መግለጫዎች	68
የመጀመሪያው አምልኮን ያለ ምንም ተጋሪ ለአላህ ብቻ ማየል ሲሆን	59	ቁርአንን አስመልክቶ ያለብን ግዴታ ምንድን ነው?	70
ሌላው ደግሞ የአላህ መልእክተኛ (ሲወደ)፣ ቤተክርስቲያን የአምልኮ ተግባር ጋር የሚጣጣምና የሚስማማ መሆኑን ይኖርበታል፡፡	59	በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ስለሰ ነገር ሊኖረን የሚገባ አቋም ምንድን ነው?	71
ሺርክ (የአምልኮ ተግባርን ከአላህ ዉጪ) ላለ አካል ማጋራት	60	በመጽሐፍት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	72
ታላቁ ሺርክ፡-	60	በመልዕክተኞች ማመን	73
ትንሹ ሺርክ፡-	60	የሰው ልጅ መለኮታዊ መልዕክት ያስፈልገዋል፡፡	73
ከሰው መፈለግና ሰውን አንዳንድ ነገር መጠየቅ የሺርክ ተግባር ነውን?	61	በመልዕክተኞች ማመን ከአማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው፡፡	73
በአላህ ስሞችና ባህሪያት ማመን፡-	63	በመልዕክተኞች የማመን ትርጓሜ	74
ከአላህ ስሞች ውስጥ የተወሰኑት፡-	64	በመልዕክተኞች ማመን ምንን ያካትታል?	74
በአላህ ስሞችና ባህሪያት የማመን ፍሬዎች፡-	64	የመልዕክተኞች መግለጫ	75
ከፍ ያለ የአምነት ደረጃዎች፡-	65	የመልዕክተኞች ምልክቶች ታዓምራታቸው	76
አላህን የማመን ፍሬዎች፡-	65	በዒሳ(ዐ.ሰ) ዙሪያ ያለው የመስለም እምነት	76
በመለእክት ማመን	66	በሪሱ ሂሳ(ዐ.ሰ) ከተሳላቅ መልዕክተኞች አንዱና ስብዕናው እጅግ የላቀ ነው፡፡	76
በመለእክት የማመን ትርጓሜ	66	ከባድላህ ሂሳ(ዐ.ሰ) የእያም ዝርያ ሰው ነው፡፡	76
በመለእክት ማመን ምንን ያካትታል?	66	እሱ የመርኅም ልጅ ሂሳ ነው፡፡	76
በመለእክት የማመን ፍሬ ወይም ጥቅም፡፡	67	በርሱ በሂሳ(ዐ.ሰ) እና በኑብዩ መናኮመድ(ሲወደ) መካከል የቃላት መልዕክተኞች አለም፡፡	76
በመጽሐፍት ማመን	68	አላህ (ሱወ) በእርሱ እጅ አንዳፈወው ባደረጋቸው ታላም ራት እናምናለን፡፡	76
በመጽሐፍት የማመን ትርጓሜ	68	ዓላውላይ የአላህ ባረሻ መልዕክተኞች ነው ብሎ አስተማሪም ን ድረስ የእንደም ሰው እሆን የተሟላ ሊሆን አይችልም፡፡	76
በመጽሐፍት ማመን ምንን ያካትታል?	68	አላህ (ሱወ) አይሁዶች ሂሳን(ዐ.ሰ) ሊጓድሉት ቢፈለጉ ጊዜ ወደ ሰማይ ከፍ አይረገውና አላረገው እንጂ እሱ አልተጓደለም አልተሰጥሰምም፡፡	77
		በኑብዩ መናኮመድ (ሲወደ) ነባይነትና መልዕክተኝነት ማመን	78

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የኑብዩ መጋላመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልሰኩት ልዩ ይዘት	78	በመጨረሻው ቀን የማመን ምንን ያካትታል?	81
የኑብዩ መጋላመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልሰኩት የሐደምት መልሰኩቸውን መልሰኩት የማይቃሉ መሆኑ።	78	በመቀበሉበት የማመን	81
የኑብዩ መጋላመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልሰኩት ቀደምት መልሰኩቸውን የተካ መሆኑ።	78	ጀንትና አላት	82
የኑብዩ መጋላመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልሰኩት ሁለቱንም ፍብርቶች ማለትም ኢፓንጋንም ስሙንም የሚመለከት መሆኑ።	78	የቀበር ስቃይና ድሎቱ	82
በመልሰኩት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	79	በመጨረሻው ቀን የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	83
በመጨረሻው ቀን የማመን	80	በአላህ ውሳኔ (በቀደር) የማመን	84
በመጨረሻው ቀን የማመን ትርጓሜ	80	በአላህ ውሳኔ የማመን ትርጓሜ	84
ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ትኩረት ያደረገው ለምንድን ነው?	80	በአላህ ውሳኔ የማመን ምንን ያካትታል?	84
		የሰው ልጅ ምርጫ፤ ችሎታና ፍላጎት አለው።	84
		በአላህ ውሳኔ የማመን	86
		በአላህ ውሳኔ የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	87

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ጥንቃቄ	90	ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ)	93
ለሠላት አስፈላጊ የሆነው መፀዳዳት አንዴት ዓይነት ነው?	90	ትግዥ ሐደስና ውዳ	93
ከነጃሳ(ማልዕ ቆሻሻ) መጥራት	91	ውዳሕ የማደርገው አንዴት ነው?	94
ነገሮች መሰረታዊው የተፈቀደና ጎጂህ ነው።	91	ትልቁ ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) እና ትጥብቱ	96
ነጃሳ ነገሮች	91	ትጥብትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች	96
ከነጃሳ መጥራት	91	አንድ ሙስሊም ከጅናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው አንዴት ነው?	97
የኢስቲጋጃኤ(ዐፍረት ገላንና አካባቢውን ማጠብ) እና የመጸዳዳት ስርዓት	92	በክልሉ ላይ ማበስ	97
		ውግን መጠቀም ያታተው ወይም ያልቻለ ሰው	97

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ሠላት	100	ከዚህ በኋላ በመጨረሻው ረከዓ፤ በመጨረሻም ወደ ቀኑ በመዞር	113
የሠላት መሰረታዊ ትርጉሙ	100	የምስማደው እንዴት ነው?	114
የሠላት ደረጃና ትሩፋት	100	የሠላት ማዕዘናት ግዴታዎች	118
የሠላት ትሩፋት	101	የሠላት ውስጥ ሱናዎች	118
ሠላት ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	101	ሱጁደ ሰህው	118
ለሠላት ሊሟሉ የሚገቡ መሰረሮች ምንድን ናቸው?	102	ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች	119
ከሐደስና ከነጃሳ መጥራት፡፡	102	በሠላት ውስጥ የተጠሉ ነገሮች፡፡	119
ሀፍረተ ገላን መሸፈን	102	የተወደዱ ሠላቶች የሚባሉት ምንድን ናቸው?	120
ለሰት - ለሰጥ - ወንድ	102	በፈቃደኝነት የሚሰጉዱ ሠላቶች የሚከለከሉበት ወቅት፡፡	121
ወደ ቂብላ መቅጣጨት ወይም መዞር	103	ሠላተል ጀማዓ (በሕተብረት መስገድ)	122
የሠላት ወቅት መግባት	103	በኢማም የመከተል ትርጉም	122
አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው	104	ለኢማምነት የሚቀደመው ማን ነው?	122
የሠላት ቦታ (ስፍራ)	105	ኢማሙና ተከታዮቹ የሙቆሙት የት ነው?	122
የሠላት ገጽታ	107	ኢማም ተከትሎ ሲሰግድ ያመለጠውን ሠላት እንዴት ይቀላጠባል?	123
ማሰብ (ኒያ)	107	ረከዓ በምን ትገኛለች?	123
ለሠላት እንደቆመ አላሁ አክበር (አላህ ትልቅ ነው፡፡) ይላል፡፡	107	እነሆን	124
የመከፈቹዎ ዱዓ ቢል የተወደደ ነው፡፡	107	የአዛንና የኢቃም መገለጫ	124
የፋቲሐን ምዕራፍ ያነባል፡፡	108	መኅዚኑን ተከትሎ መድገም	125
ፋቲሐን፤ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችና መግሳዎችን በታላቅ ያልያዘ ወይም ያልሸመደ ሲሆን ማድረግ አለበት?	108	በሠላት ውስጥ መመለስ	126
የፋቲሐ ትርጓሜ በሚከተለው መልኩ	109	በሠላት ውስጥ ለመመለስ የሚረዱ መንገዶች	126
በመጻፎቹ ጉልበቶቹን በመያዝ ወደ ቂብላ እንደተቅጣጨ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ሩክቦ ያደርጋል፤	110	የጁምዓ ሠላት	128
በማስከተል፤ በሰባት የሰውነት ክፍሎቹ መሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ያደርጋል፡፡	111	የጁምዓ ዕለት ትሩፋት	128
		ጁምዓ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	128

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
የጁምዓ ሠላት አፈፃፀምና ድጋጋዊነት	130	ስራ፣ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት ህጋዊ ምክንያት የሚሆነው ምን ጊዜ ነው?	130
ከጁምዓ ለመቅረት የሚፈቀድለት ማን ነው?	130	የመንገደኛ ሰላት	131
በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ መቅረት አንደ ህጋዊ ምክንያት ይታያል?	130	የታወቀ ሰው ሰላት	131

4

ጸምህ

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
የረመዳን ጸም	134	ተገዥ መንገደኛ በገዛው ላይ እያለ ከሌላው ቀን ለማይበልጥ ጊዜ ሲያርፍ ማፍጠር ይችላል።	137
የጸም ትርጉም	134	የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች።	137
የረመዳን ወር	134	እርጉዝና አጥቢ።	137
የረመዳን ወር በላዮፒት	134	በረመዳን ጸሙን ያበላሽ ሰው ፍርዱ ምንድን ነው?	138
የጸም ሚስጥር	135	የውዴታ ጸም	138
የጸም ትሩፋት	135	የወሹራን ቀንና ክርሱ በፊት ወይም በኋላ ያለው ቀን።	138
ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች	136	የዐረፋ ቀን።	138
መብላትና መጠጣት	136	ስድስት የሸዋል ቀኖች።	138
ለሀመምተኛ የሚሰጥ ደም።	136	የተባረከው የጸም ፍቺ በዓል	139
የፍቶት ጠብታ ቢፈስም ባይፈስም፤ በፍላጎትና በምርጫ በመተሻሸት	136	በኢስላማዊው ሕግ የተደነገገና በዒዱ ፅላት የሚከናወኑ ነገሮች አንዴት ያሉት ናቸው?	140
አውቆ ማስታወክ።	136	የበዓል ሠላት (የዒድ ሠላት)።	140
የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ።	136	የጸም ሳቸን ምጽዋት(በተቀላ ፊት)።	140
በረመዳን ማፍጠር የተፈቀደላቸው ሰዎች	137	በተፈቀዱ መንገዶች ሁሉ በመጠየቅ፤ ለሰላት የተፈለገው ግልጽ አይደለም።	141
በመጀመሩ የሚገኝ ታዋቂዊ	137	በእድሜ ሞላለሁ ሌሊታት፤ እንዲሁም ወይ ዒድ ሠላት ሲወጣ፤	141
በሽምጋልና ወይም ያድነል ተብሎ በመጽሐፍ በሽታ ምክንያት መጸም የማይችል ደካማ ማኅበር ይፈቀድለታል።	137		

5

ምጽዋትህ (ዘካህ)

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የምጽዋት ዓላማዎች	144	ዘካ የሚገባቸው ክፍሎች የሚከተሉት ናቸው፡	147
ምጽዋት ሊወጣሉት ግዴታ የሚሆን ንብረት የት ኛው ነው?	145	የእንስሳት ሃብት ዘካ	148
ለጌጥነትና ለውበት የማይለበስ የሆነ ወርቅና ብር	145	የእንስሳት ዘካ ጥቅላዊ መስፈርቶች	148
ተቀማጭ ገንዘብና የተለያዩ እንደ የምትለውቃል አስፈላጊ አይደለም	145	የጋማ ከብቶች የዘካ አወጣጥ	149
ለንግድ የቀረቡ ዕቃዎች	146	ግመል	149
ከምድር የሚበቅሉ፡ አከመራ፣ ፍራፍሬዎችና የአህል አይነቶች	146	ከብት	150
እንደ ላም፣ ግመልና ፍየል ያሉ ግልጽ አይደለም፤	146	በግና ፍየል	150
ምጽዋት የሚሰጠው ለነማን ነው?	147	የአከርዕትና የጥራጥሬዎች ዘካ	151
		ግዴታ የሚሆነው የዘካ መጠን	151

6

ሐጅህ

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የመካ እና የመስጃዳል ሐራም ትሩፋት	154	ዑምራ	160
የሐጅ ትርጉም	156	የተባረከው የአርድ በዓል	161
የሐጅ ወቅት	156	በአርዱ ቀን(የውመ ነሐር) የሚሠሩ ሥራዎች	161
ሐጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	156	አርድ(ኡዱሐያ)፡	161
አንድ መስሊም ሐጅ ማድረግ የመቻል መገለጫዎች፡	157	ለአርድ የሚቀርበው አንስሳ ማሟላት ያለበት መስፈርት	161
አንዲት ሴት ሐጅ ለማድረግ መስረም (የቅርብ ተጠሪዋ) አብሯት መኖሩ መስፈርት ነው፡፡	158	የአርዱ ስጋ ምን ይደርጋል?	162
የሐጅ ትሩፋቶች	158	የኑብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ከተማ (መዳኖን) መጋባት	163
የሐጅ ዓላማዎች	159	በመዳኖ ውስጥ ሊጋበኙ የሚገቡ ነገሮች ምንድናቸው?	163

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
አላህ (ሱው) በምድራዊ የሕይወት ቆይታ ሲሳይ ? ለመፈለግ መልፋትን ደንግጓል፡ አበረታቷል፡፡	168	የአንድ አታ ምንነት አለመታወቅ በግብይቱ ውስጥ ታሳቢነት የሚያገኘው መቻ ነው?	172
በማበራዊ ግንኙነትና በመጠቃቀሚያ ነገሮች ዙሪያ ያለው መሰረታዊ መመሪያ	168	በደልና የሰዎችን ገንዘብ አላግባብ መውሰድ	173
በቀጥታ በራሱ እርምጃ የተደረገ፡	168	ማስገደድ፡	173
የሚከተሉት አስላም በኮፒታ አካላቸውን እርምጃ ያደረጋቸው ነገሮች ናቸው፡፡	168	የሰዎችን ገንዘብ በሐሰት ለመብላት ማታለልና ማጭበርበር፡	173
ከተገኙበት ምንጭ አንጻር እርምጃ የተደረጉ ነገሮች	169	የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ በግፍ ለመውሰድ በሕግና ደንብ መቀለፍ፡	173
ወለድ	169	ገብ፡	174
የአዳ ወለድ	169	በካሃዲነቱ ዘመን ያለ አግባብ ገንዘብ ይወስድ የነበር ሰው አስላምን ሲቀበል ፍርዱ ምንድነው?	174
የብድር ወለድ	169	ቁማር	174
ሸራዊ ፍርድ	170	ቁማር ማለት ምንድን ነው?	174
የወለድ ቅጣት	170	የቁማር ሽሪዓዊ ፍርድ፡	174
ወለድ በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትለው ጉዳት	170	ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳቶች፡	175
በሀብት መከፋፈል ተግባር ላይ በሀብታሞችና ቢድሆች መካከል ልዩነትን ያደርጋል	170	በሰዎች መካከል ጠብንና ጥላቻን ያደርጋል፡፡	175
ገንዘብን አለመቆጠብና የሕብዛብን ልማድ	170	ቁማር ገንዘብ የሚያዘጋጥፍ ሃሳብንም የሚያከስም ነው፡፡	175
ወለድ፡ ባለ ሃብቶች ሀገርን በሚጠቅም ነገር ላይ እንዳይላ ተፋ የሚከለክል አገልግሎት ነው፡፡	171	ቁማርን የሚያዘውር ሰው በሱፋ ይጠመዳል፡፡	175
ወለድ የገንዘብ በረከት እንዲወጣ፡ የአኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ያደርጋል፡፡	171	የቁማር ዓይነቶች	175
አንድ ሰው ቀደም ሲል በወለድ የሚገነዘል የነበረ ቢሆንና አስላምን ቢቀበል፡ የሚሰጠው ብይን ወይም ፍርድ ምንድን ነው?	171	አስላም፡ ልዩ ትኩረት የቸራቸው በገንዘብ ነክ ጉዳዮች ዙሪያ ያሉ ስነምግባሮች	176
ሰውን ማታለልና አላማወቅ	171	ታማኝነት፡	176
ማታለልና ግልጽ አልባነት ያለበት ሽያጭ ምሳሌ	172	አውጎተኝነት	177
		ሥራን፡ታላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት	177

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
በምግብና መጠጥ ዙሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች	180	የየብስ እንሰሳት	183
እግርጭቶችና ፍሬዎች	180	የሚፈቀዱ እንሰሳት የትኞቹ ናቸው?	183
የሰው ሕይወት ሥራ	181	ከእንሰሳት መካከል ሲጋቸውን መብላት የተከለከሉ	183
እዕምሮን መጠበቅ	181	እስላማዊ አስተራረፍ	184
አልተመጥላም	181	የሲጋ ዓይነቶች በምግብ ቤትና በልኳንዳዎች የሚገኝ ሲጋ	184
አድንዝከ እጽ	182		185
የባሕር ምግቦች	182	ለአደን መስፈርቶች አሉት፡፡	185
		የመብላትና የመጠጥነት ስርዓት	186

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ልብስ በኢስላም	190	በሁለቱ ጾታዎች መሐል መመሳሰልን የሚፈጥር	192
ልብስ ብዙ ጉዳዮች ይፈጸሙበታል፡	190	ከካሃዲያን ልዩ መገለጫ ጋር የሚመሳሰለል ልብስ	192
የመስሊም አላባበስና የተፈቀዱ መቆነኞች	191	ኩራትና መኮፊስን የሚያንጸባርቅ አላባበስ	192
የተከለከሉ አልባሳት	191	ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ ለወንዶች የተከለከለ ነው፡፡	195
ሀፍረተ ገላን የሚያጋልጥ	191	ማባከንና የሌለበት፡	195

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ቤተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ	196	ሴቷ ለርሱ ባልድ ከሆነች	201
ኢስላም ቤተሰብ ጅማሬና በቤተሰብ ምስረታ ላይ ልዩ አይታ አለው።	196	በመንድና በባልድ ሴት መካከል የሚኖር ግንኙነት ስርዓት	201
ኢስላም ለአያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ወንድም ሆነ ሴት ልዩ ክብር ሰጥቷል።	196	ዓይንን መስበር	201
ኢስላም ለአባቶችና ለእናቶች ክብር በመስጠትና ደረጃቸውን በመጠበቅ፣ እንዲሁም እስከ ህልፈተ ሕይወታቸው ድረስ እነርሱን መንከባከብና ትዕዛዛቸውን መፈፀምን አስመልክቶ ልዩ ትኩረት ቸሯል።	196	በስርዓትና በመልካም ስነምግባር አብሮ መኖር	201
ኢስላም የወንድም ሆነ የሴት ልጆችን መብት እንድንጠብቅ አዟል።	197	የኸልዋ (ለብቻ መክገል) እርምነት	202
ኢስላም በአንድ መስሊም ላይ ገምድናን የመቀጠል ግዴታ ጥሰብታል።	197	አል ሐጃብ (የሴቶች ኢስላማዊ አለባበስ)	202
ሴት በኢስላም ውስጥ ያላት ስፍራ	197	የጆሻብ ይቆጥ	202
ከሴት ልጅ ከብር ጋር ተያያዥነት ካላቸው ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።	197	ፖብቻ በኢስላም	203
ኢስላም ልዩ ትኩረት እንዲቸራቸው ያደረጋቸው ሴቶች	198	ኢስላም ለሚስትነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች	203
እናት	198	ኢስላም ለባልነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች	203
ሴት ልጅ	198	የባልና የሚስት መብቶች	204
ሚስት	198	የሚስት መብቶች	204
መኖር የለበትም ።	198	ቀላብና መጠላለያ	204
ከወንድ አንጻር ሴቶች ያላቸው ስፍራ	198	መልካም እርግጥ ወይም ግንኙነት	204
ሴቷ ለወንዱ ሚስት መሆኗ	198	መቻቻል	205
የቅርብ ዘመዱ (መሕረም) ከሆነች	199	አብሮ ማደር ወይም መተኛት	205
		ከብርሃና ሞሽዘህ ስለሆነች ልትከባከላት ይገባል።	206
		የሚስትን ሚስትና አለማባከን	206
		በሴት ላይ ድንበር ማለፍ፣ አፈፈቀድም	206
		ማስተማርና መማር	206

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ሚስት ያስጠየቀውን ታል መጠበቅ	206	ከእንዲህ ዓይነቱ ሁኔታ ለመውጣት ሲባል ፍቺ የተፈቀደው ለዚህ ነው፡፡	209
የባል መብቶች	207	ፍቺ እራሱን የቻለ ስርዓት አለው፡	209
በመልካም ነገር ላይ እሱን የመታዘዝ ግድታ አለባት	207	የወላጆች መብት	210
ባል እንዲጸባባብ መዘጋጀት ወይም መመዝገብ	207	ለወላጆች በጎ መዋል ከመልካም ስራዎች መካከል ከባዱና አላህ ዘንድ ብዙ ምንዳን ከሚያስገኙ ተግባሮች ሲሆን፤	210
ባል ወደቤቱ እንዲገቡ የማይፈልጋቸውን ሰዎች እንዲሸሉ አለመፍቀድ	207	በወላጆች ላይ የማመፅና ለነርሱ ከፉ የመሆን እደገኘት	210
በባል ፈቃድ ቅልህን በስቅታር ክቢት አለመውጣት	207	በአላህ ላይ ከማመፅ ውጭ ባለ ጉዳይ እነርሱን መታዘዝ	210
ሚስት ባያገጥመው በቤቱ	207	ለነርሱ በጎ መዋል በተለይም ሲሸመግሉ	210
ከአንድ በላይ ሚስት ማግባት	208	ከሃዲያን ወላጆች	210
እስላም ሴቶች እንዳይበደሉና እንዳይገፉ እንዲሁም መብታቸውን የሚያስከብሩ የሆኑ ቅድመ መስፈርቶችንና በደልን ከልካይ ነጥቦችን አስቀምጧል፡፡	208	የልጆች መብት	211
ፍትሃዊነት	208	ጥሩ እናት ልትሆን የምትችል መልካም ሚስት ለጋብቻ መምረጥ	211
የሚስቶችን ወጪ መሸፈን መቻል	208	ስም ከነርሱ የማይለይ የሆነ መገለጫቸው በመሆኑ፤	211
ከአራት ሚስቶች በላይ አለመጨመር	208	በመልካም ስነ ምግባር አንድ ማሳደግ፤ መሰረታዊ የሃማጭት ጉዳዮችን ማስተማርና ሃይማኖታቸውን እንዳወዱ ማድረግ፡፡	211
ቤተሰባዊ ግንኙነትን ለመጠበቅና ገምግሚያ ላለማበልሸት እንዳንድ ሴቶችን በአንድነት በአንድ ጊዜ ማግባትም አይፈቀድም፡፡	208	ወጪ	211
ፍቺ	209	ወንዶችም ሆኑ ሴቶች በሁሉም ልጆች መካከል ፍትሃዊ መሆን፡፡	211
እስላም የጋብቻ ውል ዘላቂና ዘውታሪ መሆን እንዳለበት ይመከራል፡፡	209		

ማጣቢያ	ገጽ	ማጣቢያ	ገጽ
ሰነድ ምግባር፣ ንብዩ (ሰ.ወ) ወደ ሰው ዘር ከተላኩበት ዓላማዎች መካከል ዋነኛው ነው።	214	የላቁ ስነ ምግባሮች በሰዎች ብቻ የተገደቡ አይደሉም።	217
ሰነድ ምግባር ዋነኛ የአምነት ክፍል ነው።	214	ስነ ምግባር ከእንስሳት ጋር	217
ሰነድ ምግባር ከአያንዳንዱ የአምልኮ ዘርፍ ጋር የተሳሰረና የተቆራኘ ነው።	214	ስነ ምግባርና የእካባቢ ጥበቃ	217
አለህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ያዘጋጀው የላቀ ደረጃና ከባድ ምንጭ	215	መልካም ስነ ምግባር በሕይወት ዘርፎች ሁሉ	218
	216	በቤተሰብ ውስጥ፡	218
የላቁ ስነ-ምግባርን ማሳየት በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አይደለም።	216	በንግድ ውስጥ፡	218
	216	በሥራ ውስጥ፡	219
መሰረዝ ካልሆኑ ሰዎች ጋር የሚኖር ስነምግባር	216	በጦርነት ላይ ያለው የኢስላም ስነ ምግባራዊ መመሪያ	219
		ከነብዩ (ሰ.ወ) የህይወት ታሪክ ስነ ምግባራዊ እስተምህሮት መካከል፡	220

ማጣቢያ	ገጽ	ማጣቢያ	ገጽ
አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?	226	ወንጀሉን ማቆም	227
አንድ ሰው ሁለቱን የአምነት የምስክርነት ቃል ትርጉማቸውን አውቆ፡	226	ላሳሰፈው ወንጀል መጸጸትና መቆጣጠል	227
አዲስ መሰረዝ ገላውን ይታጠባል	226	ዳግም ወደ ወንጀሉ ላለመለስ ቀርጠኛ ውሳኔ ማድረግ	227
ንህዓት	227	ውሳኔ ላይ ለመድረስ የሚፈቀዱ አርምጃዎች፡	227
የትክክለኛ ንህዓት መስፈርት ምንድነው?	227	ከንህዓት በኋላስ?	228

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የኢማን ጣዕም ወይም ጥፍጥና	228	ባልና ሚስት በአንድነት ከሰለሙ	233
ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የመመራትንና የንሣሐን ጸ ጋ ማመስገን	229	እርሱ ሰልሞ ሚስቱ ባትሰልም የሚኖረው ድንጋጌ ስ ምንድነው?	234
ሃይማኖትን አጥብቆ መያዝና ለሚያጋጥሙ ችግሮች ታጋሽ መሆን	229	የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ የሆኑት ሚስት	234
በጥበብና በመልካም ግላዬ ወደ ኢስላም በመጣራት ላይ መታገል	229	የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ያልሆኑት ሚስት	234
ወደ ኢስላም መጣራት	230	የተፈታች ሴት ዒዳ (ፍች የሚፀናበት ጊዜ)	235
ወደ አላህ መጣራት ያለው ትሩፋት	230	የጉበቻ ውል ረዳሞ፣ ያዲት ያልገባ ግብረ ሴት ማንኛነት አ ብሯት ያልፈፀመ	235
ወደ አላህ መጣራት በትርቢቱ ሳለምም ሆነ በወዲያኛው ዓ ለም የመታደስ የስኬት መንገድ ነው።	230	የእርጉዝ ሴት ዒዳ	235
የአንድ ወደ ኢስላም ጥሩ እድራጊ ሰው ግግር አላህ ዘንድ በ ሉዊና ተወዳጅ ነው።	230	እርጉዝ ያልሆነችና የወፊ አበባ የምታይ ሴት ዒዳዋ ኩተፈ ታች	235
ጥሪ ማድረግ(ዳዕዋ)፣ የአላህን ትዕዛዝ መፈፀም ነው።	230	ያልደረሰች ስማን በመሆኗ	235
ወደ አላህ መጣራት የመልክተኞች ሁሉ፣ በተለይ የነቢዮችን የመሳመድ (ሰ.ዐ.ወ) ተግባር ነው።	230	ሴቷ ሰልማ ባሏ ባይሰልም ፍርዱ ምንድን ነው?	237
ጥሪ ማድረግ ወይም ዳዕዋ የማይዘጋ የመልካም ነገር በር ነ ው።	230	የሕፃናት መስለም	238
የአንድ ዳዒ ምንዳ ከዳንያና በውስጧ ካሉ መንቀመሪያ ነገሮች ሁሉ የተሻለና የበለጠ ነው።	230	ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር የተወደደ ተግባር ነ ውን?	240
የትክክለኛ ዳዕዋ(ጥሪ) መግለጫዎች	231	በሚከተሉት ሁኔታዎች ስምን መቀየር ግዴታ ይ ሆናል፡	240
መረጃና ልውቀት	231	ግልጽ አይደለም	242
በዳዕዋ ውስጥ ብልሃትን መጠቀም	231	ግርዛት	242
ቤተሰብን መጣራት	232	ኢስቴሕዳድ	242
እካባቢህና ቤተሰብህ	233	ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር	242
ወደ ኢስላም ከተገባ በኋላ ያለው ሕይወት	233	ጸጋም ማሳደግ	243
		ጥፍርን ማስተካከል	243
		የብብትን ጸጉር መንጨት	243

የመፅሐፉ መቅደም

ከጨለማ ወደ ብርሃን በመውጣት፤ ቀጥተኛ የሆነውን መንገድ በመምራት እንዲሁም ታላቅ ሃይማኖት የሆነውን እስልምና በማስያዝ አላህ (ሱዉ) ፀጋውን ስላናፀፈህና ዕድላኛ ስላደረገህ እንኳን ደስ ያለህ!

ምክንያታዊ በሆነው ጅግንነት እውነትን ስትፈልግ የዚህ ታላቅ ሃይማኖት አባል ለመሆን በህይወትህ ውስጥ ትልቅ ውሳኔ ላይ በመድረስህ በድጋሚ አንኳን ደስ አለህ!

የኢሊክትሮኒክስ መሣሪያ የገዛ እንድ ሰው አሊያም ደግሞ የአንድ በድን ወይም ተቋም አባል የሆነ ሰው የመሣሪያውን አጠቃቀም መመሪያ ለማወቅ ወይም አባል የሆነበትን ተቋም መተዳደሪያ ደንብ ለመረዳት መጓጓዣ አይቀርም፡፡ መብትና ግዴታው ምን እንደሆነ ማወቅ ይፈልጋል፡፡

ይህ እንዲህ ከሆነ፤ ከጨለማ ወደ ብርሃን በማውጣት፤ ቀጥተኛ መንገድ ወደ ሆነው ኢስላም በመምራት አላህ (ሱዉ) ፀጋውን ያናፀፈህ ሰው ደግሞ ከላይኛው ሰው እጅግ በበለጠ ስለ ሃይማኖቱ ለማወቅ መጓጓዣ አይቀርም፡፡ አላህን (ሱዉ) በዕውቀት ላይ ተመስርቶ ለማምለክ ስለ ሃይማኖቱ ህግጋት ለማወቅ ይተጋል፡፡ በዙሪያው ከሚከሰቱት ተለዋዋጭ ነገሮች ጋር ሽሪዓውን መሻሻ ባደረገ መልኩ ለመኖር የእስልምና ሃይማኖትን ለመረዳት ይጥራል፡፡

ስለ እስልምና በመማርህ የምትቻረውን ነቢዩዊ የምስራች ልንገርህ፡፡ በዚህ መፅሐፍ ውስጥ የምትገኛቸው መረጃዎች ከነቢያትና ከመልእክተኞች የተወረሱ ሐብቶች ናቸው፡፡ እርግጥነት፤ ከነቢያት ገንዘብም ሆነ ቁሳቁስ አይወረስም፡፡ ከነቢያት የሚወረሰው የሃይማኖት ትምህርት ነው፡፡ ይህን ትምህርት የቀሰመ ሰው የታላቅ ዕድል ባለቤት ሆኗል፡፡ የነቢያት ውርስ የሆነን ትልቅ በረከት ተችሯል፡፡ (እቡ-ዳውድ፡88)

ይህ በስዕል የተደገፈው መመሪያ፤ መፅሐፍ አዲስ ለሰለምከው ወገን፤ ለሰዎች የተቸረ ፀጋ ስለሆነው ስለታላቁ ሃይማኖት እስልምና መግቢያና የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ዕውቀት ያስጨብጥሃል፡፡ ዘወትር በምትኖርረውና እስልላጊ በሆኑ የህይወት ጉዳዮችም ማብራሪያ ይሰጣል፡፡

ለተለያዩ ጥያቄዎችም ምላሽ ይሰጥሃል፡፡ በዙሪያህ ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር እንዴት መኖር እንዳለብህም ግልፅና ቀላል ባለ አኳኋን ያብራራልሃል፡፡ መፅሐፍ የሚያቀርብልህ መረጃዎች ውስን፤ የሰነድ ማስረጃ ያላቸው ሲሆኑ መሠረታቸውም ቁርዓንና የኑብዩ /ሲዉዉ/ ሐዲሶች ናቸው፡፡

ይህ መፅሐፍ ዝርዝር የሆኑ ማብራሪያዎችን በማቅረቡ ረገድ ለንባብ ቀላል በሆነ አኳኋን ከመዘጋጀት ጎን ለጎን እንዳንድ በዕለት የሚገጥሙህ የህይወት ጉዳዮች ሽሪዓዊ ብይናቸው ምን እንደሆነ ለማወቅ ከፈለግህም በቂ የሆነ ማመልከሪያ እንዲሆን ተደርጎም ተዘጋጅቷል፡፡

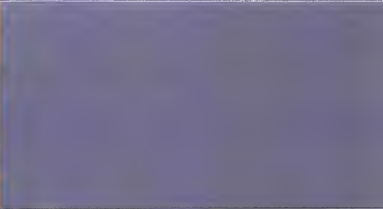
ተጨማሪ የሆነው ፀጋና መቀናትን እንዲያገናፅህ አላህን እንግዛዮለን፡፡ ቀልብህን በርሱ ትዕዛዝ ሀይማኖት ላይ እንዲያፀናው እንዲሁም የትም ሆነ ብሩክ እንዲያደርግህ እንዳስማማልን፡፡ ሁላችንም የከብር ቤቱ በሆነው ጆነት ከነቢያትና ከእድቃኖች ጋር ያደርገን... አሚን!

አዘጋጁ

መቅደሳሞን

የጤና ጥራት ማረጋገጫ

የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ

በህይወት የመኖሪችን ዓላማ

ኢሥላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት

በጌታና በባሪያው መሀል አማላጅ የለም

ኢስላም የህይወት ሃይማኖት

የአስልምናን ሕግጋት ተማር

የሽሪዓ ሕግጋት

ሃይማኖታዊ ሕግጋትን አንዴት አውቃለሁ?

ኢስላም ፍትህዊ ሃይማኖት ነው

ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል

ሥለ አስልምና በትክክል ማወቅ የምንችለው ሃይማኖቱን በመመርመር
መር አንጂ መስሊሞችን በማየት አይደለም

አምስቱ እጅግ አስፈላጊ ነገሮች

> የዚህ ዓክዋፊ ታካቅ ፀጋ

ኃያሉ አላህ ስፍር ቁጥር የሌላቸው ፀጋዎችን ለሰው ዘር አጎናፏል። ሁላችንም እነዚህን የአላህ ፀጋና ጎሩፋቶች ከማጣጣም ለአፍታም ተቆጥበን እናውቅም።

ከጎደሎ ባህሪያት የጠራው ጌታ ብዙዎች ያጡትን የማየትና የመስማት ታላቅ ፀጋን ችሮናል። አዕምሮን፣ ጤናን፣ ገንዘብን፣ ቤተሰብን ያለከፍቃ ሰጥቶናል። ከዚህም አልፎ ተርፎ ፍጥረተ-ዓለሙ ሁሉ እኛን ያገለግል ዘንድ ገርቶናል። ፀሐይ፣ ሰማይ፣ መሬቱ፣ ፍጥረታቱ ሁሉ የእኛ አገልጋይ ተደርገዋል። «የአላህንም ፀጋ ብትቆጥሩ አትዘልቋትም፤ አላህ በእርግጥ መሐሪ እሆኝ ነውና።» /አል-ክሕ፡18/

ይህም ሆኖ አጭሩ የዕድሜ ገደባችን ሲጠናቀቅ እነዚህ ፀጋዎችም አብረው ይከትማሉ።

በዚህ ዓለም /ዱንያ/ ላይ ደስታና ዕርካታን አጎናፎ አስከቀጣዩ ዓለም /አኼራ/ ድረስ የሚገኝ ሀይልና ብቸኛ ፀጋ ግን አለ። እርሱም ወደ ኢስላም ጎዳና የመመራት ፀጋ ነው። ይህ አላህ ለባሮቹ ያጎናፀፈው ታላቅ ፀጋ ነው።

ይህ በመሆኑም ነው፤ አላህ ከሌሎች ፀጋዎች አስበልጦ ይህንን ፀጋ ወደ ራሱ ያስጠጋው። እንዲህ ይለናል «... ዛሬ ሃይማኖታችንን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ፀጁንም በናንተ ላይ ፈፀምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በከፊ ወደድኩ፤/አል-ማሐዳ፡3/

እንድንሰው ከጨለማዎች ወደ ብርሃን በማውጣትና እርሱ ወደ ወደደው ሃይማኖት ከመምራት የበለጠ ታላቅ ፀጋ አላህ ለሰው ልጅ አጎናፎዋልን? አላህ ለሰው ይህን ፀጋ የቸረው፣ በህይወት የተገኘበት ሞቻኛ ዓላማ የሆነውን አላህን የመገዛት ተልዕኮ በአጣብ-የሳካ ዘንድ ነው። ሰው ይህን በማድረግ በዚህ ዓለም ላይ ደስታን ሲያገኝ በቀጣዩ ዓለም ደግሞ የማይቋረጥ ምንዳ ይጠብቀዋል።

አላህ ከሰዎች ሁሉ የበለጥን ምርጥ ሀዘቦች እንድንሆን አድርጎ በመምረጥ፣ ሰላም በነሱ ላይ ይሁንና የጎበያትና የመልእክተኞች ሁሉ ጥሪ የሆነውን «ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም» የሚለውን ኃይሉ-ቃል እንድናንግብ

> እስካሁን የዚህ ዓክዋፊ ታካቅ ፀጋ

ማድረግ ለእኛ ታላቅ ፀጋ ነው። ከዚህ የበለጠ ታላቅ ፀጋና በረከትስ ይኖራል?

እንዳንድ አላዋቂ ሰዎች መስላም የሆኑት በፍፁም ፈቃዳቸው ብቻ እንደሆነ አድርገው በመቁጠር በነበዩ መሐመድ /ሰላም በርሳቸው ላይ ይሁን/ ላይ እጉል ለመመገድ ሲዳዳቸው፣ አላህ ተችቷቸዋል። ወደዚህ ሃይማኖት ጎዳና መመራት የሚቻለው በርሱ ፀጋ ብቻ መሆኑን ገልጾባቸዋል። እንዲህ ይላል አላህ «...በመስላምታው፣ በእስልምናችሁ በኔ ላይ አትመጣደቁ፤ ይልቁንም አላህ ወደ እምነት ስለመራችሁ ይመጣደቅባችኋል፤ እውነተኛነት ብትኾኑ (መመጣደቅ ለአላህ ነው) በላቸው።» (አል-ሐፋፊ-ፊት፡17)

በእርግጥ የኃያሉ አላህ ፀጋዎች ብዙ ናቸው። እንደዚህም ሆኖ በሰም ጠቅላ ያወሰናል ለእኛ እንዳጎናፀፈን የነገረን አንድና ብቸኛ ፀጋ ወደ ኢስላም ጎዳና መመራት፣ እርሱን መገዛትና እንድንቱን በተግባር ማረጋገጥ ነው።

ይህ ፀጋ ከእኛው ጋር ቋሚና ዘውታሪ ሆኖ እንዲቆይ፤ ምስጋና ያስፈልገዋል። አላህም እንዲህ ብሏል... «ጌታችሁም ብታመሰግኑ በእርግጥ አጩምርላችኋለሁ፤ በትኩዳም /አቀጣችኋለሁ/፤ ቅጣቴ በእርግጥ ብርቱ ነውና በማለት ባስታወቀ ጊዜ /አስታውሱ/።»(ኢብራሂም፡7)

ይህን ፀጋ ማመስገን የሚቻለው እንዴት ነው?

ማመስገን የሚቻለው በሁለት መንገድ ነው፡-

> በሀይወት የመኖራችን ዓካሞች -

ለምን በሀይወት ተገኘን? የመኖር ግብ ምንድነው? የሚሉትን እጅግ ወሳኝ የሆኑ የዘላለም ጥያቄዎችን በመመለሱ ረገድ ብዙ አሳቢያንና ተመራማሪዎች ተመሳሳይ በሆነ እኳኋን ሲደናገሩ ኖረዋል።

ለምን ተፈጠርን?

ብሕይወት የመኖራችን አላማስ ምንድን ነው?

የተከበረው ቁርዓን የሰውን በሀይወት የመኖር ዓላማና ግብ በግልፅና ቁልፍ ባለ እኳኋን አስፍሮታል። ቁርዓን እንዲህ ይላል ...«ጋዴና ሰውንም ሊግዝተኝ እንጂ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም።» (አል-ዛሪያት 56)

በዚህ ምድር ላይ በሀይወት የመኖራችን ግንባር ቀደሙ ዓላማ አላህን መግዛት ነው። ከዚህ ባሻገር ያሉት ነገር ይህንን የሚከተሉና የሚያሟሉ ነገሮች ናቸው።

ነገር ግን አላህን መግዛት /ዲባዳ/ ማለት በኢስላም ግንዛቤ መሠረት ባህታዊ መሆንና ከዓለማዊ ህይወት ራስን መገጠል ማለት አይደለም። ይልቁንም ከሶላት፤ ከሆምና ከዘዘ ጎን ለጎን

የሚከሄዱ ሥራ፤ ንግግር፤ ፈጠራ፤ የርስ በርስ ግንኙነትና የመሳሰሉት ሌሎች ዓለማዊ ተግባራት ሁሉ ዓላማን /ኒያን/ እስካስተካከሉ ድረስ ዲባዳ /አምልኮ/ ሊሆኑ ይችላሉ።

እንዲያውም ከዚህም አልፎ ለዓለማዊ ነገሮች መጫወትና መደሰት ጥሩ በሆነ ዓላማና ለመልክም «ኒያ» እስከሆነ ድረስ ከዲባዳ ተግባራት ተርታ ይመደባል።

ለዚህ ነው ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ወ./ «በሀጋዊ መንገድ የሚከሄድ ተራከቦ ምፅዋት ነው።» ያሉት ነቢዩ /ሰ.ወ./ ለማለት የፈለጉት ከባለቤታችሁ ጋር የምታደርጉት የግብረ ሥጋ ግንኙነት ሳይቀር ምንዳ የሚያስገኝ ዲባዳ ነው።

ዲባዳ /አምልኮ/ በሀይወት የመኖር ግብ ከመሆኑ ጋር፤ ከላይ በተጠቀሰው መልኩ ከተከናወነ መሆኑ ህይወት ይሆናል። ሙስሊም በህይወት እርከኑ የሚያከናውናቸው ተግባራት በሙሉ ዲባዳ ይሆናሉ። አላህ እንዲህ ይላል ...«ሰግደቴ መዝተም፤ ሕይወቴም፤ ሞቴም ለዓለማት ጌታ ለአላህ ነው በል።» /አል-አንዳም፡162/

> ኢስላም ዓክም አቀፍ ሃይማኖት፡-

የእስልምና ሃይማኖት የተደነገገው፡ በተለያየ ባህል፤ ዘር፤ ልምድና ሃገር ውስጥ ለማድረግ ሁሉም ዓይነት ሕዝቦች ዕዝነትና የህይወት ጎዳና ይሆን ዘንድ ነው። አላህ እንዲህ ይላል፡፡ «መከራም ሆይ! ለዓለማት እገነት አድርገን እንጂ አላከንህም» (አል-አንቢያ፡107)

ለዚህ ነው የእስልምና ሃይማኖት የማንኛውንም ሕዝብ ባህልና ልምድ የሚያከብረው፡፡ የእስልምናን መሠረታዊ ህግጋት የማይጥሱ እስከሆነ ድረስ አዲስ ሰለምቱዎች የነበሩበትን ባህልና ልምድ እንዲታወቁ አይገደቡም፡፡

እስልምናን በግልፅ የሚቃረን ልምድና ባህል ከሆነ ግን፡ ከህይማኖቱ ጋር ተስማሚ በሆነ ባህል መለወጥ ግድ ይላል፡፡ ከጉድለታት የጠራው ኃያሉ አላህ እንደገና ነገር የሚከለክለውም ሆነ የሚያዘው ጥልቅና ውስጥ ዐዋቂነቱን መንሻ አድርጎ ነው፡፡ ለአላህ ህግጋት ተግዥ መሆናችን፤ በርሱ የማመናችን መገለጫ ነው፡፡

እዚህ ጋር አንድ ማሳሰብ የሚኖርብን ነገር ይኖራል፡፡ ይኸውም አንድ አዲስ ሰለምቱ የሆነ ሰው፡ ከእስልምና እና ከሐዋርያቱ ጋር አንዳችም ግንኙነት የሌላቸው ባሕላዊ ልምዶችን እንዳንድ መሰለጥ፡ ሲያከናውኑ አይች ይሆኑ ለመተግበር መፈለጉ ተግባር አይደለም፡፡ ይህ መሰሉ ተግባር ሃይማኖት ሳይሆን በልምድ የተያዘና የተፈቀደ የየፅላት ባህል መሆኑን ማወቅ ይኖርበታል፡፡

መሬት ሁሉ አላህን የማምለኪያ ቦታ ነው፡፡

በኢስላም አተያይ የትኛውም የመሬት ክፍል ለመኖርም ሆነ አላህን ለማምለክ የተፈቀደና ምክ ነው፡፡ ሙስሊሞች ተሰደው ይኖሩበት ዘንድ ግዴታ የተጣለባቸው ውሉን የሆነ ሃገርም ሆነ ቦታ የለም፡፡ ዲባዳ ለማድረግ እስከቻሉ ድረስ በየትኛውም ሃገር መኖር ይችላሉ፡፡

አንድ ሙስሊም ዲባዳ እንዳያደርግ የሚከለክለው ኃይል እስካልገጠመው ድረስ ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ ይሰደድ ዘንድ አይገደድም፡፡ አላህን ከማምለክ የሚያግደው ከሐቅም በላይ የሆነ ሐይል ካጋጠመው ግን ዲባዳ ማድረግ ወደ ሚችልበት

ሌላ ቦታ መሰደድ ይኖርበታል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል፡፡ «አናንተ የመናችሁ ባሮች ሆይ! ምድሪ በእርግጥ ሰፊ ናት፤ (በትቸገሩ ተሰደዱ) እኔንም ብቻ ተገዝኝ፡፡» (አል-ሀንክቡት፡56)

> በአስከምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃከ አማካኛ የከም፡

ብዙ ሃይማኖቶች ለአንዳንድ ግለሰቦች ከሌላው ሰው በተለየ መልኩ ሃይማኖታዊ መለያዎችን ችረዋል፡፡ የሰዎች የአምልኮ ጥንካሬም ሆነ የአምነት ደረጃ የሚለካው በእነዚህ ግለሰቦች ፈላጭ ቆራጭነት እንዲሆን አድርገዋል፡፡

እነዚህ ግለሰቦች በእነዚህ ሃይማኖቶች መሠረት በሰውና በአምላክ መካከል ግንኙነት እንዲፈጠር የሚያደርጉ እጥኝ ድልድዮች መሆናቸው ነው፡፡ ምህረት የሚለግሱትም እነርሱ ናቸው፡፡ የሩቅ ምስጢር (ገይብ) አዋቂ አንደሆኑ ተደርገው ይቆጠራሉ፡፡ ይህ እነርሱን ግልፅ ኪሳራ ላይ የጣላቸው የሃቅ ተቃራኒ የሆነና የሐሰት ጥሪያቸው ነው፡፡

ነገርግን ኢስላም ብርሃኑን ፈነጠቀና ለሰው ልጅ ከብርን አገናፀፈው፤ ከፍ ያለ ደረጃም ሰጠው፡፡ የሰው ደስታ፤ ንስሐም

ሆነ እምልኮ መወሰን ያለበት የፈለገውን ያህል ከብርና ደረጃ ይኑራቸው በጥቂት ግለሰቦች ፈቃደኝነት ላይ ነው የሚለውን ከንቱ አስተሳሰብ ውድቅ አደረገው፡፡

የአንድ መስሊም የአምልኮ ተግባር የሚወሰነው በርሱና በአላህ መካከል ብቻ ነው፡፡ ሌላ በመሃከል ሆኖ የሚያገናኝ አማላጅ ግለሰብ አያስፈልግም፡፡ አላህ ለባሪያው ቅርብ የሆነ ጌታ ነው፡፡ የባሪያውን ጥሪ ሰምቶ ምላሽ መስጠት ይችላል፡፡ አምልኮውን፤ ሰላቱን በመመልከትም ምንዳ ይሰጠዋል፡፡

ማንኛውም የሰው ዘር ምህረት የመቸርም ሆነ ንስህ የመቀበል መብትም ሆነ ሥልጣን የለውም፡፡ አንድ የአላህ ባሪያ የሆነ ግለሰብ ለአላህ ፍፁም ቅን ሆኖ ንስህ እስከገባ ድረስ፤ አላህ ንስሀውን ይቀበለዋል ምህረትም ይለግስዋል፡፡ ማንም

> በአስከምና ሃይማኖት
በጌታና በባሪያው መሃከ
አማካኛ የአም፡

ግለሰብ በዚህ ፍጥረት-ዓለም ውስጥ ተፅዕኖ የማይደር መላክታዊ ኃይል የለውም። ነገራት ሁሉ የሚከናወኑት በአላህ እጅ ነው።

የእስልምና ሃይማኖት የሙስሊም አዕምሮ ነፃ እንዲሆን አድርጓል። በጥልቅ እንዲያስብና እንዲመራመር ጥሪ አቅርቦለታል። በአንድ ጉዳይ ሲወዘገብም ቡቁርጓንና በነብዩ (ሰ.ወ.) የተረጋገጠ ንግግርና ተግባር እንዲዳኝ አዘታል።

ከአላህ መልክተኛ (ሰ.ወ.) በስተቀር ለማንኛውም ሰው በሚናገረው ንግግር ሁሉ ሰዎች ለርሱ ፍፁም ታዛዦች እንዲሆኑለት የማይረግ ስልጣን የለውም። ረሱል (ሰ.ወ.) ግን ከአላህ በሆነ ወሀይ (በራዕይ) እገዛ ካልሆነ ከራሳቸው አፍልቀው የሚናገሩት እንዳችም ነገር ስለሌለ እርሳቸውን ያለምንም ማወላዳት መታዘዙ ተገቢ ነው። አላህ እንዲህ ይላል ...«ከልብ ወለድም አይናገርም። እርሱ (ንግግሩ) የሚወረድ ራሉይ እንጅ ሌላ አይደለም።» (አል-ካፍም፡3-4)

አላህ በዚህ ሃይማኖት አማካኝነት ምን ያህል ታላቅ ፀጋ እንዳገኘፀፈን እናስተውል! ሃይማኖቱ ከአፈጣጠራችን ጋር ተስማሚ ነው። የሰውን ክቡርነት ይጠብቃል። ሰው ራሱን በራሱ ብቻ የሚገዛና ከአላህ ውጪ የማንም ተገዢና ባሪያ እንዳይሆን ነፃ ያወጣል።

> ኢስካም የሀይወት ሃይማኖት

የአስልምና ሃይማኖት የዚህን ዓለም (ዱንያ) ሀይወትና የጥባቡን ዓለም (አኲራ) ሀይወት አመዛገባኛ ጎን ለጎን የሚያስኬድ ሃይማኖት ነው። ዱንያ ዘር የመዝሪያ ዓለም ነው። እንደ መስሊም በዚህም ሆነ በጥባቡ ዓለም የዘራውን ለማጨድ፣ በሁሉም የሀይወት ዘርፍ መልካም የተባሉ ነገሮችን ሁሉ የሚተክለው በዚህ የዱንያ ዓለም ውስጥ ነው።

ይህንን ተከልና ዘር አግባብነት ባለው መልኩ ለመዝራትና ለመትከል፣ ሀይወትን በቆራጥ ውሳኔና በፅናት ማስተናገድን ይጠይቃል። ይህ ሁኔታ እንደሚከተለው ሊገለፅ ይችላል።

ምድርን ማክሙዊት

አላህ አንዲህ ይላል «... እርሱ ከምድር ፈጠራችሁ፤ በውስጡ እንድታሰማችሁ አደረጋችሁ።» (ሁድ፡61)

አላህ የዚህ ምድር ነዋሪዎች አንዱን ዘንድ ፈጥሮናል። አንድናሳማት፣ አንድናሳድጋትና አንድናበለፅጋትም አዘናል። ገር የሆነውን አስላማዊ ሽሪና በማይታረን መልኩ ለሰው ልጅ ግልጋሎት ትውልድ ዘንድ መገንባት እንዳለበትም አዘናል።

ሌላው ቀርቶ ከባድ ሁኔታ ባጋጠመህ ወቅት አንኳ ምድርን ማልማትና ማሳደግ የአምልኮ ተግባር (ዲባዳ) እንደፈፀምክ ይቆጠርልሃል።

ለዚህ ነው ነብዩ (ሰ.ወ.)፣ አንድ ሰው ችግኝ ለመትከል በእጁ ይዞ ሳለ ቂያማ ብትቆም አንኳ፣ እስከ ቻለ ድረስ ሰደቃ ይሆንላት ዘንድ የያዛትን ችግኝ ይትከላት በማለት ያስገነዘቡት። (አል-ሙሰኛ፡ 2712)

ከሰዎች ጋር መኖር

የአስልምና ሃይማኖት ምድርን በመገንባትና በማበልፀጉ ረገድ ከሰዎች ጋር እንድንተጋገዝ ያበረታታናል። የየሰው ባህልና ሃይማኖት የተለያየ ቢሆንም መልካም ሥነ-ምግባርና ሰናይ የሆነ ግብረ-ገብነትን በመላበስ ተቀላቅለን እንድንኖርና እንድንተባበር ሃይማኖቱ ያዘናል።

ከሀብረተሰቡ ተነጥሎ መኖርና መገለል፣ የከሀዲዎችና የለውጥ አራማጆች መንገድ አለመሆኑንም ያስገነዝበናል።

ይህ በመሆኑ ነበር የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) ከሰዎች ጋር አብረው ይኖሩ የነበረውና የሚያደርሱባቸውን ሁከትና ማዋክብም በፀጋ እንዲሁም በትዕግስት ያስተናግዱ የነበረው

አንዲህ አይነቱ ሰው ከሚነጠለውና ከሚገለለው ሰው የተሻለ ነውም ይሉ ነበር። (ኢብን ማሻህ፡ 4032)

የሰው ቁጥጥር ሃይማኖት

በነቢዩ መካሙድ (ሰ.ወ.) ላይ የወረደው የመጀመሪያው የአላህ ቃል «አንብብ!» የሚለው መሆኑ አንዲሁ እንደዘበት የተከሰተ ክስተት አይደለም። ለሰው ልጅ ጠቃሚ የሆኑ የዕውቀት ዘርፎች ሁሉ በአስልምና ሃይማኖት የተበረታቱ ናቸው።

አሰላም እንደ ሌሎች ሃይማኖቶች በሃይማኖትና በሰውነት መካከል የሚኖረውን ማርገጥ እንደሚቻል

ሊላው ቀርቶ አንድ ሙስሊም ዕውቀት ለመቅሰም ሲንቀሳቀስ ወደ ጆንት በሚያደርሰው ጎዳና ላይ እየተጓዘ መሆኑን ነብዩ (ሰ.ወ.) ተናግረዋል። አንዲህ ብለዋል...»አውቀት በሚያስገባበይ ተግባር ላይ የተሰማራ ሰው በዚህ ጥረት አላህ ወደ ጆንት የሚያደርሰውን ጎዳና ገር ያደርግለታል።» (ኢብን ሐቢን ፡ 84)

ለሌሎች ሃይማኖቶች አንደሚያስበት የአስላም ሃይማኖት በዕውቀትና በሃይማኖት መካከል ግጭት አለ ብሎ አያምንም። ይልቁንም ከዚህ በተቃራኒው ሃይማኖት ዕውቀትን ማረፋለግ ብርሃን ነው ብሎ ያምናል። ለሰው ልጅ አስከጠቀመ ድረስ ማወቅና ማሳወቅ ተገቢ ተግባር መሆኑን አስልምና ያስገነዝባል።

አንዲሁም የአስልምና ሃይማኖት፣ ለሰዎች መልካም ነገርን የሚያስተምር አዋቂና አስተማሪ ደረጃው እጅግ ከፍ ያለና የተከበረ መሆኑን ይናገራል። የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.) ፍጥረታት በጠቅላላ ለሰዎች መልካምን ነገር ለሚያስተምር ግለሰብ እንደሚወጣ (ዱዓክ) አንደሚያደርጉ ተናግረዋል። (ቲርሚዝ ፡ 2685)

> አስካማዊ ሕግጋትን ተማር

አንድ ሙስሊም በሁሉም የህይወት ዘርፍ ዙሪያ ያሉ አስካማዊ ሕግጋትን ለማወቅ መጓጓት ይኖርበታል። የአምልኮ፣ የየዕለት ውሎና ግንኙነት ሥርዓቶችን ማወቅ ይጠበቅበታል። ይህን ካደረገ የዓባዳ ተግባሩን በዕውቀት ላይ ተመስርቶ የሚያከናውን ይሆናል።

የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.) አንዲህ ብለዋል «አላህ መልካም ነገር ላስበለት ሰው የሃይማኖት ግንዛቤን ይሰጠዋል።» (አል- ቡኻሪ፡ 71 ሙስሊም፡1037)

በተለይ ግዴታ የሆኑ አንደ ስላትና ንፅህና አጠባበቅ (ጠሃራ) የመሳሰሉ ህግጋትን መማር አለበት። የተከለከሉ የምግብ ዓይነቶችን ማወቅም ይኖርበታል። ግዴታ ያልሆኑ ሆነው ሃይማኖቱ የሚያበረታታቸው አንዳንድ ነጥቦችን ማወቁም ተገቢ ነው።

• አላህ መልካም ነገር የሰላት ሰው በዳን ላይ የሰውታዋል።

> አምስቱ የእስልምና መሠረቶች፡-

ነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ወ.) አንዲህ ይላሉ «እስልምና በአምስት ነገሮች ላይ ተገንብቷል፡፡ ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም፤ ሙሐመድ የእላህ መልዕክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር፤ ሰላትን መስገድ፤ ዘካ መስጠት፤ ሐጅ ማድረግና ረመዲንን መዋም ናቸው፡፡» (አል-ቡኻሪ፡ 8 መ-ስሊም፡16)

እነዚህ አምስቱ መሠረቶች ሃይማኖቱ የተገነባቸው ዋና ዋና ምስሎች ናቸው፡፡ በሚቀጥሉት ክፍሎች ዝርዝር ሕግና ስርዓታቸውን እናብራራለን፡፡

ከዚህ ለጥቆ ደግሞ ሰላት ይከተላል፡፡ ሰላት ከአምልኮዎች (ኢባዳት) ሁሉ የተከበረውና ታላቁ ነው፡፡ የእላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡፡ «ሰላት (የሃይማኖቱ) ምስሉ ነው፡፡» (ቲርማዚ፡2749)

መልእክተኛው (ሰ.ወ.) ለማለት የፈለጉት ፡ የእስልምና ሃይማኖት ቀጥ ብሎ ሊቆምና ሊገነባ የሚችለው በሰላት ነው፡፡ ያለ ሰላት ሃይማኖቱን መገንባት አይቻልም ነው፡፡

ሰላት ጤናማና ተቀባይነት ያለው አንዲሆን መሟላት ካለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ውስጥ አንዱ ንፅህና (ጤህነት) ነው፡፡ ስለዚህ «ከአምነትህ» ቀጥሎ «ንፅህናን» ከዚያም «ሰላትህ» ይከተላል፡፡

የእስልምና መሠረቶች

1	ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም መሐመድ የእላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር
2	ሰላትን መስጠት
3	ዘካን መስጠት
4	ረመዲንን መዋም
5	ሐጅ ማድረግ

1

ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም መሐመድ የእላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር

2

ሰላትን መስጠት

3

ዘካን መስጠት

4

ረመዲንን መዋም

5

ሐጅ ማድረግ

> የሃይማኖቱን ሕግጋት እንዴት አውቃለሁ?

መቅደሞች

አንድ ሰው ህመም ካጋጠመውና ይህን ህመሙን የማያሸር መፍትሄ ከፈለገ፣ በዘርፉ ብቃት ያላቸው የህክምና ባለሙያዎችን ማፈላለጥ የማይቀር ነው። ህይወቱ እጅግ ውድ ዋጋ ያላት በመሆኗ ሐኪሙ ያዘዘለትን መድሃኒት በታዘዘው መሠረት በአገባቡ ከመውሰድ እንደማይዘናጋ አሙን ነው።

ሃይማኖት ደግሞ ለሰው ከምንም በላይ ውድ ነው። ሃይማኖቱን ለማወቅ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ አለበት። የማያውቀውን ነገር ለመረዳትም ታማኝ የሆነ የዕውቀት ባለቤቶችን ጠይቆ መረዳት ይኖርበታል።

ይህን መፅሐፍ ማንበብ ስለ ሃይማኖትህ በትክክል በማወቁ ረገድ አርምጃዎችን እንድትጀምር ያደርግሃል። አላህ እንዲህ ብሏል። «የማታውቁ ብትሆኑ የዕውቀት ባለቤቶችን ጠይቁ።» (አል-ኒሕል፡43)

ይህን መፅሐፍ ከማንበብ ባሻገርም ሌሎች አርምጃዎችን መውሰድም ይኖርብሃል። አንዳንድ ከበድ ያሉ ሁኔታዎች ሲገጥሙህ በአካባቢህ ያሉ መሳጃዎችን እስላማዊ ማዕከሎች ጎራ በማለት ጠይቀህ መረዳት ይኖርብሃል። ተከታዩን ድረ-ገፅ በመጎብኘትም መረጃዎችን ማግኘት ትችላለህ።

www.islamicfinder.org

የእስልምና ሃይማኖት ዕውታዎችን በማብራራት ረገድ ታማኝ የሆነውን ተጨማሪ ድረ-ገፅ መጎብኘትም ይኖርብሃል።

www.newmuslim-guide.com

www.guide-muslim.com

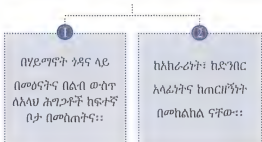

እዚህ በላዎቹ የሆኑ መንገዶች ማለብን ይቻላል። ከሚገኙ አብዛኞቹ ማዕከላት ጋር ግንኙነት ብመፍጠር የተለያዩ ታማኝ መጻሕፍቶችን ማግለጥና ድረ ገጾችን መጠየቅ ይጠቀምበታል።

> አሰከምና ሚዛናዊ ሃይማኖት ነው፡፡

አሰከምና ከመጠን በላይ አለማክረርና አለማካበድን እንዲሁም ከደረጃ በታች አለመውረድና አለመለስሰሰን መለያው አድርጎ የተደነገገ ሃይማኖት ነው፡፡ ይህ መለያው በሁሉም ሃይማኖታዊና አምልኮአዊ መርሆች ውስጥ ጎልቶ ይገፀባረቃል፡፡

አላህ (ሱ.ወ.) ለመልእክተኛው (ሰ.ወ.ወ.) ለሰባቶችም ሆነ ለምእመናን ሚዛናዊ ይሆኑ፡፡ ዘንድ በማስገንዘብ አስረግጦ ነግሯቸዋል፡፡ ይህም በሁሉን መንገዶች ሊገለፅ ይችላል፡፡

ኃይሉ አላህ እንዲህ ብሏል፡፡ «እንደታዘዝከውም ቀጥ በል፤ ከአንተ ጋር ያመነትም (ቀጥ ይበሉ)፤ ወሰንም እትለፉ፤ እርሱ የምትሰሩትን ሁሉ ተመልካች ነውና፡፡» (ሁድ፡112)

ጌታችን በዚህ አንቀፅ ለማለት የፈለገው በአውነት ላይ በመፅናት ብዙም ሳታካብዱና አላስፈላጊ ነገሮችን በመጨማመር ድንበር አላፈሩ ሳትሆን ለዚሁ እየታገልኩ ኑር ነው፡፡

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.ወ.) በአንድ ወቅት የእምነት ባልደረባቸውን (ሰህባቸውን) ስለ ሐጅ ተግባራት ሲያስተምሩት፡ ያሉትን ህዝቦች ለጥፋት ሊዳረጉ የቻሉት ድንበር በማለፍ መሆኑን በማውሳት፡ ለሀቢው ከማካበድ ተግባር እንዲቆጠብ አስገንዝበውታል፡፡ እንዲህ ነበር ያሉት፡፡ «አደራችሁን በሃይማኖት ውስጥ ማካበድን ተጠንቀቁ፤ ከእናንተ በፊት የነበሩትን ህዝቦች ለጥፋት የዳረጋቸው ማካበድ ነው፡፡» (ኢብን ማህ፡3029)

በዚህ ነው የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.ወ.) «አደራችሁን እቅማችሁ በሚፈቅደው ተግባር ላይ ብቻ ተሰማሩ» ያሉት (አል-ቡኻሪ፡1100)

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.ወ.) የተልዕኮቸውን ትክክለኛ ገፅታ ቁልፍ ባለ ቃል ገልፀዋል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ.ወ.) የተላኩት ለሰዎች ከአቅማቸው በላይ የሆነ ነገር ለማሸከም ሳይሆን፤ ገራገርና በጥበብ የተሞላ ዕውቀት ለማስጨበጥ ነው፡፡ መልእክተኛው እንዲህ ብለዋል አላህ «አጫናናቂ ወይም አግባቢ አድርጎ አልላክኝም ነገር ግን አግራሪና አስተማሪ አድርጎ ልኩኛል፡፡» (ሙስሊም፡1478)

> የእስክምና ሃይማኖት ሁኔ-ንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል፡-

እስልምና በመስጃድ ውስጥ ተወስኖ በዱዓ እና በሰላት ብቻ የሚገለፅ መሰላቸውን የሚያከናውኑት በመንፈሳዊነት የተገደበ ሃይማኖት አይደለም፡፡

ወይም ደግሞ ተከታዮቹ ግለሰቦች እምነው የሚቀበሉት በልብ ውስጥ ብቻ የሚያድር እምነት አይደለም፡፡

በኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ላይ ብቻ የሚያተኩር ሥርዓትም አይደለም፡፡

አሊያም ደግሞ እንደን ማህበረሰብ ለመገንባት ያለመ ንድፈ-ሐሳብ ብቻም አይደለም፡፡

ወይም ደግሞ ከሌሎች ወገኖች ጋር በመኖሪያ ረገድ ሊኖር ስለሚገባው መልካም ሥነ-ምግባርና ግብረ-ገብ የሚያስተምር የእነዚህ ትምህርት ብቻም አይደለም፡፡

ይልቁንም ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካተተ የተሟላ አስተምህሮ ነው፡፡ አያንዳንዱን የኑሮ አርክን ያጠቃልላል ነው፡፡

አላህ ይህን የመሰለ ፀጋ መስላቸውን አንዲገናወፉ አድርጓል፡፡ ይህን መሰሉ ሃይማኖት እንክተለው ዘንድም ወድልናል፡፡ እንዲህ ይላል ፡፡ዘፊ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ፡፡ ፀጋዬንም በናንተ ላይ ፈፀምኩ፡፡ ለአናንተም እስላምን ከሃይማኖት በኩል ወይድኩ፡፡» (አል-ማኢዳህ፡3)

አንዱ የመከ መሽሪክ ለማሾፍ በመፈለግ ሰልማን አል-ፋርሲ ለተባሉት ሰባዊ እንዲህ አላቸው ፡፡ዳደሮችሁ (ረሱልን ለማለት ነው) የመዳጃቺ ቤት ስርዓትን ጨምሮ ሁሉንም ነገር ያስተምራችኋል፡፡» ታላቁ ሰባዊ ሐምን ያስተምሩናል፡፡ ብለው መሰሉና በዚሁ ዘረድ ያለውን እስላማዊ ሕግና ሥርዓት አብራሩለት፡፡

እስልምና ሁሉንም የህይወት ዘርፍ የሚመለከት የተሟላ መምሪያ ነው

> አበከረምና የሚከከው፥ በአንዳንድ መሰረቶች ተግባር ሲደረግ በሃይማኖቱ ምንገትና ምንጭ ነው።

ተቃራኒው

ጤናን የሚጎዳ ተግባር የሚፈፅም የጤና ባለሙያ ወይም መልካም ሥነ- ምግባር የሌለው መምህር በያጋጥምህ፥ የአነዚህ ሰዎች ተግባር ከተሰማሩበት ሙያ ጋር የማይገጥምና የማይጣጣም በመሆኑ ትግረምና ትደነት እንደሆነ እንጂ የትምህርትም ሆነ የሕክምና ሙያ ለሀብረተሰቡም ሆነ ለብልፅግና የማይጠቅሙ አላስፈላጊ ተግባራት ናቸው ወደሚል ድምዳሜ አትደርስም።

ባይሆን ልትል የምትችለው ይህ ሐኪምም ሆነ መምህር ከተሰማሩበት ሙያ ጋር የማይጣጣም ተግባር እየከናወነ ነው።

አንዳንድ መሰረዎች ግለሰቦች ተገቢ ያልሆነ ተግባር ሲፈፅሙ ካየን፥ ተግባራቸው አስልምናን እያንፀባረቀ እንደሆነ እድርገን መቁጠር አይኖርብንም። ይልቁንም ልክ ሐኪሙና መምህሩ ከሙያቸው ጋር የሚቃረን ተግባር በልምድ እንዳከናወኑት ሁሉ፥ ከአስልምና ጋር በጭራሽ ግንኙነት የሌለው በልምድና በባህል እንዲሁም በሰብዓዊው ፍጡር ድክመት የሚሰሩ መጥፎ ተግባራት መሆናቸውን ማወቅ አለብን።

> አምስቱ እጅግ አስፈካጊ ነገሮች፦

እነዚህ አምስት ነገሮች ሰው ተግባር በሆነ መልኩ ይኖር ዘንድ የሚያስፈልጉ ወሳኝ የሆኑ ጥቅሞች ናቸው። ለሁሉም መለኮታዊ ሀሳቦች የተደነገጉት እነዚህን ነገሮች ለመጠበቅና እነዚህን ተቃርነው የተገኙ ነገሮችን ለመከላከል ነው።

እስልምና የተደነገገው፤ አንድ መስሊም ለዱንያዊ ሆነ አቪራዊ ህይወት በዚህ ዓለም ላይ ተረጋግቶ ይሰራ ዘንድ፤ እነዚህን አምስት ነገሮች ለመጠበቅና ለመከላከል ነው።

መስሊሙ ሀብረተሰብ የሚኖረው፤ እርሱ በርሱ ተደጋግፎ እንደቆመ ግንብ በመተሳሰር ነው። አንዱ አካል ሲጎዳ ሌላውም ጉዳቱ በትኩሳትና በአንቅልፍ ማጣት እንደሚሰማው እንደ አንድ የሰውነት አካል ሆነው ይኖራሉ።

ተግባራችን ተገቢ ወዳልሆነ ተግባር ቢያሰማራንም የሰው ልጅን ነፍስ መጠበቅ እንደሚኖርብን አላህ እዞናል።

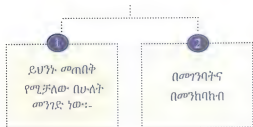
① ሃይማኖት፦

ሃይማኖት ማለት አላህ ሰዎችን ለዚሁ ዓላማ ሲል የፈጠረበትና ታላቅ የሆነ ጉዳይ ነው። መልአክተኞች የላከውም ይህንኑ እንዲጠብቁ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል... “በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልአክተኞችን በእርግጥ ልከናል...” (አል-ከሕል:36)

የሃይማኖትን ብዙ ዕነት የሚያቆሽሹና እንደ ሺርክ፤ ከንቱ አምነት፤ ወንጀልና ጋጢአት የመሳሰሉ ነገሮች ሃይማኖትን ለመጠበቅ ሲባል አሲላም ተከላክሏቸዋል።

② ለካኬ፦

ተግባራችን ተገቢ ወዳልሆነ ነገር ቢያሰማራንም የሰው ልጅን ነፍስ መጠበቅ እንዳለብን አላህ አዞናል። በእስገዳጅ ሁኔታ ውስጥ እስከ ሆንን ድረስ አላህ ለእኛ ምህረትን ይላግሰናል። አላህ እንዲህ ይላል... “... ሺያታና ወሰን አላፊ ሳይሆን (ለመብላት) የተገደደ ሰውም በርሱ ላይ ጋጢአት የለበትም አላህ መሐራ አዞኝ ነውና።” (አል-በቀራህ:173)

የራሳን ነፍስ መግደልና መጉዳትንም ከልክሏል። እንዲህ ይላል። "በአላህም መንገድ ለግሱ በአጃቻችሁም (ነፍሶቻችሁን) ወደ ጥፋት አትጣሉ..." (አል-በቀራህ:195)

የአስልምና ሃይማኖት አንድ ሰው የትኛውም ሃይማኖት ይከተል በሱ ላይ ደንበር እንዳይታለፍበትና ወንጀል እንዳንፈፅምበት በሚል ወሰኖችን አበጅቷል መቀጣጫ ህግጋትንም አኑሯል። እንዲህ ይላናል። «አናንተ ያመናችሁ ሆይ! በተገደሉ ሰዎች ብድር መመለስ በናንተ ላይ ተጻፈ።» (አል-በቀራህ:178)

3 አዕምሮ:-

አዕምሮ አላህ ከእግሩው ታላላቅ ዐጋዎች ውስጥ አንዱ በመሆኑ፤ አርሱን የሚጎዱና አሉታዊ ተፅዕኖ የሚያሳርፉበትን ነገሮች አስልምና ከልክሎቿል። የሰው ኩባርና ማንነት የሚገለፀው በርሱ ነው። በዚህ ዓለም (ዱንያ) ሆነ በቀጣዩ ዓለም እኼራ ሂሳቡን የሚያወራርደውና ጥያቄ የሚቀርብለት በርሱ ነው።

እዚህ ነው አላህ ማንኛውንም ዓይነት አስከፊ መጠጥና አደንዛዥ ዕዕን የከለከለው (ሃሐራም) ያደረገው ከፀያፍና ከሸይጣን ተግባራት ተርታ መድቦታል። አላህ እንዲህ ይላል "አናንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያስከር መጠጥ፤ ቁማርና ጣዖታትም የመጠንቆያ እንጨቶች (እገላምም) ከሰይጣን ስራ የኾኑ አርከብ ብቻ ናቸው፤ አርከብን ራቁትም ልትድኑ ይከጀላልና።" (አል-ማሊዳህ:90)

4 ዘር:-

የአስልምና ሃይማኖት ዘርን ለማስቀጠልና ለቤተሰብ ግንባታ ከፍተኛ ትኩረት የሰጠውና ጥበቃ ያደረገለት ነገር መሆኑ በተለያዩ መርሆዎቹ ሀግጋቶቹ ውስጥ ጎልቶ ሲታይ ይስታዋል። ከዚህ ውስጥ የሚገነቡትን መጥቀስ ይቻላል፡-

*የአስልምና ሃይማኖት ለትዳር በጣም ያበረታታል። ቀለል ባለ አኳኋን እንዲመሰረተም ይገፋፋል። ቅድመ ሁኔታዎቹ እንዳናከብዳቸውም ይዘናል። አላህ እንዲህ ይላል "ከናንተም ትዳር የሌላችውን አጋብ።" (አል-ታር:32)

*አስልምና ሕገ-ወጥ የሆኑ ማንኛውም ዓይነት የጾታ ግንኙነቶችን ከልክሎቿል። ወደ አርሱ የሚያደርሱ ጎዳናዎች ሁሉ ዝግ እንዲሆኑ አድርጓል። እንዲህ ይላናል። «ዘመኑን አትቅረቡ፤ አርሱ በአርግጥ መጥፎ ሥራ ነውና፤ መንገድነትም ከፋ።» (አል-ኢስራክ:32)

*አስልምና የሰው ዘርና ኩባር ማንቋሸሽና ማጥላላትንም በጥብቅ አውግዘዋል። ይህ መሰሉን ተግባር ከከባድ ወንጀሎች ውስጥ መድቦታል። ይህን ወንጀል የፈፀመ ሰው በእኼራ ከሚጠብቀው ቅጣት በተጨማሪ፤ ዱንያ ላይም ከባድ ቅጣት እንደሚጠብቀው አላህ አስጠንቅቋል።

*የወንድም ሆነ የሰት ልጅ ኩባር እንዲጠበቅና እንዳይጣስ አዘዋል። የራሱንም ሆነ የቤተሰቦቹን ኩባር ለማስጠበቅ ሲል የተገደለ ሰው በአላህ መንገድ እንደተሰጠ ሰማዕት ቆጥሮታል። (ገድ፣ 196 ተመልከት)

5 ገንዘብ፡-

ገንዘብ ጥበቃ ይደረግለት ዘንድ አስልምና ግዴታ አድርጓል። የዕለት ጉርስን ፍላጋ መንቀሳቀስንም አንዲሁ ከተለያዩ ሰዎች ጋር የሚደረግ የንግድ ግብይትና የቢዝነስ ልውውጥንም የተፈቀደ ተግባር አድርጎታል።

ለገንዘብ ጥበቃ ሲደረግለት ይገባል ከሚል እሳቤ በመነሳትም፤ አራጣን፤ ሰርቆትን፤ ማታላልን፤ ማጭበርበርንና በሀሰት መንገድ የሰው ገንዘብ መብላትን ሓራም አድርጓል።

እነዚህን የወንጀል ተግባራት የሚፈፅም ሰው፤ በቅዱስ ቁርኣን ከፍተኛ የሆነ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶታል። (ገጽ 168 ተመልከት)

የሰውነት ክብርና ዘር መጠበቅ ከአ.ክ.መ.ወ.ወ. መርህ ተለቂቅ ፍልጎቶች መካከል አንዱ ነው።

እምነትህ

ወደ ተለያዩ ሀዝቦች የተላኩ ነቢያት በሙሉ ይዘው በተነሱት ተልእኮ ውስጥ “አላህ ያለማንም ተጋሪ በብቸኝነት መመለክ ይኖርበታል። ከርሱ ውጪ ሌላን በማምለክ ሊካድ አይገባውም” የሚል ሙሉ ስምምነት አለ።

ይህ ዕውነታ “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም። መፈመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።” የሚለውን ቃል ያንግባርቃል። እንደ ሰው ወደ አላህ ሃይማኖት ሊገባ የሚችለው በዚህ ቃል አማካኝነት ነው።

የክፍሉ አንድ ግብዓት

ሁለቱ ምስክርነቶች ትርጉማቸውና ዓላማቸው

- “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም”
- ለምን እንላለን?
- “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም
- “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች

መፈመድ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን ስለመመስከር

- የአላህ በረከትና ሁሉም በርሳቸው ላይ ይደገፍ ነቢያት ማወቅ
- “ነብዩ መሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።” የሚለው ቃል ትርጉም

የስድስቱ አምነት መሠረቶች

አምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?

ሽርክ (ለአላህ ተጋሪ ማበጀት)

በአላህ ሥሞችና ባህሪያት ማመን

በመላእክት መኖር ማመን

በመለኮታዊ መፅሐፍት ማመን

በመልእክተኞች መለክ ማመን

በመጨረሻው ቀን ማመን

በአላህ ውሳኔ ማመን

መሆኑንና ለመሰከራላቸው፡-

* ይህ ቃል በውስጡ ባካተተው ፅንሰ-ሃሳብ እምኖ የሞተ ሰው የጀነት ነዋሪ ይሆናል። ነቡዩ (ሰ.ዐ.ወ.) እነዲህ ብለዋል ... “ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከት አምላክ አለመኖሩን አውቆ የሞተ ሰው ጀነት ገብቷል።” (እህመድ፡464)

ከአላህ በስተካር በእውነት የሚመለከት ለምልክት የለም የሚለው ቃል በሚረጋገጥ፣ አላህን ጥርት አድርጎ ያምናል ሰው፣ ታላቅ የሆነ ደስታን ይጎኑናል። አርጋታና ስኬትን ያለው መልካም ሀይረት ይኖራል። አላህ በብቃት ስኬትን የሚያስከትል ሌላ፣ ለቀላብ ትኩረት የሆነ መረጋጋትን፣ አርካታንና ረፍት የሚሰጥ ሌላ ነገር የለም። አላህ ለንጉሠ ብለዋል። "ከወገድ ወይም ከሰብ አርሱ አርሱ። ከሰብ ጋር የሠራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናናረዋለን..." (ሕል-ኩቃል፡ 97)

“ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረተኛ

የዚህ ታላቅ የሆነ ቃል ትርጉምና ዓላማ ግልፅ አንዲሆንልን ከተፈለገ ሁለት መሠረቶችን ማወቁ ግድ ይለናል።

1

የመጀመሪያው መሠረት፡- «ላ ኢላሃ» (አምላክ የለም) የሚለው ነው። ይህ ከአላህ ውጪ ባሉ ነገሮች ላይ አምልኮን መሻራችንን ማረጋገጫ ቃል ነው። ማጋራትን ውድቅ ማድረጊያ ቃል ነው። ከአላህ ሌላ በሚመለከ ነገሮች ሁሉ መካድ ግድታ ነው። ከአላህ ሌላ ሰውም ሆነ እንስሳትም ሆነ መቃብርም ሆነ ከዋክብትም ሆነ ሌላ ማምለክ አይቻልም።

2

ሁለተኛው መሠረት፡- ኢልላ ላህ (ከአላህ በስተቀር) የሚለው ነው። ይህ ደግሞ አምልኮን ለአላህ ብቻ የምናረጋግጥበት ቃል ነው። ሶላትን፣ ዱዓለና መመካትን የመሳሰሉ የአምልኮ ዓይነቶችን ሁሉ ለአላህ ብቻ የምናውልበት ማረጋገጫ ነው።

የአምልኮ ዓይነቶችን በሙሉ ልንሰጥ የሚገባው አንድና አጋር ለሌለው አላህ ብቻ ነው። ከእነዚህ ውስጥ አንዱን አንኳ ከአላህ ውጪ ላለ ነገር አሳልፎ የሰጠ ከሃዲ ይሆናል።

አላህ እንዲህ ይላል ...“ከአላህም ጋር ሌላን አምላክ ለርሱ በርሱ ማስረጃ የሌለውን የሚግዛ ሰው ምርመራው ጌታው ዘንድ ብቻ ነው፤ አነሆ ከሀዲዎች አይደሉም።” (አል-መ-አሚን፡ 117)

ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም የሚለው ቃል ትርጓሜና መሠረቶች እንዲህ በሚለው የአላህ ቃል ውስጥ ተገልጿል... “በጣዖትም የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ አላህም ስሚ ዐዋቁ ነው።” (አል-ብቀራህ፡256)

በዚህ የአላህ ቃል ውስጥ “በጣዖትም የሚከድ” የሚለው ቃል የመጀመሪያ መሠረት የሆነውን “አምላክ የለም” የሚለውን ቃል ሲሆን የረጋገጠው “በአላህ የሚያምን” የሚለው የጌታችን ቃል ደግሞ ሁለተኛ መሠረት የሆነውን ከአላህ በስተቀር የሚለውን ቃል የረጋግጥናል።

የቀበሌ አረብ ጥቅም የሚገኝ የአላህ ልዩነት በማረጋገጥ ነው።

ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ.) ማወቅ፡-

① ልደታቸው፡-

የተወለዱት እ.ኤ.አ. በ570 መካ ውስጥ ነው፡፡ ሲወለዱ አባታቸው በህይወት አልነበሩም፡፡ እናታቸውንም ያጡት ገና ልጅ ሆነው ሳለ ነው፡፡ ተንከባክበው ያሳደጓቸው መጀመሪያ እያታቸው ዓብዱል ሙጠሊ፡በ ሲሆኑ በመቀጠል ትንሽ እደግ አንዳሉ ደግሞ እጎታቸው አቢ-ጣሊ፡በ ናቸው

② ህይወታቸውና እድገታቸው፡-

ለነቢይነት ማዕረግ ከመብታቸው በፊት ለአርባ አመታት ያህል እ.ኤ.አ. (ከ570 -610) ከቁረይሽ ጎሳዎች ጋር ይኖሩ ነበር፡፡ በእነዚህ ጊዜያት ውስጥ የታላቅ ሥነ-ምግባርና የፅናት ተምሳሌት እንዲሁም መለያ ሆነው ቆይተዋል፡፡ «ታማኙ» «አውነተኛው» በሚሉ የቅፅል ሥሞች በገሃድ ይታወቁ ነበር፡፡ አረኛ ነበሩ፡፡ ከዚያም በንግድ ሥራ ላይ ተሰማርተዋል፡፡ የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ኑቢይ ከመሆናቸው በፊትም በኢብራካም መንገድ በመጓዝ አላህን በብቸኝነት ያመልኩ ነበር፡፡ የጣዖትና የባዕድ አምልኮዎችን ይርቁና ይጠየፉ ነበር፡፡

የነቢያቸው (ሰ.ዐ.ወ.) ሙሉ ስም፡-

መሐመድ ቢን አብደላህ ቢን ዓብዱል ሙጠሊ፡በ ቢን ሃሺም አል-ቁረይሽ የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ጎሳ በዓረቦች ዘንድ እጅግ የተከበረ ጎሳ ነው፡፡

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ሰው ዘር ሁሉ የተላኩ መልአከተኛ ናቸው፡-

አላህ ነቢያቸውን መሐመድን (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ሁሉም የሰው ዘር በጠቅላላ ልኳቸዋል፡፡ እርሳቸውን መታዘዝ በሁሉም ሰው ላይ የተጣለ ግዴታ ነው፡፡ አላህ እንዲህ ብሏል... «(መሐመድ ሆይ!) በላቸው እናንተ ሰዎች ሆይ! እኔ ወደናንተ ወደ ሁላችሁም የአላህ መልአከተኛ ነኝ፡፡» (አል-ዕራፍ፡158)

③ ተልዕኳቸው፡-

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) አርባ ዓመታትን በዚህ ሁኔታ ካሳለፉ በኋላ፣ በመካ አቅራቢያ ከሚገኙ ተራራዎች አንዱ በሆነው «ትር» ተራራ ውስጥ በሚገኘው «ሐራኤ» ዋሻ ውስጥ በመሆን በጥልቅ ተመስጦ አላህን ያመልኩ ነበር።

ከዚያም ከአላህ ዘንድ የሆነ ወህይ (ራዕይ) ይገለፅላቸው ጀመር። የአላህ ቃል የሆነው ቁርአን በእርሳቸው ላይ መውረድ ጀመረ። በመጀመሪያ በርሳቸው ላይ የወረደው የቁርአን ቃል... "አንብብ ፣ በዚያ ሁሉን በፈጠረው ጌታህ ስም" የሚለው ነበር ይህ የእርሳቸው ተልዕኮ ዕውቀትን፣ ንባብን፣ ብርሃንና የቀጥተኛ ጎዳናን የማብሰሪያ አዲስ ዘመን ጀመረ መሆኑን ለመግለፅ ይህ እንቅፅ ወረደ። ከዚያ በሃያ ሦስት ዓመታት ጊዜ ውስጥ ሌሎች የቁርአን አናቅፅ አየተከታተሉ ወረዱ።

④ የዳዕዋ (የሰበካ) መጀመር፡-

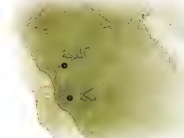
የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) ለሦስት ዓመታት ያህል ሰበካቸውን በድብቅ አካሄዱ። ከዚያም ለተከታዮቹ አሰር ዓመታት ሰበካቸውን በግልፅና በገሃዱ አደረጉ። ነቢዩና (ሰ.ወ.) የእምነት ባልደረቦቻቸው (ሶሃቦች) ይህን በማድረጋቸው፣ ጎሳዎቻቸው ከሆኑት ቁረጾች፣ ከፍተኛ የሆነ ተቃውሞ፣ ሁከትና፣ ማዋከብ ገጠማቸው። ወደ ሐጅ ለሚመለሉ ጎሳዎች የአስልምና ግብዣ ቀረበላቸው። የመዲና ነዋሪዎች ዘንድ ጥሪው ተቀባይነት አገኘ። ከዚያ ቀስቀስ ወደ መዲና ከተማ የሰደት ጉዞ ተደረገ።

በርሳቸው ላይ ቁርአንን አወረደ፡-

አላህ፡ ከፊቱም ሆነ ከኋላው ሃሰት የሊለውን ታላቅ መፅሐፍ ቁርአን በነቢዩ መሐመድ (ሰ.ወ.) ላይ አወረደ።

የነቢያትና የመልእክተኞች መደምደሚያ፡-

አላህ ነቢዩን (ሰ.ወ.) የላከው የመጨረሻና መደምደሚያ ነቢይ አድርጎ ነው። ከርሳቸው በኋላ የሚነሳ አንድም ነቢይ የለም። አላህ እንዲህ ይላል "... ግን የአላህ መልእክተኛና የነቢያት መደምደሚያ ነው።" (አል-አካዛብ፡40)

5 ስደት፡-

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ኢ.ኤ.አ. በ622 ያኔ «የስሪብ» ትባል ወደ ነበረችው መዲና ከተማ ስደት አደረጉ። በወቅቱ የሃምሳ ሦስት ዓመት ጎልማሳ ነበሩ። ዳዕዋቸውን ያወገዙ የቀረይሽ ጎሳ ባላባቶች ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ.) ላይ ግድያ ለመፈፀም አሰረው ነበር።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ኢስላም አየተጣሩ ለአስር አመታት ያህል በመዲና ከተማ ኖሩ። ሰላት፣ ዘካና ሌሎች የሸሪዓው ህግጋቶች እንዲተገበሩ ትዕዛዝ አስተላለፉ።

6 አስልምናን ማሰራጨት፡-

የአላህ መልአከተኛ ወደ መዲና ከተሰደዱ በኋላ ከ622-632 ባለው ጊዜ ውስጥ የኢስላማዊ ስልጣኔ መሠረት ተከለዋል። አዲስ ሙስሊም ማህበረሰብ ፈጥረዋል። ዘረኝነትና ጎሰኝነትን አስቀርተዋል። ዕውቀትን አስራጭተዋል። የፍትህ፣ የፅናት፣ የወንድማማችነት፣ የመረዳዳት መርህን ገንብተዋል። እንዳንድ ጎሳዎች አስልምናን በአጭሩ በማስቀረት ተጎሳስተው ነበር። በዚህም ምክንያት ብዙ ጦርነቶች ተካሂደዋል። አላህ ሃይማኖቱንና መልአከተኛውን ፈድቷል።

ከዚህ በኋላ በመካከል የሆኑ ብዙ ጎሳዎች ወደ አስልምና ገብተዋል። በዓረብ ፔንሰላ ከተማዎች የሚኖሩ በርካታ ጎሳዎችም በራሳቸው ምርጫ ፍላጎትና ውዴታ ወደ ዚህ ታላቅ ሃይማኖት አየተማተሉት ገብተዋል።

7 ህልፈታቸው፡-

የአላህ መልአከተኛ (ሲ.ወ.ወ.) በሂጅራ የዘመን አቆጣጠር ሰፈር 11፣ መልአከታቸውን አድርሰው ጨረሱ፤ አደራቸውንም ተወጡ። አላህም ሃይማኖቱን ሙሉ በማድረግ ለሰዎች ፀጋውን አጎናፀፈ።

ነቢዩ (ሲ.ወ.ወ.) የወባ ህመም አጋጠማቸው። ያደረባቸው ህመም እየፀና ሄደ በወርሃ ረቢዑል አወል በዕለተ ሰኞ በዘኛው ዓመተ ሐጅራ ይህን ዓለም ተሰናብተው ወደ ቁጣዩ ዓለም ተሸጋገሩ። ይህ ማለት እ.ኤ.አ. ሜይ 8, 632 መሆኑ ነው።

ከዚህ ዓለም ሲለዩ የስድሳ ሦስት ዓመት አዛውንት ነበሩ። ግብአተ-መሬታቸው የተፈፀመው ከነቢዩ (ሲ.ወ.ወ.) መስጃድ አጠገብ እሜቴ ዓሊሻ ቤት ውስጥ ነው።

«መገሐመድ፡ የአላህ መልእክተኛ ናቸው» የሚለው ቃል ትርጉም እንዲህ ብሎ መመስከር፡ የተናገሩትን አምኖ መቀበል፡ ትዕዛዛቸውን መታቀብ ማለት ነው። አላህንም ነቢዩ (ሰ.ወ.) በደንገጉትና ባስተማሩን መሠረት ብቻ ማምለክና መግዛት ማለት ነው።

መገሐመድ፡ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን ማመኔ የሚያጠቃልለው ምንና ምንድነው?

ነቢዩ (ሰ.ወ.) ሁሉንም ነገር አስመልክቶ የተናገሩትን አውነት ብሎ መቀበል ያስፈልጋል። ይኸውም፡-

- ከሀዋሳ ስለራቁ ምስጢራዊ ነገሮች፣ ስለመጨረሻው ቀን፣ ስለጆነት ፀጋዎችና ስለ አሳት ቅጣት፤
- በአላተ ቂያማ ስለሚከሰቱ ነገሮችና ምልክቶቻቸው እንዲሁም በመጨረሻው ዘመን ስለሚሆኑ ነገሮች፡-
- ስለላፋና ስለቀደመ ህዝቦች፣ በነቢያትና ጥሪ ባደረጉላቸው ህዝቦች መካከል ስለተፈጠሩት ነገሮች

«በቢዩ (ሰ.ወ.) ስታዩ (ታዲሳ) ወቅት የተረጋገጠው እውነተኛነትን አንድ መግለጫ ላይ ምን የመቀበል ግዴታ አለበት።»

ነቢዩ (ሰ.ወ.) ያዘዟቸውን ነገሮች መተግበርና ከክላክሉት ተግባራት መታቀብም ያስፈልጋል። እነዚህም፡-

- ነቢዩ (ሰ.ወ.) የሚያዝዙን ትዕዛዛት ከራሳቸው አፍልቀው ሳይሆን ከአላህ በሚገለፅላቸው ራዕይ አማካኝነት መሆኑን በአርግጥኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ብሏል... «መልእክተኛውን የሚታዘዝ ሰው፡ በአርግጥ አላህን ታዘዘ።» (አል-ኋላሉ፡80)
- አርሳቸው ከክላክሉቸው ሐራም ነገሮች፡ መጥፎና ጎጂ የሆኑ ሥነ-ምግባራትና ግብረ ገቦች መታቀብም ይኖርብናል። እነዚህን ነገሮች እንዳናደርግ የክላክሉንም አውነታው ከአኛ ቢሰወርና ባናውቀውም ለአንዳች ጥበብ አላህ ፈልጎ ያደረገው መሆኑንና ለራሳችን ጥቅም መሆኑን ማመን ይኖርብናል።
- ያዘዙንን መተግበራችን፣ ከክላክሉን መታቀሳችን ዞሮ ዞሮ ለአኛ መልካም እንደሆነና በዚህም ሆነ በቀጣዩ ዓለም ደስታን እንደሚያንናፅፈን በአርግጥኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል... «ይታዘዝላችሁም ዘንድ አላህንና መልእክተኛውን ታዘዙ።» (አሊ-ሲምራን፡132)
- ነቢዩ (ሰ.ወ.) ትዕዛዝ ሆኑ ብሎ መጣስ ለቅጣት የሚዳርግ ተግባር መሆኑ ተገቢ ነገር መሆኑንም ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል... «እነዚያም ትእዛዙን የሚጥሉ መከራ አንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት አንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ።» (አል-ትር፡63)

አላህን ማምለክ የሚኖርበን ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) በደንገጉት መልኩ ብቻ መሆን ይኖርበታል። ይህ ዕውነታ ብዙ ነገሮችን የሚያካትት በመሆኑ ይህን ማረጋገጥ ተገቢ ነው። ይኸውም፡-

- እርዳያነታቸውን መከተል፡- የአላህ መልእክተኛን (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና (የየአለት ተግባር) ፤ መመሪያና ህይወት በአጠቃላይ ንግግራቸውን፤ ተግባራቸውንና አድራቆቻቸውን ጨምሮ በሁሉም የህይወት እርከናችን በእርዳያነት ልንከተለው ይገባል።

አንድ የላላህ ባሪያ የላላህ መልአከተኛን
ሰንና ይበልጥ በአርዳኝነት በተከተለ
ቁጥር፤ ይበልጥ ወደ ላላህ የተጠጋና
ደረጃውም ከቶ ያለ ይሆናል፡፡ ላላህ
እንዲህ ይላል... “በላቸው ላላህን
የምትወዱ እንደኾናችሁ ተከተሉኝ ላላህ
ይወዳችል፤ ሕጌያችሁንም ለናንተ
ይምራል፤ ላላህ መሐረ አሣኝ ነው፡፡”
(ላላ-ዲሞጌን3፡31)

- ✦ የተሟላ ህግ፡- የአላህ መልአክተኛ (ሰ.ወ.) ይዘው የመጡት ሃይማኖትና ህግጋት በሁሉም ረገድ ምሉዕና ጉድለት የሌለው ነው።ነቢዩ(ሰ.ወ.) ያልደነገጉትን የአምልኮ ተግባር በአዲስ መልክ መፍጠር ለማንም ሰው ቢሆን የተፈቀደ አይደለም፡፡

- **ለላህ የኋኒገገው ህግ** በሁሉም ጊዜና ቦታ ተስማሚ ነው፡- በአላህ መልክፍና በነበዩ (ሲዐዉ) ሱንና ውስጥ የተኋኒገገው ህግና ሥርዓት በመሉሉ በየትኛውም ጊዜና ቦታ ሁሉ ተስማሚ ነው፡፡ ሰዎችን ከምንም ካስገናኛቸውና ከፈጠራቸው ጌታ በላይ ሰዎችን የሚጠቅም ነገር የሚያውቅም ማንም የለም፡፡

+ ከሱንና ጋር ስምም መሆን፡- እንደ የእምልኮ ተግባር አላህ ዘንድ ተቀባይነት አንዲኖረው ከተፈለገ የአላህን ውዴታ ብቻ አስቦ (ነይቶ) መስራትና ከአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና ጋር የተጣጣመ መሆኑ ግድ ይላል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል፡፡ “የኔታውንም መገናኛት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ስራን ይሰራ በኔታውም መግዛት እንድንም አያጋራ በላቸው፡፡” (አል-ከህፍ፡ 110) በዚህ አንቀፅ ውስጥ መልካም ሥራ በሚል የተወሰነ ከአላህ መልእክተኛ ሱንና ጋር ተጣጥሞ የተገኘ ስራ ማለት ነው፡፡

+ በ ኢስላም ያላተደነገገን ሃይማኖታዊ ተግባርን መኖር ሃራም ነው፡፡ አላህን ለማምለክ በሚል፡ የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ያልደነገጉትንና ሽሪዓዊ ባልሆነ መንገድ አዲስ የእምልኮ ተግባር የፈጠረ ሰው፡ የነቢዩን መንገድ ተገዢ የተገኘ በመሆኑ ወንጀለኛ ይሆናል፡፡ ስራውም ተመላሽና ተቀባይነት የለለው ይደረጋል፡፡ አላህ እንዲህ ብሏል፡፡ “... እነዚያም ትእዛዙን የሚጥሱ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አላማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ፡፡” (አል-ኑር፡63) ነቢዩም (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል “በዚህ ጉዳያችን ውስጥ ከርሱ ያልሆነን ነገር የፈጠረ፤ ሥራው ተመላሽ ነው፡፡” (አል-ቡቫራ፡2550 ሙስሊም 1718)

እስከተደረገ ሆኖ በእምልኮ ተግባር ውስጥ እዲስ ፈጠራ መጨመርን አጥብቆ የጠሰሰው፤ ሃይማኖትን የመበላሸትና የመለዋወጥ ልደጋ እንዳይደርስበት ለመጠበቅ ነው፡፡ የሃይማኖት የሰዎች ባታላቢና ሥሜት መገማገጥ ከመሆን የተጠበቀ አንዲሆን በሚል ነው፡፡ ሆኖም ገን ለአሁኑም ሆነ ለወደፊት ሰውን ሲያገለግሉና ሊጠቅሙ የሚችሉ ነገሮችን አንዳፈጥርና እንዳፈለሰና የሰውን አስምሮ ያነሳሳል፡፡ የዚህን ፍጥረት ዓለም ምስጢራት አንዲፈታ ያበረታታል፡፡

> ስድስቱ የእምነት መሠረቶች

በኃያሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-

የኃያሉ አላህ መኖርን እውነት ብሎ አምኖ መቀበል ነው። ጌትነቱን፣ እምነቱን፣ ማረጋገጥ ነው። በስሞቹንና በባህሪያቱ ማመን ነው።

ስለ እነዚህ አራት ጉዳይ ከዚህ እንደሚከተለው ዘርዘር ባለ መልኩ እንገልጥለን፡-

1 በአላህ መኖር ማመን፡-

የአላህ ፍጥረት፡-

በአላህ መኖር ማመን ሰው በተፈጥሮው የሚያረጋግጠውና ሌላ ተጨማሪ መረጃ የማያስፈልገው ነገር ነው። ይህ በመሆኑም ምንም የተለያየ ሃይማኖትና መንገድ ቢከተሉም በጣም በርካታ ሰዎች አላህ ለመኖሩ ዕውቅና ይሰጣሉ።

የእርሱን መኖር የሚያረጋግጥ ጥልቅ የሆነ ስሜት በቀልባችን ይሰማናል። በተፈጥሮው አማኝ በሆነው ስሜታችን ገፋፊነት መጥፎና አስቸጋሪ ነገር ሲገጥመን ወደርሱ እንሸሻለን። አንዳንዶች ለመሸፋፈንና ለመዘናጋት መከራ ቢያደርጉም፣ አላህ በእያንዳንዱ ሰው ኑፍስ ውስጥ ወደ ሃይማኖተኛነት የመዘገበል ስሜትን ፈጥሯል።

እኛም አላህ ለተጣሪዎች ምላሽ ሲሰጥ፣ ለጠየቁዎች የጠየቁትን ሲቸር፣ ለተለማማሾች ፍላጎታቸውን ሲያሟላ ስለምናይና ስለምንሰማ፣ ይህ ሁኔታ አላህ ለመኖሩ አርግጠኛ መረጃ ይሆናል።

አላህ መኖሩ እጅግ ግልፅ የሆነ ነገር ነው። መረጃዎችን መዘርዘርም እያስፈልግም። ግልፅ ከሚያደርጉት ነገሮች ውስጥም፡-

- በሁሉም ሰው ዘንድ እንደሚታወቀው ማንኛውም ድርጊት እድራጊ ሊኖረው ግድ ነው። በየጊዜው የምንመለከተው ይህ እጅግ በርካታ ፍጥረት አስገኛና ፈጣሪ ሊኖረው ግድ ይላል። እርሱም ኃያሉና ታላቁ አላህ ነው። አንድ ፍጡር ያለምንም ፈጣሪ ተገኝ ማለት በጣም አስቸጋሪ ነው። ራሱን በራሱ ፈጥሯል ማለትም አንዲሁ አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም አንድ ነገር ራሱን በራሱ ሊፈጥር አይችልም። አላህ አንዲህ

ይላል "ወይስ ያለ አንዳች ፈጣሪ ተፈጠሩን ወይስ አነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን?" (አልጡር፡35)

በዚህ አንቀፅ መተላለፍ የተፈለገው መልእክት "እነርሱ ያለፈጣሪ አልተፈጠሩም። እነርሱም ራሳቸውን አልፈጠሩም። ስለዚህ ፈጣሪያቸው ሊሆን የሚችለው የተቀደሰውና ከፍ ያለው አላህ ነው" የሚል ነው።

እንክርት ላለውና ላሉትነት ሰው አላህ ለመኖሩ ማስረጃ ከሚሆኑት ታላላቅ ነገሮች ውስጥ አንዱ ሰው አራሱ ነው። አላህ የአፅምርን፣ የስሜት ህዋሳትን፣ ሙሉ የሆነና ስርዓት ያለው አፈጣጠርን በዕጋት አናፅፎታል። አላህ አንዲህ ይላል "በነጭታችሁም ውስጥ (ምልከቶች አልሉ)፣ ታዲያ እትመለከቱም?" (አል-ዛሪያት፡21)

* ሰማዩ፣ ምድሩ፣ ከዋክብቱ፣ ዛፎቹና ይህ ፍጥረት-ዓለም በአጠቃላይ የተመሠረተበት ሥርዓት ግልፅ በሆነ ሁኔታ የሚያሳየን ነገር ቢኖር፣ የዚህ ፍጥረት-ዓለም ፈጣሪ አንድ ብቻ መሆኑን ነው። እርሱም ከፍ ያለውና ከጉድለት የጠራው አላህ ነው። “... የዚያን ነገሩን ሁሉ ያጠነከረውና የአላህን ጥበብ (ተመልከት)።” (አል-ነምል፡88)

ከዋክብቶችን በምሳሌነት አንወብድ፣ ፅኑ በሆነ አኳኋንና ስርዓት ነው የሚጓዙት። ሁሉም ኮከብ ያለምንም መሰናከልና መወላገድ በራሱ በሆነ ምህዋር ብቻ ይጓዛል።

አላህ እንዲህ ይላል “ፀሐይ ጨረቃን ልትደርስበት አይገባትም፤ ለሊትም ቀንን (ያለ ጊዜው) ቀዳሚ አይኾንም፤ ሁሉም በመዛሪያቸው ውስጥ ይዋኛሉ።” (ያሲን፡40)

በኃያሉ አላህ ጌትነት ማመን

በኃያሉ አላህ ጌትነት የማመን ትርጉም፡-

ኃያሉ አላህ የሁሉም ነገር ባለቤት፣ ፈጣሪና ሲሳይን ሰጪ ነው ብሎ አምኖ መቀበልና እውነት ነው ብሎ በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። በጌትነቱ ማመን ማለት ህይወት የሚሰጠውና የሚነሳው፣ የሚጠቅመውና የሚጎዳው እርሱ ብቻ ነው ብሎ ማመን ነው። የሁሉም ትዕዛዝ ባለቤት እርሱ ነው ማለት ነው። መልካም ነገር ሁሉ በእኔ ነው። እርሱ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነው። በእነዚህ ሁሉ ነገሮችም ተጋሪ የለውም ብሎ ማመን ነው።

ይህ እንግዲህ አላህ በተግባሩ ብቸኛ ነው ብሎ ማረጋገጥ ነው። ስለዚህ እንደሚከተለው ማመን ያስፈልጋል፡-

በፍጥረተ-ዓለሙ ውስጥ ያሉትን ነገሮች የፈጠረው አላህ ብቻውን ነው ከርሱ ሌላ ፈጣሪ የለም። አላህ እንዲህ ብሏል... "አላህ የነገሩ ሁሉ ፈጣሪ ነው። አርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ አስተናባሪ ነው።" (አል-ዘመር፡62)
የሰው ተግባር ግን እንድን ነገር ወደ ሌላ ቅርፅ መቀየር ወይም አርስ በአርሱ ማቆራኘትና የመሳሰሉት እንጂ ከባድና ከምንም ተነስቶ የሚፈጥረው ነገር የለም። ሙት የሆነውን ነገር ወደ ህይወት ማምጣትም አይችልም።

ለፍጥረታት ሁሉ ሲሳይን የሚሰጠው አላህ ነው። ከርሱ ውጪ ሲሳይን ሰጪ የለም። አላህ እንዲህ ይላል "በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የለችም ምግቧ በአላህ ላይ ቢሆን እንጂ..." (ሁድ፡6)

አላህ የሁሉም ነገር ባለቤት ነው። ከርሱ ሌላ የነገሮች እውነተኛ ባለቤት የለም። አላህ እንዲህ ይላል "የለማያትና የምድር በውስጣቸውም ያለው ሁሉ ንግሥና የአላህ ብቻ ነው፤ አርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነው።" (አል-ማሊዳህ፡120)

የሁሉም ነገር አስተናባሪ አርሱ ነው። ከርሱ ሌላ ነገሮችን የሚያስተናብር የለም። እንዲህ ይላል... "ነገሩን ሁሉ ከሰማይ ወደ ምድር ያዘጋጃል።" (አል-ሰጅዳህ፡5)
ሰው ህይወቱንና ጉዳዮቹን የሚያስተናብረው በተገደበና በተወሰነ መልኩ ነው። ባለውና በሚችለው ነገር ብቻ ነው የሚያስተናብረው። ይህ ማስተናበር ደግሞ ውጤታማ ሊሆንም ላይሆን ይችላል። ከጉድለት የጠራውና የኃያሉ ፈጣሪ ማስተናበር ግን አጠቃላይ ነው። ከርሱ ቁጥጥር የሚወጣ እንዳችም ነገር የለም። ያለማንምና ያለምንም ተቃውሞ ያሻውን ፈፃሚ ነው። እንዲህ ይላል "ንቁ፤ መፍጠርና ማዘዝ የርሱ ብቻ ነው፤ (የዓለማት ጌታ አላህ (ከብሩ) ላቀ።" (አል-አዕራፍ፡54)

"በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የለችም ምግቧ በአላህ ላይ ያለ ቢሆን እንጂ፤" (ሁድ፡6)

በአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.) ዘመን የነበሩ አረብ አጋሪዎች በአላህ ጌትነት ያምኑ ነበር፡-

በአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.) ዘመን የነበሩ ከሃዲያን አላህ፣ ፈጣሪ፣ ገጥሥና አስተናባሪ መሆኑን ያምኑ ነበር፡፡ ይህ እምነታቸው ግን ወደ እስልምና እንዲገቡ አላደረጋቸውም... "ሰማያትናን ምድርንም የፈጠረ ማን እንደሆነ ብትጠይቃቸው በእርግጥ አላህ ነው ይላሉ፡፡" (ሉቅማን፡25)

አላህ የአለማት ጌታ መሆኑን፣ ፈጣሪ፣ ባለቤትና አስተናባሪ መሆኑን ያረጋገጠ ሰው፣ አላህን በብትኝነት ሊያመልክ ይገባዋል፡፡ የአምልኮ ተግባራትን ያለማንም ተጋሪ ለርሱ ብቻ ማዋል ይኖርበታል፡፡

አንድ ሰው የፍጥረተ-ዓለሙ ፈጣሪ፣ አስተናባሪ፣ ህይወት ሰጪና ሃሺ አላህ መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ የአምልኮ ዓይነቶችን ከርሱ ውጪ ላሉ ነገሮች ማዋል በጣም የማያስገርም ነገር ነው፡፡ ይህ አስጠያፊ በደልና ታላቅ ወንጀል ነው፡፡ በዚህ ምክንያት ነው ሉቅማን ልጃቸውን ሲመክሩ አንዲህ ያሉት " ... ልጄ ሆይ! በአላህ (ጣዖትን) አታጋራ፣ ማጋራት ታላቅ በደል ነውና ያለውን (አስታውስ)፡፡" (ሉቅማን፡13)

የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.) አላህ ዘንድ ታላቅ ወንጀል ምን እንደሆነ ሲጠየቁ "አላህ ፈጥሮ ሳለ ለርሱ ተጋሪን ማድረግህ ነው፡፡" በማለት መልሰዋል፡፡ (አል-ቡቫሪ፡4207 መ-ሰሊም፡86)

በአላህ ጌትነት ማመን ቀልብን ያረጋጋል፡-

አንድ የአላህ ባሪያ በእርግጠኝነት የሚያውቅ ከሆነ፣ ከኃይለ አላህ ውሳኔ ውጭ ሊሆን የሚችል ፍጡር እንደሌለ ይገነዘባል፡፡ ምክንያቱም የፍጥረታት ሁሉ ባለቤት አላህ ሲሆን ከጥበቡ ጋር በሚስማማ መልኩ እንዳሻው የሚያደርጋቸው አርሱ ነው፡፡

የሁሉም ፈጣሪ አርሱ ነው፡፡ ከአላህ ውጭ ያለው ፍጥረት ሁሉ የተፈጠረና ፈጣሪው ወደ ሆኑ አላህ ፈላጊ ነው፡፡ ነገሮች ሁሉ በአላህ እጅ ናቸው፡፡ ከርሱ ውጭ ፈጣሪ የለም፡፡ ከርሱ ውጭ ሲሳይን ሰጭ የለም፡፡ ከርሱ ሌላ ፍጥረተ-ዓለሙን የሚያስተናብር የለም፡፡ ያለርሱ ፈቃድ የምትንቀሳቀስ ቅንጣት ነገር የላችም፡፡ ያለርሱ ትዕዛዝ የምትቆምም የላችም፡፡

ይህ እምነት ያለው ሰው ቀልብ በአላህ ላይ ብቻ ይንጠሰጠላል፡፡ አርሱን ብቻ ይጠይቃል፣ ከርሱ ብቻ ይፈልጋል፡፡ በሁሉም ህይወት ጉዳዩ የሚመካው በርሱ ላይ ብቻ ይሆናል፡፡ ሁሉንም ህይወት ገጠመኝ በፅናት፣ በቁርጠኝነትና በተረጋጋ መንፈስ ይጋፈጣል፡፡ ምክንያቱም ለህይወቱ የሚያስፈልገውን ለማግኘት ሁሉንም ሰበብ ከመማከሩ ጎን ለጎን የአላህን አርዳታም ይጠይቃል፡፡ ኃላፊነቱንም ይወጣል፡፡

ይሄኔ ነፍሱ ትረጋጋለች፡፡ ሰው ዘንድ ያለውን አይከፈልም፡፡ ሁሉም ነገር ያለው በአላህ እጅ ነው፡፡ የሚፈልገውን ይፈጥራል፡፡ ይመርጣልም፡፡

በአላህ ጌትነት ማመን ቀልብን ያረጋጋል

አላህን በእምነት አገኘው ሚሊዮን ሺህልህ በሰባት በአውሮፓ የሚመለከቱ አምላካዊ የሰላም ምክር ቤቶች በቅርቡ ተጠቅሞታል።

በነፍስ ውስጥ የሚለወጡ መሰረት የለሽ ነገሮችን መዋጋት

ከኢስላም በፊት ዐረቦች፣ እንዲሁም የዓለም ሕዝብ በአጠቃላይ የተረት ተረትና መሰረት የለሽ አመለካከቶችና ቅጥቶች ሰለባ ነበሩ። ይህ ደግሞ ምድርን ከጫፍ አስከ ጫፍ ያጥለቀላቃት፣ እንድ፡ ሕዝብ ከሌላኛው ያልተሻለበት ሁኔታ ነበር። በመሆኑም፣ ዐረቦች በመጀመሪያ ሰጥን ቁርአንን ተረት ተረት ወይም ደግሞት ነው ብለው ገምተው ነበር።

ኢስላም ብርሃኑን ገደብተካክል ይዞ በመጣ ጊዜ አዕምሮን ከመሰረት የለሽ አመለካከት፣ ከተረት ተረትና ቅጥቶች ቀንበር ነፃ አወጣው። ይህም የሆነው በሕግጋቱና ጥቅል መመሪያዎቹ ሲሆን፣ እነርሱም የአዕምሮንና የነፍስን ጤናማነት የሚጠብቁ እንዲሁም ከርሱ ሌላ ያለን በመተው ወደ አላህ ብቻ ወደ መንጠልጠል የሚያመለክቱ በመሆናቸው ነው።

ደግሞትና አስማተኝነትን መዋጋት

ኢስላም ደግሞትን ማርትንና ጥንቁላን በመሰሉ አርም አድርጓል። የማጋራትና የፀመት ዓይነት አድርጎ መደብቃል። ደግሞተኛ በቅርቡም ሆነ በወዲያኛው ዓለም ለስኬት እንደማይበቃ ተናግሯል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ተፍሲሩ ይስተካከል ሰራም ይጻፍ።»

በአንድ መስሊም ላይ ወደ ደግሞተኞች መሄድን፣ እነርሱን መጠየቅን፣ ከነርሱ በሽታ መፈወስን መከጀል፣ ወይም ሕክምና ወይም መፍትሄ መፈለግን እርም አድርጓል። ይህን ያደረገ ሰው በነቢዩ (ሱወ) ላይ በተወረደው የካዶ መሆኑንም ገልጿል። ምክንያቱም መጥቀምም መጥፋትም በአላህ እጅ ነው። የሩቅን ምስጢር ከርሱ ሌላ የሚያውቅ የለም። ነቢዩ (ሱወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድን ጠንቋይ የመጣና የጠየቀው ከዚያም አውጥቶ ብሎ የተቀበለው ሰው በርግጥ አሉ በመሐመድ ላይ በተወረደው ከደፈ።»

መጥቀምና መጥቀሳት በአላህ እጅ ነው።

እስላም ፍጡራን በጠቅላላ፣ ሰውም፣ ዛፎችም፣ ድንጋዮችም፣ ከዋክብትም፣ ምንም ያህል ቢገነዘቡም፣ የአላህ ኃይልነት የሚያስረዱ ምልክቶች እንጂ ሌላ አለመሆናቸውን ገልጿል። ከሰው ልጅ እንድም በፍጥረተ-ዓለም ላይ ጫና ሊያሳድር የሚችል፣ አስደናቂ ኃይል ያለው የለም። መፍጠር፣ ማዘዝና ማዘጋጀት በርሱ ትዕዛዝ ስር ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ንቅ! መፍጠርና ማዘዝ የርሱ ብቻ ነው። የዓለማት ጌታ አላህ ላቀ።» (አል-አዕራፍ፣ 54)

የእነዚህን ፍጥረታት ግዝፈትና [ረቂቅ አፈጣጠራቸውን ያስተዋለ ሰው፣ ፈጣሪያቸው ቻይና አስተናባሪ ጌታ መሆኑን ይገነዘባል። ስለሆነም አርሱ የአምልኮ ዓይነቶች በመሉሉ ለፈመሙለት የሚገባ እንደሆነም ያውቃል። አርሱ ፈጣሪ ነው። ከርሱ ሌላ ያለ ሁሉ ፍጡር ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሌሊትና ቀንም ዐርካይና ጨረቃም ከምልክቶቹ ናቸው። ለዐሐይና ለጨረቃ እትሰጥ። ለዚያም ለፈጠራቸው አላህ ስጥ። አርሱ ብቻ የምትገዙ እንደገናኙትሁ (ለሌላ እትሰጥ)።»

ስውርንና የወደፊትን ከአላህ ሌላ ማንም አያውቅም።

እስላም ከአላህ ሌላ ስውርንና የወደፊትን የሚያውቅ እንደሌለ ተናግሯል። ከጠንቋይም ሆነ ከሚርተኞች መካከል ይህን አውቃለሁ ብሎ የሚል ውሸታም ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የሩቅ ነገርም መከፈቻቸው አርሱ ዘንድ ናቸው። ከርሱ በስተቀር ማንም አያውቃቸውም።»

ከፍጡራን ሁሉ የተከበሩትና የላቀቱ ረሱል (ሰ.ወ) እንኳን ለራሳቸው ጉዳትንም ሆነ ጥቅምን አያሰጥም። ስውርን የወደፊትንም የሚያውቁ አልተሰሩም። በከብርም ሆነ ደረጃ ከርሳቸው ቢታች የሆነም እንዴት (ሊያውቅና ሊኖረው) ይችላል? አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ የሻውን በስተቀር ለራሴ ጥቅምንም ጉዳትንም ማምጣት አልችልም። ሩቅንም (ምስጢር) የማውቅ በነበርኩ ኖሮ ከመልካም ነገር ባበዛሁና ከፍታም ነገር ባልካኝ ነበር። እኔ ለሚያምኑ ህዝቦች አስፈራሪና አጠባላ አንጂ ሌላ አይደለሁም በላቸው።» (አል-አዕራፍ፣ 188)

እስላም በአዕዋፍ ገድ ማለትንና ማሟረትን እርም አድርጓል።

እስላም በአዕዋፍ፣ በመልክ፣ በንግግርና በተለያዩ ነገሮች ገድ ማለትን፣ ማሟረትንና መሰል ነገሮችን እርም አድርጓል። መልካም ምኞትንና ለመጨው ብሩህ ተስፋና አመለካከት ማሳደርን አይደል።

በአዕዋፍ ገድ የማለት ምሳሌ፡- አንድ የወፍ ዓይነትን ሲመለከት፣ ከመንገዱ ወይም ከጉዞው በማሟረት የሚስተጓጎል ወይም የሚቀር፣ ወይም የወፍን ደምፅ በጉዞ ላይ ሆኖ ሲሰማ ጉዞውን ሳያጠናቅቅ አቋርጦ መመለስ ገድን በወፍ የመተንበይ ምሳሌ ነው። ነቢዩ (ሰ.ወ) አሃኚህ ነገሮች ማራጋት(ቬርክ) እንደሆኑ ገልጸዋል። «በአዕዋፍ ገድ ማለት ማራጋት ነው።» (አቡ-ዳወድ 3912፣ ኢብኑ ማጃህ 3538)

ምክንያቱም ይህ ነገር አንድ መስሊም ውስጥ ከሰረዘ፣ አላህ የፍጥረተ-ዓለም አስተናባሪ ነው፤ የሩቅን የሚያውቅ አርሱ ብቻ ነው፤ ከርሱ ሌላ ማንም አያውቅም ከሚለው አምነቱ ጋር ይታረናል። በዚህ ተቃራኒ ደግሞ እስላም መልካም ማለትንና ጥናን መጠበቅን፣ በአላህ ላይ መሰልና ማምት ማሳደርን አይደል። ይህን የሚጠቁሙ ቃላቶችን ምርጫ ማድረግ እንዳለብንም ነግሯል። ነቢዩ (ሰ.ወ) መልካም ምኞትን ወይም ግምትን ይወዳል። ነበር። እሱም መልካም ቃል ነው። (አህመድ 8393)

በአላህ አምላክነት ማመን

በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-

ግልፅም ሆነ ድብቅ የአምልኮ ዓይነቶች ሁሉ የሚገቡት ለኃይሉ አላህ ብቻ ነው ብሎ በቀርጠኝነት አምኖ መቀበል ማለት ነው። ሁሉንም የአምልኮ ዓይነቶች ለአላህ ብቻ እናውላለን። ዱዓላን፣ ፍራቻን፣ መመካከትን፣ እርዳታ መፈለግን፣ ሶሳትን፣ ዘካንና ምንም በምሳሌነት መጥቀስ ይቻላል። ከአላደህ በስተቀር በአውቅ የሚመለከ የለም። አላህ እንዲህ ብሏል፡- «አምላካችሁም አንድ አምላክ ብቻ ነው፤ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ አርሱ አጅግ በጣም ርኅሩህ አዞኝ ነው።» (አል-በቀራሁ፣163)

አምላክ አንድ ብቻ መሆኑን አላህ ነግሮናል። ይህ ማለት የሚመለከው አንድ ብቻ ነው ማለት ነው። ከአላህ ሌላ አምላክ ተደርጎ ሊይያዝ የሚገባው ነገር የለም። ከርሱ ውጭ ማንም አይመለከትም።

በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነት፡-

በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነትን ከተለያዩ አቅጣጫዎች ግልፅ እንዲሆን ማድረግ፡-

● ሰውም ሆነ ጋኔን የተፈጠረበት ዓላማ ነው። እነዚህ የተፈጠሩት አላህን በብቸኝነትና ያለምንም ተጋሪ ለመግዝዛት ነው። አላህም እንዲህ ብሏል። ጋኔንና ሰውንም ለግዝቱኝ እንጅ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም። (አል-ዛሪዖት፡56)

● የአላህ መልእክተኞች የተላኩት መለኮታዊ መልሐፍት የወረዱት ለዚሁ ዓላማ ነው። ዓላማቸው በእውነት መመለክ የሚገባው አላህ መሆኑን ለማሳወቅ ሲሆን ከርሱ ውጭ በሚመለከ ነገሮች ደግሞ ለመከድ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል። “በየሕዝብም ሁሉ ውስጥ አላህን ተዘዝ፤ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልእክተኞችን በእርግጥ ልከናል፤” (አል-ኒሕል፡36)

● በሰው ልጅ ላይ የመጅመሪያው ግዴታ አላህን በብቸኝነት መዝነት ነው። የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) ሙዓዝ ቢን

ጀበልን ወደ የመን ለሰበክ በላኩት ጊዜ ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነገር ነግረውት ነበር። እንዲህ ነበር ያለት... “የመልሐፍቱ ባለቤት የሆኑ ህዝቦች ከርስቲያኖች /አይሁዶች/ ያጋጥሙሃል በመጅመሪያ ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም ወደ ሚለው ቃል ጥራቸው።” (አል-ቡኸሪ፡1389 መ፡ሰሊም፡19)

ነብዩ (ሰ.ወ.) ለማለት የፈለጉት “በሁሉም የአምልኮ ዓይነቶች አላህን ብቻ አምልኩ በላቸው።” ለማለት ነው።

● “ከአላህ በቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትክክለኛ ትርጉም፡ በአላህ አምላክነት ማመን ነው። አምላክ ማለት የሚመለከ ማለት ነው። ከአላህ በቀር በሰውነት የሚመለከ የለም። ማንኛውም የአምልኮ ዓይነት ከርሱ ውጭ ለማንም አናውልም።

● በአላህ አምላክነት ማመን፡ አዕምሮ የሚመራው አላማኝ የሆነ፤ አላህ የሁሉ ነገር ፈጣሪ፤ ባለቤትና አዘጋጅ ነው ብሎ የማመን ውጤት ነው።

> አምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?

አምልኮ (ኢባዳ) ማለት፡- አላህ የሚወደውና የሚደሰትበት አንዲሁም ንግግሮችንና ተግባራትን ሁሉ የሚያጠቃልል ስም ሲሆን ሰዎች ይተገብሩት ዘንድ አላህ ያዘዘው ተግባር ነው። ይህ ተግባር እንደ ሰላት፣ ዘካ፣ ሐጅ ግልፅ ሊሆን ይችላል። ወይም ደግሞ አላህንና መልአኩተኛውን (ሲዐወ) እንደ መውደድ፣ አላህን እንደ መፍራት፣ በርሱ እንደመመካትና ከርሱ እርዳታን እንደመፈለግ ስውር ተግባር ሊሆን ይችላል። ሌሎችም አንደዚሁ።

የአላህ ምንጭ መዘናኛ ዓላማ የደረገ የሆነ ጸውዒ ጥንቃቄዋ ተግባር ሆኖ አምልኮ (ኢባዳ) የሚባለው ስሆን በዚህ መሠረትም ምንጭ ሆኖ የሚታወቅ ነው።

በሁሉም የህይወት ዘርፍ አላህን ስለማምለክ፡-

ወደ አላህ መቃረብን ዓላማው ያደረገ የግንኙነትም አማኝ መ"አሚን ተግባር በአምልኮ ዲባዳ ውስጥ ይካተታል።

በአስልምና ሃይማኖት መሠረት አምልኮ በሰላት፣ በሥጦና በመሳሰሉ የዕለት ስነ-ሥርዓቶች የተገደበ ነገር አይደለም። ይልቁንም ማንኛውም ዓይነት ጠቃሚ ተግባር መልካም የሆነን ዓላማ (ኒያ) አስከትብ ድረስ፣ የአምልኮ ተግባር እንደሆነ የሚቆጠር ሲሆን ተግባራዊም አላህ ዘንድ ይመዝገባል።

የአላህ ትዕዛዝ በአግባቡ ለመፈጸም ይቻል ዘንድ አካላዊ ጥንካሬ ለማግኘት በሚል ዓላማ እንድ መሰሊም ቢመጣ፣ ቢጠጣና ቢተኛ አላህ ዘንድ ምንዳ ያገኝበታል።

ስለዚህ መሰሊም ህይወቱን በሙሉ ለአላህ አያስገዛ ነው ማለት ነው። አላህን ለመታዘዝ ሰውነቱ ይጠነከር ዘንድ ይመጣል። በዚህ ዓላማ በመመገብ አላህን አያመለክ ነው። ከአመንገራት ራሱን ለመጠበቅ በሚል ዓላማ ትዳር ይመሰርታል። ጋብቻው በራሱ የአምልኮ ተግባር ይሆንላታል። ልክ እንደዚሁ ዓላማው ተመሳሳይ እስከሆነ ድረስ ንግዱ፣ ሥራው፣ ቢዝነሱ ሁሉ አምልኮ ይሆንላታል። አውቀት መፈለግ፣ መመራመር፣ መፈላለፍ፣ መፍጠሩ ሁሉ እንደ አምልኮ ይቆጠርላታል።

አንዲት እንስት ባልዋን፣ ልጅቿን ቢቷን መንከባከባ በርሱ የአምልኮ ተግባር ይሆንላታል።

በሁሉም የህይወት ዘርፍ የሚከናወኑ ጠቃሚ ተግባራት በሙሉ መልካም ዓላማና ዕቅድን መገኝ አድርገው እስከተፈጸሙ ድረስ እንደ አምልኮ ተግባር ይቆጠራሉ።

አምልኮ (ዲባዳ) ሰው የተፈጠረበትን ዓላማ ነው፡-

አላህ አንዲህ ይላል... "ጋኔን ሰውንም ሲግዝቱኝ አንጅ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም። ከነርሱም ምንም ሲሳይ አልፈልግም፤ ሊመግቡኝም አልሻም። አላህ አርሱ ሲሳይን ሰጪ የብርቱ ጋይል ባለበት ነው።" (አል-ፊያት፡56-58)

አላህ ሰውንም ሆነ ጋኔን የፈጠረበትን ጥበብ አርሱን ይግዝቱ ዘንድ እንደሆነ ተናግሯል። እነዚህ ፍጥረታት አላህን የሚግዝቱት ለራሳቸው ጥቅም እንጂ አላህ ከእነርሱ ጥቅም ፈላጊ ሆኖ አይደለም።

ሰው የተፈጠረበትን መለኮታዊ ደህን ዓላማ ዘንግቶ በዓላማዊ ህይወት ውስጥ ሰጥሞ ከቀረ፣ በዚህ ምድር ላይ ካለ ለሱት ፍጥረታት የሚለፍው ምንም ነገር አይኖርም ማለት ነው። አንስቶቶች ከሰው በተታረሱ በተግባሩ ዓለም ስለሰሩት ሥራ አይጠየቁም እንጂ አነርሱም ይባላሉ፤ ይጠጣሉ፤ ይፈኝጥላሉ።

አላህ እንዲህበሳል... "... እነዚያም የካዱት (በቅርቡቱ ዓለም) ይጠቀማሉ፤ እንስሳዎችም እንደሚበሉ ይባላሉ አላትም ለነርሱ መኖሪያቸው ናት።" (መጥሐመድ፡12)

ተግባርና ዓላማቸው ከእንስሳ ጋር ተመሳሰሏል። ነገርግን ከእንስሳ የሚለያቸው በመጨረሻው ቀን የሰራቸውን ውጤት ማግኘታቸው ነው። ይህ የሆነበት ምክንያትም ምንም ከማያውቁት እንስሳት በተለየ አዕምሮ ያላቸው፣ የሚገነዘቡና የሚያውቁ በመሆናቸው ነው።

የአምልኮ (ዒባዳ) መሠረቶች

አላህ እንተገብረው ዘንድ ያዘዘን አምልኮ በሁለት ዋና ዋና መሠረቶች ላይ የተገኘባ ነው።-

አንደኛ፦ ሙሉ የሆነ ፍራቻና መተናኘት።

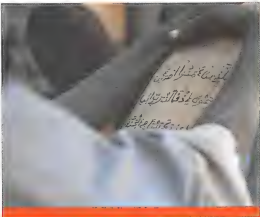
ሁለተኛ፦ ሙሉ የሆነ ውዴታን ለአላህ ማዋል።

አላህ በባሮቹ ላይ ግዴታ ያደረገው አምልኮ፣ ለአላህ ብቻ የሚውል ሙሉ የሆነ ፍራቻ፣ መተናኘትና ገዢ ማለትን በውስጡ ያካተተ ከመሆኑ ጎን ለጎን ሙሉ የሆነ ውዴታና ከጃሎትን ለአላህ ብቻ ማዋልን ይጠይቃል።

ስለሆነም ልክ ምግብን ወይም ገንዘብን እንደምንወደው ሁሉ አላህንም ፍራቻና መተናኘት ባላካተተ አኳኋን የምንወደው ከሆነ አምልኮ አይባልም።

ልክ እንደዚሁ አውሬና ጨቋኝ መንግስትን እንደምንፈራው ሁሉ አላህንም ውዴታን ባላጎዳኝ አኳኋን የምንፈራው ከሆነ ከአምልኮ አይቆጠርም።

ሆኖም ግን በሰራችን ውስጥ ውዴታንና ፍራቻን ካቆራኝን ትክክለኛ አምልኮን አስገኝተናል። አምልኮ ደግሞ ሊውል የሚገባው ለአላህ ብቻ ነው።

የአምልኮ ቅድመ ሁኔታዎች።

አምልኮ የተስተካከለና አላህ ዘንድ ተቀባይነት ያለው እንዲሆን ከተፈለገ ሁለት ቅድመ ሁኔታዎችን ማሟላት ይኖርበታል።

አላህ እንዲህ ብሏል "አይደለም እርሱ በጎ ሰሪ ሆኖ ፊቱን ለአላህ የሰጠ ሰው እርሱ በጌታው ዘንድ ምንዳው አለው፤ በእርሱም ላይ ፍርሃት የለባቸውም እነሱም እያዘኑም።" (አል-ቡቅራህ፡112) በዚህ አንቀፅ ውስጥ "ፊቱን ለአላህ የሰጠ ሰው" ማለት፣ የአላህን አንድነት በተግባር ያረጋገጠና አምልኮን እርሱ ብቻ ያጠራ ማለት ነው። "በጎ ሰሪ ሆኖ" የሚለው ደግሞ፣ የአላህን ህግና የመልእክተኛውን (ሰ.ወ.) አርዳኝነት የሚከተል ማለት ነው።

ሥራን ከመልእክተኛው (ሰ.ወ.) ሱንድ (መንገድ) ጋር ማጣጣም ማለት እንደ ሰላት፣ ያምና አላህን ማውላት የመሳሰሉት ተግባራትን አርዳቸው ባከናወኑት መሠረት መፈጸም ማለት ነው።

ነገር ግን ሌሎች የዕለት ተዕለት ተግባራትን ለጥሩ ዓላማ (ኒያ) አስከክናወናቸው ድረስ ከአምልኮ ተግባራት ተርታ የሚመደቡ ቢሆንም፣ ከአላህ መልእክተኛ ሱንድ ጋር የግድ እንዲጣጣሙ ማድረግ አይጠበቅብንም። ባይሆን መጠንቀቅ የሚኖርብን ሽሪዓውን የሚቃረን ሐራም ነገር ላይ ላለመውደቅ ነው። ለምሳሌ አንድ ሰው የአላህን ትዕዛዝ ለመተግበር ጠንካራ ያደርገው ዘንድ ስፖርት ቢሰራ ወይም የቤተሰቡንና የልጆቹን ወጪ ለመሸፈን ስራ ቢሰራ ኒያውን እስካሳመረ ድረስ እንደ አምልኮ ተግባር ቢቆጠርለትም ከሱንድ ጋር እንዲጣጣሙ ማድረግ ግዴታ አይደለም።

> ሺርክ (የአምልኮ ተግባርን ከአላህ ወጪ) ላለ አካል ማጋራት

• ሺርክ በአላህ አምላካነት ላይ ያለንን አምነት የሚፃረር ነገር ነው። በአላህ አምላካነት መመንና የአምልኮ ተግባራትን ለርሱ ብቻ ማቀል ከታላቅና ወላጅ ከሆኑ ግዴታዎች ውስጥ ንግባር ቀደሙ መሆኑ አርግጦ ከሆነ፤ ከዚህ በተመሳሳይ መልኩ ለአላህ ብቻ የሚገባውን የአምልኮ ተግባር ለሌላ አካል ማጋራት ደግሞ በአላህ ዘንድ የወንጀሎች ሁሉ ቀንጮ ነው። ንስሃ ካልገቡ ቀርቶ አላህ በፍፁም የማይምረው ብዥኛ ወንጀል ነው።

አላህ እንዲህ ይላል... “አላህ በርሱ ማጋራትን በፍፁም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውንም ንጢአት ለማሻው ሰው ይምራል። በአላህም የሚያጋራ ሰው ታላቅን ኃጢአት በአርግጥ ቀጠረ።” (አል-ኒሳአ፡48)

ነቢዩ (ሰ.ወ.) አላህ ዘንድ ከወንጀሎች ሁሉ ታላቁ ምን እንደሆነ ሲጠየቁ “አላህ ፈጥሮህ ላለ ለርሱ ተጋሪ ማድረግህ ነው” በማለት መልሰዋል። (አል-ቡቫራ፡ 4207 / ሙስሊም፡ 86)

• በአላህ ማጋራት ስራን በሙሉ ከነቱና ውድቅ ያደርጋል። አላህም እንዲህ ብሏል። “...ባጋሩም ኖሮ ይሠሩት የነበሩት ከነርሱ በታበለ ነበር።” (አል-አንሳም፡88)

በአላህ አጋርት ንስሃ ሳይገባ የሞተ ሰው ፅግፈንታው ዘላለም በጅሃም ላላት መቀጠት ይሆናል። አላህ እንዲህ ብሏል። “...እነዚህ በአላህ የሚያጋሩ ሰው አላህ በርሱ ገነትን በአርግጥ አርም አደረገ፤ መኖሪያውም አላት ናት፤ ለበዳዮችም ምንም ረዳቶች የሏቸውም።” (አል-ማሊዳህ፡72)

ሺርክ ሁለት ዓይነት ናቸው። ታላቅና ታናሽ

ታላቁ ሺርክ፡- ይህ ማለት አንድን የአምልኮ (ዓባዳ) ዓይነት ከአላህ ወጪ ላለ አካል አሳልፎ መስጠት ማለት ነው። አንድ አላህ የሚወደውን ንግባርም ሆነ ተግባር ለአላህ ብቻ ካዋልነው አንድነቱን አፅደቅን ወይም አመንበት ማለት ነው። ይህን ተግባር ከርሱ ሌላ ለሆነ አካል ካዋልነው ደግሞ፤ ከደነዋል አጋር ተገቢታል።

ለአንዲህ ዓይነቱ የሺርክ ተግባር ምሳሌን መጥቀስ እንችላለን። ከአላህ ወጪ ያለን አካል ከሀመም እንዲያሸገን፤ ሲሳይን እንዲያሰፋፋን ከጠየቅነውና ከለመንነው በታላቁ የሺርክ ተግባር ላይ ወድቀናል ማለት ነው። ከአላህ ወጪ ለሆነ ነገር ብንሰግድ ወይም በርሱ ላይ ብንመካም እንደዚያው ነው።

አላህ እንዲህ ይላል ... “ጌታችሁም አለ። ለምኑኝ አቀበላችኋለሁና፤ እነዚያ እኔን ከመግዛት የሚከፋት ተዋራጆች ሆነው ገሃነምን በአርግጦ ይገባሉ።” (አል-መ-አሚን፡60)

እንዲህም ይላል ... “...ምእናናም እንደ ሆናችሁ በአላህ ላይ ተመኩ አሉ።” (አል-ማሊዳህ፡23)

ለላ ሱራ ሳይም እንዲህ ብሏል...“ለአላህም ስንዱ ተገዝተም።” (አል ነጅም፡ 62)

እነዚህን ተግባራት ከአላህ ሌላ ላለ አካል ያዋለ ሰው አጋሪ እንዲሁም ከሃዲ ይሆናል።

ትንሹ ሺርክ፡- ይህ ደግሞ ወደ ታላቁ ሺርክ ሊያደርስ የሚችል ንግባር ወይም ተግባር ነው። ትንሹ ሺርክ ታላቁ ሺርክ ላይ ሊጥል ይችላል።

ለዚህኛው የሚሆን ምሳሌ መጥቀስም ይቻላል። ሰው አንዲያደራሽ በማሰብ ሶሳትን ማስረዘም ወይም ለሞት እንዲያደንቁት በማሰብ ቁርካን ሲያከበ ወይም አላህን ሲዘክር ድምፁን ማድረግና የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል። የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) “እኔ ለአናንተ በጣም ከምፈራላችሁ ነገር ውስጥ አንዱ ትንሹ ሺርክ ነው።” በማለት ሲናገሩ ለሃሳቦችም “አንቱ የአላህ መልእክተኛ ትንሹ ሺርክ ምንድ ነው?” በማለት ጠየቁቸው። እርሳቸውም “የይዩልኝ ስራ ነው።” በማለት መልሰ ሰጡ (አህመድ፡2363)

ሆኖም ግን ፍፁም ለሰው ተብሎ የሚደረግ የአምልኮ ተግባር ሶሳትም ሆነ ምናንም ሊሆን ይችላል። ነው። እንዲህ ያለው ተግባር ከአሰልምና ሃይማኖት ውጪ የሚያደርግ ታላቁ የሺርክ ተግባር ነው።

ከሰው መፈለግና ሰውን አንዳንድ ነገር መጠየቅ የሺርክ ተግባር ነውን?

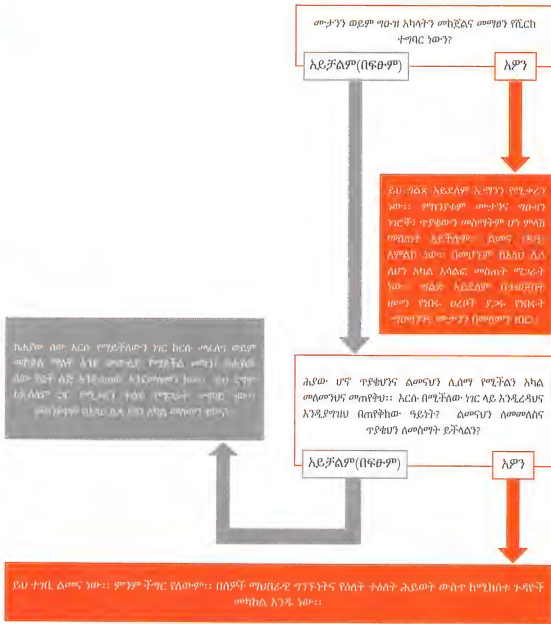
የአስልምና ሃይማኖት የተደነገገው የሰውን አዕምሮ ከንቱ ከሆኑ አምነቶች ነፃ ለማውጣት ነው። የተደነገገው የሰው ልጅ ከአላህ ውጪ ላለ አካል ዝቅ አንዳይል ነው።

ለመታገም ሆነ ግዑዝ ለሆኑ ለካላት ዝቅ ብሎ በመተናነስ ፍላጎትን መጠየቅ ህገ-ወጥ የሆነ ተግባር ነው። ይህ ከንቱ አምነትና ሺርክ ነው።

ነገር ግን አጠገባችን ያለንና ህይወት ያለውን ሰው አቅሙ የሚችለውን ነገር አንዲያደርግልን ብንጠይቀው ወንጀል አይደለም። ለምሳሌ ውሃ ውስጥ የሰጠመ ሰው ህይወቱን ያተርፈው ዘንድ ሰውን መጠየቁ፣ ወይም አንድ ሰው ዱዓኦ አንዲያደርግልን ብንጠይቅ አስልምና የሚፈቅደው ህጋዊ ተግባር ነው።

(በይወቅ ያለ አመዘኑን ሲገኝ ሰው ሕመም የማይቀደው፣ ነቢ ደንዳየድግልን በቢሰይጥው፣ ከይዘልጥ ወለ፣ የጥንቅብር ሆይ የሰው ሕመም ሆይ።)

> በአላህ ስሞችና ባህሪያት ማመን:-

ይህ ማለት፡ አላህ በመፅሐፉ ውስጥ ወይም መልአክተኛው በስሱናቸው ያፀደቁትንና አላህ አራሱን የሰየመበትን ስም እንዲሁም ማንነቱን የገለፀበትን ባህሪ ለአላህ በሚገባው መልኩ ማመን ማለት ነው።

ከፕድላት የጠራ የሆነው አላህ ምርጥ የሆኑ ስሞችና ሙሉዕ የሆኑ ባህሪያት አሉት። በስሙም ሆነ በባህሪያቱ ፍፁም አምሳያ የሌለው ጌታ ነው። እንዲህ ይለናል “የሚመስለው ምንም ነገር የለም እርሱም ሰሚው ተመልካቱ ነው።” (አል-ቬራ፡11)

አላህ በሁሉም ስሞቹና ባህሪያቱ ከየትኛውም ፍጡር ጋር ፍፁም የማይመሳሰልና የጠራ ነው።

ከአላህ ስሞች ውስጥ የተወሰኑት፡-

አላህ እንዲህ ይላል “እኛን በጣም ርኅሩኅ በጣም አጠኝ” (አል-ፋቴሐ፡3)

አላህ እንዲህ ይላል “እርሱም ሰሚው ተመልካቹ ነው።” (አል-ቬራ፡11)(አል-ቬራ፡11)

አላህ እንዲህ ይላል “እርሱም አሸናፊው ጥበበኛው ነው።” (ሰቆማን፡9)

አላህ እንዲህ ይላል “አላህ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ሕያው ራሱን ቻይ ነው፤” (አል-በቀራህ፡255)

አላህ እንዲህ ይላል “ምስጋና ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለሆነው።” (አል-ፋቴሐ፡2)

በአላህ ስሞችና ባህሪያት የማመን ፍሬዎች፡-

- 1 ጋያሱ አላህን ያሳውቅናል፡- በአላህ ስሞችና ባህሪያት ያመነ ሰው ስለ አላህ ያለው አውቀት ይጨምራል፡፡ በአላህ ላይ ያለው አርግጠኛ እምነትም ይጨምራል፡፡ ስለ አላህ እንድትያለው ዕምነት ይጠነከራል፡፡ የአላህን ስሞችና ባህሪያት ያወቀ ሰው፡ ቀልቡ በአላህ ታላቅነት፡ ውዴታና አክብሮት መጥላቱ የግድ ነው፡፡
- 2 አላህን በስሞቹ ማወደስ እንችላለን፡፡ ይህ ምርጥ ከሆኑ የቤከር (የውዳሴ) ዓይነቶች ውስጥ ይካተታል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል... “እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ብዙ ማውሳትን አውሱት፡፡” (አል-አሕዛብ፡ 41)
- 3 ስምና ባህሪውን ካወቅን፡ በስሞቹና በባህሪያቱ ልንማግኘው እንችላለን፡፡ አላህ እንዲህ ይላል “ለአላህም መልካም ስሞች አሉት ስትጸልዩም በርዕሪም ጥሩት” (አል-አዕራፍ፡ 180) በምሳሌ ለማስረዳት ያህል፡- እንተ ሲላይን ሰጪ ሆይ! ሲላይን ሰጠኝ፡፡ አንተ ይቅር ባይ ሆይ! ይቅር በለኝ፡፡ አንተ አሳኝ ሆይ! አዘንልኝ... ማለት እንችላለን፡፡

ከፍ ያሉ የእምነት ደረጃዎች፡-

እምነት የተለየ ደረጃዎች አሉት፡፡ የአንድ መስሊም እምነት መዘንጋቱንና ሐጢአቱን መነሻ አድርጎ ሲታንስ ይችላል፡፡ ልክ እንደዚሁ ለአላህ ባለው ታዛዥነት፡ እምልኮና ፍራቻ ልክ እምነቱ ይጨምራል፡፡

የእምነት ከፍተኛው ደረጃ ሽሪዓው እንዳለው «አሁሣን» በሚል ይተወቃል፡፡ ስለ «አሁሣን» ምንነት ነቢዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ሲሉ ገልፀውታል... “አንተ ባታየው እንኳ እርሱ ይሄልና፡ አላህን ስትገዛው አያየኸው እንደምትገዛው ሆነህ ተገዛው፡፡” (አል-ቡኸሪ፡50 መስሊም፡8)

ቆመህም ሆነ ተቆምጠህ፡ በደስታም ሆነ በሃዘን ወቅት በአጠቃላይ በሁሉም ሁኔታ ውስጥ ሆነህ አላህን ማስታወስ ይኖርብሃል፡፡ አላህ ምንግዜም በቅርቡት ይመለከትሃል፡፡ እየተመለከተህ መሆኑን ካወቅህ ወንጀል አትፈፅምም፡፡ እርሱ ካንተ ጋር መሆኑን የምታውቅ ከሆነ ፍርሃትም ሆነ ተስፋ መቁረጥ አይቆጣጠሩህም፡፡ በእርግጥ አላህን በሰላትህና በዱዓህ አያናገርኸው ብቸኝነት ሊሰማህ አይችልም፡፡

የሰወርከውንም ግልፅ ያደረግከውንም አላህ እንደሚያውቅ እየተገነዘብክ ነፍሱህ ወደ ኃጢአት ልትገፋፋህ አትችልም፡፡ ኃጢአት ላይ ተዳልጠህና ተሳስተህ ከወደቅህ ደግሞ ወደ አላህ በመመለስ ምሁራቱን ጎማፀነዋለህ እርሱም ይመርሃል፡፡

አላህን የማመን ፍሬዎች፡-

- 1 | አላህ ከፋ ነገሮችን ሁሉ ለምእመናን ይከላከልላቸዋል፡፡ ከጭንቅ ያድናቸዋል፡፡ ከጠላቶቻቸው ሰራም ይጠብቃቸዋል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል "አላህ ከነዚያ ካመኑት ላይ ይከላከልላቸዋል፡፡" (አል-ሐጅ ፡ 38)
- 2 | በአላህ ላይ የሚኖረን እምነት መልካም የሆነን ህይወት፤ ደስታንና ፍላጎን ያጎናፀፋል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል "ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ሆኖ በጎን የሠራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናኖረዋለን" (አል-ካሕል፡97)
- 3 | እምነት ነፍስን ከከንቱ እምነቶች ዕዱ እንዲሆን ያደርጋል፡፡ በአላህ የሚያምን ሰው፡ ጉዳዩን ሁሉ ለአንድ አላህ ብቻ ይተዋል፡፡ እርሱ የዓለማት ጌታ ነው፡፡ እርሱ አውነተኛ አምላክ ነው፡፡ ክርሱ ሌላ አውነተኛ አምላክ የለም፡፡ በአላህ የሚያምን ሰው ፍጡርን አይፈራም፡፡ ማንም ሰው በቀልቡ አይከፈልም፡፡ ከዚህም በላይ ከንቱና አላስፈላጊ ከሆኑ እምነቶች ራሱን ነፃ ያደርጋል፡፡
- 4 | የኢማን ከፍተኛ ተፅዕኖ፡- የአላህን ውዴታ ያስገኛል፡፡ ጅነት ያስገባል፡፡ ቆሚና ዘላለማዊ ለሆነ የፀጋ ስኬት ያበቃል፡፡ ሙሉ የአላህ እዝነትን ያስገኛል፡፡

> በመላእክት ማመን

በመላእክት የማመን ትርጓሜ

ይህ የመላእክትን መኖር፣ እነርሱ ክሰው ዘርም ከኢጋንንትም ዓለም ያልሆኑ የሰው ርዓላም ፍጡራን እንደሆኑ በቁርጠኝነት ማጽደቅ ነው። እነርሱ የተከበሩና አላህን ፈሪዎች ናቸው። አላህን ትክክለኛ የሆነ መዝገብን ይዝታል። እርሱ ያዘዘቸውን በመፈፀም ያስተናብራሉ። በአላህ ላይ ፈፅሞ አያምጸም።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «(መላእክት) የተከበሩ ባሮች ናቸው። በንግግር አይቀድሙትም (ያላህውን አይሉም) እነሱም በትዕዛዝ ይሰራሉ።» (ሊል አንቢያ 26-27)

በእነሱ ማመን ከኢማን ስድስት መሠረቶች አንዱ መረት ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «መልክተኛው ከጌታው ወደርሱ በተወረደው አመነ፣ ምዕመናኖችም (እንደዚህ) ሁሉም በአላህ በመላእክቱም በመጽሐፍትም በመልክተኞቹም... አመኑ።» (ሊል በቀራ 285)

ኢማንን አስመልክተው ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በአላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞች፣ በመጨረሻው ቀንና በከፋም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመላእክት ማመን ምንን ያካትታል?

በመኖሪያው ማመን፡ እነርሱ የአላህ ፍጥረታት እንደሆኑ እናምናለን። በተጨማሪም ያሉ ናቸው። አላህ የፈጠራቸው ክብርሃን ነው። እርሱን በመዝገብና በመታዘዝ ላይ አግርቷቸዋል።

ከእርሱ መካከል እንደ ጁብራል (ዐ.ሰ) በሰሙ ያወቅውን እስክነስሙ እናምናለን። በሰማቸው ያላወቅሳቸውንም በጥቅሉ እናምንባቸዋለን።

ከባህሪያቸው በምናውቀው ማመን፡ ከባህሪያቸው መካከል፡

* እነርሱ የሰው ርዓላም ፍጥረታት መሆናቸው። ለአላህ የሚዝጉ ፍጡራን ናቸው። ከታም የጌትነትም ሆነ የአምላክነት ባህሪ የላቸውም። እንደውም እነሱ አላህን ለመታዘዝ ሙሉ በሙሉ የተገኙ የአላህ ባሮች ናቸው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ያዘዘቸውን በመጣስ እያምጠም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሰራሉ።» (ሊል ተህሪም 6)

* የተራጠፉት ክብርሃን ነው። ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «መላእክት ክብርሃን ተፈጠሩ።» ሙስሊም 2996

* ከንፎች አሏቸው። አላህ (ሱወ) ለመላእክት ከንፍን እንዳይረገ ተናግሯል። የከንፎቻቸው ብዛት ይበላላጣል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ምስጋና ሰማያትንና ምድርን ፈጣሪ፣ መላእክትን ባለ ሁለት ሁለት፣ ባለ ሦስት ሦስትም፣ ባለ አራት አራትም ከንፎች የኾኑ መልክተኞች አድራጊ ለኾነው አላህ ይገባው፤ በፍጥረቱ ውስጥ የሚሻውን ይጨምራል፤ አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነውና።» (ፋጥራ 1)

በአላህ ትዕዛዝ መሰረት አነርሱ ከሚያከናውኗቸው ስራዎቻቸው ባወቅነው ማመን። ከነርሱ መካከል፡-

- መለኮታዊ ራዕይን ወደ መልክተኞች በማምጣት የተወከለ አለ። እሱም ጂብሪል (ዐ.ሰ) ነው።
- ነፍሱን በማውጣት የተወከለም አለ። እርሱም የሞት መልአከና ተባባሪዎቹ ናቸው።
- መልካምም ሆነ አኩይ፣ የባሮችን ስራ መዝግቦ በማቆየት ወይም በመጠበቅ የተወከሉ አሉ። እነሱም የተከበሩ ዐሐፍት መላእክት ናቸው።

በመላእክት የማመን ፍሬ ወይም ጥቅም።

በመላእክት ማመን በሙአሚን ሐይወት ውስጥ ትልቅ ጥቅም አለው። ከነኚህ ጥቅሞች መካከል የሚከተሉትን እንጠቅሳለን።

- 1 የአላህን ልቅና፣ ኃይል፣ መላዕክትና ችሎታ ያሳውቃል። የፍጥረታት ትልቅነት የፈጣሪያቸውን ትልቅነት ያሳያል። በመሆኑም አንድ ሙሴሚን በመላእክት በማመን ለአላህ የሚሰጠው ደረጃና ለርሱ ያለው ከበሬታ ይጨምራል። አላህ (ሱወ) ብዙ ከንፎች ያሏቸው መላዕክትን ከብርሃን የፈጠረ ነው።
- 2 አላህን በመታዘዝ ላይ ጽናትን ያጎናጽፋል። መላዕክት ስራዎቹን በሙሉ እንደሚፀፉ የሚያምን ሰው፣ ይህ እምነቱ የአላህ ፍራቻ እንዲያድርበት ያደርጋል። በይፋም ሆነ በድብቅ በአላህ ላይ እያምጽም።
- 3 አንድ እማኝ በዚህ ሰፊ ዓለም ውስጥ አላህን የሚታዘዙ መላእክት አብረውት በተማለና ባማረ መልኩ እንዳሉ በአርግጠኝነት በሚረዳ ጊዜ አላህን የመታዘዝ ትዕግስትን ይላበሳል። መላመድንና መረጋጋትን ያገኛል።
- 4 ከመላእክት መካከል የሚጠብቁቸውና የሚከላከሉላቸው በማድረግ አላህ ለአደም ልጆች በቸረው ትኩረቱና ከትትሉ ማመሰገን።

ነበደ ጢሰዉ ሕሞደ ቆወበወ፡ ባሉት ፍጥረታት እንዳተዉገኙባቸዉ ተግባራዊ፡፡ በወሰብ የሰንበር ያከል ቦታ እንኳን ቢሆን የቼወ ወይም ያንበሰ፡ ፍኩዕ ያደረገ ወይም በግንባሩ የተደፋ፡ ሰጽድ ያደረገ መልአከ ቢኖር እንጂ ከፍት እንደማይሆን ተናግረዋል፡፡

> በመጽሐፍት ማመን

በመጽሐፍት የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱወ) በመልክተኞቹ ላይ ወደ ባሮቹ ያወረዳቸው መጽሐፍት አንዳለው፤ እነኚህ መጽሐፍት በሙሉ የአላህ ቃልና ንግግር አንደሆኑ ማመን ነው። ለክብርና ልቅናው ተገቢ በሆነ መልኩ በርግጥ ተናግሯል። እነኚህ መጽሐፍት በውስጣቸው ለሰው ልጅ፣ ለሁሉም ዓለም የሚሆን መመሪያና ብርሃን የያዙ እውነቶች ናቸው ማለትን በቁርጠኝነት ማረጋገጥ።

የተከበረውን ቁርአን መጻፍ የሚከናወነው ራሶች ባሉ ስርዓቶች መሰረት፤ በቤቃትና በጥራት ነው።

በመጽሐፍት ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው፤ በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፤ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ።» (አል ኒላክ 136)

አላህ (ሱወ) በርሱ በመልዕክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፤ በቁርአን እንድናምን አዟል። ከቁርአን በፊት በተወረዱ መጽሐፍት ማመንን አዟል።

ነቢዩ (ሱወወ) ኢማንን እስመልክተው አንዲህ ብለዋል፡- «በአላህ፤ በመላእክቱ፤ በመጽሐፍቱ፤ በመልዕክተኞቹ፤ በመጨረሻው ቀንና በከፉም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመጽሐፍት ማመን ምንን ያካትታል?

- 1 ከአላህ በትክክል የተወረዱ በመሆናቸው ማመን
- 2 የአላህ ቃል (ንግግር) መሆናቸውን ማመን
- 3 በነቢያችን (ሱወወ) ላይ እንደተወረደው ቁርአን፤ በሙሳ(ዐ.ሰ) ላይ እንተወረደው ተውራት፤ በኋላ(ዐ.ሰ) ላይ እንደተወረደው ኢንጂል ዓይነት አላህ በስም የጠራቸውን በስማቸው ማመን።
- 4 ከዜናዎቻቸው፤ በትክክለኛ ዘገባ የደረሱንን በእውነተኝነታቸው ማመን።

የቁርአን ልዩ መግለጫዎች

የተከበረው ቁርአን በነቢያችንና በአርአያችን በሙሐመድ (ሱወወ) ላይ የተወረደ የአላህ ቃል ነው። በመሆኑም መንግሥት ይህን መጽሐፍ በአጅጉ ያልቀዋል። ድንጋጌዎቹን ለመተግበርና አንቀጾቹን እያስተነተነ ለማንበብ ይጠራል።

ይህ ቁርኣን በቅርቡ ዓለም መመሪያችን፤ በመጨረሻው ዓለም የስኬታችን ሰበብ መሆኑ ብቻ ልዩ ለመሆን ይበቃዋል።

የተከበረው ቁርኣን በርካታ መለያዎች አሉት። ከቀደምት መለኮታዊ መጽሐፍት የሚነጥሉት የርሱ ብቻ የሆኑ የተለያዩ መለኮታዊዎችም አሉት። ከነኚህም መካከል፡-

የተከበረው ቁርኣን የአምላክን ድንጋጌ ማጠቃለያ የያዘ መሆኑ። በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ያለውን፤ አላህን በብቸኝነት የመገዛት ትዕዛዝን የሚያጠናክር ችፍ ነው የመጣው።

አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ወደ አንተም መጽሐፍን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በውነት አወረድኝ» (አል ማሊዳ 48)

«ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭ» ማለት በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ከተነገሩ ዜናዎች፤ ከተላለፉ የአምነት አመለካከቶችና ጉዳዮች ጋር የሚስማማና የማይቃረን ማለት ነው። «በርሱ ላይ ተጠባባቂ» የሚለው ደግሞ ከርሱ በፊት የነበሩ መጽሐፍት ላይ የሚመሰክርና በአደራ የሚጠብቅ ማለት ነው።

እነሆ የሰው ልጆች በሙሉ በቋንቋና በጎሳ መለያየታቸው እንዳለ ሆኖ፤ ዘመናቸው ምንም እንኳ ከቁርኣን መወረድ በኋላ የመጣ ቢሆንም እርሱን የመከተል፤ እርሱ ያቀፈውን የመተግበር ግዴታ አለባቸው። ቀደምት መጽሐፍት ግን የተወረዱት ከዚህ ተቃራኒ በሆነ መልኩ ለተወሰኑ ሕዝቦችና በተወሰነ ዘመን ላይ ነበር። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ይህም ቁርኣን አናንተንና የደረሰውን ሰው ሁሉ በርሱ ላስፈራራብት ወደኔ ተወረደ (በል)።» (አል አንዳም 19)

አላህ (ሱወ) የተከበረውን ቁርኣን የመጠበቁን ኃላፊነት ለራሱ አድርጎታል። በመሆኑም የመቀየር፤ የመደለዝ፤ የመክለስና የመበረዝ እጅ አልተሰነዘረበትም። ወደፊትም ለመቼውም አይዘረጋበትም። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «እኛ ቁርኣንን እኛው አወረድነው፤ እኛም ለርሱ ጠባቂዎቹ ነን።» (አል ሒጅር 9)

ሰላሆንም በውስጡ ያሉ ዜናዎች በሙሉ ትክክለኛ ናቸው። ልንቀበለውም የግድ ይላል።

ቅርአንን አስመልከቱ ደህንን ግዴታ ምንድን ነው?

- * ቁርአንን ልንወድ ይገባል። ደረጃውን ማላትና አሱን ማከበርም ይገባል። እርሱ የፈጣሪ ንግግር ነው። ከንግግርቸኛ ሁሉ ትክክለኛውና በላጩ እርሱ ነው።
- * ምልራሮቹንና አንቀሥቶቹን በማስተንተን እርሱን ዘወትር ማንበብ አለብን። የቁርአንን ተማሪዎች፣ ዘናዎችና ታሪኮች ልናስተትን ይገባል። የአይወቃችንን ደካማና ጠንካራ ንግ ለመለየት ሕይወታችንን ለቁርአን መስጠት አለብን።
- * ድንጋጌዎቹን ልንከተል፣ ትዕዛዞቹንና ስርዓቶቹን ልንከተብር፣ እንዲሁም የአይወቃችን መመሪያ ልናደርገው ይገባል።

አመት ዓክሲ(ፈ.ወ)፣ ስለ ነቢዩ (ሰ.ወ) ባህሪ በተጠየቁ ጊዜ፣ «ባህሪያቸው ቁርዓን ነበር።
• በማለት መልሰዋል። (አህመድ 2460/መሳሉም 746)

የተዲሱ መልክተ፣ ነቢዩ(ሰ.ወ)፣
በኑሯቸውና በተግባራቸው የቁርዓንን
ድንጋጌና ሕግጋት በመፈጸም የሚያሳዩ
እንደነበሩ ይገልጻል። በርግጥም ነቢዩ
(ሰ.ወ) ለቁርአን መመሪያ መሰሉሶ
ተከታይነታቸውን አስመስከረዋል። እሳቸው
ለአያንዳንዳችን ዓይነቶች ተምሳሌታችን ናቸው። አላህ
(ሰ.ወ) እንዲህ ብሏል፡ «እናንተ አላህንና የመጨረሻውን ቀን
የሚከረክሩ ለገና ሰው አላህንም ተብሎ ለሚያወላ፣ በአላህ መልክቶች
መልካም መከተል አላችሁ።» (አል አህዞብ 21)

«ከዚያም እኛ ከርስቲያኖች ነን ካሉት የጠበቀ ቃል ኪዳናቸውን ያዝን። በርሱም ከታዘዙበት ነገር ፈንታን ተወ፤ ስለዚህ አስከ ትንሳኤ ቀን ድረስ በመካከላቸው ጠብንና ጥላቻን ጣልንባቸው አላህም ደሰሩት የነበሩትን ሁሉ በእርግጥ ይነግራቸዋል።» (አል ማሊዳ 14)

ባሬ በመጽሐፍት ባለቤቶች እጅ የሚገኘው፤ ተውራትንና ኢንጂልን አካቷል ብለው የሚያምኑበት መጽሐፍ ቅዱስ፤ በውስጡ በርካታ ብለሹ የእምነት አመለካከቶችንና ትክክለኛ ያልሆኑ ዜናዎችን፤ እንዲሁም የውሸት ትረካዎችን ይሄል። ስለሆነም ከዚህ መጽሐፍ ውስጥ ቁርኣን ወይም ትክክለኛ የሐዲስ ዘገባ እውነትነቱን

ያጸደቀውን በስተቀር እውነት ብለን አናምንበትም። ቁርኣንና ሀዲስ ያስተባበሉትን ደግሞ እናስተባብላለን። ከዚህ ውጭ የሆነውን በገዝም፤ አናልፋለን። እውነት ብለን አናጸድቅም ውሸት ነው ብለንም እናስተባብልም።

እንዲህ ከመሆኑም ጋራ፤ አንድ ሙስሊም እየኚህን መጽሐፍት እያንጻሰሰም፤ አያራከሰም፤ ምክንያቱም ምናልባት በውስጣቸው ያልተበረዘና ያልተለወጠ የአላህ ንግግር ቅሪት ለኖር ይችላል።

በመጽሐፍት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በመጽሐፍት ማመን በርካታ ጥቅሞች ወይም ፍሬዎች አሉት። ከነዚህ ጥቅሞች መካከል፡

- 1 | አላህ (ሱወ) ከምእመናን ላይ አደጋን በጠቅላላ ይመከታል። ከመከራና ስቃይ ውስጥ ያወጣቸዋል። ከጠላቶቻቸው ሴራም ይጠብቃቸዋል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ከነዚያ ካሙኑት ላይ ይከላከልላቸዋል።» (አል-ሐጅ፡ 38)
- 2 | አላህ በደንጋጌዎቹ ውስጥ ያለውን ጥበብ ወይም ምክንያታዊነት ማወቅ፡ ይኸውም ሊያንዳንዱ ሕዝብ ተጨባጭ ሁኔታውን የሚመጥንና ከባህሪው የሚስማማ የሆነ የራሱ ልዩ ድንጋጌ የደነገለት መሆኑ ነው። አላህ(ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ለሁሉም ሕግንና መዝድን አደረግን።» (አል ማሊዳ 48)
- 3 | እየኚህን መጽሐፍት በማውረድ ለተከሰተው የአላህ ጸጋ ምስጋና ማቅረብ። እየኚህ መጽሐፍት በዱንያም በእኚራም ብርሃንና መመሪያ ናቸው። ስለሆነም እያንዳንዳችን ለዚህ ታላቅ የአላህ ጸጋ ምስጋና ማቅረብ ይጠበቅብናል።

> በመልዕክተኞች ማመን

የሰው ልጅ መለኮታዊ መልዕክት ያስፈልገዋል።

ሰው ልጆች ሕግጋትን የሚያብራራላቸውና ወደ ትክክለኛው ጎዳና የሚመራቸው ከጌታ የሆነ መልዕክተኛ ሊኖራቸው የግድ ይላል። መለኮታዊ መልዕክት የዓለም አስትንፋሱና የሕይወት ብርሃን ነው። መንፈስ፣ ሕይወትና ብርሃን የሌለው ዓለም እንዴት ዓይነት ሕልውና ሊኖረው ይችላል?

አላህ (ሱወ) መልክቱን ሩሕ ሲል የሰየመው ለዚህ ነው። ሩሕ ከሌለ ሕይወት የለም። አላህ (ሱወ) እንዲሁ ብሏል፡- «እንደዚሁም ወደ አንተ ከትዕዛዞች ሲሆን መንፈስን (ቁርአንን) አወረድን። መጽሐፉም እምነቱም ምን እንደሆነ የምታውቅ አልነበርክም። ግን (መንፈሱን) ከባርኞቻችን የምንሻውን ሰው በርሱ የምንመራበት ብርሃን አደረግነው። አንተም ወደ ቀጥተኛው መንገድ በርግጥ ትመራለህ።» (አል ሹራ 52)

ይኸውም የሰው ልጅ አዕምሮ በጥቅሉ ጠቃሚና ጎጂ ነገሮችን መለየት የሚችል ቢሆንም፣ በመልዕክተኞች አማካይነት ካልሆነ በስተቀር በረቀቀ መልኩ መጥፎውንና መልካሙን የሚለይበት መንገድ አይኖረውም።

በሁሉም ዓለም ደስታም ሆነ ስኬት ሲገኝ የሚችልበት መንገድ በመልዕክተኞች እጅ የሚገኘው ብቻ ነው። ከፋና ደጉንም በረቀቀ መልኩ የሚለየው መንገድ የነርሱ መንገድ ብቻ ነው። ለዚህ፣ መልዕክተኞች ካስተላለፉት መልዕክት ጀርባውን የሰጠ ሰው ለመልዕክቱ ተቃራኒ በሆነበትና ጀርባውን በሰጠበት ልክ አለመረጋጋት፣ ጭንቀትና መረበሽ ያገኘዋል።

በመልዕክተኞች ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው።

በመልዕክተኞች ማመን ከሰድስቱ የኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲሁ ብሏል፡- «መልዕክተኛው ከጌታው ወደ እርሱ በተወረደው አመነ። ምስመናንም (እንደዚሁ)፣ ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጽሐፍቱም፣ ከመልዕክተኞቹ በአንድም መካከል እንለያይም (የሚሉ ሲሆኑ) አመነ።» (አልበቀራ 285)

አንቀጹ፣ በመልዕክተኞች መካከል ምንም ሳይለያየ በሁሉም ማመን ግዴታ እንደሆነ ያስረዳል። አይሁዶችና ክርስቲያኖች እንዳደረጉት በከፊሎቹ አምነን በከፊሎቹ አንከድም።

ነቢዩ (ሲወወ) የኢማን ማዕዘናትን አስመልክተው እንዲሁ ብለዋል፡- «በአላህ በመልአኮች፣ በመጻሕፍቱ፣ በመልክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በከፋም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመልዕክተኞች የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱወ) በእያንዳንዱ ሕዝብ ውስጥ ክርሱው የሆኑ፤ አላህን በብቸኝነት ወደ መገዛት የሚጣሩና ለርሱ ተጋሪ እንደሌለው የሚያስተምሩ መልዕክተኞችን የላከ መሆኑን በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። መልዕክተኞች ሁሉም እውነተኛችና እውነተኝነታቸው በእምላክ የተረጋገጠ ነው። አላህን በእጅጉ የሚፈሩና ታማኞች ናቸው። ወደ ትክክለኛው ጎዳና የተመሩና የሚመሩ ናቸው። አላህ(ሱወ) አነርሱን የላከበትን ነገር በሙሉ አድርሰዋል። ክርሱ ምንም ያደበቁትም ሆነ የቀየሩት ነገር የለም። ከራሳቸው ዘንድ አንዲትም ፊደል በውስጡ አልጨመሩም አልቀነሱምም። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «በመልዕክተኞቼም ላይ ግልጽ ማድረስ ብቻ እንጂ ሌላ የለባቸውም።» (አል ነሐል 35)

በመልዕክተኞች ማመን ምንን ያክትታል?

1 መልዕክታቸው በትክክልና በቀጥታ ከአላህ ዘንድ ነው የተላለፈው ብሎ ማመን። የመልዕክተኞች ሁሉ ጥሪ፤ አላህን ያለአጋር በብቸኝነት ወደ ማምለክ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «በየ ሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ ጣቶችንም ራቁ በማለት መልዕክተኞችን በእርግጥ ልከናል።» (አል ነሐል 36)

በርግጥ የየብያቱ ደንብና ስርዓት ንዑስ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ሊለያይ ይችላል። ከነገሩ ከተላኩባቸው ሕዝቦች አንጻር የተፈቀዱና የተከለከሉ ነገሮች ሊለያዩ ይችላሉ። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ለሁሉም ህሎች መንገድን አደረግን።» (አል ማሊዳ 48)

2 በነብያትና በመልዕክተኞች በሙሉ ማመን።

አላህ በስማቸው የነገረንን ክስማቸው እናምንባቸዋለን። ለምሳሌ መጎሐመድ፣ ኢብራሂም፣ ሙሳ፣ ዒሳ፣ ኑሕ (ዐለይሂሙ ሰላም) ከነሱ መካከል ስማቸውን የማናውቃቸውን ደግሞ በጥቁሉ እናምንባቸዋለን። ከነሱ መካከል አንዱን የካደ ሁሉንም ከደኗል።

3 በቁርአንና በሐዲስ የተጠቀሱ የመልዕክተኞችን ገድለና ተዳምራት እውነት ነው ብሎ መቀበል። ለምሳሌ ለነብዩላህ ሙሳ (ዐ.ሰ) ባሕሩ የተሰጠቀላቸው መሆኑን ማመን።

4 ወደ እኛ የተላኩትን መልዕክተኛ ህግና ስርዓት መተግበር። እሳቸውም ከሁሉም በላጩና መቋቋሚያ ሆኑት መጎሐመድ (ሰ.ወ.ወ) ናቸው።

የመልዕክተኞች መግለጫ

መልዕክተኞች የሰው ዘር ናቸው።

በነሱና በሌላው ሰው መካከል ያለው ልዩነት፤ አላህ (ሱው) በመለኮታዊ ራዕይና መልዕክት የመረጣቸው መሆኑ ነው። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «ከአንተም በፊት ወደ አነሱ የምናወርድላቸው የኾኑ ሰዎችን እንጂ ሌላን አልላክንም።» (አል አንቢያ 7)

የጌትነትም ሆነ የአምላክነት ደረጃ የላቸውም።

1 ነገር ግን በወጫዊ ተከለ ሰውነታቸው ምንም አንከን የሌላቸው፤ የሙሉዕነትን ደረጃ የደረሱ ሲሆን በሰ-ነምግባራቸውም በሙሉዕነት የመጨረሻውን ጣራ የነኩ ናቸው። በተጨማሪም በጎሳቸውም የተከበረ ጎሳ አባል ናቸው። አንዲሁም ብሩህ አዕምሮና ማራኪ ልሳን የተቸሩ ናቸው። ይህም የመልዕክቱን ውጣ ውረድ በአግባቡ እንዲሸከሙ አድርጓቸዋል። የነብይትን ፈተናም በብቃት እንዲወጡ አማዟቸዋል።

አላህ (ሱው) መልዕክተኞችን ከሰው ዘር ያደረገበት ምክንያቱ የሰዎች ተምሳሌቶች ከራሳቸው አንዲሆን ነው። በመሆኑም መልዕክተኞችን መከተልና እነርሱን በተምሳሌትነት መያዝ በሰዎች ሊከናወን የሚችልና በችሎታቸው ስር ያለ ጉዳይ ነው።

አላህ (ሱው) መልዕክቱን በማስተላለፉ ሰይቷቸዋል።

ከሌላው ሰው ነጥሎ አነርሱን መለኮታዊ ራዕዩን እንዲረከቡ መርጧቸዋል። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «እኔ እምላካችሁ እንደ እምላኩ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ቢጠያቸሁ ሰው ብቻ ነኝ።» (አል ካሕፍ 110)

2 የነብይትን ማዕረግም ሆነ መለኮታዊ መልዕክት፤ በመንፈሳዊ ምጥቀት ወይም በጮሌነት ወይም በአዕምሮ ብስለት የሚያገኝ ነገር አይደለም።

እሱ የአላህ መምረጥና ማጫት ነው። አላህ (ሱው) ከሰዎች መካከል መልዕክተኞችን መርቦ አጭቷቸዋል። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «አላህ መልዕክቱን የሚያደርግበትን ስፍራ ዐዋቂ ነው።» (አል አንዓም 124)

3 አነርሱ ከአላህ በሚያስተላልፉት መልዕክት ከሰህተትና ከመርሳት የተጠበቁ ናቸው። ከአላህ በሚያስተላልፉት መልዕክት አይሳሳቱም። አላህ ወደ እርሱ የላከውንም በማስፈጸም አይሳሳቱም።

እውነተኝነት፡

4 መልዕክተኞች በንግግራቸውም በተግባራቸውም እውነተኞች ናቸው። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «ይህ አዛዥ ጌታ የቀጠረን፤ መልዕክተኞቹም እውነትን የነገሩ ነው።» (ያሲን 52)

ትዕግስት፡

5 መልክተኞች ወደ አላህ ሃይማኖት አብላሪና አስጠንቃቂ በመሆን በርግጥ ተጣርተዋል። በዚህም የተለያዩ ስቃዮችና መከራዎች ደርሰውባቸዋል። ሁሉንም የሚደርስባቸውን መከራና ስቃይ የአላህን ቃል የበላይ በማድረግ ጉዞ ላይ በትዕግስት ተሸክመው አልፈዋል። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «ከመልዕክተኞችም የቆራጥነት ባለቤት የነበሩት አንደታገሱ ሁሉ ታገሱ።» (አል አስቃፍ 35)

የመልዕክተኞች ምልክቶችና ታዓምራታቸው

አላህ (ሱወ) መልዕክተኞቹን በማስረጃና ተያያዥነት ባላቸው የተለያዩ ነገሮች እውነተኛነታቸውንና ነቢይነታቸውን በማረጋገጥ ረድቷቸዋል። ከዚህም መካከል በሰው ልጅ ችሎታ የማይከሰቱ በሆኑ ታዓምራትና ግልጽ በሆኑ ምልክቶች ያደረገላቸው አገዛ ወይም ድጋፍ አንዱ ነው። ይህም የሆነው እውነተኛነታቸውን ለማጽደቅና ነቢይነታቸውን ለማጽናት ነው።

ታዓምራት የሚባለው ተለምዶን ጥሰው የሚከሰቱ ነገሮችን ነው። ይኸውም አላህ (ሱወ) በነቢያቱና በመልዕክተኞቹ አማካይነት ይፋ የሚያደርገው ሲሆን ሰዎች መስሉን ሊያመጡ ወይም ሊያስከሱት የማይችሉት እንደሆነ በመፎካከር መልክ የሚከሰት ነው።

ከነቢያት ተዓምራት መካከል፡

- ✦ የነቢዩላህ ሙሳ(ዕ.ሰ) በትር ወደ አባብነት መቶየር፡
- ✦ ነቢዩላህ ዒሳ(ዕ.ሰ) ሕዝቦቻቸው በቤተቻቸው ውስጥ ስለሚጠጉበትና ስለሚያከማቹት ምግብ መናገራቸው፡
- ✦ ለነቢያችን መሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ጨረቃ መሰንጠቅ፡

በዒሳ(ዕ.ሰ) ዙሪያ ያለው የሙስሊም እምነት

❶ አርሱ ዒሳ(ዕ.ሰ) ከታላላቅ መልዕክተኞች አንዱና ስብዕናው እጅግ የላቀ ነው። እነኚህ ከመልዕክተኞች መካከል ስብዕናቸው እጅግ የላቀ ነቢያት የቆራጥነት ባለቤት በመባል ይታወቃሉ። እነርሱም ሙሐመድ ሊብራህም ኮኩ። ሙሳና ዒሳ ናቸው (አይሂመ፡ ሰላም)። አላህ (ሱወ) በሚከተለው ቃሉ ዘከረችዋል፡- «ከነቢዮችም የጠቀ ቃልዚፋናቸውን በያዝን ጊዜ (አስታውስ)፤ ከአንተም፤ ከሕሳም፤ ከኢራሂምም፤ ከሙሳም፤ ከመርየም ልጅ ዒሳም(በያዝን ጊዜ አስታውስ)» (አል ሕሳብ 7) ይላል።

❷ ነቢዩላህ ዒሳ(ዕ.ሰ) የአደም ዝርያ ሰው ነው።

አላህ (ሱወ) ወደ ነገደ ለስራኢል የላከው ሲሆን የተለያዩ ተዓምራት በርሱ እጅ እንዲፈፀሙ አድርጓል። ምንም ዓይነት የኢትነትም ሆነ የአምላክነት ደረጃ የለውም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ በርሱ ላይ የለንሽለት ለሴሲራኢልም ልጆች ታምር ያደረግነው የሆነ ባሪያ እንጅ ሌላ አይደለም። » (አል ዙቸፋና 59)

ነቢዩላህ ዒሳ(ዕ.ሰ) ሕዝቦቹን፤ እሱንም ሆነ እናቱን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው እንዲይዟቸው ፈፅሞ አለዘዘም። ለነርሱ ያላቸው አላህ ያዘዘውን ብቻ ነበር። «ጌታዬንና ጌታችሁን አላህን ተግዙ» (አል ማሊዳ 117)

❸ እሱ የመርየም ልጅ ዒሳ ነው።

እናቱ መርየም፤ ዓድቅ፤ እውነተኛ፤ ለጌታዋ ፍፁም ታዛዥና ተገዢ፤ ጥብቅ፤ ጨቀና ደንግል ሲት ነች። ዒሳን(ዕ.ሰ) የዐነሰችው ያለአባት በአላህ (ሱወ) ችሎታ ነው። የእርሱ አፈ/ጣጣር ዘልዓለማዊ ተዓምር ነው። ልክ አደምን ያለአባት እና ያለእናት እንደፈጠረው ሁሉ አርሱንም ያለ አባት ፈጠረው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ዘንድ የዒሳ ምላሌ እንደ አደም ብጤ ነው። ከዐፈር ፈጠረው ከዚያም ለርሱ (ሰው) ሁን አለው ህንም።» (አል ዒምራን 59)

❹ በርሱ በዒሳ(ዕ.ሰ) እና በነቢዩ መሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መሐከል የተላከ መልዕክተኛ የለም። ስለ ነቢያትን መሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ትንቢት ተናግሮ አብሰሯል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የመርየም ልጅ ዒሳም፤ የኢስራኢል ልጆች ሆይ! እኔ ከበፊቱ ያለውን ተውራትን የማረጋገጥና ከኔ በኋላ በሚመጣው መልክተኛ ስሙ አሕመድ በችነው የማበርሰችን ወደ እናንተ (የተላኩሁ) የአላህ መልክተኛ ነኝ ባለ ጊዜ (አስታውስ) በግልጽ ታዕምራት በመጣቸውም ጊዜ ይህ ግልጽ ደንግምት ነው እሉ።» (አሥ ሠፍ 6)

❺ አላህ (ሱወ) በእርሱ እጅ እንዲፈፀሙ ባደረጋቸው ታዓምራት አናምናለን። ለምንምን ማዳኑን፤ አይነ ስዉራን ማበራቱን፤ ሙታንን ማስከላከልን፤ ሰዎች በቤታቸው ውስጥ ስለሚጠሉትና ስለሚያከማቹት መናገሩን አናምናለን። ሁሉም በአላህ ፍቃድ የተፈፀሙ ናቸው። አላህ (ሱወ) ይህንን ለነቢያቱና ለመልዕክተኝነቱ ትክክል ለመሆኑ ግልጽ የሆነ ማስረጃ አድርጎታል።

❻ ዒሳ(ዕ.ሰ) የአላህ ባሪያና መልክተኛ ነው ብሎ እስከሚያምን ድረስ የእንደም ሰው አማን የተሟላ ሊሆን አይችልም። አይሁዶች ለርሱን ከገለጹበት የቅጥፈትና ፀያፍ ነገሮች ሁሉ የጸዳና የጠራ እንደሆነም አናምናለን።

በዒሳ እውነተኛ ማንነት ዙሪያ የተሳሳቱትን የክርስቲያኖች አመለካከትም እናውግዛለን። ይኸውም እሱና እናቱን ከአላህ ሌላ

አማልክት ማድረጋቸው ነው። ከፈላቸው አርሱ የአላህ ልጅ ነው ሲሉ ከፊሎፑ ደግሞ ከሰላሴዎች አንዱ ነው ብለዋል። አላህ አነርሱ ከሚሉት ሁሉ የላቀ ነው።

፩ አላህ (ሱወ) አይሁዶች ዒሳን(ዐሰ) ሲገድሉት በፊለት ጊዜ ወደ ሰማይ ከቆ አደረገውና አሳረገው እንጂ እሱ አልተገደለም አልተሰተለምም። አላህ (ሱወ) የአርሱ ምስል በሌላ ሰው ላይ እንዲሆን አደረገ እናም ያንን ሰው ዒሳ መስጋቸው ገደሉት ሰቀሉትም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡ - «እኛ የአላህን መልክተኛ የመርየምን ልጅ አልመሰረኩ ዒሳን ገደልን በማለታቸውም (ረገምናቸው) አልገደሉትም አልሰቀሉትምም ግን ለነሱ (የተገደለው ሰው በዒሳ) ተመሳሳይ አካሄድም በርሱ ነገር የተለያዩት ከርሱ (መገደል) በመጠራጠር ውስጥ ናቸው። ጥርጣሬን ከመከተል በስተቀር በርሱ ነገር ምንም ዕውቀት የላቸውም በአርግጥም አልገደሉትም። ይልቁንስ አላህ ወደርሱ እነሳው አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው። ከመጽሐፉም ሰዎች ከመጥቀ በፊት በርሱ (በዒሳ) በአርግጥ የሚያምን እንኛ (አንድም) የለም በትንሳኤም ቀን በነሱ ላይ መስካሪ ይቸናል። » (ኦል ኒሳክ 157-159)

አላህ (ሱወ) አርሱ ዘንድ ወደ ሰማይ እንዲያርግ በማድረግ ጥበቃ አድርጎለታል። በመጨረሻው ዘመን ወደ ምድር ይወርዳል። በነብዩ መሐመድ(ሐ.ዐ.ወ) ሕግና ስርዓት ይዳኛል። ከዚያም በዚህ ምድር ይሞታል፤ በዕም ውስጥ ይቀበራል። ሌሎች ሰዎች እንደሚቀሰቀሱት የትንሳኤ ቀን ይቀሰቀሳል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከርዕ (ከምድር) ፈጠርናችሁ በርዕም ውስጥ እንመልሳችኋለን ከርዕም በሌላ ጊዜ እናወጣችኋለን። » (ሞሃ 55)

አንድ መስጫ ምስል ሲባል፣ አላህ መልክተኛ መስጫ ሆኖ መጠራጠር አይችልም። ነገር ግን አምላክ አይለጥም፤ አላቅተም፤ አላተባባሪም።

በነብዩ መሐመድ፡ (ሲ.ወ) ነቢይነትና መልዕክተኝነት ማመን

✦ መሐመድ (ሲ.ወ) የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ መሆናቸውን አናምናለን። አርሳቸው የመጀመሪያዎቻቸው የኃላፊነት ስልታና የነብያት መጽፌ ናቸው። ከርሳቸው ብኋላ የሚነሳ ነቢይ የለም። መልዕክታቸውን አድርሰዋል። አደራቸውን ተወጥተዋል። ሕዝባቸውን መከረዋል። በአላህ መንገድ መታገል የሚገባቸውን የክል ታግተዋል።

✦ አርሳቸው የተናገሩትን በሙሉ አንቀበለን። ያዘዙትን አንተገብራለን። ከክላክሉትና ካሲጠነቶቶች ነገር አንርቃለን። አርሳቸው በዘረገፈን መስመር መላረት አላህን አንገዛለን። ከርሳቸው ባሻገር ሳንገንም በአርዓያት አንከተልም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ አላህንና የመጨረሻውን ቀን የሚከፈል ለሽነ ሰው አላህንም ቡብዙ ለሚያወሳ በአላህ መልዕክተኛ መልካም መከተል አላችሁ።» (አል አሕዛብ 21)

✦ ለወላጅ፣ ለልጅ፣ በአጠቃላይ ለሰዎች ካለን ወዲታ የነብዩን (ሲ.ወ) ወዲታ ቅድሚያ ልንሰጥ ይገባል። ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዳችንም እኔ አርሱ ዘንድ ከወላጆቹ፣ ከልጆቹና ከሰዎች በሙሉ የበለጠ ወዲያ እስካልሆንኩ ድረስ አያምንም።» (አል ቡኸሪ 15/ መሰሊም 44) አርሳቸውን በትክክል መውደድ ማለት ፈለጋቸውን መከተል፣ መመሪያቸውን መንገድ ማድረግ ነው። ትክክለኛ ደስታም ሆነ ሙሉሰ መመራት ሊረጋገጥ የሚችለው አርሳቸውን በመታዘዝ ብቻ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በትንቢተዎቹ ትመራላችሁ፤ በመልክተኛውም ላይ ግልጽ ማድረስ እንጂ ሌላ የለበትም።» (አል ኑር 54)

✦ ነቢዩ (ሲ.ወ) ያስተላለፉትን በሙሉ መቀበል አለብን። ስፈለጋቸውም ታዛዦች መሆን ይኖርብናል። የአርሳቸውን መመሪያ ትልቅ ስፍራና ከብር ልንቸረው ያስፈልጋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በጌታህም እምላላሁ በመከከላቸው በተከራከሩበት ፍርድ እስከሚሰፈርዱ፤ ከዚያም ከፈረድከው ነገር በነጻነትቸው ውስጥ ጭንቀትን እስከማያገኙና ፍፁም መታዘዝናም እስከሚታዘዙ ድረስ አያምንም።» (አል ኔባላ 65)

✦ የአርሳቸውን ትዕዛዝ ከመጀርና ከመታረን ልንጠቀቅ ይገባል። ምክንያቱም የርሳቸውን ትዕዛዝ መቃረን ለፊተና፣ ለጥመትና ለአላማሚ ቅጣት ይዳርጋል። አላህ(ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እነዚያም ትዕዛዙን የሚጥሱ መከራ አንዳትደርስባቸው ወይም አላማሚ ቅጣት እንዳያገኝቸው ይጠንቀቁ» (አል ኑር 63)

የነብዩ መሐመድ(ሲ.ወ) መልዕክት ልዩ ይዘት

የነብዩ መሐመድ መልክት ከቀደምት መልዕክቶች ለየት የሚያደርጉት በርካታ ይዘቶች አሉት። ከነዚህም መካከል፡-

✦ የነብዩ መሐመድ(ሲ.ወ) መልዕክት የቀደምት መልዕክቶችን መልዕክት የሚቋቋም መሆኑ። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «መሐመድ ከወንዶቻችሁ የእንድም ሰው ለባት አይደለም። ግን የአላህ መልዕክተኛና የነብዩች መደምደሚያ ነው።» (አል አሕዛብ 40)

✦ የነብዩ መሐመድ(ሲ.ወ) መልዕክት ቀደምት መልዕክቶችን የተካ መሆኑ። ነብዩ መሐመድ(ሲ.ወ) ከተላኩ ብኋላ አላህ (ሱ.ወ) አርሳቸውን ከመከተል ውጭ ምንም ዓይነት ሃይማኖትን አይቀበልም። በርሳቸው ጎዳና እንጂ አንድም ሰው ወደ ጆንት ጸጋ መድረስ አይችልም። አርሳቸው ከመልዕክተኞች ሁሉ የተከበሩ ናቸው። ሕዝባቸውም ከሕዝቦች ሁሉ ምርጥና በላጌው ሕዝብ ነው። ሕዝባታቸውም ከሕዝባት ሁሉ የተሻለና የተሟላ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከሊሰላም ሌላ ሃይማኖትን የማይፈልግ ሰው ፈጽሞ ከርሱ ተቀባይ የለውም እርሱም በመጨረሻይቱ ዓለም ከከላሪዎቹ ነው።» (አል ዓምራን 85)

ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የመሐመድ ነፍስ በእጄ በሆንቸው ጌታ እምላላሁ፡ ከዚህ ሕዝብ ወሰጥ የሁድም ሆነ ከርስቲያን አንድም ሰው ስለኔ ሰምቶ በተላኩበት የማያምን አይኖርም ከላሳት ጓዶች በሆን እንጂ» (መሰሊም 153 / አህመድ 8609)

✦ የነብዩ መሐመድ(ሲ.ወ) መልክት ሁሉንም ፍጡሮች ማለትም አጋንንትንም ሰውንም የሚመለከት መሆኑ። አላህ (ሱ.ወ) ጆኖች ያሉትን ሊያወሳ እንዲህ ብሏል፡- «ወገኖቻችን ሆይ የአላህን ጠሪ ተቀብሉ።»

(አል አሕቃፍ 31) « አንተንም ለሰዎች ሁሉ በመላ አብላሪና አስፈራሪ እድርገገ ቢኾን እንጂ አልአክንም። » (ሰበላ 28)

ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሰድስት ነገሮች ከነብያት ተልዩያለሁ፡ ጥቅላይ የግንግር ስልትን ተሰጥቻለሁ፤ ጠላትን በማስፈራት ታግጥለሁ፤ ምርኮ ተፈቅዶልኻል፤ ምድር ገፅሕና የጸሎት ስፍራ ተደርጋልኛለች፤ ወደ ፍጡራን በመሉ ተልኬያለሁ፤ ነቢያት በእኔ ተደምድመዋል።» (አል ቡኸሪ 2815 / መሰሊም 523)

በመልዕክተኞች የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በመልዕክተኞች ማመን ከባድ ጥቅም አለው ከዚህም መካከል

1 | አላህ (ሱወዐ ለባሮቹ ያለውን ርህራሄና እንክብካቤ ማወቅ፡

ይኸውም መልዕክተኞቹን ወደ ነርሱ በመላክ ወደ ቀጥተኛው ጎዳና እንዲመሯቸውና በምን መልኩ አላህን ማምለክ እንዳለባቸው እንዲያብራሩላቸው በማድረጉ ነው። የሰው ልጅ አዕምሮ ይህን የማወቅ ችሎታ የለውም። አላህ (ሱወ) ስለ ነብያቸው መገራመድ (ሲዐወ) አስመልክቶ እንዲህ ብሏል፡- «(መገራመድ ሆይ) ለዓለማትም እገነት አድርገን አንጅ አልላክንህም።» (አል አንቢያአ 117)

2 | በዚህ ታላቅ ጸጋው ላይ አላህን ማመስገን

3 | መልዕክተኞችን መውደድ፣ ማላቅና ለነሱ በሚገባ መልኩ እነሱን ማድነቅና ማሞገስ። ምክንያቱም እነሱ አላህን በማዘዙት፣ መልዕክቱን በማድረስና ለባሮቹ መልካምን በማስተማር ሃላፊነታቸውን ተወጥተዋልና ነው።

4 | መልዕክተኞች ከአላህ ዘንድ የተላኩበትንና ይዘው የመጡትን መልዕክት መከተል፡

እሱም አላህን በብቸኝነት ማምለክና ለርሱ ተጋሪ አለማድረግ ነው። እርሱንም በተግባር መተርጎም ነው። በዚህም ምክንያት በሁለቱም ዓለም መመራትን ስኬትንና መልካሙን ሁሉ ያገኛሉ።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከኔም የኾነ መሪ ቢመጣላችሁ መሪየን የተከተለ አይሳሳትም አይቸገረምም። ከግሳጹዬም የዞረ ሰው ለርሱ ጠባባ ኑሮ አልለው።» (ጥላ 123-124)

(የአቀሪ መሪደድ መጠሪያችን ስለገናኝ ልክ በሥራ አለመ፣ በሥራ ላይ ከመረገጥ መሳደድ ትነት በሁለቱን ደረጃ የተጠራ መሪደድ ነው። የህቅቅነሰሠውን አድ የተቀረጸ የህቅቅም ዘውጣጥ ብሏል።)

> በመጨረሻው ቀን ማመን

በመጨረሻው ቀን የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱወ) ሰዎችን ከቀብር ይቀስቅሳል ከዚያም በስራዎቻቸው ይተሳሰባቸዋል በዚያም ይመነጻቸዋል፤ በዚህም የጅነት ነዋሪዎች በማረፊያቸው ይረጋሉ፤ የእሳት ነዋሪዎችም በማረፊያቸው ይረጋሉ፤

ብሎ በቁርጠኝነት ማመን ነው፡፡

በመጨረሻው ቀን ማመን ከእማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው፡፡ በርሱ ሳያምኑ እማን ትክክል ሊሆን አይችልም፡፡ አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ማን መልካም ስራ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ሰው ነው» (እል በቀራ 177)

ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ትኩረት ያደረገው ለምንድን ነው?

ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ለየት ያለ ትኩረት ሰጥቷል፡፡ በየአጋጣሚው ሁሉ ስለሱ አሳስቧል፡፡ በተለያዩ የዐረብኛ አገላለጾች የርሱን ተከሳችነት አጽንኦት ሰጥቶታል፡፡ በበርካታ ርዕሰ ጉዳዮች ላይ በመጨረሻው ቀን ማመንን በአላህ ከማመን ጋር አስተሳሰቷታል፡፡

ምክንያቱም በአላህና በፍትሃዊነቱ ማመን በመጨረሻው ቀን ማመንን ያስገደዳል፡፡ የዚህ ማብራሪያም አንደሚከተለው ይሆናል፡-

አላህ (ሱወ) በደልን አይቀበልም፡፡ በዳይን ሳይቀጣ፤ ተበዳይንም ሳይከስ አይተውም፡፡ መልካም ሰራን ሳይመነጻና ሳይከፍለው

አይቀርም፡፡ ሁሉንም ባለ መብት የሚገባውን መብት ይሰጠዋል፡፡ በዚች ዓለም ላይ በዳይ ሆኖ የሚኖር፤ በዳይ ሆኖ የሚሞት፤ ነገር ግን ምንም የማይቀጣ ሰው እንመለከታለን፡፡ በተቃራኒው ተበዳይ ሆኖ የሚኖር ተበዳይ ሆኖ የሚሞት ግን አንድም መብቱ የማይመለስበት ሰው አናያለን፡፡ ታዲያ አላህ በደልን አይቀበልም የሚለው ትርጓሜ ምንድነው? ትርጓሜው ከዚህ ሕይወት ሌላ እኛ ዳግም የምንኖርበት ሌላ ሕይወት አለ ማለት ነው፡፡ የግድ ሌላ የምላሽ ሕይወት ይኖራል፡፡ መልካም ሰራ የሚመነጻበት፤ መጥፎ የሰራም የሚቀጣበት፤ ሁሉም ባለ መብት የሚገባውን መብት የሚያገኝበት ዓለም ይኖራል፡፡

> ኢስላም ግማሽ የቴምር ፍሬን በመለገስ አንኳን ቢሆን ለሌሎች መልካም በመዋል ከእሳት አንድንርቅ ያዘናል፡፡

በመጨረሻው ቀን ማመን ምንን ያካትታል?

እንደ መስሊም በመጨረሻው ቀን ማመኑ በርካታ ጉዳዮችን በውስጡ ያካትታል። ከነዚህ ጉዳዮች መካከል፡-

በሰላላነትና በመታሰብ ማመን፡- መታትን ከመቃብራቸው ውጥተው ሕያው እንዲሆኑ ይደረጋሉ። ናላቸው ወደ የጥላዎቻቸው ይመለሳሉ። ሰዎች የጥላማት ጌታ ፊት ይቆማሉ። ከዚያም ጫማ ሳይጫሙ ስርዓታቸውን ልክ መጀመሪያ ሲፈጠሩ እንደነበሩት ሆነው በአንድ ሰፍራ ይሰበሰባሉ።

በመቀሰቀሰ ማመን በቁርእሻና በሐዲስ የተነገረ ጉዳይ ነው። ጤናማ አስምሮና የተፈጥሮ ባህሪም ያጸደቁት ጉዳይ ነው። በአርግጠኝነት አላህ (ሱወ) በቀበሮች ውስጥ ያለን እንደሚቀሰቅስ፤ ነፍሶች ወደየገላዎቻቸው አንደሚመለሱ፤ ሰዎች በጠቅላላ የዓለማት ጌታ ፊት እንደሚቆሙ አናምናለን።

እላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከዚያም እናንተ ከዚህ በኋላ በእርግጥ ሚቶች ናችሁ፡፡ ከዚያም እናንተ በትንሳኤ ቀን ትቀበላችሁ፡፡» (ክልሙዕ ሚካኤል 15-16)

መላከቱን ያመለክቱ ስሙላት በዚህ ጉዳይ ላይ ይሰማማሉ፡፡ የአላህ (ሱወ) ጥበብንን በወሰኑት የዘላውም ይህንኑ ነው፡፡ ይኸውም አላህ (ሱወ) የተገባለባቸው በእያንዳንዱ ሃላፊነት ፍጥረትና የሚመድፍላቸው በሙስሊሽ አላህ አገዛዝና በመልእክትና በመልእክት ልሳን መናገሩ ነው፡፡ አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የእርሳችሁ ልሳንኩ መኮኑን፣ እናንተው ወደኛ የማትመለሱ መኮኖችሁን አሳባችሁን? (ለከጉኑ የእርሳችሁ መኮሳችሁን)?» (አል ሙዕሙንን 115)

መቀሰቀሰን የሚያረጋግጡ የቁርኣን ማሰረጃዎች

• የሰው ልጅን ያነ አንዳቸው ቀዳሚ ምሳሌ የፈጠረው ለህህ ነው። ያለ አንዳቸው ቀዳሚ ምሳሌ የፈጠረ ደግሞ መልሶ ግብዝን፣ ወደነበረበት መመለስ ሊይሳሳቸው ለህህ (ሱው) አንዲህ ሰሏል። ሕረግቱን የመፍጠሩን የሚያደርግ ከዚያም የሚሰጠው ነው። (እል 27፡27)

ለህህ (ሱው) ስለትታች ከበሰበሰ በኋላ አንደነዩኑ መመለሳቸውን ለሚያስተባባል ሰው ምላሽ አንዲሳቸውን ሲያገኙ አንዲህ ሰሏል።

- «የ በመጀመሪያ ጊዜ ያስገኝታች ሕያው ያደርጋል። ለርሰል፣ ለርሰል፣ ለርሰል፣ ሁሉ (ኹኋኋ) ዓዋቂ ነው። በሰው።» (ያሲ 79)

✦ ምድር ምንም ዓይነት ዛፍም ሆነ አረንጓዴ ተክል የማይታይበት ፍና ከደረቀችና ከሞተች በኋላ፣ እላህ (ሱወ)

ከኛብ ያወርድታል። እንደ አዲስ በአረንጓዴ ትሽፎኋለች። ከአያይነ፣ ቡታታን ታብቅለች። እናም ምድርን በዚህ መልኩ ሕይወት መደረግ የቻለ መታገምም ሕያው መደረግ አቅልላለች። ለህ (ሱወ) መደረግ ብሏል። ብዙማሳም ብናብን፣ የኑሮና የኑሮና፣ በርሱም እትከልቶችን የሚታወቁን (እነመራ) ፍሬ አበቀለን። ዘምባባንም ረገፍንም ለርሷ የተደራረበ እንብታ ያላት ስኑህን (አበቀለን) ለባረፍ ሲሰይ እንታን ዘንድ (አዘረጃጀና) በርሱም የምታታን አገር ሕያው እድረግንበት (ከመታገም) መርሳትም እንደዚሁ ወገኑ። (ቃፍ፡ 9-11)

• ማንኛውም የገናዝብ የሚችል ሰው የሚረዳው ነገር ሲኖር አንድ ትልቅና ከባድ ነገር መከወን የቻለ ከሱ ሰታች የሆነ ነገር በሚገባ መከወን አንዲሚችል ጥርጥር የለለው መሆኑን ነው። አላህ (ሱ) እጅግ በጣም ግዙፍ፣ ሰፊ፣ ውስብስብና ድንቅ ፍጥረቱን ከመሆኖቹ ጋር በማያሳኑ፣ ምርጫና ከፍተካነቱን ያለ አንዳችን ቀዳሚ ፍጥረት ፍጥረቱን። በመሆኑም የበሰበሱ አጥንቶችን ሕይወት በማፍረግ ቻይ መሆኑ ጥርጥር የለውም። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፦ «የ ሰማያችን ምርጫ የፍጠረ ብጢያቸውን በመፍጠር ላይ ቻይ፤ አይደለምን? ነው፤ አንድ አርሱም በብዙ ሰውናና በቀቀው ነው።» (ያህ፡፡ 81)

በምርመራና በሚገኝ መመሪያ፡ አላህ (ሱው) ፍጡራትን በዱንያ ሕይወት ሲሰጥ፡ በበረው ስራቸው ይመዝገባቸዋል፤ ይተሰባሰባቸዋል። የአካዳሚክ፡ የተውሂድ አራማጆች የሆኑ፡ አላህንና መልከተኛውን የሚጋዛዙ፡ ምርመራቸው እኛን በጣም ገር ነው። ከኢራኖን የሆነ አመጸኛ ደግሞ ምርመራው እኛን በጣም ብረውን የሆነ አመጸኛ ደግሞ ምርመራው እኛን በጣም

ስራዎች ትልቁና ከባድ በሆነ ሚዛን ይመዘናሉ፡፡ መልካም ስራዎች በአንድ ጎን፣ ከፋ ስራዎች ደግሞ በሌላኛው ጎን ይደረጋሉ፡፡ የመልካም ስራው ከብደት ከመጥፎው ስራው የበለጠና ሚዛን የደፋላት ከጀነት ሰዎች ይሆናል፡፡ የመጥፎ ስራው ከብደት የሚከናወን ስራው የበለጠና ሚዛን የደፋላት ደግሞ ከላላት ሰዎች ይሆናል፡፡ ጌታህ ማንንም አይበድልም፡፡

እላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «በትንሳኤም ቀን ትከክለኛ መዝሃናችን እናቆማለን ማንኛይቱም ነፍስ ምንንም አትበደልም፡፡ (ስራው) የሰናፍጭ ቅንጣት ያዘል ቢኾንም እርሷን እናመጣታለን ተቆጣጣሪዎቿም በኛ በታ፡፡» (አል አንቢያለ 47)

ጀነትና አላት፡ ጀነት የዘልላማዊ ጸዎች ዓለም ናት። ጀነት አላህ (ሱወ) እርሱን ለማፈሩ፤ እሱና መልከተኛውን ለሚታዘዙ ምዕመናን ያዘጋጃት ናት። በውስጧ ነፍሶች የሚፈልጉት ዘውታሪ የሆኑ የጸጋ ዓይነቶች በሙሉ አሉ። በእ ወላጅ የሚወደዱ ነገሮች ሁሉ የዓይን መርኒያዎች ሲሆኑ ይገኛሉ።

አላህ (ሱወ) የሃን ስፋቷ ብቻ የሰማያትና የምድርን ያዘል የሆነችውን ጀነት ለመግባት በታዛዥነት ላይ ባሮቹ እንዲሸቀዳደሙ ሲያነሳና ሲያበረታታ እንዲህ ብሏል፡- «ከጌታችሁ ወደ ፕነትም ምስረትና ስፋትዋ እንደ ሰማያትና ምድር ወደ ፕነት ገነት አላህን ለማፈሩ የተዘጋጀች ስትኾን ተቻብራ።» (አላ ዒምራን 133)

አላት ደግሞ ዘልላማዊ መቀጫ ዓለም ናት። አላህ (ሱወ) ለካሃዲያን፤ ለነዚያ በአላህ ለካዱና መልከተኞች ላይ ለምጹት መቀጫ ትሆን ዘንድ ያዘጋጃት ናት። በውስጧ በአዕምሮ ውልብ ብሎ የማያውቅ፤ እጅግ በጣም አሳማሚ ቅጣት፤ ስቃይ፤ ሰቆቃና መከራ አለ።

አላህ (ሱወ) ባሮቹን ከዚች ለካሃዲያን መቀጫ ካዘጋጃት አላት በማስጠንቀቅ መልክ ሲናገር እንዲህ ብሏል፡- «ያችን መቀጣጠያዎ ሰዎችና ደንጊያዎች የፕነትን አላት ተጠበቁ፤ ለካሃዲያች ተደግሳለች።» (አል በቀራ 24)

እምላካችን ሆይ ጀነትንና ከንግግርም ከስራም ወደርሷ የሚያቃርበውን እንድትሰግሳን እንጠይቅለን። ከአላትና ወደርሷ ከሚያቃርብ ንግግርና ስራም ባንተ እንጠበቃለን።

የቀበር ስቃይና ድሎቱ፡ ሞት እውነት መሆኑን እናምናለን። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በናንተ የተወከለው መልእክ ሞት ይገድላችኋል ከዚያም ወደ ጌታችሁ ትመለሳላችሁ።» (አል ሲጅዳ 11)

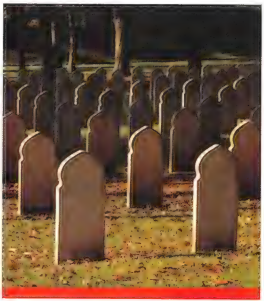
ይህ በተጨማሪ የሚመለከቱት፤ ጥርጥር የሌለው እውነት ነው። የሞት ወይም የተገደለ ብቻ በማንኛውም ሁኔታ ሕይወቱ ያለፈ ሰው፤ ይህ ቀን ገደቡ እንደሆነና የሞተበት ሁኔታ ከዕድሜው ላይ ምንም እንደማይነድል እናምናለን። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለሕዝብም ሁሉ የተሰጠ ጊዜ አላቸው። ጊዜያቸውም በመጣ ወቅት እንዲትን ሰዓት አይቆዩም (ከጊዜያቸው) አይቀድሙም።» (አል አዕራፍ 34)

✦ እንድ የሞተ ሰው ቀያማው ቆማበታለች። ወደ ወዲያኛው ዓለምም ተሸጋግሯል።

✦ ለካሃዲያንና ለእማጽያን በቀበር ውስጥ ቅጣት እንደተዘጋጀ፤ ለምእመናንና ለጻድቅ ባሮች ደግሞ የድሎት ጸዎች እንደተደገቡ የሚያረጋግጡ በርካታ ሐዲሶች ከነበሩ (ሰ.ወ) ተዘግበዋል። በመሆኑም በዚህ ጉዳይ እናምናለን። እንዴት እንደሆነ ለማወቅ እንፈለፈልም። ምክንያቱም ይህ የሰውና ዓለም ከስተትና አዕምሮ ተጨባጭ ሁኔታውንና በምን ዓይነት እንደሚከሰት ሊደርስበት ስለማይችል ነው። ልክ እንደ ጀነትና አላት የሰውና ዓለም ከስተት እንጂ የዱላዊ ዓለም ከስተት አይደለም። አዕምሮ ሊቀይስ፤ ሊመረምርና ሊወስን የሚችለው በነባራዊው ዓለም ተመሳሳይ ያለውንና የርሱን ስርዓት የሚከተልን ነገር ብቻ ነው።

✦ የቀበር ሕይወት በሰሜት ሕዋሳት የሚደረስበት አይደለም። ስውር ወይም ገይብ ሕይወት ነው። በሕዋስ የሚደረስበት በሆን ኖሮ በስውር ወይም ከሕዋስ በራቀ ነገር ማመንን ጥቅም አልባ ያደርገው ነበር። ኃላፊነት የተጣለበትንም ሚስጥር ፋርሽ ያደርጋል። ሰዎችም ባልተቀበሩ ነበር። ነዚሩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አትቀበሩም ማለትን ባልጋሪ ኖሮ አላህን እኔ የምስማማን የቀበር ቅጣት እንዲያሰማችሁ እለምነው ነበር።» (መሰሊም 2868 /አል ነሳሊ 2958)

ከላይ የጠቀስነው ምክንያቶች በእንሳሳት ላይ ስለሌሉ እነሱ ይህን እንዲሰሙ ተደርገዋል።

በመጨረሻው ቀን የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

1 በመጨረሻው ቀን ማመን ሰዎችን በመልካም ስራ ላይ ስርዓት ይዘው እንዲዘዙና አቅጣጫ በማስያዝ ረገድ እንዲሁም አላህን እንዲፈሩና ከሁሉ ለኔ ባህሪና ከደዌልኝ አንዲርቁ በማድረግ የኅላ ሚና አለው።

አብዛኛውን ጊዜ መልካም ስራ በመጨረሻው ቀን ከማመን ጋር ተያይዞ የሚቀርበውም ለዚህ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአላህን መስጫዶች የሚሰራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ነው።»

(አል ተውባ 18) «እነዚያም በመጨረሻይቱ ዓለም የሚያምኑት አነርሱ በሰላታቸው ላይ የሚጠበቁ ሲኾኑ በርሱ ያምናሉ።» (አል አንሳም 92)

2 በሕይወት ውጣውረድ አራሳቸውን በመወጠር አላህን በመታዘዝ ላይ ከመሸቀዳም ለተዘና፡፡ ወደ አላህ በመቃረብ ጊዜን ከመሻማት፣ እርሱን ከመታዘዝ፣ የዚችን ዓለም እውነተኛ ገጽታና አዋርነት ከማስተንተን፣ የወዲያኛውን ዓለም መርጊያነት ዘልዓለማዊነት ከማሰብ ለተዘናና ለራሱ ማሳባቢያና ማስጠንቀቂያ አለበት።

አላህ (ሱወ) በቀርአን ውስጥ መልዕክተኞችን ስራቸውን በመጥቀስ ሲያወሳ፣ እነዚያን ስራዎችና የላቁ ገድሎች እንዲፈጽሙ ሰበብ የሆናቸውን ጉዳይ በማጥጋስ ነበር ያወሳው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እኛ ጥሩ በኾነች ጠባይ መረጥናቸው (አርሷም) የመጨረሻይቱን አገር ማስታወስ ናት።» ማለትም የገዢ የተከበሩ ስራዎቻቸው መንስኤ እነርሱ የመጨረሻይቱን አገር በማስታወስ ለየት ያሉ መሆናቸው ሲሆን ይህም ማስታወሳቸው እነዚያን ስራዎችና አቋሞች አንዲኖራቸው ገፋፋቸዋል።

እነርሱን ለማሳሰብና ለማስጠንቀቅ እንዲህ አለ፡- «የቅርቢቱን ሕይወት ከመጨረሻይቱ ይበልጥ ወደባችሁን? የቅርቢቱ ሕይወት በመጨረሻይቱ (አንጻር) ጥቂት እንጂ አይደለም።» (አል ተውባ 38)

የሰው ልጅ በመጨረሻው ቀን በትክክል በሚያምን ጊዜ ማንኛውም የዚች ዓለም ጸጋ ከመጨረሻው ዓለም ጸጋ ጋር ሊንጻጸር እንደማይችል አርግጠኛ ይሆናል። በሌላ በኩል በወዲያኛው ዓለም ለአንዲት ቅጽበት የሚያገኘውን ቅጣት ምንም ሊያከለው አይችልም። በዚህም በዱንዋ ላይ ያለ የቅጣት ዓይነትም ከመጨረሻው ዓለም ቅጣት ጋር ሊንጻጸር እንደማይችል ይገነዘባል። በሌላ በኩል እዚህ ያለ ተድላና ደስታ በወዲያኛው ዓለም ከሚያጋጥም የቅጽበት ጸጋ ወይም ድሎትና ደስታ ጋር አይስተካከልም።

3 የሰው ልጅ በመጨረሻው ቀን ካመነ የሰራውን ምንጻ ማግኘቱ አይቀሬ እንደሆነ አርግጠኛ ስለሚሆን ይረጋጋል። ስለሆነም የሆነ የዚህች ዓለም ጥቅም ቢያመልጠው ወይም ቢያጣው ተስፋ በመቆረጥና በመበላጩት ነፍሱን በሐዘን አይገድልም። እንዳውም ታታሪ ሊሆንና አላህ (ሱወ) የመልካም ስራን ምንጻ በዘንቱ እንደማይሰቀር አርግጠኛ ሊሆን ይገባል። የኅመን ዘር ቅንጣትን የሚያህል ነገር ከርሱ በግፍ ወይም ያለ አግባብ ቢወሰድበት ወይም ቢጭረበር የትንሳኤ ቀን አሳ አጅግ በምታስፈልገው ወቅት ላይ ያኖራል። ፈንታው ያለምንም ጥርጉር በጣም በሚያስፈልገው ወቅት ላይ እንደሚሰጠው ያወቀ ሰው እንዴትስ ያዘናል? በእርሱና በሞታዊ መሐከል የሚጻኝውና የሚፈርደው የፍትሃውያን ሁሉ ፍትሃዊ የሆነው ጥበበኛው ጻኛ አላህ(ሱወ) እንደሆነ ያወቀ እንዴትስ ተከዛል?

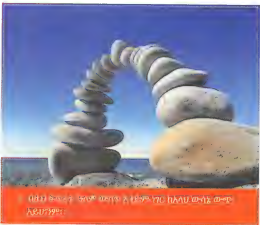

> በአላህ ውሳኔ (በቀደር) ማመን

በአላህ ውሳኔ የማመን ትርጓሜ

ማንኛውም መልካምም ሆነ መቼ፤ ነገር የሚከሰተው በአላህ ውሳኔና ፍርድ እንደሆነ በቀርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። እርሱ ያሻውን ሰሪ ነው። በእርሱ ፍላጎት እንጂ የሚሆን እንደም ነገር የለም። ከሱ መሻት የሚወጣ ነገርም የለም። በዓለም ውስጥ ከርሱ ውሳኔ የሚወጣ ነገር የለም። ከርሱ ማዘጋጀት ወይም ማስተናበር ባሻገር የሚከሰትም ነገር የለም። ከዚህም ጋር ትዕዛዛትን እንዲፈፅሙ ባርዥን አይደለም። ከልክላቸውም ከልክሏቸውም። ለሚሰሯቸው ሰራዎቻቸውም የመግረጥ ነጻነት ሰጥቷቸዋል። አይገደዱም። ሰራቸው የሚከሰተው እንደ ችሎታቸውና እንደ ፍላጎታቸው ነው። አላህ እነሱንም ችሎታቸውንም የፈጠረ አሱ ነው። በእዝነቱ ያሻውን ያቀናል። በጥበቡ ያሻውን ያጠማል። እርሱ በሚሰራው አይጠየቅም እነርሱ ተጠያቂ ናቸው።

በአላህ ውሳኔ ማመን ከሊማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። ይኸው አውንታ ነቢዩ (ሰ.ወ) ጂብሪል ስለ ሊማን ጠይቋቸው በሰጡት ምላሽ ላይ ተዘከሯል። « በአላህ፤ በመላእክቱ፤ በመጻሕፍቱ፤ በመልዕክተኞቹ፤ በመጨረሻው ቀንና በአላህ ውሳኔ በከፋውም በደጉም ልታምን ነው።» (መ-ሰሊም 8)

በዚህ ጽሑፍ ስር፤ ማመን፤ በአላህ ውሳኔ ውስጥ አይገኝም።

በአላህ ውሳኔ ማመን ምንን ያካትታል?

በአላህ ውሳኔ ማመን አራት ዋና ዋና ጉዳዮችን ያካትታል

- አላህ (ሱ.ወ) በጥቅሉም ሆነ በዝርዝር ስለ ሁሉ ነገር ያውቃል ብሎ ማመን። እነሆ እርሱ ፍጡራን በሙሉ በርግጥ ከመፈጠራቸው በፊት ያውቃቸዋል። ሲለያቸውን፤ ቆይታቸውን፤ ንግግራቸውንና ስራዎቻቸውን አስቀድሞ አውቆታል። ሁሉንም እንቅስቃሴያቸውንና መርጊያቸውን፤ ሚስጥራቸውንና ይፋቸውን ያውቃል። ከነርሱ ውስጥ ማናቸው የጀነት ጓዶች እንደሆኑና ማናቸው የላላት ጓዶች እንደሆኑ አስቀድሞ ያውቃል። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «እርሱ አላህ ነው። ያ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለል ሩቁንና ቅርቡን ዐዋቂ የኾነ ነው።» (አል ሐሽር 22)

- አላህ (ሱ.ወ) ተግባራትን ሁሉ አስቀድሞ በለውሕ አል-መሕፋዝ ላይ ለስፍራቸዋል። ስለዚህ ማስረጃ የሚሆነው የሚከተለው አላህ (ሱ.ወ) ቃል ነው። «በምድርም በነፍሳችሁም መከራ(ማንንም) አትነክም ሳንፈጥራት በፊት በመጽሐፍ የተመዘገበች ብትኾን እንጂ፤ይህ በአላህ ላይ ገር ነው (አል ሐዲድ፡22) ነቢዩ(ሰ.ወ) እንዲህ ብሏል። «አላህ የፍጡራንን ችሮታ ሰማይትንና ምድርን ከመፍጠሩ ሃምሳ ሺህ አመታት በፊት ጽፏል።»(መ-ሰሊም 2653)

- አርሷን የሚያስተጓጉላት ምንም ነገር በሌላት፤ ተፈጻሚ በሆነችው በአላህ መሻት እና ምንም በማይላከው በአላህ ችሎታ ማመን። ማናቸውም ክስተት የሚከሰተው በአላህ መሻትና ችሎታ ነው። እርሱ የሻው ይሆናል እርሱ ያልሻው አይሆንም። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «የዓለማት ጌታ አላህ ከልሻም አትሹም።» (አል ተከዩር 29)

- ማናቸውንም ነገር የሚያስገኘውና የሚያስከስተው ወይም የሚፈጥረው አላህ (ሱ.ወ) መሆኑን ማመን። እርሱ ብቸኛ ፈጣሪ ነው። ከርሱ ሌላ ያለ ነገር ሁሉ ፍጡር ነው። እርሱ በሁሉ ነገር ላይ ቻይ ነው። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «ነገሩንም ሁሉ የፈጠረውና በትክክልም ያዘጋጀው ነው።» (አል ፋርቃን 2)

የሰው ልጅ ምርጫ፣ ችሎታና ፍላጎት አለው።

በአላህ ውሳኔ ማመን የሰው ልጅ በምርጫው በሚፈጽማቸው ተግባሮቹ ላይ ፍላጎትና ችሎታ አለው ከማለት ጋር አይቃረንም፤ አይጋጭም። ምክንያቱም የአስላማዊ ድንጋጌና ነባራዊ ተጨባጭ ክስተት ይህንን ለርሱ የሚያረጋግጡና የሚያጸድቁ ናቸው። ከአስላማዊ ድንጋጌ አንጻር አላህ (ሱወ) መሻትን አስመልክቶ እንዲህ ብሏል፡- «ይህ የተረጋገጠው ቀን ነው። የሻም ሰው ወደ ጌታው መመለስን ይይዛል።» (አል ነቢአ 39) ችሎታን በማስመልከትም አላህ እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ነፍስን ከችሎታዋ በላይ አያስገድዳትም። ለርሰዋ የሰራችው አላት። በርሰዋም ላይ የፈራቸው (ጎጠአት) አለባት።» (አል በቀራ 286)

ከነባራዊ ተጨባጭ ሁኔታ አንጻር ደግሞ ማንኛውም ሰው ችሎታና መሻት እንዳለውና በነርሱም የሚሰራውን እንደሚሰራ፣

የሚተውውንም እንደሚተው ያውቃል። እንደመራመድና መሰል እንቅስቃሴዎች ያሉ በፍላጎቱ የሚከሰቱትን፤ እንደመንቀጥቀጥና እንደ ደንገተኛ መውደቅ ያሉ ያለፍላጎቱ ከሚፈጸሙት ለይቶ ያውቃል። ነገር ግን የፍጡር መሻትና መቻል በአላህ መሻትና ችሎታ የሚከሰቱ ናቸው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ቀጥተኛ መኾንን ለሻ ሰው (መገሰጫ ነው) ። የዓለማት ጌታ አላህ ካልሻም አትሹም።» (አል ተከዊር 28-29)

በአንቀጹ ላይ እንደምንመለከተው መጀመሪያ የሰው ልጅን መሻት አጸደቀ፤ ከዚያም በአላህ መሻት ውስጥ የሚከተት እንደሆነ አሳሰበ። ምክንያቱም ፍጥረተ-ዓለሙ በጠቅላላ የአላህ ይዞታ ነው። በርሱ ይዞታ ውስጥ ደግሞ ከርሱ ዕውቀትና መሻት ውጭ የሚሆን ነገር አይኖርም።

«እኛ ወደ መላኪያ ወይም ከገደብ ላይ መጥተን በመጣት መላኪያውን ያገኛለን።»

በአላህ ውሳኔ ማመካኘት

የግዳጅና ኃላፊነት፣ የትዕዛዝን የክልከላ ተያያዥነታቸው ከሰው ልጅ ችሎታና ምርጫው ጋር ነው። እንደ መልካም ሰሪ ቀናውን ጎዳና የመረጠ በመሆኑ ይመነዳል። መጥፎ ሰሪ ደግሞ እኩይ የሆነን የጥመት መንገድ በመምረጡ ይቀጣል።

አላህ (ሱው) የምንቸለውን እንጂ አላስገደደንም። በመሆኑም አላህ በርሱ ውሳኔ በማመካኘት እርሱን ማምለክ መቸውን ከአንድም ሰው አይቀበልም።

ከዚህም በተጨማሪ የሰው ልጅ ከማመጹ በፊት አላህ አውቆ የወሰነው ምን እንደሆነ እያውቅም። አላህ ደግሞ ችሎታና የመምረጥ ነጻነት ሰጥቶታል። የመልካምና የመጥፎን ጎዳና ነጣጥሎ አብራርቶለታል። በመሆኑም ከመጽገ፣ እመጽገን ለአላህ ታዛብ፣ ከመሆን በላይ አድርጎ የመረጠው እራሱ ነው። በእመጽኝነቱ የሚያገኘውን ቅጣት የመሸከም ግዴታ አለበት።

• እንደ ሰው ስለተከለከለ ደንበር በማሳፍ ነበረችህ፣ በውስጡህና በጽዕንህ ስለሆነም ለሁሉም ሰዎች ተግባሩ በርሱ ላይ አላህ የወጣበት ማሆኑን ይይዩ ምክንያት በሆነችሁ ማከናወን የተቻለበት አይቻረታም፤ በፈጸመው በይፋ ትታወቁበት ከቤዝነትም ታስመልሳላችሁ፤ ምክርያቱም ሰጠው ይህን የሰጠው በምርጫውና በፍልገቱ ስለሆነ ነው።

በአላህ ውሳኔ የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በአላህ ውሳኔ ማመን በሰው ልጅ ሕይወት ውስጥ ከፍተኛ ሚና አለው።

- 1 በአላህ ውሳኔ ማመን በዚህ የሕይወት ቆይታ ንቁ ሆኖ፣ አላህ የሚወደውን በመፈጸሙ አንዲጥርና አንዲተጋ ከሚያደርጉ ነገሮች ጥንኛውና ትልቁ ነገር ነው።
ምእመናን በአላህ ላይ ከመመከታቸው ጎን ለጎን የከሰተት ሰበሶችን አንዲጠቀሙ ታዘዋል። ኢማን ማለት ደግሞ በአላህ ፍቃድ እንጂ የከሰተት ሰበሶች ውጤት ሊያስገኙ አንደማይችሉ እርግጠኛ መሆን ነው። ምክንያቱም የከሰተት ሰበሶችን የፈጠረው አላህ ነው። ውጤታቸውንም የፈጠረውም አሉ ነው።
ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በሚጠቅምህ ነገር ላይ ታታሪ ሁን። በአላህ ታገዝ። አትሰነፍ። የሆነ (መሰናከል) ነገር ቢገጥምህ እንዲህ እንዲህ ባደረግ ኖሮ እንዲህ እንዲህ ይሆን ነበር አትበል። ነገር ግን አላህ ወሰነ ያሻውንም ፈጸመ በል። እንዲህ ቢሆን ኖሮ ማለት የሽይጣንን በር ትከፍታለች።» (ሙስሊም 2664)
- 2 የሰው ልጅ የነፍሱን ልክ ማመን አለበት። ሊኮራም ሊኮፈስም አይገባም። ምክንያቱም እሱ በአላህ የተወሰነውን ነገርና ወደፊት የሚከሰተውን ከሰተት ማመን የማይችል ደካማ ፍጡር ነው። በመሆኑም የሰው ልጅ ምንጊዜም በደካማነቱና ወደ ፈጣሪው ከጃይ መሆኑን ማመን አለበት።
የሰው ልጅ በተፈጥሮው መልካም ነገር ሲገጥመው ይኮራል በርሱም ይታሰሳል። መጥፎ ነገርና አደጋ ሲያጋጥመው ደግሞ ይበሳጫል፤ ይተከዛል። እናም የሰው ልጅን በአላህ ውሳኔ ከማመን በስተቀር መልካም ነገር ሲገጥመው ከመኮፈስና ድንበር ከማለፍ፣ እንዲሁም መጥፎ ነገር ሲገጥመው ከማዘንና ከመተከዝ ሊታደገው የሚችል ምንም ነገር የለም። ማናቸውም የተከሰቱና የሚከሰቱ ነገሮች የአላህ ውሳኔ የተላለፈባቸውና አላህ አስቀድሞ ያወቃቸው ናቸው።
- 3 በአላህ ውሳኔ ማመን ውግዝ ለሆነው ምቀኝነት አልባት ይሰጣል። አንድ ሙስሊሚን አላህ ከችሮታው በሰጣቸው ነገር ሰዎችን አይመቀኝም። ለነርሱ የሰጣቸውና ይህንን ነገር የወሰነላቸው አላህ (ሱ) ነው። እናም ሙስሊሚን ሌሎችን ሲመቀኝ በአላህ ውሳኔና ፍርድ ላይ እያመጸ መሆኑን ወይም ውሳኔውን እየተቃወመ አንደሆነ ያውቃል፤ ስለሆነም አይመቀኝም።
- 4 በአላህ ውሳኔ ማመን በልብ ውስጥ ችግሮችን ለመጋፈጥ ጅግንነትን ይፈጥራል። ቁርጠኝነትንም ያጠናክራል። ምክንያቱ፣ በአላህ ውሳኔ ማመን የዱንያ ቆይታ (እጅል) ሲላይ በአላህ የተወሰነ አንደሆነና የሰው ልጅን የሚያጋጥመው የተጻፈው ነገር ብቻ መሆኑን እርግጠኛ እንዲሆኑ ስለሚያደርግ ነው።
- 5 በአላህ ውሳኔ ማመን በሙስሊሚን ነፍስ ውስጥ የተለያዩ የሊማን ጭብጦችን ይተክላል። እርሱ ምንጊዜም እገዛ የሚሻው ከአላህ ብቻ ነው። የከሰተት ሰበሶችን ከመፈጸሙም ጋር የሚንተራሰውና የሚመካው በአላህ ላይ ብቻ ነው። እንዲሁም ምንጊዜም ጌታውን ከጃይ ይሆናል። በጽናት ላይ እንዲያበረታው ከርሱ እገዛ ይፈልጋል።
- 6 በአላህ ውሳኔ ማመን የመንፈስ እርጋታን ይፈጥራል። ሙስሊሚን፣ የደረሰበት ነገር መጀመሪያውኑ ሊስተው አንዳልነበረ፣ የሳተውም ነገር መጀመሪያውኑ ሊያገኘው እንዳልነበረ ያውቃል።

ՀԺՄԿՄ

2

አላህ (ሱወ) እንድሙስሊም ውስጥዊ አካሉን-ልበናውን ከማጋራትና እንደ ምቀኝነት፣ ኩራትና ተንኮል ካሉ የልብ በሽታዎች፣ውጫዊ አካሉን ደግሞ ከነጃሳና ቆሻሻ ከሆኑ ነገሮች እንዲያፀዳ አይደለ። ይህን ከፈፀመ የአላህን ውደዕታ ይጎናጸፋል። አላህ (ሱወ)፦አላህ (ኩግጢአት) ተመላሾችን ይወዳል። ተጥራሪዎችንም ይወዳል።» ይላል። (እል በቀራ 222)

የምዕራፉ ማጠቃለያ

የንጽህና ትርጉም

ከነጃሳ(ቆሻሻ) መጽዳት

» ከነጃሳ መጥራት

» የኢስቲንጃና የመጻዳዳት ስርዓቶች

ሐደስ (ምናባዊ ቆሻሻ)

» ትንሹ ሐደስና ለርሱ ውዳላ ማድረግ

ውዳዕ የማደርገው እንዴት ነው?

» ትንሹን ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) ማስወገድ

» ትልቁ ሐደስና ትጥበት

» መስሊም ከጆናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው እንዴት ነው?

» ውሃን መጠቀም ያቃተው ወይም ያልቻለ ሰው

> የንጽህና ትርጉም

የንጽህና መሰረታዊ ትርጉም፡- መጥራት፣ መጽዳት ወይም መወልወል ነው።

አላህ(ሱወ) እንድ መስሊም ላዩንም ውስጡንም እንዲያጠራ አዘታል።

ላዩን ግልጽ ከሆኑ እርም ነገሮች፣እንዲሁም ከቆሻሻና ፀዳፍ ነገሮች፣ ውስጡን ደግሞ ከማጋራት(ፒርክ) እና፣ እንደ ምቀኝነት፣ ኩራትና ቂም ከመሳሰሉ የቀልብ በሺታዎች እንዲያጸዳ አዘታል። ይህን ከፊደል፡ የአላህን ውዴታ ይጎናጸፋል። አላህ(ሱወ)፡-«አላህ (ከግጢላት) ተመላሾችን ይወዳል። ተጥራሪዎችንም ይወዳል።» ይላል። (አል በቀራ 222)

አላህ(ሱወ) ሠላት ከመስገድ በፊት ከቆሻሻዎች መጥራትን አዘዘ። ይህ፣ ሠላት ከአላህ ጋር የመገናኛ የመነጋገሪያ መገንድ በመሆኗ ነው። በተለምዶ እንደሚታወቀው አንድ ሰው ከአንድ ንጉሥ ወይም መሪ ጋር በሚገናኝበት ጊዜ ጸዳፊ ሆኖና የሚያምር ልብሰት ለብሶ ነው። ታዲያ የንጉሦች ንጉሥ የሆነው ኃያሉ አምላክ ጋር የሚገናኝበት እንዴት ሊሆን ይገባል?

ለሠላት ለሰላት የጥቅም ማሳደግ አንድ ሁኔታ ነው።

አላህ(ሱወ) እንድ መስሊም ሠላት ለመስገድ፣ ቁርአን ለመንካት ወይም በተከበረው ካዕባ ዙሪያ ለመዞር በሚፈልግበት ጊዜ በእስላማዊው ሕግ የተደነገገን ልዩና እራሱን የቻለ የመፀዳዳት ዓይነትን በቅድሚያ እንዲያከናውን ግዴታ አዘል ትእዛዝን አዘታል። በበርካታ ስፍራዎች ላይ ደግሞ ይህንኑ እንዲፈፅም በውዴታ ግዴታ (መስተተብ) መልኩ አበረታቷል። ከነኚህ ስፍራዎች መካከል፣ በእጅ ሳይነካ በታል ቁርአንን በሚያነብ ጊዜ፣ ዱዳ ሲያደርግ፣ ሲተኛ፣ እና ወዘተ...

እንድ መስሊም ለመስገድ ሲፈልግ ከሁለት ነገሮች መጥራት ይገባዋል።

1

ከነጃሳ(ከግልፅ ቆሻሻ)

2

ከሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ)

• ከነጃሳ(ግልፅ ቆሻሻ) መጥሪት

ነጃሳ ማለት፡አምልኮ ስንፈፅም ኢስላማዊው ድንጋጌ በቆሻሻነት የፈረጃቸውንና ክርሱ አንድንጠራ ትዕዛዝ የሰጠበትን ተጨባጭ ነገሮች የሚገልፅ ነው።

ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደና ንጹህ ነው። ነጃሳ ባዕድና በእርግጫ የሚከሰት ነገር ነው። ለምሳሌ፡ የእንድን ልብስ ንጹህነት ከተጠራጠርንና ነጃሳ አንድተገኘበት እርግጠኞች መሆን ካልቻልን፤ በመሰረቱ ንጹህ ነው አንላለን።

ሠላት ለመስገድ ስንፈልግ ሰውነታችንን፤ ልብሳችንና የምንሰግድበትን ስፍራ ከነጃሳ ነገሮች የማጽዳት ግዴታ አለብን።

ነጃሳ ነገሮች

1	የሰው ልጅ ሽንትና ዓይን ምድሩ
2	ደም፤ ትንሽ ጠብታ ደም ግን ችግር የለውም
3	ሰጋቸው የማይበላ የማንኛውም እንስሳት ሽንትና ፋንድያ (ገጽ 183 ተመልከት)
4	ውሻና አሳማ
5	መት እንስሳት (የሞቱ እንስሳትን ሁሉ የሚመለከት ሲሆን ሰጋቸው የሚበላና በሽሪዓዊ መንገድ የታረዱትን ግን አይመለከትም። ገጽ 184 ይመልከቱ) የሞተ ሰው አካል ፤አሳና ነፍሳቶች ቢሞቱም ንጹህ ናቸው።

• ማሳሰቢያ፡ የሰው ልጅ ሽንትና ዓይን ምድሩ፤ ደም፤ ትንሽ ጠብታ ደም ግን ችግር የለውም።

ከነጃሳ መጽዳት

ነጃሳ(ግልፅ ቆሻሻ) ከሰውነት፤ ከልብስ ወይም ከእንድ ቦታ፤ ወዘተ. ላይ ስታጠብ፤አወጋገዱ፤ ውሃን ወይም ሌላን ነገር በመጠቀም፤ አሊያም በሌላ መንገድ ቢሆንም፤ የነጃሳው ነገር መልኩና አካሉ ከቆሸሸው ቦታ ላይ መወገዱ ብቻ በቂ ነው። ምክንያቱም ኢስላማዊው ድንጋጌ ነጃሳን ማስወገድን እንጂ ከውሻ ነጃሳ በስተቀር ነጃሳን ለማስወገድ በተወሰነ ቁጥር ማጠብን መስፈርት አላደረገም። የውሻ ነጃሳም ቢሆን ሊጋጉን፤ሸንቱንና ዓይነ-ምድሩን እንጂ አካሉን አያካትትም። የውሻን ቆሻሻ በተመለከተ፤የመጀመሪያውን በአፈር አድርጎ፤ ሰባት ጊዜ ማጠብን አይፈልግም። የተቀሩትን ነጃሳዎች ግን መልካቸውና አካላቸው መወገዱ ብቻ በቂ ነው። የመልኩ ፋና እና ሽታው መቅረቱ ችግር አይኖረውም። ነቢዩ (ሰ.ወ.)፤ የወር አበባ ደምን በማጠብ ዙሪያ ለአንዲትን ሠላቢት፡- «ደሙን ማጠብሽ ይበቃሻል ፋናው መቅረቱ ችግር የለውም።» ብለዋታል። (አቡ ዳወድ 365)

የኢስቲንጃኦ(ሀፍረተ ገላንና አካባቢውን ማጠብ) እና የመጸዳዳት ስርዓት

- አንድ ሰው ሽንት ቤት ሲገባ፣ ግራ አግሩን ማስቀደምና «ቢሰማለህ፣አላሁመ ኢኒ አዑዛ፣ ቢከ ሚኒል ኹቡሲ ወል ኹባኢሱ» - በአላህ ስም፣ አምላኬ ሆይ ከአርኩሱና ከአርኩሲቷ (ሰይጣን) በአንተ አጠቃለሁ- ማለቱ ይወደዳል።
- በሚወጣ ጊዜ ደግሞ ቀኝ አግርን በማስቀደም «ጉፍራኝከ» -ምህረትህን ለማሰን- ማለት ይወደዳል።
- በሚጸዳዳበት ጊዜ ሀፍረተ ገላውን ከሰዎች አይታ የመከለል ግዴታ አለበት።
- ሰዎች በቆሻሻው በሚጎዱበት ስፍራ መጸዳዳት ከልከል ነው።
- የሚጸዳዳው ከቤት ውጭ ባለ መስክ ውስጥ ከሆነ፣ እርሱ ሊጎዳቸው፣ እነሱም ሊጎዱት የሚችሉ አንስሳት አለያም አውሬዎች የሚኖሩበት በሆነ ጎሬ ውስጥ መጸዳዳቱም ከልከል ነው።
- የሚጸዳዳው በሜዳ ላይ ከሆነና የሚከልለው ግርዶሽ የሌለ ከሆነ፣ ፊቱን ወደ ቂብላ ማዞር ወይም ለቂብላ ጀርባውን መስጠት አይገባውም። ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡- «በምትጸዳዳበት ጊዜ፣ ስትሽኑም ሆነ ዓይነምድር ስታስወግዱ፣ፊታችሁን ወደ ቂብላ አታዙሩ ጀርባችሁንም ለቂብላ እትስጡ።» ብለዋል። (አል ቡኸሬ 386/ መስሊም 264)
- የሚፈናጠሩና የሚረጨ ነጃሳዎች ልብሱና ሰውነቱን እንዳይነኩት ጥንቃቄ ማድረግ፣ከነኩት ደግሞ የማጠብ ግዴታ አለበት።
- ተጸዳድቶ ሲያበቃ ከሁለት አንድ ነገር መፈጸም አለበት

ዘ

የሽንትና የዓይነምድር መውጫ አካላቶችን በውሃ ማጠብ (ኢስቲንጃኦ)

ወ

በሶስት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ደንጋዮች፣ለስላሳ የመጸዳጃ ወረቀቶች፣ ወይም ሰውነቱን ከነጃሳ ሊያጸዳለት በሚችል መሰል ነገር ማጽዳት ነው።

፡፡ ሐዲስ/ምናባዊ ቅንብር

- ሐዲስ፡ ማለት ምናባዊ የሆነ፤ ሰው ከርሱ ከመጥራቱ በፊት ሠላት መስገድን የሚከለክል ነገር ነው። እንደ ነጃሳ በግልፅ የሚነካ ነገር አይደለም።
- * ሐዲስ ከአንድ ሙስሊም ላይ የሚወገደው ሊያጠራ በሚችል ውሃ ወዲህ ሲያደርግ ወይም ገላውን ሲታጠብ ነው። ሊያጠራ የሚችል ውሃ የሚባለው፤ ነጃሳ ያልተቀላቀለበት ውሃ፤ ወይም ነጃሳ ነኩቶት፤ መልኩን ወይም ጣዕሙን ወይም ሽታውን ያልቀየረው ውሃ ነው።

ሐዲስ በሁለት ይከፈላል።

አንድ ሰው አርሱን ከላዩ ላይ ለማስወገድ የግድ ውዱስ ሊያደርግ የሚገባው ዓይነት ሲሆን አሱም ትንሹ ሐዲስ ይባላል።

አንድ ሰው አርሱን ከላዩ ላይ ለማስወገድ የግድ በውሃ ገላውን ሙሉ በሙሉ በማድረስ መታጠብ ያለበት ዓይነት ሲሆን ትልቁ ሐዲስ በመባል ይጠራል።

ትንሹ ሐዲስና ውዱ

አንድ ሙስሊም ምናባዊ ጽዱፊነቱን አጥቶ ውዱስ ማድረግ የግድ የሚሆንበት ከሚከተሉት ነገሮች አንዱ በሚከሰበት ጊዜ ነው።

- 1 ሽንት፤ ዓይነምድርና ማንኛውም ከሁለቱ መጽዳጃ ብልቶች የሚወጣ ንፋስና መሳል ነገሮች ከወጡ። አላህ (ሱወ) ጽዱፊነትን የሚያፈርሱ ነገሮችን ሲዘክር፡ - «ወይንም ከኛንተ አንዱ ከዓይነምድር ቢመጣ» ብሏል። (ኒሳአ 43) ነቢዩ(ሲ.ወ) በሠላት ውስጥ ሆኖ ሐዲስ እንደተከሰተበት የተጠራጠረን ሰው በማስመልከት፡- «ድምጽ አስካልሰማ ወይም ሽታ አስካለንኛ ድረስ አቋርጦ አይሂድ!» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 175/ ሙስሊም 361)
- 2 ያለግርዶ በስሜት ብልትን መንካት፤ ነቢዩ(ሲ.ወ)፡ - «ብልቱን የነካ ሰው ወዱል ያድርግ» ብለዋል። (አቡ ዳወድ 181)
- 3 የግመል ስጋ መብላት፤ ነቢዩ(ሲ.ወ)፤ «የግመል ስጋን በመብላቱ ውዱስ ላድርግን?» የሚል ጥያቄ ቀርቦላቸው፤ «አዎን» በማለት መልስ ሰጥተዋል። (ሙስሊም 360)
- 4 አእምሮ በእቅልና ወይም በአእምሮ ህመም ወይም በስካር መሳት

ውዳሌ የማደርገው እንዴት ነው?

ውዳሌና ከቆሻሻ መጸዳዳት፣ ትሩፋት የሚያስገኙና የላቁ ተግባራት ናቸው። እንደ ባሪያ ዓላማውን ካሳመረና ለአላህ ካጠራ፣ እንዲሁም ከአላህ ምንዳን ከከጀለበት፣ አላህ በርሱ ወንጀሉንና ስህተቱን ያብስላታል። ነቢዩ(ሰ.ወ.)፦ «እንደ ሙስሊም ባሪያ ውዳሌ በሚያደርግበት ጊዜ፣ ፊቱን ሲታጠብ፣ በዓይኑ በመመልከት የሰራው የአይታ ወንጀል ከውሃው ጋር ከፊቱ ይወገዳል። እጁን ሲታጠብ፣ በእጁ የፈፀመው ወንጀል ከውሃው ጋር ይወገዳል። አግሮቹን ሲያጥብ፣ በአግሮቹ በመጓዝ የፈፀመው ወንጀል ከውሃው ጋር ከአግሮቹ ይወገዳል። በዚህ መልኩ ከወንጀል ጽዕፊ ሆኖ ይወጣል።» ብለዋል። (ሙስሊም 244)

ውዳሌ የማደርገው እንዴት ነው? ትንሹን ሐይስ የማስወግደውስ?

አንድ ሙስሊም ውዳሌ ማድረግ በሚፈልግ ጊዜ ውዳሌ ማድረጉን ሊያስብ ይገባል። ይኸውም በልባዊው ሐይስን እንደሚያስወግድ ማሰብ ነው። በልብ ማሰብ (ኒያ) ለማንኛውም ተግባር ተቀባይነት መስፈርት ነው። ነቢዩ(ሰ.ወ.)፦ «ስራዎች የሚለኩት እንደ ታሰባላቸው ዓላማ ነው።» ብለዋል። (አል ቡ-ኸሬ 1/ ሙስሊም 1907) ከዚያም በሚከተለው ቅደም ተከተል መሰረት እንዲሁም በማዕዘናቱ መሐከል ረዥም ቆይታ ሳይኖር ውዳሌ ማድረግ ይጀምራል።

1

በአላህ ስም (በስማላህ) ይላል።

2

መዳፎቹን ሶስት ጊዜ ይታጠባል። ይህ የተወደደ ተግባር(ሙስተሐብ) ነው።

3

በውሃ ይጉመጠመጣል። ይኸውም በእፉ ውስጥ ውሃን በማስገባትና ተግባራዊ መጠ በመትፋት ይሆናል። ይህን ሶስት ጊዜ ቢያደርግ የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ማድረግ ነው።

4

ይሰረንታል። ይኸውም ውሃን በእፍንጫው በመሳብ ከዚያም በእፍንጫ ገፍቶ ማውጣት ነው። ውሃውን የሚያስወጣው በእፍንጫው በሚያስወጣው እየር ነው። በርሱ ላይ ጉዳት ከሌለው በስተቀር ውሃን በሚገባ ወደ ውስጥ መሳብ (መሰርንቅ) የተወደደ ነው። ሶስት ጊዜ ይህን ማድረግ ምስተሐብ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ነው።

5

ፊቱን ይታጠባል። ከግንባሩ፣ ከፀጉር መብቀያው ጫፍ እስከ አገጩ ስር ድረስ፣ እንዲሁም ከአንዱ ጆሮ እስከ ሌላኛው ጆሮ ድረስ በመታጠብ የሚፈፀም ነው። ይህንንም ሶስት ጊዜ ቢፈፅም የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ግዜ ብቻ ነው። ጆሮዎች የፊት አካል አይደሉም።

6

እጆቹን ከጣቶቹ ጫፍ እስከ ክርኑ ድረስ ያጥባል። ክርኖች በትጥቡቱ ውስጥ ይካተታሉ። ሶስት ጊዜ መደጋገሙ ይወደዳል። ግዴታው እንደ ግዜ ብቻ ነው።

7

አራሱን(ፀጉሩን) ያብሳል። ይኸውም መዳፎቹን በውሃ በማራስ፣ ከግንባሩ በመጀመር፣ ከማጅራቱ ቀጥሎ እስከለው የኋለኛው የራስ ጫፍ ድረስ ማበስ ነው። በመዳፎቹ አያበስ ወደ ፊትለፊት መመለሱ ይወደዳል። እንደሌሎቹ የሰውነት ክፍሎች ሶስት ጊዜ መደጋገም የተወደደ አይደለም።

8

ጆሮዎቹን ያብሳል። ይኸውም ሞንጃላቱን ካበሰ በኋላ ሁለቱን እመልካች ጣቶቹን ጆሮዎቹ ውስጥ በማስገባት በአውራጣቱ ደግሞ የላይኛውን የጆሮው ክፍል ማበስ ነው።

9

አግሮቹን ከነቁርጭምጭማቶቹ ያጥባል። ሶስት ጊዜ ደጋግሞ ማድረጉ የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ነው። ካልሲ ከለበሰ መስፈርቶቹን ጠብቆ በላዩ ላይ ማበስ ይችላል። (ገጽ፡ 97 ተመልከት)

ትጥበትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች

እነኚህ ነገሮች፣ አንድ መስሊም ከተገበራቸው ሠላትን ከመስገድና ጠዋፍ ከማድረግ በፊት ገላውን መታጠብ ግዴታ የሚያደርጉ ነገሮች ናቸው። ይህ ሰው ከመታጠቡ በፊት ትልቁ ሐይስ አለበት ይባላል።

ትጥበትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች የሚከተሉት ናቸው፡

- 1 የፍቶት ፈሳሽ (የዘር ፍሬ - መኒይ)፣ በንቃት ሕሊናውም ሆነ በአንቅልፍ ውስጥ፣ በአርካታ መልክ እየተገፋተረ መውጣት።

የፍቶት ፈሳሽ (መኒይ) የሚባለው በጣም በስሜት ውስጥ ሲገባና እርካታ ሲሰማ ከብልት የሚወጣ ነጭ ትኩስ ፈሳሽ ነው።

- 2 የጣበረ ሲጋ ግንኙነት፡ ይህ የፍቶት ፈሳሽ (መኒይ) ባይፈሰም፣ የወንድ ብልት ብቻ የሚጠቀም ድርጊት ነው። የወንዱ ብልት ጫፍ ሲታይ ብልት ውስጥ መግባቱ ብቻ ትጥበትን ግዴታ ያደርጋል። አላህ (ሱው)፡-(ሴት ጋር በመገናኘት ወይም በሌላ ምክንያት ጀናባ) ብትሾኑ (ገላቸውን) ታጠቡ።። ይላል። (አል ማሊዳ 6)

- 3 የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ

- የወር አበባ ደም የሚባለው፣ በየወሩ ሴቶች የሚፈላቸው ተፈጥሯዊ ደም ነው። ሰባት ቀን ወይም ከዚያ በላይ ይፈላል። እንደሌሎቹ ተፈጥሯዊ ልዩነት ከዚያም ያነሰ ሊሆን ይችላል።

- የወሊድ ደም ደግሞ በመውለዳቸው ምክንያት ከሴቶች የሚወጣ ደም ሲሆን ለተወሰነ ጊዜ ይቆያል።

የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች፣ ደሙ በሚፈሰባቸው ቀናት የጸምና የሠላት ግዴታ ይካላቸዋል። ከደሙ ሲጸፁ፣ ጸሙን ይከፍላሉ ሠላቱን ግን እይከፍላሉም። በእነዚህ ቀናት ውስጥ ባሎቻቸው ሊገኙባቸው አይፈቀድላቸውም። ከግንኙነት መላስ ባለ ነገር ግን መጠቃቸውም መደሰት ይችላሉ። ሴቶቹ ደሙ ከቆመላቸው በኋላ ገላቸውን መታጠባቸው የግድ ይሆናል።

አላህ (ሱው)፡- «ሴቶችንም በወር አበባ ጊዜ ራቋቸው። ንጹህ እስከሚሾኑም ድረስ አትቅረቧቸው። ንጹህ በሾኑም ጊዜ አላህ ካዘዘችሁ ስፍራ ተገናኝቸው።። ይላል። (አል በቀራ 222) «ንጹህ በሾኑም ጊዜ» ማለት ገላቸውን በታጠቡ ጊዜ ማለት ነው።

አንድ መስሊም መጽዳትን በልቡ አስቦ ገላውን በሙሉ በውሃ ከታጠበ፤

ከትልቁ ሐደስ ይጸዳል።

- ይህ ትጥብ የተሟላ የሚሆነው ግን፤ ከተጸዳዳ በኋላ የሚያደርገውን ዓይነት ኢስቲንጃ አድርጎውዱኝ አስከትሎ፤ ከዚያም ሰውነቱን በጠቅላላ በውሃ አዳርሶ ሲታጠብ ነው። ይህ ዓይነቱ ትጥብ፤ ከነብዩ (ሲዐወ) የአስተጣጠብ ፈላጊ ጋር ስለሚገጣጠም ከምንዳ አንፃር ከፍተኛው ነው።
- አንድ መስሊም ከጆናባ ሲታጠብ ትጥቡ ከውዱክ ያበቃቃዋል። ከትጥቡ በተጨማሪ ውዱክ ማድረግን አይገደድም። በላጩ ግን፤ በነበዩ(ሲዐወ) የአስተጣጠብ ፈላጊ መሰረት ወዳሉንም ያካተተ ትጥብ መታጠብ ነው።

በካልሲ ላይ ማበስ

ከኢስላም ገርነት መገለጫዎች መካከል አንድ መስሊም ወዳሉ ሲያደርግ በውሃ በራሱ መዳፉ አግሮቹን ሙሉ ለሙሉ የሸፈነውን የላይኛውን የካልሲውን ወይም የጫማውን ክፍል አግሮቹን በመታጠብ ምትክ ማበስ የሚችል መሆኑ ነው። ይህን ለማድረግ ግን፤ ቀደም ሲል ውዱክ እያለው ያጠለቃቸው ወይም የተጫማቸው መሆኑ አለበት። ሳያወልቅ ሊያበስ የሚችለው ደግሞ፤ ነዋሪ ከሆነ ከ24 ሰዓታት ላልበለጠ ጊዜ ሲሆን መንገደኛ ከሆነ ደግሞ ለ72 ሰዓታት ያህል ነው።

ከጆናባ ለመጽዳት በሚያደርገው ትጥብ ግን በፈለገው ሁኔታ ላይ ቢሆንም ሁሉን አግሮቹን ማጠብ ግዴታ ነው።

ውሃን መጠቀም ያታተው ወይም ያልቻለ ሲሆን

አንድ መስሊም በበሽታ፤ ውሃ በማጣት፤ ወይም ለመጠጥ ብቻ እንጂ ውሃ የማያገኝ በመሆኑ ምክንያት ውዱክ ለማድረግ ወይም ሰውነቱን ለመታጠብ ውሃን መጠቀም ካልቻለ አለያም ካቃተው፤ ውሃ አግኝቶ መጠቀም አስከሚሽል ድረስ በአፈር ተቀምጦ ማድረግ ይፈቀድለታል።

የተቀምጦ አይራረግ፤ በውስጡኛው መዳፎቹ እፈር ላይ አንድ ምት በመምታት በመዳፎቹ ላይ በቀረው አፈር ፊቱን ማበስ፤ ቀጥሎም የቀኝ እጁን የላይኛውን የመዳፍ ክፍል በግራው የውስጡኛ መዳፍ ማበስ፤ እንዲሁም የግራ እጁን የላይኛውን የመዳፍ ክፍል በቀኙ የውስጡኛ መዳፍ በማበስ ይፈልማል።

ሠላትህ

3

ሠላት የሃይማኖት መሰረት ነው። ባሪያውን ከጌታው ጋር የሚያገናኝ መስመር ነው። ስለሆነም ከአምልኮዎች ሁሉ ታላቁና ደረጃውም እጅግ የላቀ ነው። አላህ (ሱወ)፣ እንደ ሙስሊም በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ ሆኖ አርሲን አንዲጠብቅ አይደለም። ነዋሪም ሆነ መንገደኛ፣ ጤነኛም ሆነ ህመምተኛ፣ እንዲተገብራት አይደለም።

የሠላት ደረጃና ትሩፋት

የሠላት ትሩፋት

አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው

የሠላት ቦታ

የሠላት አፈፃፀም

የምስግደው እንዴት ነው?

የሰላት ማዕዘናትና ግዴታዎች

• ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች

• በሠላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

የመቃረቢያ ስማደቶች የትኞቹ ናቸው?

የህብረት (ጀመቦህ) ሠላት

እዛን (ጥሪ)

በሠላት ውስጥ መመስገጥ

የጽምዳ ሠላት

የመንገደኛ ሠላት

የታማሚ ሰው ሠላት

ሠላት

የሠላት መሰረታዊ ትርጉሙ፡ መማፀን ወይም መለመን ሲሆን፤ ባሪያን ከፈጣሪው ጋር የምታገናኝ መስመር ነት፡፡ በውስጧ ወላኝ የሆኑ የባርነት መገለጫዎችን አቅፋላች፡፡ ወደ አላህ መሸሸና በርሱ መታገዝን አገላለች፡፡ በሠላት ውስጥ ባሪያው ጌታውን ይለምናል፤ በሚስጥር ያወራል፤ ያወሳዋል፤ ነፍሱ ትጸዳለች፤ ባሪያው አውነተኛ ማንነቱን ያስታውስበታል፤ በውስጧ እየኖረበት ያላቸውን የዱንያን ትክክለኛ ገጽታ ይገነዘባል፡፡ የዚህች ዓይነቷ ሠላት፤ ባሪያው በአላህ ሀሣታትና ድንጋጌ ላይ ጽናት አንዲኖረው፤ ከግፍ፤ ከዝመትና ከአመፀኝነት አንዲርቅ ታደርግዋለች፡፡ አላህ (ሱወ)፡ - «ሠላትንም ደንቡን ጠብቀህ ስንድ፤ ሠላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና፡፡» ይላል፡፡ (አል አንከብን 45)

> የሠላት ደረጃና ትሩፋት

ሠላት ከአካላዊ አምልኮዎች ታላቁና ደረጃም የላት ነው፡፡ ቀላሉን፤ አዕምሮንና ምላሽን በአንድነት የሚያሳትፍ አምልኮ ነው፡፡ የሠላት አንገብጋቢነትን ከብዙ አቅጣጫ መመልከት ይቻላል፡፡

ሠላት ከፍ ያሉ ደረጃዎች አሉት

1

ከኢስላም ማዕዘናት መካከል ሁለተኛው ማዕዘን ነው፡፡ ነብዩ(ሱወወ)፡- «ኢስላም በአምስት መሰረታዊ ማዕዘናት ላይ ተገነባ፡- ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚገዙት አምላክ የለም፤ መነሳሳት የአላህ መልክተኛ ናቸው፡ ብሎ መመስከር፤ ሠላትን ማቋቋም፡.....» ብለዋል፡፡ (አል ቡቫረ 8 /መስሊም 16) የአንድ ግንባታ ማዕዘን ወይም ምስሉ፤ ያለርሱ ግንባታው የማይቆምበት መሰረቱ ማለት ነው፡፡

2

ሸረጫዊ መረጃዎች፤ በመስሊሞችና በካሃዲያን መካከል መለያ ነጥብ ያደረጉት ሠላትን ማቋቋም ነው፡፡ ነብዩ (ሱወወ)፡- «በአንድ ሰውና በከህደት መካከል ያለው ነገር ሠላትን መተው ነው፡፡» ብለዋል፡፡(መስሊም 82) «በአንድ በአንድ መካከል ያለው ኪዳን ሠላት ነው፡፡ አርሷን የተወ በርግጥ ከይዱ፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቴርጣዚ 262/ አል ሃሳሊ 463)

3

አላህ (ሱወ) ሠላትን በማንኛውም ሁኔታ ላይ ሆኖ እንዲተገበር አዟል፡፡ በመንገደኛነት፤ በነዋሪነት፤ በሰላም፤ በጦርነት፤ በጤንነት፤ በህመምም ላይ ሆኖም በሚቻለው መጠን ሁሉ ይተገበራል፡፡ አላህ (ሱወ)፡- «በሰላተች ተጠባብቁ፤ ይላል፡፡ (አልቡቀራ 238) ምዕመናን ባረቶችን ደግሞ፡- «እዚህም እነሱ በሰላተችቸው ላይ የሚጠባበቁ የኾኑት፡፡» በማለት ይገልጻቸዋል፡፡ (አል ሙአሚን 9)

የሠላት ትፋፋት

የሠላትን ትፋፋት በማስመልከት በርካታ የቁርኣንና የሐይስ ማስረጃዎች ተላልፈዋል። ከነሱም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ሠላት ወንጀሎችን ታብሳለች። ነብዩ (ሲዐወ)፡- «አምስት ሠላቶችና ከጃምዓ እስከ ጃምዓ ትላልቅ ወንጀሎች አስካልተጣሱ ድረስ በመካከላቸው የሚፈፀሙትን ወንጀሎች ያብሳሉ።» ብለዋል። (መስሊም 233/ አል ቲርሚዚ 214)

2 ሠላት፣ለአንድ ሙስሊም በመላው ሕይወቱ የምታበራለት ብርሃኑ ናት። በመልካም ነገር ላይ ታግዘዋለች። ከመጥፎ ነገሮች ታርቃዋለች። እላህ (ሱወ)፡- «ሳት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከላከለላችሁ።» ይላል። (አል ኦንክቡት 45) ነብዩ (ሲዐወ)፡- «ሠላት ብርሃን ነው።» ብለዋል። (መስሊም 223)

3 ሠላት፣ የትንሳኤ ቀን ባሪያው በመጀመሪያ የሚገመገምበት ጉዳይ ናት። እርሷ ከማረገችና ተቀባይነት ካገኘች፣ የተቀረው ስራ ተቀባይነት ያገኛል። እርሷ ተመላሽ ከሆነች የተቀናት ስራዎችም ተመላሽ ይሆናሉ። ነብዩ (ሲዐወ)፡- «የትንሳኤ ቀን ባሪያው በመጀመሪያ የሚገመገምበት ነገር ሠላት ነው። እርሷ ከማረገች የተቀናት ስራዎቿ ያምራሉ። እርሷ ከተበላሸች የተቀናት ስራዎችም ይበላሻሉ።» ብለዋል። (አል ሙዕጃመል አውሳጥ ሊጠበራ፤ 1859)

መንግሥት በጣም የሚረከበት ቆይታ፣ በሠላት ውስጥ ጌታውን ሲያናግር ነው።
በዚህን ጊዜ፣ መንፈሳዊ አረፍትን፣ መረጋጋትናና እጫዋችን ያገኛል።
ሠላት ለነብዩ (ሲዐወ) ታላቋ የዓይን ማረፊያ ነበረች። ክቢዩ(ሲዐወ) የህንኑ ስገልጹ፡-«የዓይኔ መርጊያ በሰላት ውስጥ ተደርጎልኛል።»ይላሉ። (አል ንሳኤ 3940)
ወደ ሠላት ለሚጣራው ሙእዚናቸው ቢላል፡- «ቢላል ሆይ በርሷ እሳርፌን» ይሉ ነበር። (አቡ ዳወድ 4985)
ነብዩ (ሲዐወ)፣ የህን ጉዳይ ካሳሰባቸው ወይም ካጨናነቃቸው ወደ ሰላት ይሸኙ ነበር። (አቡ ዳወድ 1319)

ሠላት ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

ሠላት፣ በወር አበባና በወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች ሲቀሩ በማንኛውም ጤናማ አዕምሮ ባለው፣ ሃላፊነትን ለመሸከም በደረሰ ሙስሊም ሁሉ ላይ ግዴታ ነው። ሴቶች በወር አበባ ወይም በወሊድ ደም ላይ ሆነው አይሰግዱም። ከአዱና ደሙ ከተቋረጠ በኋላም ሠላትን አይከፍሉም። (ገጽ 96 ተመልከት)

ለአቅመ አዳምና ሄዋን መድረስ የሚወሰነው ከሚከተሉት ምልክቶች አንዱ ሲሆን ነው።

- አስራ አምስት ዓመት መድረስ
- በፊት ለፊት ወይም በኋላ ብልቶች ዙሪያ ከርደድ ያለ ጸጉር ማብቀል
- በሕልም ወይም በንቃት ሕሊና የፍቶት ፈሳሽን ማፍሰስ
- ለሴት፣ የወር አበባ መታየት ወይም ማርገዝ

እላህ (ሱወ) የሰው ልጅ በወርነትና በአፍንጭ አሳርፊ (ሆኖ) ብቻ በማንኛውም ዕጩ ላይ ሆኖ ሳይሆን ለሰውነቱ ልጅ ነው።

> ለሠላት ሊሟሉ የሚገቡ መስፈርቶች ምንድን ናቸው?

1 ከሐይስና ከነጃሳ መጥራት። ዝርዝር ገለጻውን አሳልፈናል (ገጽ፣ 91 ተመልከት)

2 ሀፍረተ ገላን መሸፈን

ሀፍረተ ገላን በአጭርነትና ወይም በስነት የሰውነት ክፍሎችን የማያጋልጥና የማያሳይ በሆነ ልብስ መሸፈን የግድ ነው።

ሀፍረተ ገላ ሦስት ዓይነት ነው።

ለሴት፡ ሰላት ለመስጠድ የደረሰች ሴት ሀፍረተ ገላ ከፊቷና ከመዳፎቿ በስተቀር ሰውነቷ በሙሉ ነው።

ለሕፃን፡ ትንሽ ሕፃን ልጅ ሀፍረተ ገላው ሁለቱ ብልቶቹ ብቻ ናቸው።

ወንድ፡ የደረሰ ወንድ ሀፍረተ ገላ ከአምባርቱ አስከ ጉልበቱ ድረስ ነው።

አላሀ (ሱወ)፡- «የአደም ልጆች ሆይ (ሀፍረተ ገላችሁን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመስገጃው ሁሉ ዘንድ ያዙ።» ይላል። (አል አሰራፋ፡ 31) ሀፍረተ ገላን መሸፈን ከመፈጥ ትንሹ ደረጃ ነው። «በመስገጃው ሁሉ» ማለት በየሠላቱ ማለት ነው።

ሙስሊም ሴት፡ በሠላት ውስጥ ከፊቷና ከመዳፎቿ በስተቀር ለላውን ስውነቷን በሙሉ መሸፈን አለባት።

3 ወደ ቁብላ መቅጣጨት ወይም መዞር

አላህ (ሱ.ወ):- «ከየትም (ለጉዝ) ከወጣህበት ስፍራ ፊትህን ወደ ተከበረው መስጊድ አቅጣጫ አዙር::» ብሏል:: (አል ብቀራ 149)

- የሙስሊሞች የሰግደት አቅጣጫ የተከበረው ካዕባ ነው:: አሷን የነገባት የነገሪያት ለባት የሆነው ኢብራሂም(ዐ.ሰ) ነው:: ነብያት ወደርሷ የአምልኮ ጉዞ (ሐጅ) አድርገዋል:: አርሷ የማትጠቅም የማትጎዳም ድንጋይ አንደሆነች እናውቃለን:: ግን አላህ (ሱ.ወ) ሙስሊሞች በሙሉ ወደ አንድ አቅጣጫ በመዞር አንድ አንዲሆኑ:: ስንሰማድ ወደርሷ አንድንዞር ወይም አንድንቅጣጭ አዞናል:: ስለሆነም ወደ ካዕባ በመዞራችን የአላህ ባርነታችንን አንገልጸለን::
- አንድ ሙስሊም ሲሰማድ ካዕባን ፊት ለፊት የሚመለከታት ከሆነ ወደርሷ ፊቱን ማዞር ግድ ነው:: ከርሷ በርቀት የሚገኝ ሰው ደግሞ ወደ መካከ አቅጣጫ መዞር በቂ ነው:: በሚቅጣጭ ጊዜ ከካዕባ አቅጣጫ ትንሽ ማዞንበሉ ወይም መዞር ችግር የለውም:: ነብዩ (ሲ.ወ):- «በምስራቅና በምዕራብ መካከል ያለ በሙሉ የሠላት አቅጣጫ (ቁብላ) ነው::» ብለዋል:: (አል ቲርሚዚ 342)
- ልክ የተቀሩት ግዴታዎች በመቸገር ምክንያት ግዴታነታቸው አንደሚነሳ ሁሉ፡ በበሽታ ወይም በሌላ ምክንያት ወደ ካዕባ መዞር ላልቻለም ግዴታነቱ ይነሳሉታል:: አላህ (ሱ.ወ):- «አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት::» ይላል:: (አል ተጋቡን 16)

4 የሠላት ወቅት መግባት

ይህ ለሠላት ትክክለኛነት መስፈርት ነው:: ወቅቷ ከመግባቱ በፊት የተሰገደች ሠላት ትክክለኛ አትሆንም:: ከወቅቷ ማዘግየትም የተከለከለ ነው:: አላህ (ሱ.ወ):- «ሰላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና::» ይላል:: (አል ኒሳአ 103)

ወቅት በመግባት ዙሪያ በተወሰኑ ነገሮች ላይ አርግጠኛ መሆን ያስፈልጋል::

- ሠላትን በመጀመሪያው ወቅት ላይ መስገዳ በላጭ ነው::
- ሠላትን በወቅቷ መስገድ ግዴታ ነው:: በማግኘትም ምክንያት ቢሆንም ሠላትን ማዘግየት ከልከል ነው::
- በአንቅልፍ ወይም በመርሳት ምክንያት ሠላት ያለፈው ሰው ባስታወሰ ጊዜ ፈጥኞ መስገድ አለበት::

አላህ (ሱ.ወ)፡ ሠላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና:: ያላል:: (አል ኒሳአ 103)

> አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው

አላህ (ሱወ) በመስለጃዎች ላይ በቀንና በሌሊት ውስጥ አምስት ሠላቶችን ግዴታ አደርጓል። እነኚህ ሠላቶች የሃይማኖት ምላሶች ናቸው። ግዴታነታቸውም እጅግ አጽንዖት የተሰጠው ጉዳይ ነው። ለነርሱም የሚከተሉትን ወቅቶች አድርጎላቸዋል።

የዶጅር ሠላት፡ ሁለት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ጎሕ ከሚወጣበት ጊዜ ሲሆን፤ በአድማስ ላይ ብርሃን ሲፈነጥቅ ወይም ጨለማ መገፈፍ ሲጀምር ይከሰታል። የሚያበቃው ደግሞ ፀሐይ ስትወጣ ነው።

የዙህር ሰላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ፀሐይ ከመሐል አናት በምታዘነብልበት ጊዜ ሲሆን የሚያበቃው ደግሞ የኢምንዳንዱ ነገር ጥላ ከራሱ ቁመት ጋር ሲስተካከል ነው።

የዶሥር ሠላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው የዙህር ወቅት ካበቃበት ጊዜ ጀምሮ ሲሆን ይኸውም የኢምንዳንዱ ነገር ጥላ ከራሱ ቁመት ጋር ሲስተካከል ነው። የሚያበቃው ደግሞ ፀሐይ ስትጠልቅ ነው። አንድ ሙስሊም ይህንን ሠላት፤ የፀሐይ ብርሃን ጮራ መድከምና መገርገት ሳይጀምር ፈጠን ብሎ ሊሰማድ ይገባዋል።

የመግሪብ ሠላት፡ ሦስት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ፀሐይ ከጠለቀችበትና ፍንጣቱዋ ከአድማስ ላይ ሲወገድ ወይም ሲደበቅ ነው። የሚያበቃው ደግሞ ከፀሐይ መጥለቅ በኋላ የሚታየው ቀይ ወጋገን ሲጠፋ ነው።

የዒቫኦ ሠላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ቀዩ ብርሃን ከጠፋበት ቅጽበት ነው። የሚያበቃው እኩላ ለሊት ላይ ነው። አስቸጋሪ ሁኔታ በሚገጥምበት ጊዜ ጎህ እስኪ ቀድ ባሉት ሰዓቶቻቸው ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

አንድ ሙስሊም የሰላትን ወቅቶች በተመለከተ በወቅቶች ሰሌዳ መጠቀም ይችላል ነገር ግን ወደ ሰላት ለመግባት እሱን የመመልከት ግዴታ የለበትም

> የሠላት ቦታ (ስፍራ)

ኢስላም ሠላት በሀብረት ወይም በጀመጫ አንዲፈፀም አይችልም። ለሙስሊሞች መገናኛና መሰባሰቢያ መንገድ ይህን ዘንድም በመስጃድ ውስጥ እንዲፈፀም አበረታቷል። ይህን በማድረግ፣ በመካከላቸው ወንድማማችነትና ፍቅር ይጨምራል። ኢስላም የጀመጫ ሠላትን አንድ ሰው ለብቻው ከሚሰግደው ሰላት በብዙ ደረጃዎች የሚበልጥ አድርጎታል። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «አንድ ሰው በጀመጫ የሚሰግደው ሠላት በነጠላ ለብቻ ከሚሰግደው ሠላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።» ብለዋል። (ሕል ቡኻሪ 619/ ሙስሊም 650/ አህመድ 5921)

ሠላት በማንኛውም ስፍራ ቢሰገድ ትክክለኛ ነው። ይህም የአላህ አገኘት መገለጫ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «ምድር መስገጃና ንጹህ ተደርጋልችላት፤ ከሀዘቦቹ፣ ማንም ሰው ሠላት ከደረሰበት፣ በደረሰበት ስፍራ ይሰገድ» ብለዋል። (ሕል ቡኻሪ 328/ ሙስሊም 521)

የሠላት ቦታ ይዘት

ኢስላም፣ ሠላት የሚሰገድበት ቦታ ንጹህ አንዲሆን በመስፈርቶች አስቀምጧል። አላህ (ሱ.ወ.)፡ «ወደ ኢብራሂምና ወደ ሊስማኒልም ቤቱን ለዘዋደምቼና ለተቆማጭዎቼ፣ ለአንንባሾች ሲጋጁቼም አጥፋ ሰገል ቃል ከዳኝ ያዝኘ።» ይላል። (ሕል በቀራ 125) የገገሮች መስረትን ንጹህ ነው፣ ነጃሳ ደግሞ ባልደ/መጤ ነው። ስለሆነም፣ ነጃሳ ያለበት መሆኑን አርግጠኛ ባልሆንክበት ነገር ላይ ንጹህነትን ትወስድህ። በመስገጃ ወይም ስለህ ላይ እንጂ አለመስገድ የሚወደድ ተግባር አይደለም።

ልንክተላቸው የሚገቡ በርካታ ስርዓተ ደንቦች አሉ። የሚከተሉት ይገኙበታል።

- 1 በመስገጃ ስፍራ ላይ ሰዎችን አለማስቸገር። ለምሳሌ፡ የመተላለፊያ መንገድ ላይ መስገድ፣ አንዲሁም ግፊያና መጨናነቅን በሰዎች ላይ የሚፈጥር ስፍራ ላይ መቆም። ነብዩ (ሲ.ወ.) ሰዎችን ማስቸገርና በነሱ ላይ ጉዳት ማድረግን ሲከለክሉ፡- «መተዳትም መገዳትም

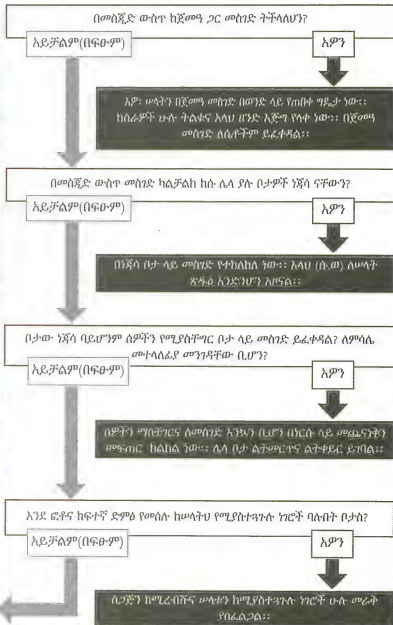
(በኢስላም) ቦታ የለውም።» ብለዋል። (ኢብኑ ማጃህ 2340/ አህመድ 2865)

- 2 በመስገጃ ቦታ ላይ፣ አንድ ሰው፣ ከፍ ያለ ድምጽና መዝቃ ያለ፣ ሲጋጅን የሚረባሽና ትኩረቱን የሚበትን ነገር መኖር የለበትም።
- 3 የመስገጃው ስፍራ ለሸፈነትና ለፊዝ የሚያጋልጥ መሆኑን የለበትም። ለምሳሌ፡ ስካራዎች በተሰበሰቡበት ወይም ጽንፈኞች በሚያዘውትሩበት ስፍራና በመሳሰሉት ቦታዎች፣ መስገጃ መሆኑን የለባቸውም። አላህ (ሱ.ወ.) የካሃዲያንን እማልከት መሳደብን የከለከለው አነሱ ባለማወቅ አላህን አንዳይሰድቡ ለመከላከል ሲል ነው። አንዲሁም ይላል፡- «እነዚያንም ከአላህ ሌላ የሚገዛቸውን (ጣዖታት) አትስደቡ፤ ድንበርን በማለፍ ያለ ዕውቀት አላህን ይሰድባሉና።» (ሕል አንዳም 108)
- 4 የመስገጃ ቦታ፣ እንደ ዳንስና ጭፈራ ቤት ያለ፣ አላህን ለማመስ የተዘጋጀ መሆኑን የለበትም። በዚህ መሰሉ ስፍራ ሠላት መስገድ የተባለ ነው።

> የሥላት ቦታ

በዚህ ስራ ላይ ለሥላት ቦታ ማድረግ ሲቻል ለሥላት ቦታ ማድረግ ሲቻል ለሥላት ቦታ ማድረግ ሲቻል

የሠላት ገጽታ

1 ማሰብ (ኒያ)

ኒያ ለሠላት ትከክለኛነት መስፈርት ነው። ለምሳሌ፡ የመግሪብ ወይም የዲቫላ ሠላት መሆኑን ለይቶ፣ በልቦናው በሠላት አላህን መገዛት ማለም፣ የሠላት ኒያን ይገልጻል። ድምፅን ከፍ በማድረግ ሐሳቡን በንግግር መግለጽ አይፈቀድም። የሚፈለገው በልቦናውና በሕሊናው ማለም ብቻ ነው። ይህን ድምፅ በማውጣት መግለጽ ስህተት ነው። ምክንያቱም፣ ኒያን በንግግር መግለጽ ከነብዩም (ሰ.ዐ.ወ) ሆነ ከተከበሩት ባልደረቡቻቸው ስላልተላለፈ ነው።

2 ለሠላት እንደቆመ አላሁ አክበር (አላህ ትልቅ ነው።)

ይላል። በዚህን ጊዜ፣ የውስጥ መጻፍትን ወደ ቂብላ እትጣጫ በማዘር፣ እጁን በትከሻው ልክ ወይም የበለጠ ከፍ ያደርጋል።

አላሁ አክበር ከሚለው ቃል ውጭ ሌላ ዓይነት ቃልን መጠቀም አይቻልም። ትርጉሙም፡ ከብር፣ የበላይነትና ታያልነት ለአላህ የተገባ ነው ማለት ነው። አላህ ከርሱ ሌላ ካሉ አካሎች ሁሉ ታላቅ ነው። ከዱንያና በውስጧ ካሉ ፍላጎቶችና መርኬያዎች ሁሉ የበለጠ ነው። ስለሆነም ስንሰማድ በልቦናችንና በሕሊናችን ተመስጠን ሁሉን ነገር ወደ ጎን በመተው ወደ ታላቁ አላህ አንዙር።

3 አላሁ አክበር ካለ በኋላ፣

ቀኝ እጁን በግራ እጁ ላይ በማንባበር በደረቱ ላይ ያከታምጣል። ምንጊዜም ሲቆም ማድረግ ያለበት ይሆንን ነው።

4 የመክፈቻዬ ዱዓ ቢል የተወደደ

ነው። አሱም፡- «ሱብ-ክስክላሁመ ወቢሐምዲክ፣ ወተባረክስመክ፣ ወተዓላ ጆዱክ፣ ወላ ኢላሃ ገይሩኩ» የሚለው ሲሆን፣ ትርጉሙ፣ «እምላክችን ሆይ ከምስጋና ጋር ጥራት ይገባህ ። ስምህ የተባረከ ነው። ልዕልናህ የላቀ ነው። ካንተ ሌላ እምላክ የለም።» ማለት ነው።

5 እውቅ ቢላሂ ሚን ሽይጧኒ ረጃም (ከእርጉሙ ሰይጣን በአላህ አጠበቃለሁ) ይላል። ጥበቃን መፈለግ ይህ ነው ። ትርጉሙ፣ «ወደ አላህ በመጠጋት ከሰጣን ተገንኮል አጠበቃለሁ» ማለት ነው።

6 በስመላህን፣ (ቢስሚላሂ ራሕማኒ ረሒም) - (በአላህ ስም እጅግ ርኅሩኅ በጣም አዛኝ በሆነው።) የሚለውን ሐፈግ ያነባል። የበስመላህ መልዕክቱ፣ በአላህ ስም የምታገዝና የምባረክ ስሆን እጅምራለሁ ማለት ነው።

7 የፋቲሐን ምዕራፍ ያነባል። ፋቲሐ በአላህ መዕረፍ ውስጥ ባለው ክብርና ደረጃ ታላቁ ምዕራፍ ነው።

* አላህ (ሱወ) ይሆን ምዕራፍ ማውረዱን በረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ላይ ውሳኔ አድርጎ ቆጥሮታል። አላህ (ሱወ)፡- «ከሚደጋገመው የቸኑን ሰባትንና ታላቁንም ቁርአን (በመሉሉ) በርግጥ ሰጠንህ። ይላል። (አል ሂጃር 87) «ከሚደጋገመው የቸኑን ሰባትን»

የተባለው ፋቲህን ነው። በዚህ ስያሜ የተሰየመችው የእንቁጾቿ ብዛት ሰባት ስለሆነ ነው።

- ✦ መስሊም ሁሉ ይህንን ምዕራፍ መማር አለበት። ምክንያቱም፣ ብቻውን ወይም ኢማሙ ድምጹን ከፍ አድርጎ በማያንብባቸው ሠላቶች ውስጥ ተከታይ ሆኖ የሚሰማድ ሰው፣ በሠላተ ውስጥ እሷን ማንበብ ከሠላት ማዕዘናት መካከል አንዱ በመሆኑ ነው።

8 ፋቲህን ካነበበ ወይም ኢማሙ ሲያንብ እያዳመጠ ከቆየ በኋላ፣ አሜን ማለት ይወደድለታል። ትርጉሙም እምላካችን ሆይ ተቀበለን ማለት ነው።

9 በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዓዎች ላይ ከፋቲህ አስከትሎ ሌላ ምዕራፍን ወይም አንቀጾችን ያነባል። ሦስተኛና አራተኛ ረከዓ ላይ ማን ፋቲህን ብቻ በማንበብ ይገደባል።

- ✦ በፈጅር፣ በመግራብና በዓሻእ ሠላቶች ላይ፣ በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዓዎች፣ ፋቲህንም ከሱ ቀጥሎ የሚነበበውንም ከፍል፣ ድምጽ ከፍ ተደርጎ ይነበባል። በዙህርና በወሥር ሠላት ላይ ግን ድምጽ ከፍ አይደረግም። የተቀሩት በሠላት ውስጥ የሚባሉ ውዳሴዎችና መግሳዎችም ሲነበቡ ድምፅ ከፍ አይደረግም።

- ✦ ሌሎች የሰላት ዚክርቶ በልዩና ይባላሉ።

ፋቲህን፣ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም ያልሸመደደ ሰው ምን ማድረግ አለበት?

በቅርቡ የሰለመና ፋቲህን፣ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም ያልሸመደደ ሰው የሚከተለውን መፈጸም ይኖርበታል፡

- ✦ ግዴታ የሆኑ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ ለመያዝ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል። የሚከተሉት ውዳሴዎች በዐረብኛ ቋንቋ መሆን አለባቸው።

ፋቲህና ተክቢር፤ ሱብሐኒ ረቢየል ዐዚም፤ ሰሚዐላህ ለመን ሐመዲህ፤ ረቦና ወለክል ሐምድ፤ ሱብሐኒ ረቢየል አዕላ፤ ረቢግፈርሊ፤ ተሸሐድ፤ ሠላት ዐለ ነቢይ፤ አሰላሙዐለይኩም ወራሽመቱላህ።

- ✦ እንደ መስሊም እነዚህን ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ አስከማቸው ወይም አስከማሸመድድ ድረስ በሠላት ውስጥ የሚችለውን ተሰቢክ (ሱብሐኒላህ)፣ ተሕሚድ (አልሐምዱላላህ) እና ተክቢር (አላህ አክቦር) ደጋግሞ ማለት፣ ወይም በቃሉ የያዘውን የቱርክን አንቀፅ እየደጋገመ ማግባብ አለበት። ምክንያቱም አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏልና ነው፡- «አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት።» (አል ቲባብ፡ 16)

- ✦ ይህ ሰው በዚህ ቆይታው ሠላቱን በተሟላ መልኩ ለመከናወን ይረዳው ዘንድ በጀመጃ መስጠድን ላይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። ይህም ኢማሙ በተከታቶ ሰው በኩል የሚከሰቱ ከፍተኞችን ስለሚያሟላ ነው።

የፋቲሐ ትርጓሜ በሚከተለው መልኩ ይገለጻል፡

«ምስጋና ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለቼነው። አላህን በባሕሪያቱ፤ በተግባራቱ፤ በግልጽና ስውር ፀጋዎቹ በመሉኩ ከውዴታና ከማላቅ በመነጨ መልኩ አመሰግናለሁ ማለት ነው።

ጌታ(ረብ)፡ የሁሉ ፈጣሪ፤ ባለቤት፤ አስተናባሪና ባለ ጸጋ የሆነ አካል ማለት ነው። ዓለማት፡ የሚባለው ደግሞ ማንኛውም ከአላህ ባሻገር ያለ፤ የሰው፤ የጅን፤ የመላእክት፤ የእንስሳትና የተቀናት ፍጡራንን የሚገልጽ ቃል ነው።

«እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አቸኝ።» እነኚህ ከአላህ የተዋበ ሰሞች መካከል ሁለት ሰሞቹ ናቸው። «ርኅሩኅ» ማለት ሁሉን ነገር የሚያዳርስ የሆነ ርኅራኄ ባለቤት ማለት ነው። «አቸኝ» የሚለው ቃል ደግሞ ምስመናን ባሮቹን ብቻ የሚደርስ በሆነ የርኅራኄ ባህሪ የሚገለፅ ማለት ነው።

«የፍርዱ ቀን ባለቤት ለቼነው።» የፍርዱና የግምገማው ቀን ባለቤትና አስተናባሪ ማለት ነው። ይህ አንቀጽ የመጨረሻውን ቀን ያስታውሳል፤ በመልካም ሰራ ላይም ያበረታታል።

«አንተን ብቻ እንዝለን፤ እንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን፤» ጌታችን ሆይ! እኛ አምልኮን ላንት ብቻ እንሰጣለን፤ በየትኛውም የአምልኮ ዓይነት ካንተ ጋር ሌላን አካል እናጋራም፤ በማንኛውም ጉዳያችን ላይ ካንተ ብቻ እርዳታና እዝዛን እንፈልጋለን፤ እያንዳንዱ ጉዳያችን በአንተ እጅ ነው፤ ከርሱ የቅንጣት ታክልም ሌላ አካል ባለቤትነት የለውም። ማለት ነው።

«ቀጥተኛውን መንገድ ምረን።» ቀጥተኛውን መንገድ አመለከተን፤ አቅጣጫን፤ ግጥመን፤ ካንተ አስከምንገናኝ ድረስ በርሱ ላይም አጽናን ማለት ነው። ቀጥተኛው መንገድ አሰላም ነው። እርሱም ግልጽ፤ ወደ አላህ ውደታና ወደ ጀነት የሚያደርስ ወይም የሚወስድ መንገድ ነው። እርሱ ያ የክብያትና የመልዕክተኞች መደምደሚያ የሆኑት ነብዩ መሐመድ (ሰ.ወ) በከቆመው መንገድ ነው። በርሱ ላይ በመጽናት እንጂ ለሰው ልጅ ስኬትና ደስታ ሊገኝ አይችልም።

«የዝሊያን በነርሱ ላይ በነ የዋልከላቸውን መንገድ።» የዝሊያን ቀጥተኛውን መመሪያ ያደልካቸውን በሰም ላይ ያጸናቸውን ሰዎች፤ ማለትም የክብያትና የገድቃንን መንገድ ምረን ማለት ነው። እነሱ በርግጥ እውነትን አውቀው የተከተሉ ናቸው።

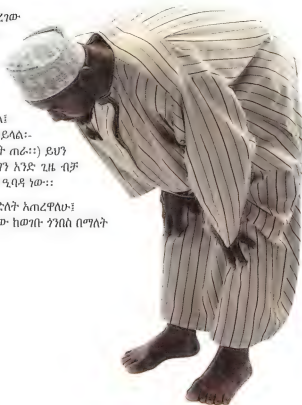
«በነሱ ላይ ያልተቆጣሀባቸውንና ያልተሳሳቱትንም ሰዎች መንገድ።» እንተ ከተቆጣሀባቸውና ከተናደድከባቸው ሰዎች መንገድ እርቀን፤ ሰውረን፤ ማለት ነው። ምክንያቱም እነርሱ ሐቅን አውቀው እልተገብሩትም። እነኚህ የሁዶችና መሰሎቻቸው ናቸው። ከተሳሳቱት ሰዎችም መንገድ ሰውረን፤ እርቀን፤ ማለት ደግሞ፤ ካለሚወቃቸው የተነሳ ወደ እውነት ያልተመሩ ሰዎችን፤ ክርስቲያኖችንና መሰሎቻቸው የሚጠቁም ነው።

10 ከዚያም፡ ልክ በመጀመሪያው ጥክቢራ ላይ አንዳደረገው እጆቹን በትከሻዎቹ ትክክል ወይም ትንሽ ከፍ እድርጎ በማንሳትና የመዳፎቹን ውስጣዊ ክፍል ወደ ቁብላ በማቅጣጨት ለሩኩብ «አላሁ አከበር» ይላል፡፡

11 በመዳፎቹ ጉልበቶቹን በመያዝ ወደ ቁብላ እንደተቀጣጨ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ሩኩብ ያደርጋል፤ ጭንቅላቱና ወገቡ ወጣ ገባ መሆን የለበትም፤ አንዲህም ይላል፡- «ሰብሐሳን ረቢየል ዐዚም» (ታላቁ ጌታዬ ከእንክንና ከጉድለት ጠራ፡፡) ይህን ውዳሴ ሦስት ጊዜ መደጋገም የተወደደ ነው፤ ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ማለት ነው፡፡ ሩኩብ አላህን የሚያልቁበትና የሚያወድሰበት ዓባዳ ነው፡፡

«ሰብሐሳን ረቢየል ዐዚም» - «ታላቁን አላህ ከእንክንና ከጉድለት አጠረዋለሁ፤ እቀድሰዋለሁ፡፡» ማለት ሲሆን፤ አንድ ሲጋጅ ይህንን የሚለው ከወገቡ ጎንበስ በማለት ለአላህ ያንበደደና የተዋረደ ሆኖ ነው፡፡

12 ልክ እንደ ከዚህ በፊቱ እጆቹን በትከሻዎቹ ትክክል ከፍ በማድረግና የመዳፎቹን ውስጠኛ ክፍል ወደ ቁብላ በማቅጣጨት ካንበስበት ቀጥ ብሎ ይቆማል፡፡ ኢማም ወይም ብቻውን የሚሰግድ ከሆነ ደግሞ፡ «ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደህ» - (አላህ ያመሰገነውን ሰው ሰማው) ይላል፡፡ ከዚያም ሁሉም ፡ «ሐምደን ከሰረን ጠይብን ሙባረክን ፊሂ ሚልላሰማኢ ወል አርዲ ወሚልኦ ማሺኦተ ሚን ሸይኢን በዕድ» - (በርካታ፡ መልካምና በውስጡ በረከት ያለው፤ በሰማያት ሙሉ፤ በምድር ሙሉ፤ ከነዚህም ሌላ አንተ በምትሻው ነገሮች ሙሉ የሆነ ምስጋና ይድረስህ) ይላሉ፡፡

13 በማስከተል፡ በሰባት የሰውነት ክፍሎች መሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ያደርጋል፡፡ እንኳም የሰውነት ክፍሎች ግንባር ከአፍንጫ ጋር፤ ሁለት መዳፎች፤ ሁለት ጉልበቶች እና ሁለት አግሮች ናቸው፡፡ ሱጁድ ሲያደርግ አጃቹን ከነፍሱ ማራራት፤ ሆዱንና ጭንቀቱን አለማግባቸው እንዲሁም ጭንቀቱንና ባቶቹን አለማገናኘት ይወደድለታል፡፡

14 በሱጁድ ውስጥ፡ «ሱብሐኒ ረቢየል አዕላ» - (ከፍ ያለው ጌታዬ ከእንክንና ከጉድለት ጠራ) ይላል፡፡) ይላቸን አንድ ጊዜ ማለት ግዴታ ሲሆን ሦስት ጊዜ መደጋገም ደግሞ ተወዳጅ ተግባር ነው፡፡

ሱጁድ፡ አላህን ከመለመጅ ስፍራዎች ሁሉ በላጩ ነው፡፡ ሲጋጅ በሱጁድ ውስጥ መባል ያለባቸውን ውዳሴዎችን ካሉ በኋላ የሚፈልጉትን የዱንያም ሆነ የእቺራ ጉዳዮችን መለምን ይችላሉ፡፡ ነብዩ (ሲወ.) አንዲሁ ብለዋል፡- «እንደ ባሪያ ለጌታው እጅግ ቅርብ የሚሆንበት ስፍራ ሱጁድ ነው፤ ስለሆነም በርሱ ውስጥ ዱዓን አብዙ፡፡» (መሐለም 482)

«ሱብሐኒ ረቢየልአዕላ» የሚለው ሐረግ ትርጓሜ፡- «የላቀው አላህ፡ በትልቅነቱና በችሎታው የተቀደሰና ከሰማያት በላይ የላቀ ነው፤ ከማንኛውም ጉድለትና አንክንም የጠራ ነው፡፡» ማለት ነው፡፡ በተጨማሪም ይህ ቃል አራሱን ገዢ በማድረግና በመመስገን፡ በመሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ለሚያደርግ ሰው ሁሉ፤ በርሱና በጌታው መሐከል ያለን የማይነፃፀር ልዩነት እንዲያስታውስ የሚያደርግ የሆነ ማላሰቢያ ነው፡፡ በመሆኑም ለጌታው በተሰጠሰና በመተናኘት ይሰማዳል፡፡

15 ከዚያም «አላሁ አከበር» በማለት ከመጀመሪያው ሱጁድ ቀኝ ብሎ ይቀመጣል፡፡ አቶማኖጦም ግራ እግሩን በማጠፍና ቀኝ እግሩን በመቸከል በሆነ ተወዳጅ ነው፡፡ መዳፎቹን ከጉልበቱ ቀጥሎ ባለው የጭኑ ጠረፍ ወይም ጫፍ ላይ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

✦ ሲጋጅ በሠላት ውስጥ በሚቀመጡበት በየትኛውም ጊዜ ከላይ በተጠቀሰው መልኩ መቀመጣቸው የተወደደ ነው፡፡ ግን ለመጨረሻው ተሸሁድ በሚቀመጡበት ጊዜ በተጠቀሰው መልኩ ቀኝ አግርን በመቸከል፤ ግራ እግርን በማሸለክ፤ በእግር ላይ ሳይሆን በመሬት ላይ ተመቻችተው መቀመጥ ይኖርባቸዋል፡፡

✦ ጉልበቱ ሀመም የሚሰማው ወይም ልምድ በማጣት ምክንያት ለመጀመሪያው ተሸሁድ ወይም ለሁለተኛው ተሸሁድ በተነገረው መሰረት መቀመጥ ያልቻለ ሰው ሳይጨናነቅ ለተጠቀሰው አቀማመጥ የቀረበ በሆነ መልኩ መቀመጥ ይችላል፡፡

16 በሁለቱ ሱጁዶች መካከል ሲቀመጥ፡ «ረቢ አግፈር ሊ፤ ወርሐምኒ፤ ወላዴኒ፤ ወርዙቅኒ፤ ወጅቡርኒ፤ ወዓፊኒ፤» - (ጌታዬ ሆይ ምሕረትህን ስጠኝ፤ እዘንፈኝ፤ ምሬኝ፤ ሲሳይህን ለግሰኝ፤ ጠግኝ፤ ጤናማ አድርገኝ፡፡) ማለት ይኖርበታል፡፡

17 ከዚያም ልክ በመጀመሪያው ሱጁድ መልኩ ለሁለተኛ ጊዜ ሱጁድ ያደርጋል፡፡

18 በመቀጠልም ከሁለተኛው ሱጁድ «አላሁ አክበር» በማለት ተነስቶ ይቆማል፤

19 ልክ እንዲሁ የመጀመሪያውን ረከዓ በሰገደው መልኩ ሁለተኛውንም ረከዓ ይሰማዳል ወይም ያስከትላል፡፡

20 ከዚያም በሁለተኛው ረከዓ፣ ከሁለተኛው ሱጁድ ቀና ካለ በኋላ ለመጀመሪያው ተሸሁድ ይቀመጣል፡፡ ቁጭ ባለበት እንዲህ ይላል፡- «አትተሐይያቱ ሊልላሂ፣ ወሥሠላዋቱ፣ ወጥጤይባቱ፣ አስሰላሙ፣ ዐለይክ አይዩህ ንነቢይዬ ወረሕመቱልላሂ ወበረከቱሁ፣ አስሰላሙ፣ ዐለይና ወዓላ ዒባዲልላሂ ኦሣሊሒኒ አሽሐዱ አን ላ ኢላሃ ኢልለ ላህ ወአሸሃዱ እንነ መጎሐመድን ዐብዱሁ ወረሰሉሁ፡፡»

21 ከዚህ በኋላ እንደ ሰላቱ ዓይነት ባለ ሶስት ወይም አራት ረከዓ ሰላት ከሆነ የቀረውን የሰላት ከፍል ለመሙላት ይቆማል፤ ነገር ግን በሰላተኛም ሆነ በአራተኛ ረከዓዎች ላይ የሚከበከበው ፋቲሃ ብቻ መሆን አለበት፡፡

• የሚሰገደው የሰላት ዓይነት እንደ ፈጅር ሰላት ባለ ሁለት ረከዓ ከሆነ ከዚህ በታች በተጠቀሰው መልኩ የመጨረሻውን ተሸሁድ ይከውናል፡፡

22 ከዚህ በኋላ በመጨረሻው ረከዓ፣ ከሁለተኛው ሱጁድ በኋላ፣ ለማጠናቀቂያ ተሸሁድ ይቀመጣል፡፡ በመጀመሪያው ተሸሁድ የሚባለውን በሙሉ ካለ በኋላ በሚከተለው መልኩ ለትበዩ(ሲዐ) ዱዓ ያደርጋል፡ «አላሁምመ ሠሊ ዐላ መጎሐመድ ወዓላ አሊ መጎሐመድ ከማ ሠልለይተ ዓላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነከ ሐሚዱን መጃድ፣ ወባረከ ዐላ መጎሐመዱን ወዓላ አሊ መጎሐመድ ከማ ባረከተ ዓላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነከ ሐሚዱን መጃድ፡፡»

በማስከተልም፡ «አዑዙ ቢላሂ ሚን ዐዛቢ ጆሐከመ ወሚን ዐዛቢል ቀብር ወሚን ፊትነቲል ማሕያ ወል መማት ወሚን ፊትነቲል መሲሐ ደጅጃል፡፡» በማለት ዱዓ ማድረግ ይወደድለታል፡፡ በተጨማሪም የሚሻውን ነገር መለመን ይችላል፡፡

23 በመጨረሻም ወደ ቀኙ በመዞር «አስላሙ» ዐለይኩም ወረሕመቱላህ» ይላል፤ ወደ ግራውም በመዞር ይህንን ይደግማል፡፡ አንድ ሲጋጅ በዚህ መልክ በማስላመት ስግደቱን ይጠናቅቃል፡፡ ንብዩ(ሲ.ወ) ሠላትን አስመልክተው፡ «በተከበር ይታሰራል፤ በተሰሊም ይፈታል» ብለዋል፡፡ (አቡ ዳውድ 61/ ኦቴርጢዚ 3) ከሐዲሱ አንደኛውን ረዳው ወደ ሠላት የሚገባው በመጀመሪው ተከቢራ ሲሆን ክርሱ የሚወጣው ወይም አርሱ የሚጠናቀቀው ደግሞ በተሰሊም ወይም በሰላምታ መሆኑን ነው፡፡

24 አንድ መስሊም የግዴታን ሠላዮች ከሰገደ በኋላ የሚከተሉትን ውዳሴና የመግሳ ቃላትን ማለት ይወደድለታል፡፡

1. ሦስት ጊዜ «አስተግፈሩላህ» (የአላህን ምሕረት እማፀናለሁ)
2. «አላሁምመ አንተ ስለላም ወሚንክ ስለላም ተባረክተ ያ ዘል ጆላሊ ወል ኢክራም» - (አምላካችን ሆይ አንተ ሰላም ነህ፤ ሰላምም ካንተ ነው፤ አንተ የልቅናና የልግስና ባለቤት ሆይ ከሁሉ በላይ ነህ፡፡)
«አላሁምመ ላ ማኒዐ ሊማ አዕጠይተ ወላ ሙዕጢየ ሊማ መነዕተ ወላ የንፈዑ ዘል ጆድዲ ማኒክል ጆድዲ» - (አምላካችን ሆይ! አንተ ለሰጠኸው ክልካይ፤ ለክልክልከውም ሰጪ የለም፤ የዝምድና ባልተቤትም ዝምድናው ካንተ የሚያብቃቃው አይደለም) ይላል፡፡
3. ሰላሳ ሦስት ጊዜ «ሱብሐነላህ»፤ ሰላሳ ሦስት ጊዜ «አልሐምዱሊላሂ»፤ ሰላሳ ሦስት ጊዜ «አላሁ አከበር» በማለት ለመቶኛው ማሟያ «ላ ኢላሃ ኢለላሁ፤ ወሕደሁ ላ ሸራ...ከ ለሁ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሐምዱ ወሁወ ዓለ ኩልሊ ሸይኢን ቀዲ...» - (ከአላህ ባሻገር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም፤ በአምላክነቱ ብቸኛ ነው፤ እርሱ የለውም፤ ገግሠና ሁሉ የርሱ ነው፤ ምስጋናም ሁሉ የርሱ ነው፤ አርሱ በሁሉ ነገር ላይ ቻይ ነው፡፡) ይላል፡፡

> የምስግደው እንዴት ነው? (ቂያም፣ ሩኩዕ፣ ሱጁድ)

1

ቀጥ ብሎ በመቆም
እጆቹን በትከሻውና
በጆሮው መካከል ከፍ
በማድረግ «አላሁ
አከበር» ይላል።

2

ቀኝ እጁን በግራ እጁ ላይ
ደርቦ በማጣመር ደረቀ
ላይ ያደርጋል፤ የፋቲሳን
ምዕራፍና ከፋርሳን የገራላትን
እንቁጽ በመጀመሪያውና
በሁለተኛው ረከዓ ላይ
ያንባል።

3

ከዚያም እጆቹን ከፍ
በማድረግ «አላሁ አከበር»
ይላል፤ በቂብላ አቅጣጫ
ከመገቡ ጎንበስ በማለት
ጉልበቱን በእጁ በመያዝ
ሦስት ጊዜ ደጋግሞ
«ሰብሐህ ረቢየል ዐዚም»
ይላል።

4

ከፋኩሶ ቀና በማለት ቀጥ ብሎ ይቆማል፤ በዚህን ጊዜ አጁን በተከበራ ላይ እንደሚያደርገው ከፍ ያደርጋል፤ እሙንም ሆኖ ወይም ብቻውን የሚሰግድ ሰው ከሆነ ደግሞ «ለሚወላሁ ሊመን ሐሚደሁ» ይላል፤ ከዚህ በኋላ ሁሉም «ረብና ወለከል ሐምድ» ይላሉ፡፡

5

«አላሁ አከበር» እያለ ወደ ሱጁ ይወርዳል፤ አጁን ግን ከፍ እያደርግም፤ ሱጁ የሚያደርገው በሰባት የሰውነት ክፍሎች ነው፤ እነርሱም፡ ግንባሩና አፍንጫው፤ አጃቹ፤ ጉልበቶቹና አግሮቹ ናቸው፤ በሱጁ ላይ ሆኖ ሦስት ጊዜ «ሰብሐን ረብየል ዐዚም» ይላል፡፡

6

በሁለቱ ሱጁዶች መካከል፤ ቀኝ አግሩን በመቸከል፤ በግራ አግሩ ላይ ይቀመጣል፤ አጁን በጭኖቹ መጀመሪያ ላይ ያስቀምጣል፤ ከዚያም «ረብግፈርሊ ወርሐምኒ» ይላል፤ ቀጥሎ ቀደም ሲል እንዳደረገው ለሁለተኛ ጊዜ ሱጁ ያደርጋል፡፡

> እንዴት ነው የምስግደው? (ሁለተኛ ረከዓ፣ ተሸሁድ፣ ሰላምታ)

7

ከሱጁድ ቀና በማለት ወደ ሁለተኛ ረከዓ ይቆማል፤ ከዚያም በመጀመሪያ ረከዓ ላይ ያከናውነውን ደግሞ ያከናውናል፤ ይኸውም መቆም፤ ቱርክን ማንበብ፤ ሩኩሶ ማድረግ፤ ከሩኩሶ ቀና ማለትና ሱጁድ ማድረግ ነው።

8

ከሁለተኛው ረከዓ ሁለተኛ ሱጁድ ቀና ካለ በኋላ ለመጀመሪያው ተሸሁድ ይቀመጣል፤ አቀማመጡም በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በሚቀመጠው መልኩ ነው፤ እንዲሁም ይላል፡ «አትተሐይይቶ ሊልላሂ፤ ወሥሠለቀቱ፤ ወጥጦይባቱ፤ አስሰላሙ፤ ዐለይክ አይዩህ ንነቢይዩ ወረሕመቱልላሂ ወበረከቱሁ፤ አስሰላሙ፤ ዐለይና ወዓላ ዒባዲልላሂ ሠማሊሐ...ን አሸሐዱ እን ላ ኢላሃ ኢልለ ላህ ወአሸሃዱ እንን መጎሐመድን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ።»

9

የሚሰግደው ሠላት ባለ ሦስት ወይም ባለ አራት ረከዓዎች ከሆነ ወደ ሦስተኛ ረከዓ ይቆማል፤ ከዚያም በመጀመሪያውና በሁለተኛው ረከዓ ላይ የሰራቸውን ስራዎች በሙሉ ደግሞ ይሰራል፡ ፡ ግን ከፋቴካ በኋላ ሌላ ምዕራፍ አያንብም። የተቀሩት ስራዎችና ንግግሮች ካለፉት ረከዓዎች ጋር እንድ ዓይነቶች ናቸው።

10

በመጨረሻው ረከዓ ከሱጁድ በኋላ ቁጭ ብሎ የመጀመሪያውን ተሸሁድ ይላል፤ በተጨማሪም በነብዩ(ሲ.ዐ.ወ) ላይ ሠላዋት ያወርዳል፤ አባባሉም በሚከተለው መልኩ ቢሆን ይመረጣል፡ «አላሁምመ ሠሊ ዐላ መጎመድ ወዓላ አሊ መጎመድ ከማ ሠልለይተ ዓላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነከ ሐሚዱን መጀድ፤ ወባሪከ ዐላ መጎመዱን ወዓላ አሊ መጎመድ ከማ ባረከተ ዓላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነከ ሐሚዱን መጀድ፡፡»

11

ከዚያም «አሰላሙ-ዐለይኩም ወረሕመቱላህ» በማለት ወደ አንገቱን ቀኝ አቅጣጫ ያዞራል፤ ከዚያም ወደ ግራውም በመዞር «አሰላሙ-ዐለይኩም ወረሕመቱላህ» ይላል፡ ፡ በዚህ መልክ ሠላቱን ያጠናቅቃል፡፡

> የሠላት ማዕዘናት ግዴታዎች

የሠላት ማዕዘናት የሚባሉት የሠላት ዋና ዋና ክፍሎች ሲሆኑ ታውቆም ሆነ በመርሳት ከተተዉ ሠላት የሚበላሸባቸው ነገሮች ናቸው።

እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፡

+ ተከቢረቱል ኢሕራም (የመግቢያ ተከቢራ ወይም ሠላሁ አከበር።) + መቆም ለሚችል ሰው መቆም + ከተከታይ ወይም ማለሙም በስተቀር ፋቲሐን ማንበብ፤ + ሩኩዕ፤ + ከሩኩዕ ቀና ማለት፤ + ሱጁድ፤ + በሁለት ሱጁዶች መሐከል መቀመጥ፤ + የመጨረሻው ተሸሁድ፤ + ለመጨረሻው ተሸሁድ መቀመጥ፤ + መረጋጋት ወይም ጠውአኒና እና ማሰላመት ናቸው

የሰላት ግዴታዎች ማለት በሰላት ውስጥ ግዴታ የሆኑ አካላት ማለት ሲሆን እነዚህ ግዴታዎች ሲሆን ተብሎ ከተተዉ ሰላቱ ይበላሻል። ነገር ግን አንድ ሰው ረስቶ ወይም ዘንግቶ ከተዋቸው የጐደለውን ለመመላት የመርሳት ሱጁድ የመውረድ ግዴታ አለበት። ይህም ወደፊት በሚወጣው ርዕሰ የምንመለከተው ይሆናል።

የሰላት ግዴታዎች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው፡

+ ከተከቢረቱል ኢሕራም ውጭ ያሉት ሁሉም ተከቢራዎች፤ + ሩኩዕ ላይ እያሉ አንድ ጊዜ «ሰብሐኒረቢዩል ዐዚም» ማለት፤ + ብቻውን ለሚሰጥድና አማም ሆኖ ለሚያሰግድ «ሰላሁ ሊሙን ሐሚደሁ» ማለት፤ + ለሁሉም ሰጋጅ «ረቢና ወላከልሐምዱ» ማለት፤ + ሱጁድ ውስጥ አንድ ጊዜ «ሰብሐኒ ረቢዩል አዕል» ማለት፤ + በሁለቱ ሱጁዶች መካከል ሲቀመጡ አንድ ጊዜ «ረቢግፊርሊ» ማለት፤ እና + የመጀመሪያው ተሸሁድ፤ ናቸው። እነዚህ ግዴታዎች በመርሳት ምክንያት ከተተዉ ግዴታነታቸው ይቀራል። እነርሱም የእርሳና ሱጁድ ወይም ሱጁድ ሰህው በማድረግ ይጠገናሉ።

የሠላት ውስጥ ሱናዎች፤ ማንኛውም የሠላት ማዕዘን ወይም ግዴታ ውስጥ የማይመደብ ንግግርም ሆነ ተግባር የሠላት ውስጥ ሱና ይባላል። ሠላትን የሚያከውብና የሚያሟላ ነው። በመሆኑም እርሱን በዘውታሪት መፈጸም ተገቢ ነው። ነገር ግን እርሱን በመተዉ ሠላት አይበላሸም።

ሱጁድ ሰህው

ሱጁድ ሰህው፤ ሁለት ሱጁዶችን ማድረግ ሲሆን በሠላት ውስጥ ለሚከሰቱ ጉድለቶችና ክፍተቶች ማካካሻና መጠገኛት የተደነገገ ነው።

ሱጁድ ሰህው ማድረግ የሚፈቀደው መቼ ነው?

በሚከተሉት ሁኔታዎች ውስጥ ሱጁድ ሰህው ይደረጋል፡

1 እንደ ሰጋጅ በመርሳትና በስህተት ምክንያት በሠላቱ ውስጥ ተጨማሪ ሩኩዕን ወይም ሱጁዱን ወይም መቆም ወይም መቀመጥን ከጨመረ ሲጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

2 ከሠላት ማዕዘናት መካከል አንዱን ማዕዘን ካገደለ፤ ያንን ያገደለውን ማዕዘን ያሟላና በሠላቱ ማብቂያ ላይ ሲጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

3 እንደ ተሸሁድል አወል(የመጀመሪያው መቀመጥ) ዓይነት ከሠላት ግዴታዎች መካከል አንዱን ረስቶ ከተዉ ሲጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

4 የሰገዳቸውን የረከባት ቁጥር ከተጠራጠረ፤ መጀመሪያ አርግጠኛ የሆነውን፤አስተኛውን ቁጥር ይይገና ካሟላ በኋላ ሲጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

የአሰጋጁ ዓይነት፤ በመደበኛ ሠላቱ ውስጥ አንዳለው ሱጁድና መቀመጥ ዓይነት፤ በሱጁዶች መካከል የሚቀመጥ ሆኖ ሁለት ሱጁዶችን ይሰግዳል።

ሱጁድ የማድረጊያው ጊዜ፤ ሱጁድ ሰህው ሁለት ጊዜዎች አሉት፤ ሰጋጁ ከሁለቱ በአንዱ በፊለግው ጊዜ ሊሰግደው ይችላል።

+ ከመጨረሻው ተሸሁድ በኋላ ይሰግዳትና ከዚያም ያለገምታል።

+ ሠላቱን በሰላምታ ካሰናበተ በኋላ ሁለት ሱጁዶችን ስግደ፤ ለሁለተኛ ጊዜ በሰላምታ ያሰናብታል።

ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች

- 1 ሠላት፣ አንድ ሲጋጅ መተግበር የሚችለው ሆኖ፣ ሲታወቀውም ይሁን በስህተት ማዕዘንን ወይም የሠላት መስፈርትን ከተወ ሠላቱ ትበላሻለች።
- 2 ሲታወቀው ከሠላት ግዴታዎች መካከል አንዱን ግዴታ ከተወ ትበላሻለች።
- 3 ሲታወቀው ከተናገረ ትበላሻለች።
- 4 ሠላት ድምጽ ባለው ሳቅ፣ በማሸካከት ትበላሻለች።
- 5 በማያሰንድዱ ሁኔታዎች ውስጥ በሚደረጉ ተከታታይና በርካት በሆኑ እንቅስቃሴዎች ትበላሻለች።

በላት ውስጥ ፊትን ወይም ላይን አያገካት መጫወት ይጠላል።

በሠላት ውስጥ የተጠሉ ነገሮች።

እነዚህ ነገሮች፣ የሠላትን ምንዳ የሚቀንሱ፣ ለሠላት መተናነስን የሚያጠፉ፣ እና የሠላትን ግርማ ሞገስ የሚሰልቡ ናቸው። እነርሱም እንደሚከተሉት ናቸው።

- 1 በሰላት ውስጥ መዞር የተጠላ ተግባር ነው ምክንያቱም ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) በሰላት ውስጥ መዞርን (አየረ መመልከትን) አስመልክቶ ጥያቄ ሲቀርብላቸው «እርሱ ሰርቆት ነው(ሽይጧ የአላህ ባሪያ ከሰላቱ ይሰርቀዋል» ብለዋል።(ቡኻሪ፡ 718)
- 2 በሠላት ውስጥ በእጆች፣ በፊት፣ ጣቶችን በማጣመርና በማንጫጫት መጫወት ይጠላል።
- 3 አንድ ሰው፣ ልቡ በሽንት ሐሳብና በምግብ ከጃሎት ሐሳብ ልቡ ተጠምዶ ወደ ሠላት መግባቱ ይጠላል። ነገሩ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) አንዳሉት ነው። «ምግብ ቀርቦ፣ ሁሉቱ ቀሻሽሾች እየገፈተሩትም ሠላት የለም» (ሙስሊም 560)

የአጅ ላይ በላት መጫወት የአላህ ግርማን ይጠላል።

> የተወደዱ ሠላቶች የሚባሉት ምንድን ናቸው?

በሙስሊም ላይ፣ በቱንና በሌሊት ግዴታ የሚሆኑት ሠላቶች አምስት ናቸው፡-

አንዲህ ከመሆኑ ጋር፣ ኢስላማዊው ድንጋጌ ለአንድ ሙስሊም ከነገረው አምስት ሠላቶች በተጨማሪ የውዴታ ሠላትን አንዲሰግድ ደንግጎለታል፡፡

እነዚህ ሠላቶች የአላህን ውዴታ የማግኘት ስበቦች ናቸው፡፡ ከግዴታ ሠላቶችም የንደለውን የሚያሟሉ ናቸው፡፡

የውዴታ ሠላቶች ብዙ ናቸው፤ ከነርሱ መካከል ዋነኞቹ የሚከተሉት ናቸው፡፡

- 1 የተዘወተኑ ሰናዎች (አር ረዋቲብ)፤ይሄንን ስያሜ ያገኙት ከግዴታ ሠላቶች ጋር ተቆረቆረው ስለሚመጡ፤ አንዲሁም አንድ ሙስሊም የማይዘጋገቡ በመሆኑ ነው፡፡

ነቢዩ(ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ማንም ሙስሊም ግዴታ ሳይሆን በውዴታ የሆኑ አስራ ሁለት ረከዓዎችን አይሰግድም አላህ በጀነት ቤትን ቢገነባለት አንጂ» (ሙስሊም 728)

እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፡፡

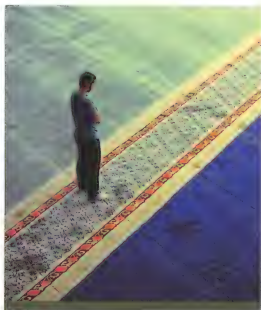
1	ከፈጅር (ከኳት መቅደድ) ሠላት በፊት ሁለት ረከዓ፡
2	ከዙሁር ሠላት በፊት አራት ረከዓ፤ በየሁለት ረከዓው ያሰናብታል፡፡ ከዚያን ደግሞ ከዙሁር በኋላ ሁለት ረከዓዎችን ይሰግዳል፡፡
3	ከመግራብ ሠላት በኋላ ሁለት ረከዓ
4	ከዓገላ በኋላ ሁለት ረከዓ

- 2 የዊትር ሠላት፡ በዚህ ስያሜ የተጠራቸው የረከዓዎቹ ቁጥር ኢ-ተጋማሽ ስለሆነ ነው፡፡ ከውዴታ ሠላቶች ሁሉ በላጭ ነች፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ)፡- «አናንተ የቁርኣን ባለቤቶች ሆይ ዊትርን ስገዳ» ብለዋል፡፡ (አፒርሚዚ 453/ ሊብኑ ማጃህ 1170)

የዊትር ሠላት ተመራጩ ጊዜ በሌሊቱ ማብቂያ አካባቢ ነው፡፡ አንድ ሙስሊም ከዓገላ ሠላት በኋላ ጎሐ እስኪቀድ ድረስ በየትኛውም የሌሊት ክፍል ሊሰግዳት ይችላል፡፡

የዊትር ሠላት የረከዓዎች ቁጥር ገደብ የለውም፡፡ ትንሹ ቁጥር አንድ ረከዓ ነው፡፡ ተመራጩ ቁጥር ሦስት ረከዓ ነው፡፡ በዚህ ላይ የፈለገውን መጨመር ይችላል፡፡ የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ወ) አስራ አንድ ረከዓ እድርገው ይሰግዱት ነበር፡፡

የውዴታ ሠላቶች መሰረታዊ ፈላግ ባለ ሁለት ረከዓ ሠላት መሆኗ ነው፡፡ ሁለት ረከዓዎችን ይሰግድና ያስላምታል፤ አንዲህ አያለ ይቀጥላል፡፡ የዊትር ሠላትም እንደዚሁ ነች፡፡ ግን ሠላተን ማገባደድ ሲፈልግ አንድ ረከዓ ይሰግድና በርሷ ያጠናቅቃል፡፡ በዊትር ሠላት ውስጥ፣ ከና-ኩዕ ቀና ካለ በኋላ፣ ሱጁድ ከማድረጉ በፊት በሐዲስ የተወረዱትን ውዳሴዎች ማንብብ ይወደድለታል፡፡ ከዚህም በኋላ፣ ሁለት መጻፎቹን ወደ ላይ በመዘርጋት አላህን ይለምናል፡፡ ይህ ዱዓ፣ ዱዓሉል ቁትት በመባል ይታወቃል፡፡

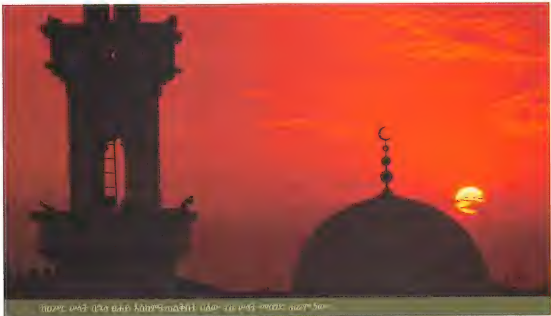

በፈቃደኝነት የሚሰገዱ ሠላቶች የሚከለከሉበት ወቅት፡

ኢስላም ሠላት በውስጣቸው አንዳይሰገድ ነጥሎ ከጠቀሳቸው ወቅቶች በስተቀር የተቀሩት ወቅቶች በሙሉ አንድ ሰው የውዴታ ሠላቶችን ያለ ገደብ ሊሰግድ ይችላል፡፡ እነኚህ የተከለከሉት ወቅቶች የከሃዲያን ማምለኪያ ሰዓታት ስለሆኑ ያለፈን የግዴታ ሠላት አለያም አንድ ተሐዩተል መስጂድ ያሉ ሰበብ ያላቸውን ሠላቶች ካልሆነ በስተቀር የውዴታ ሠላቶችን መስገድ አይቻልም፡፡ ይህ ሠላትን በተመለከተ ያለው ፍርድ ሲሆን አላህን ማወደስና(ዚክር) እና አላህን መለመን(ዱዓእ) ግን በየትኛውም ሰዓት ሊተገበር ይችላል፡፡

የተከለከሉት ወቅቶች የሚከተሉት ናቸው፡፡

1	ጎሕ ከቀደደበት ጊዜ ጀምሮ ፀሐይ ወጥታ የጦር ዘንግን ያህል ትንሽ ከፍ አስከምትል ድረስ ያለው ወቅት፤ የምድር ወገብ እካባቢ ላሉ አገሮች ከ20 ደቂቃ በኋላ ይህ ወቅት ይደርሳል፡፡
2	ፀሐይ በሰማይ መሐከል ሆና ወደ መጥላቂያዋ እስከትዘነበል ድረስ መስገድ አይቻልም፡፡ ይህ የዙሀር ለላት ወቅት ከመግባቱ በፊት ያለ ትንሽ ጊዜ ነው፡፡
3	ከፀሐይ ሠላት በኋላ ፀሐይ እስከምትጠልቅበት ያለው ጊዜ፡

በወጋሪ ሠላት በኋላ ፀሐይ እስከምትጠልቅበት ያለው ጊዜ ሠላት መስገድ አይቻልም፡፡

> ሠላተል ጀማሳ (በሕብረት መስገድ)

አላህ(ሱወ) ወንዶችን በሕብረት እንዲሰማዱ አዟቸዋል። ሠላተል ጀማሳ ትልቅ ምንዳ እንዳለውና ልቅናውን የሚናገሩ ሐዲሶች ወርደዋል። ነቢዩ(ሲዐ.ወ)፡- «የሕብረት ሠላት ከነጠላ ሠላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።» ብለዋል። (አል ቡቫሪ 619 / ሙስሊም 650)

የሠላተል ጀማሳ ትንሹ ቁጥር ኢማምና አንድ ተከታይ ነው። የጀመሩው ቁጥር በበዛው ልክ አላህ ዘንድ ያለውም ተወዳጅነት ይጨምራል።

የመከተል ትርጉም፡

መከተል ማለት፤ አንድ ተከትሎ የሚሰግድ ሰው ሠላቱን በኢማሙ ማሰሩ ነው። ተከትሎ የሚሰግደው ሰው ኢማሙን በሩኩው፤ በሱጁዱ ይከተለዋል። የቁርአን ንባቡን ደግሞ ያዳምጠዋል። ኢማሙን ሊቀድመው ወይም ክርሱ ወደ ኋላ መቅረት አይገባውም፤ ይልቁንም ኢማሙ የሚሰራውን ነገር በቶሎ እየተከተለ ይተገብራል።

ነቢዩ (ሲዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እነሆ ኢማም የተደረገው ሊከተሉት ነው። አላህ አከበር ሲል አላህ አከበር በሉ፤ አላህ አከበር እስከልም ቀድሞችሁ አላህ አከበር አትበሉ፤ ሲያንኑበስ አንንብሱ፤ እስከያንኑበስ ድረስም አታንንብሱ፤ ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደሁ ሲል፤ ረበና ወላከል ሐምዱ በሉ፤ ሲሰግድም ስንዱ፤ እስከሰግድ ድረስም አትስገዱ።» (አል ቡቫሪ 701/ ሙስሊም 414 / አቡዳወድ 603)

ለኢማምነት የሚታደሰው ማን ነው?

የአላህን መጽሐፍ በቃሉ የሸመደደ ሰው ለኢማምነት ይቀድማል። ክርሱ በመለስ ያለው ይከተለዋል እንዲህም እያለ ይቀጥላል። ነቢዩ(ሲዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የአላህን መጽሐፍ ይበልጥ አሳምር የሚያንብ ሰው ለኢማምነት ይቀድማል። በንባብም የሚስተካከሉ ከሆነ ደግሞ ይበልጥ ፈለገን(ሱናን) የሚያውቀው ይቀድማል።» (ሙስሊም 673)

ኢማሙና ተከታዮቹ የመቆሙት የት ነው?

ኢማሙ ከፊታቸው መሆን አለበት። ተከታዮቹ ደግሞ፤ የመጀመሪያውን ሠፍ ብሎ የሚቀጥለውን አያሟሉ ተስተካክለው መቆም አለባቸው። ተከታዩ አንድ ከሆነ ደግሞ ከኢማሙ በስተቀኝ በኩል ይቆማል።

ኢማም ተከትሎ ሲሰግድ ያመለጠውን ሠላት እንዴት ይሞላዋል?

ከሠላት የተወሰነ ክፍል እምልጦት ኢማሙን የተከተለ ሰው፤ ኢማሙ እስኪያሰናብት ተከትሎ ይሰግድና ከዚያም ቀሪውን ይሞላል።

ከኢማሙ ጋር ያገኘውን የሠላት ክፍል እንደ ሠላቱ መጀመሪያ፣ቀጥሎ የሚሰራውን ደግሞ እንደ ሠላቱ መጨረሻ አድርጎ ይቆጥረዋል።

ረከዓ በምን ትግኛለች?

ሠላትን የምንቆጥረው በረከዓዎች ቁጥር ነው። ከኢማሙ ጋር ሩኩብ ላይ የደረሰ ሰው ሙሉ ረከዓን አግኝቷል። ሩኩብ ያመለጠው ሰው ደግሞ ኢማሙን ተከትሎ ወደ ሠላት ይገባል ነግር ግን ከዚያች ረከዓ ያመለጠው ስራና ንግግር ከረከዓዎቹ አይቆጠሩም።

ጳጳሱ የግላሳጅ ሰው (መከራምጥ) ኢማሙን በጥንቃቄ የሠላት ክፍል ውጪ ተከትሎ መቆየት አለበት።

ከፈጅር ሠላት፤ ከኢማሙ ጋር ሁለተኛዋን ረከዓ ያገኘ ሰው፤ ኢማሙ ካሰላመተ በኋላ ቆሞ የለፈችውን እንድ ረከዓ ማመገብ አለበት። አጠናቆ አስኪሰግድ ድረስ ማሰላመት የለበትም፤ ምክንያቱም የፈጅር ሠላት ረከዓ ቁጥር ሁለት ነው፤ እርሱ ደግሞ ያገኘው እንዴት በመሆኑ የተቀረውን ማመገብ አለበት።

ከኢማሙ የመጀመሪያው የሠላት ክፍል ያመለጠው ሰው ምሳሌ

ኢማሙ ከመግራብ ሠላት በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ሆኖ ያገኘው ሰው፤ ኢማሙ ካሰላመተ በኋላ ሦስት ሙሉ ረከዓዎችን መስጠት አለበት። ይህ የሆነበት ምክንያት፤ እርሱ ኢማሙን ያገኘው በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ነው፤ ረከዓን ማግኘት የሚቻለው ግን ከኢማሙ ጋር ሩኩብ ላይ በመድረስ ስለሆነ ነው።

የዙሀር ሠላት ላይ፤ በሦስተኛዋ ረከዓ፤ ኢማሙን ሩኩብ ላይ ያገኘው ሰው፤ ከኢማሙ ጋር ሁለት ረከዓዎችን አግኝቷል። ይህ ማለት ለተከትሎ ሰጋጁ ከዙሀር ሠላት የመጀመሪያዎቹን ሁለት ረከዓዎች ሰገደ ማለት ነው። ኢማሙ ካሰናበተ በኋላ ቆሞ የተቀረውን ማመገብ አለበት። ዙሀር ባለ አራት ረከዓ ስለሆነ፤ ቆሞ የሚሞላቸው ረከዓዎች ሦስተኛዋንና አራተኛዋን ይሆናል ማለት ነው።

124

ኢቃም (የሠላት መጀመሪያ ጥሪ)

- 1 አላ...ሁ አክበር፤ አላ...ሁ አክበር!
- 2 አሽሐዱ አን ላ...ላ...ሃ አለላ...ህ!
- 3 አሽሐዱ አነ መጥመድን ረሱ...ሉላ...ህ!
- 4 ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ!
- 5 ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ!
- 6 ቀድቃመቲ ሠላ...ህ ቀድቃመቲ ሠላ...ህ!
- 7 አላ...ሁ አክበር፤ አላ...ሁ አክበር!
- 8 ላ...ላ...ሃ አለላ...ህ!

መኣዚኑን ተከትሎ መድገም

አዛን ለሰማ ሰው፤ መኣዚኑን ተከትሎ እርሱ የሚለውን በሙሉ መልሶ ማለት ይወደዳል። መኣዚኑ «ሐይየ ዐለሠላ...ህ» እና «ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ» በሚል ጊዜ ግን፤ «ላሐውላ ወላ ቁወተ ኢላ ቢላሂል ዐሊዩል ዐዚም» ማለት አለበት።

በመቀጠልም፤ «አላሁም ረበ ሃዚሂ ዳዕወቲታማ ወሠላቲል ቃኢማ ኣቲ መጥመድኔል ወሰ...ለተ ወል ፈዱ...ለተ ውብዐስሁል መቃመል መሕመድኔ ለዚ ወዐድተሁ» ይላል።

አገደ ጡባሊም ወደ መባዴቱ (ተገመደው እርምጃ ልብ አለ) (ቅ-ወ) ቋንቋን ይከፍላል።

> በሠላት ውስጥ መመስገጥ

በሠላት ውስጥ መመስገጥ የሠላት እውነተኛ መገለጫና አንኳፋ ነው። መመስገጥ ማለት፡ አንድ ሰጋጅ፡ በሠላት ውስጥ የተናነሰና እራሱን ዝቅ ያደረገ ሆኖ፡ የሚያነበውን የቀርኦን አንቀጽ፡ ጸሎቱንና ውዳሴን በሕሊናው እያስተነተነ አላህ(ሱወ) ፊት መቆሙ ነው።

መመስገጥ፡ ከአምልኮዎች ሁሉ በላጩና የላቀ የታዛዥነት መገለጫ ነው። አላህ (ሱወ)፡ በመፅሐፉ ውስጥ መመስገጥ የምእመናን ባህሪ መሆኑን ትኩረት ሰጥቶ የተናገረው ለዚህ ነው ። አላህ (ሱወ)፡ - «ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ እገኙ (ዳኑ) እነዚያ እነሱ በሰግደታቸው ውስጥ አላህን ፈሪዎች (የሆኑት)፤ ይላል። (አል ሙኦሚኑን 1-2)

በሠላት ውስጥ መመስገጥ የቻለ ሰው፡ የአማገና የአምልኮን ጣዕም ማጣጣም ይችላል። ነቢዩ (ሲወወ)፡ - «የዓይን መርጊያዬ በሠላት ውስጥ ተደርጋልኝለኝ» ያለት ለዚህ ነው። (አል ነሳኤ 3940)

ባሬዩወ ለጌድወ ተግም ቅርብ የሚገኘው ሱዳድ ላይ ህግ ነው።

የዐይን መርጊያ ማለት፡ ከዳር የደረሰ ደስታ፤ ስኬትና እርካታን ማግኘት ነው።

በሠላት ውስጥ ለመመስገጥ የሚረዱ መንገዶች

በሠላት ውስጥ ለመመስገጥ የሚረዱ መንገዶች አሉ። ከነሱም፡-

1 አስቀድሞ ለሠላት መዘጋጀት

ዝግጁት ማለት፡ ወንዶች፡ የሚያምር ልብስ በመልበስና ወደ ሠላት በተረጋጋና በሰከነ መንፈስ በመራመድ አስቀድሞ ወደ መስጴድ በመምጣት፡ ከሠላት በፊት የሚከናወኑ ነብያዊ ፈለጎችን በማከናወን የሚረጋገጥ ነው።

2 እዕምሮን የሚያጠምዱ፡ አዘናጊና አንቅፋት የሆኑ ነገሮችን በቅድሚያ ማስወገድ

አንድ ሰው፡ ከፊት ለፊቱ ሐሳቡን የሚሰርቁ ምስሎች፡ ልብ የሚያንጠላጥሉ ጨዋታዎችና ሐሳቡን የሚሰርቁ ድምፆች ባሉበት መስገድ የለበትም። እንዲሁም፡ ሽንት ቤት መግባት እያስፈለገው፡ ተርቦ ወይም ተጠምቶ፡ ምግብና መጠጥ በቀረበበት ቅጽበት ሠላት መጀመር የለበትም። ይህ ሁሉ ያስፈለገው ሰጋጁ እዕምሮው ነፃ እንዲሆንና ከባድ ጉዳይን በማስተናገድ እንዲጠመድ ለማድረግ ነው። ይህ ሲሆን ከፊት ለፊቱ የሚያገኘው ሠላቱን ይሆናል። ሠላት ደግሞ ከጌታው ጋር የሚነጋገርበት ወላጅ ነገር ነው።

3 በሠላት ውስጥ መረጋጋት

ነቡዩ (ሲ.ወ.) ሠላትን ሲሰግዱ፣ በፍትሃቸውም በሰጁዳቸውም ውስጥ፣ እያንዳንዱ መገጣጠሚያቸው ወደ ቦታው እስኪመለስ ድረስ በመረጋጋት ነበር። ሠላቱን ማሳማር ያልቻለውን ሰውዬ፣ በሠላቱ ውስጥ በሚፈፅማቸው ተግባሮችን በመላኩ በእርጋታና በዝግታ እንዲፈፅም አዘውታል። መቻኮልን ከልክለዋል፤ቸኮላን ከአሞራ ውሃ አጠጣጥ ጋር አመሳስለውታል።

ነቡዩ (ሲ.ወ.)፡- «በስርቅት አደገኛው ሰው ማለት ከሠላቱ ላይ የሚሰርቅ ነው። ሲሉ፣ ሠላታቸው፣ «ከሰላቱ ላይ የሚሰርቀው አንዴት ነው?» በማለት ጠየቁ። እሳቸውም፡ «ፍትሃንም ሱጄዴንም በማጓደል ነው፣ በማለት መሰላሳቸው (እህመድ 22642)

በሠላት ውስጥ የማይረጋጋ ሰው፣ በሠላቱ ሊመሰጥ አይችልም። ምክንያቱም መፍጠን መመሰጥን ስለሚጸረር ነው። እንደ አሞራ ጎንበስ ቀና ማለት ምንዳን ያሳጣል።

4 ፊት ለፊቱ የሚቆመውን አካል ጋያልነት ማሰብ

በሠላት ውስጥ ሆኖ የፈጣሪን ጋያልነትና ልቅና፣ የነፍሱን ደካማነትና ወራዳነት፣እንዲሁም ጌታው ፊት በመቆም እየተማፀነውና እያናገረው እንደሆነ ያስብ፣ ለርሱ በመዋደቅና በመዋረድ ፈጣሪውን ይለምን። ከዚህም ባሻገር፣ አላህ (ሱ.ወ) በወዲያኛው ዓለም ለምስመናን ያዘጋጀውንና የደገሰውን፣ እንዲሁም አጋሪያን የሚጠብቃቸውን ቅጣትና ውርደት ያስተንትን። በወዲያኛው ዓለም ጌታው ፊት የሚቆምበትን ጊዜ ያስታውሰ።

እንድ መለሚን በሠላት ውስጥ ሆኖ ይህን በእወምሮው መሳል ከቻለ፣ አላህ በመፀሐፉ ውስጥ፣ «ጌታቸውን እንደሚገናኙ አርግጠኞች ናቸው» ብሎ ከዘከራቸው ሰዎች ይሆናል። አላህ (ሱ.ወ.)፡- «(ሠላት) በፈሪዎች ላይ እንጅ በሌላው ላይ በአርግጥ ከባድ ናት። እነዚያ አነርሱ ጌታቸውን የሚገናኙ አነሱም ወደርሱ ተመላሾች መኾናቸውን የሚያረጋግጡ በኾኑት ላይ እንጅ ከባድ ናት፣ ይላል። (አል በቀራ 45-46)

እንደ ስጋጅ በሠላቱ ውስጥ መመሰጥን የሚያገኘው፣ አላህ (ሱ.ወ) እንደሚሰማው፣ የጠየቀውን እንደሚሰጠውና ለልመናው ምላሽ እንደማይነፍገው በሕሊናው መሳል በሚችለው ደረጃ ልክ ነው።

5 የሚነበቡ አንቀጾችን፣ የሠላት ውዳሴና መገሳዎችን ማስተንተንና ክነሱ ጋር በሕሊና መጓዝ

ቁርአን የተወረደው ሊያስተንትኑት ዘንድ ነው። «ይህ ወዳንተ ያወረድነው ብሩክ መጽሀፍ ነው አንቀጾቹን እንዲያስተንትኑና የአዕምሮዎች ባለቤቶችም እንዲገነዱ አወረድነው። አንድ ሰው የሚያገባቸውን አንቀጾች፣ የሚላቸውን ውዳሴዎችና ዳዎች ትርጉም ካላወቀ ሊያስተንትን አይችልም። ትርጉሙን መረዳት ሲቸል፣ በአንድ በኩል አርሱ ያለበትን ሁኔታና ተጨባጭ ነገር፣ በሌላ በኩል ደግሞ የአንቀጾቹን፣ የውዳሴ ልመናዎቹን ትርጉም ማስተንተን ይችላል። ከዚህም፡ መመሰጥ፣እንዲሁም ለጌታው መዋረድና መዋደቅ ይገኝላታል። ጥልቅ ስሜት ይሰማዋል። ምናልባትም ዓይኖቹ ሊያነቡ ይችላሉ። እንደም አንቀጽ ጫና ሳያሳድርበት እያልፍም። አላህ (ሱ.ወ.)፡- «እነዚያም በጌታቸው አንቀጾች በተገነዱ ጊዜ (የተረዱ ተቀባዮች ኾነው እንጅ) ደንቆሮችና ዕውሮች ኾነው በርሷ ላይ የማይደፉት ናቸው።። ይላል። (አል ፋርቃ 73)

ሠላት

> የጁምዓ ሠላት

አላህ (ሱወ) በጁምዓ ዕለት፣ በዙሀር ሠላት ወትት ኢጅማ በጣም የላቀ የኢስላም መገለጫና ከግዴታዎቹ ሁሉ የጠበቀ ሠላትን ይንግጋል፡፡ ይህ ሙስሊሞች በሳምንት አንዴ የሚሰባሰቡበት ዕለት ነው፡፡ በዚሁ ዕለት የጁምዓዊ ኢማም የሚያቀርብላቸውን ምክርና ተግሳጽ ያዳምጣሉ ከዚያም የጁምዓን ሠላት ይሰጣሉ፡፡

የጁምዓ ዕለት ትፋሩት

የጁምዓ ዕለት ከሳምንቱ ቀናቶች ትልቁና የላቀ ኩባር ያለው ዕለት ነው፡፡ አላህ (ሱወ) ከቀናቶች መካከል መርጦታል፡፡ ከተቀሩት ወትቶች በበርካታ ልዩ ነገሮች አብልጦታል፡፡ ከነኚህም መካከል፡-

ሲዶች የጁምዓን ጉብባ በጉምዓ ማዕመጥ ከረቡ ከሚሰሩበት ተገባቢነት ነገር መራቅ አለባቸው፡፡

• አላህ (ሱወ)፡ ይህን ሕዝብ ከሌሎች ሕዝቦች ነጥሎ በዚህ ዕለት አልቆታል፡፡ ነብዩ (ሲዐወ)፡- «አላህ (ሱወ) ከኛ በፊት ያሉትን የጁምዓን ዕለት አስቷቸዋል፡፡ ለአይሁዶች የቅዳሜን ዕለት፣ ለክርስቲያኖችም የአሁድን ዕለት አደረገላቸው፡፡ አላህ እኛን አመጣንና ለጁምዓ ዕለትም መራን፡፡» ብለዋል፡፡ (ሙስሊም 856)

• አይም የተፈጠረው በዚሁ ዕለት ነው፡፡ የምዕዓት ዕለትም የምትከሰተው በጁምዓ ዕለት ነው፡፡ ነብዩ (ሲዐወ)፡ - «ፀሐይ ከምትወጣቸው ቀናቶች በላጩ የጁምዓ ቀን ነው፡፡ አይም የተፈጠረው በሱ ውስጥ ነው፡፡ ጆንት እንዲገባ የተደረገውም በሱ ውስጥ ነው፡፡ ከሷም እንዲወጣ የተደረገው በዚሁ ዕለት ውስጥ ነው፡፡ ሰዓቲቱም በጁምዓ ዕለት እንጂ አትከሰትም፡፡ ብለዋል፡፡ (ሙስሊም 854)

ጁምዓ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

የጁምዓ ሠላት የሚከተለውን መገለጫ በሚላ ሰው ላይ ግዴታ ነች፡፡

- 1 ወንድ፡ በሴት ላይ ግዴታ አይደለም
- 2 ለአቅመ አዳም የደረሰ፡ በባሬያና ባልደረሰ ሕፃን ላይ ግዴታ አይደለም፡፡
- 3 ነዋሪ፡ በመንገደኛ፣ እንዲሁም ከከተማና ከመንደር ርቆ በጽር በሚኖር ሰው ላይ ግዴታ አይደለም፡፡

የጁምዓ ሠላት አፈፃፀምና ድንጋጌዎች

1 | ከጀመሩ ሠላት በፊት ገላን መታጠብ፤ ሽጉጥባ ከመጀመሩ ቀደም ብሎ በጊዜ ወደ መስጂድ መምጣትና ጥሩ ልብስ መልበስ የተወደደ ነው።

2 | መስላሞች ጁምዓ በሚሰገድበት ትልቅ መስጂድ ወይም መስጂድ ጃሚዕ ውስጥ ይሰባበሱና፤ ኢማሙ በመድረክ ላይ በመውጣት ፊቱን ወደ ሲጋጃቹ በማዞር በሠላት ክፍል የተከፈለ ሽጉጥ/ዲስኩር ያደርግላቸዋል። በሁለቱ ሽጉጣዎች መካከል፤ ለመለያ ያከል ትንሽ ጊዜ በመቀመጥ አረፍት ያደርጋል። በሽጉጣው ውስጥ፤ አላህን አንዲፈሩ ያስታውሳል። የቁርአን አንቀጾችን አያጣቀስ የተለያዩ ምክሮችና ተግባራትን ያስተላልፋል።

3 | ሲጋጃቹ ሽጉጣውን በጥሞና ማዳመጥ አለባቸው። መነጋገር ወይም ከሽጉጣው ተጠቃሚ አንዳይሆኑ በሚያደርጉ ነገሮች አራስን ማጥመድ ከልከል ነው። መስገጃ መነካካት ወይም አሸዋና አፈር እያነሱ መበተን አንኳን ከልከል ነው።

4 | ከዚህ ቀጥሎ፤ ኢማሙ ሽጉጣውን ሲጨርስ ከመድረኩ ይወርዳል። ኢቃም ይደረግና በቁርአን ገባቡ ድምፁን ከፍ በማድረግ ሠላት ረከዐዎችን ያስገዳቸዋል።

5 | የጁምዓ ሠላት የተደነገገው የተወሰነ ያከል ሰው ለሚገኝበት ሁኔታ ነው። ስለዚህ፤ የጁምዓ ሠላት ያመለጠው ወይም በሆነ ምክንያት የጁምዓ ሠላት የቀረ ሰው፤ በሱ ምትክ መስገድ ያለበት ዙህርን ነው። ብቻውን የሚሰግደው ጁምዓ ተቀባይነት የለውም።

6 | ከጁምዓ ሠላት የዘገየና ከኢማሙ ጋር ከረከባ ያነሰውን ከፍል እንጂ ያልደረሰ ወይም ያላገኘ ሰው የሚዋላው ሠላት በዙሀር መልክ ነው።

7 | ጁምዓ ግዴታ የማይሆንባቸው፤ ሴቶችና መንገደኛ የመሳሰሉት በሙሉ ከመስላሞች ጋር በመሆን ቢሰግዱ ሠላታቸው ተቀባይነት ያገኛል። በዚህም የዙሀር ሰላት ግዴታ ይወርድላቸዋል።

ከጁምዓ ለመቅረት የሚፈቀድለት ማን ነው?

ኢስላማዊው ድንጋጌ፤ የጁምዓ ሠላት ላይ መገኘቱ ግዴታ በሆነባቸው ሰዎች ላይ ሁሉ በበታወ መጣጥ ግዴታ መሆኑን አጥብቆ አሳስቧል። በኅሊማዊ ጉዳይ ክርሱ መዘናጋትን አጥብቆ አስጥንቅቋል። አላህ (ሱው)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ በዐርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ ወደ አላህ ማውሳት ሽዱ መሸጥንም ተዉ፤ ይሃችሁ የምታውቁ ብትኩኑ እናንተ በጣም የተሻሻ ነው።» ይላል። (አል ጁምዓ 9)

ያለ ህጋዊ ምክንያት ክርሱ የሚቀረጥ ሰው በልዩነት ላይ መናፍቅነት መታተምን አስጥንቅቋል። ነብዩ (ሲ.ዐ.ው)፡- «ያለ ምንም ምክንያት በመዘናጋት ሦስት ጁምዓን የተወሰነ አላህ (ሱው) በቀልቡ ላይ ያትምበታል። ብለዋል። (አቡ ዳወድ 1052 አሀመድ 15498) «በቀልቡ ላይ ያትምበታል» ማለት ይጋርደዋል፤ ይሸፍናዋል፤ በውስጡ እንደ መናፍቃንና አመጸኞች ልብ መሃይምትንና ድርቀትን ያበቅልበታል ማለት ነው።

ከጁምዓ ለመቅረት የሚያስችል ምክንያት፡ ድንገተኛና ያልተለመደ፤ እጅግ በጣም አስቸጋሪ ሁኔታ ወይም በኑሮ አለያም በጤና ላይ አስገና አደገኛ ሁኔታ መከሰት ነው።

በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ መቅረት እንደ ህጋዊ ምክንያት ይታያልን?

በመስረቱ፤ በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ ሠላት መቅረት ህጋዊነት ወይም ተቀባይነት ያለው አይደለም፡፡ አላህ (ሱው) በዚህ ወቅት ስራችንን ትኩን ለሠላት ገዛጁ እንድንሆን፤ ጸሐናን ታመናችሁ ሆይ በወርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ ወደ አላህ ማውሳት ሺዱ መሸጥንም ተጨ ይሃችሁ የምታውቁ ብትኾኑ ለናንተ በጣም የተሻለ ነው፡፡» በማለት አዘናል፡ (አል ጁምዓ 9)

አላህ (ሱው)፡- «አላህንም የሚፈራ ሰው ለርሱ መውጫን ያደርግለታል፡፡ ከማያስበውም በኩል ሲሳይን ይሰጠዋል፡፡ በአላህ ላይ የሚጠጋ ሰው እርሱ ቡድው ነው፡፡» ይላል፡፡ (አጠላቅ 2-3)

አላህ በጎድ ያለው ቀጋ ከግሙድ ከግሙድ በላይ ነው፡፡

ስራ፡ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት ህጋዊ ምክንያት የሚሆነው ምን ጊዜ ነው?

ቀጥለው ከተጠቀሱት፤ ከሁለቱ በአንዱ ሁኔታ ካልሆነ በስተቀር ተደጋጋሚና ዘውታራ ስራ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት እንደ ምክንያት ሊቆጠር አይችልም፡፡

1 እርሱ በቦታው ላይ በመኖሩና ከጁምዓ በመቅረቱ እንጂ ሊከሰት የማይችል ትልቅ ህዝባዊ ጥቅም ካለና ይህን ስራ እርሱ ከተወው ከፍተኛ ጉዳትና አደጋ የሚደርስ ከሆነ እርሱን ሊተካው የሚችል ማንም ከሌለ፡፡

ምሳሌ

- በድንገተኛ ክፍል የሚሰራ ዶክተር ድንገተኛ አደጋ የደረሰባቸው ቀስለኞችንና በሽተኞች የሚያከም ከሆነ
- ዘበኛና ፖሊስ የሰዎችን ጉብረት በሊቦች በወርባለች አንዳይዘረፍ በመጠቀሙና በመከላከል ላይ ከተሰማሩ
- በትላልቅ ኢንዱስትሪ ውስጥ የማሸኛችና መሳሪያዎችን ሂደት የሚከታተልና የሚቆጣር ቴክኒሻን ከሆነ ከትትል ለሴኮንዶች መቋረጥ የማይችል ከሆነ

2 ስራው ብቸኛ የገቢ ምንጩ ከሆነ እስፊላን የዕለት ወጪዎችን ምግቡን መጠጡንና ወሳኝ ጉዳዮችን ለራሱና ለቤተሰቦቹ የሚያስፈልግበት ከዚያ ስራ ውጭ ምንም ከሌለው ሌላ ስራ እስከሚያገኝ ያለበት ችግር እስኪወገድለት ድረስ በዚያ ስራ ላይ በመቆየት ጁምዓ ሳይሰግድ በቀር ይቆይለታል፡፡ ወይም ምግቡን መጠጡንና እስፊላን ጉዳዮችን ለራሱና ለቤተሰቦቹ የሚያስፈልግበት እስከሚያገኝ ድረስ ይቆይለታል፡፡ ይሁን እንጂ ሌላ ስራና የገቢ ምንጭ ማሳሰቢያ መገንድ የማይላለግ ግድታ አለበት፡፡

> የመንገደኛ ሰላት

* መንገደኛ ከቦታ ቦታ በሚዘዋወርበት ወይም ከአራት ቀን ላነሰ ወቅት ጊዜያዊ ቆይታ በሚያደርግበት ስፍራ ሆኖ ባለ አራት ርዕዝ ሰላቶቹን ሁለት ርዕዝ አድርጎ መስገድ ይወደድለታል። ዙህር ዐሰርና ዒሻን የአገሬ ነዋሪ የሆነ ኢማምን ተከትሎ ካልሰገደ በስተቀር በአራት አራት ርዕዝ ምትክ ሁለት ሁለት አድርጎ ይሰግዳል። አንዲያ ከሆነ ግን ኢማሙን ሊከተልና እንደሱ አራት ርዕዝ ሊሰግድ ይገባል።

* ከፈጅር ሰና በስተቀር የተቀሩትን ተቀጥላ ሰና ሰላቶችን ቢተው ወይም ባይሰግድ ይችላል።

* ዙህርና ዐሰናን በአንድነት መግራብና ዒሻን በአንድነት እቆራኝቶ መስገድ ይችላል። በተለይ በሚዘዋወርበትና በሚሰፈርበት ወቅትና ሁኔታ ላይ ከሆነ የአላህን ህግ ገራገርነት እገዛትና ማጨናነት የሌለው መሆኑን የሚሳይ ነው።

> የታማሚ ሰው ሰላት

አዕምሮውን አስካልሳተና አራሱን አስካወቀ ድረስ በፈለገው ሁኔታ ላይ ቢሆንም ሰላት በሙስሊም ላይ ግዴታ ነው። ነገር ግን አስልምና የሰዎችን ሁኔታና ያለባቸውን ጉዳይ ከግምት አስገብቷል። ከነዚህ ሁኔታዎች አንዱ ህመም ነው።

ይህን ለማብራራት ያክል፡

* መቆም የማይችል ወይም መቆም የሚያስቸግረው ወይም ለመቆም የሚያስችለው ፈውሱ የሚዘገይበት የሆነ ህመምተኛ ቆሞ መስገድ ይሻርለታል። አርሱ የሚሰግደው ቁጭ ብሎ ነው። ቁጭ ማለትም ካልቻለ በጎ አንድተጋደመ ይሰግዳል። ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡ ቆመህ ስገድ። ካልቻልክ ቁጭ ብለህ ስገድ። ካልቻልክ በጎህ ተጋደመህ ስገድ አል ቡኻሪ 1066

* ማሃበስ (ፋኩስ) ወይም ሱጁድ ማድረግ ያልቻለ ሰው በሚችለው ልክ ምልክት በማድረግ ይሰግዳል።

* በመሬት ላይ ቁጭ ማለት የሚቸገር ሰው በወንበርና በመሳል ነገሮች ላይ ቁጭ ብሎ መስገድ ይችላል።

* በህመም ምክንያት ለአያንዳንዱ ሰላት መጥራራት ወይም ወዳዳሪ ማድረግ የሚቸገር ሰው ዙህርና ዐሰርን በአንድነት መግራብና ዒሻን በአንድነት በማቆራኝት መስገድ ይችላል።

* ሰላት ለመስገድ በህመም ምክንያት ውሃን መጠቀም የማይችል ሰው በአፈር ተየሙም ማድረግ ይችላል።

2904

4

አላህ (ሱወ) ሙስሊሞች በእመት አንድ ወርን እንዲጸሙ ግዳጅ አድርጎ ደንግጓል። እሱም የተባረከውን የረመዳንን ወር ነው። አራተኛ የኢስላም ማዕዘንና ታላቅ መሰረት አድርጎታል። አላህ (ሱወ)፡ - «አናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ አንድተፃፈ በናንተም ላይ ተፃፈ (ተደነገገ) ልትጠነቀቁ ይከጃላልና።» ይላል። (አል በቀራ 183)

የጾም ሰራት፡ ማሳሰቢያ

የጾም ትርጉም

የረመዳን ወር ትሩፋት

የጾም ሚስጥር

የጾም ትሩፋት

ጾምን የሚያበላሹ ነገሮች

እንዳይጸሙ አላህ ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች

- ✦ ሀመምታኝ
- ✦ ደካማ
- ✦ መንገደኛ
- ✦ በወር አበባና በወሊድ ደም ላይ ያሉ ሰቶች
- ✦ እርጉዝና አጭቢ ሴት

የውደታ ጾም

የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል (ዒዱል ፊፑር)

- ✦ በጾም ፍቺ በዓል ቀን የሚፈቀዱ ነገሮች

የረመዳን ጾም

የጾም ትርጉም

ጾም በሌሊትም ያለው ትርጉም፡ ሃሕ ከቀደደበት ሰዓት ጀምሮ፤ ፀሐይ እስከትጠልቅ (የመግራብ ሠላት አዛን የሚባልበት ወቅት) ድረስ ከምግብ፤ ከመጠጥ፤ ከግብረ ስጋ ግንኙነትና ከሌሎችም ጾምን ከሚያበላሹ ነገሮች አራስን በመቆጠብና በማገድ እላህን መግዛት ነው።

> የረመዳን ወር በላጭነት

የረመዳን ወር፤ በእስላማዊው ቀመር ዘጠነኛው ወር ነው። ረመዳን ከዓመቱ ወራት ሁሉ በላጩ ነው። እላህ (ሱወ) ከተቀሩት ወራት በበርካታ ነገሮች አልቆታል። ከነዚህ ብልጫዎች መካከል የሚከለተሉት ይገኙበታል።

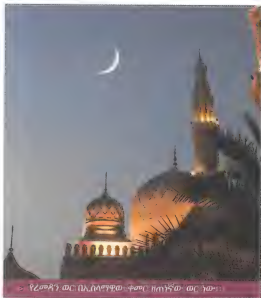
1 እላህ (ሱወ) የተከበረውንና እጅግ የላቀውን መጽሐፍ ቅርጽ በውስጡ በማወረድ የመረጠው ወር ነው። እላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል። «(አንድትጾም የተጻፈባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ፤ ከቅን መንገድና (ውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲሆን ቁርኣን የተወረደበት የረመዳን ወር ነው። ከናንተም ወሩን ያገኘ ሰው ይጸመው።» (አል ባቀራ 185)

2 ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል። «ረመዳን ሲገባ የጅነት በሮች ይከፈታሉ፤ የጀህም በሮች ይዘጋሉ፤ ሰይጣናት ይታሰራሉ።» (አል ቡኸሪ 3103/ መስሊም 1079) እላህ (ሱወ) መልካምን በመሥራትና ከመጥፎ በመራቅ ባሮቹ ወደርሱ የሚመለሱበትን ሁኔታ አመቻችቷል።

3 ቀኑን የጸመና ሌሊቱን በመስገድ ቆሞ ያሳለፈ ሰው ያለፉት ወንጀሎቹ ይማሩለታል። ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል። «በአምነትና እላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ የረመዳንን ወር የጸመ፤ ቀደም ሲል የሠራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኸሪ 1910

/መስሊም 760) «በአምነትና እላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ በረመዳን ወር (ተራዊትና ተሃጃድን በመስገድ) የቆመ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኸሪ 1905/ መስሊም 759)

4 በረመዳን ውስጥ የዓመቱ ትልቅ ሌሊት ይገኛል። ይህች ሌሊት እላህ (ሱወ) በመጽሐፉ፤ በዚች በርሷ ውስጥ የሚሠራ መልካም ሥራ፤ ለረዥም ዓመታት ከሚሠራ መልካም ሥራ እንደሚሻልና እንደሚበልጥ የተናገረላት ነች። እላህ (ሱወ)። «መስጃይቱ ሌሊት ከሺህ ወር በላጭ ናት።» ብሏል (አል ቀድር 3) እናም ይህችን ሌሊት በአምነትና እላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ በመስገድ ቆሞ ያሳለፈ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል። እርሷ በረመዳን ወር በመጨረሻዋ፤ አስርት ሌሊቶች ውስጥ የምትገኝ ነች። ይህችን ሌሊት፤ ማንም ሰው በአርግጠኝነት በዚህ ልሊት ትሆናለች ብሎ መመሰንና መናገር አይችልም።

የረመዳን ወር በእስላማዊው ቀመር ዘጠነኛው ወር ነው።

> የጾም ሚስጥር

አላህ ሱወ፡ በበርካታ ዓለማዊ መንፈሳዊ ምክንያቶች ጾምን ግዴታ አድርጓል። ከነዚህ መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል

1 የአላህን ፍራቻ ማጽናት

ጾም፡አንድ ባሪያ የሚወዳቸውን ነገሮች ወይም ፍላጎቶቹን በመተው፡ ስሜቱን በመጫን፤ አላህን የሚገዛበት አምልኮ በመሆኑ፤ በሁሉም ስፍራና ወቅት፤ በድብቅም ሆነ በይፋ ነፍሱን በአላህ ፍራቻ እንዲያንጽና የአላህን ምርመራ እንዲያስተነትን ያደርገዋል። አላህ (ሱወ)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጻፈ በናንተም ላይ ተጻፈ ልትጠነቁቁ ይከጀላልና።» ብሏል (አል በቀራ 183)

2

ከወንጀልና ከሃጢአት በመራቅ ላይ ስልጠና ወይም ልምምድ መስጠት

እንደ ጾመኛ ሐላል ነገሮችን በመከልከል የአላህን ትዕዛዝ ማከበር ከቻለ፤ የወንጀልና የሃጢአት ስሜቱን በመለትመና አላህ

> የጾም ትሩፋት

ጾም በአላሳማዊው ሕግ የተደነገጉ በርካታ ትሩፋቶች አሉት። ከነዚህም መካከል፡-

1

በአላህ አምና፤ ትዕዛዙንም አከበረ፤ በረመዳን ትሩፋት ዙሪያ የተላለፉ ጉዳዮችን እውነት ብሎ ተቀብሎ እንዲሁም አላህ ዘንድ የሚያገኘውን ምንዳ በመከጀል ረመዳንን የጸመ፤ ቀደም ሲል የሰራው ወንጀሉ ይማርለታል። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳንን፤ በአላህ አምና የሚያስገኝለትን ምንዳ አስበና ከጅሎ የጸመ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኸሪ 1910 / ሙስሊም 760)

2

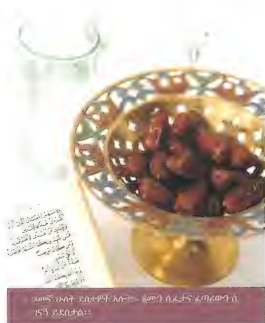
ጾመኛ፤ ከአላህ ጋር ሲገናኝ በመጸመ ምክንያት በሚያገኘው ላቅ ያለ ምንዳና ጸጋ ይደሰታል። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ጾመኛ ሁለት ደስታዎች አሉት። በሚያፈጥርበት ጊዜ የሚደሰተውና ከጌታው ጋር ሲገናኝ የሚደሰተው ደስታ ነው።» (አል ቡኸሪ 1805 / ሙስሊም 1151)

ከገደበው ወሰን በመጠበቁ፤ በስህተት ላይ ባለመዘወተር የበለጠ ቻይ ይሆናል። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሐሰት ንግግርንና በሰም መሥራትን ያልተወ ሰው፤ አላህ (ሱወ) ምክብና መጠጡን ከመተወ ጉዳይ የለውም።» (አል ቡኸሪ 1804) ውሸት ማውራትና በውሸት መሥራት ያልተወ ሰው፤ ለጾም የተደነገገለትን ዓላማ በሰራ ላይ አላዋለም ማለት ነው።

3

ኹማረኞችን ማስታወስና መደገፍ

ጾም፤ የተራብና የተቸገሩ ሰዎችን ሕይወት የሚከፈሉበትና ዓመቱን ሙሉ በችግርና በሰቆቃ የሚያላልፉትን ደሆኞች ሁኔታ የሚያስታውሱበት የአምልኮ ዘርፍ ነው። ትክክለኛ የአላህ ባሪያ፤ ድሃ ወንድሞቹ ምን ያህል በረሃብና በጥማት እንደሚገኙና ያስታውሳል፤ በመሆኑም ለእርሱ የእርዳታ እጁን በመዘርጋት የሚቻለውን ሁሉ ያደርጋል።

ጾመኛ ሁለት ደስታዎች አሉ። የመን ሰራተኛ ፈጣሪውን ሲገናኝ ይደስታል።

3 በጅንት ውስጥ ከጸመኛች በስተቀር ማንም የማይገባበት የሆነ ረያን የሚባል ቦር አለ። ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በጅንት ውስጥ ረያን የሚባል ቦር አለ። የትንሳኤ ቀን ጸመኛች ይገቡበታል። ከነርሱ ለላ ማንም በርሱ በኩል አይገባም። የት አሉ ጸመኛች ይባላል። ወዲያውም እነሱ ወደርሱ ይነሳሉ። ከነርሱ ለላ ማንም በርሱ በኩል አይገባም። እነሱ ጉብተው ሲያበቁ ይዘጋል። ማንም በሱ በኩል አይገባም።» (አል ቡኸሪ 1797/ መሰሊም 1152)

4 አላህ (ሱወ) የጸምን ምንዳ ወደራሱ አስጠግቶታል። እናም ከፍያውና ምንዳው፣ ከቸና፣ ከሊጋሱና ከጋያሉ ጌታ ዘንድ የሆነለት ሰው ሊደሰት ይገባል። አላህ ባዘጋጀለትም ሽልሰት ይበሰር። አላህ (ሱወ) በነብዩ (ሲዐወ) እንደበት ሲነግረን፡- «ም ሲቀር ሁሉም የአደም ልጆች ስራ ለራሳቸው ነው፤ አርሱ ግን የኔ ነው ምንዳውን የምክፍለው እኔው ነኝ።» ይላል። (አል ቡኸሪ 1805/ መሰሊም 1151)

> ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች

ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች፣ አንድ ጸመኛ ሊከለከላቸውና ሊቆጠባቸው የሚገቡ ነገሮች ናቸው። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

1 መብላትና መጠጣት፡- አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከጎህ የሽነው ነጩ ከርም ከጥቁሩ ከር (ከሌሊት ጨለማ) ለናጉት እስከሚለጽሳችሁ ድረስ ብሉ ጠጡም ከዚያም ጸምን እስከ ሌሊቱ ድረስ መሉ።» (አል በቀራ 187)

ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ጸመ፣ አይበላሽም፤ ወንጀልም የለበትም። ነብዩ (ሲዐወ)፡- «ጸመኛ መሾኑን ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ጸመን ይቀጥል። ያበላውና ያጠጣው አላህ ነው።» ብለዋል። (አል ቡኸሪ 1831/ መሰሊም 1155)

2 ምግብና መጠጥን የሚታካ ነገር፡

+ በሰውነት ውስጥ የተጻደለን የጨውና የምግብ መጠን ለመጠጥን የሚወሰዱ ምግብ ነክ የሆኑ መርፈጭችና መድሃኒቶች ጸምን ያፈርሳሉ። ምክንያቱም የምግብና የመጠጥን ቦታ ስለሚታኩ፣ በምግብና መጠጥ ላይ ያለፈው ሕግ ይመለከታቸዋል።

+ ለህመምተኛ የሚሰጥ ደም። ምክንያቱም ደም የምግብና የመጠጥ የመጨረሻው መዳረሻ በመሆኑ ነው።

+ በማንኛውም መልክ ማጨስ። ጭስን ወደ ሰውነት እያማጉ ማስገባት፣ ሰውነትን በመመረዝ እንዲጠናከር ያደርገዋል።

3 የፍቶት ጠብታ ቢፈሰም ባይፈሰም፣ የወንዱ ብልት በሴቲታ ብልት ውስጥ እንዲሰምጥ በማድረግ የተፈፀመ ግብረ ስጋ ግንኙነት

4 በፍላጎትና በምርጫ በመተሻሸት ወይም በአጅ በማባበልና በመሳሰሉት መንገዶች የፍቶት ጠብታን (የዘር ፍሬ ፈሳሽን) ማፍሰስ

በእንቅልፍ ልብ የሚከሰት የዘር ፍሬ መፍሰስ ጸምን አያበላሽም።

አንድ ሰው ጸምን የሚያበላሹ ነገሮችን እንዳይፈጽም መጠንቀቅና ስሜቱን መቆጣጠር የሚችል ከሆነ ሚስቱን መሳም ይችላል።

5 እውቆ ማስታወክ፡- ከቁጥጥር ውጭ በሆነ መልኩ ትውከት በራሱ ከወጣ ጸምን አያፈርስም። ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ትውከት ያሸነፈው ጸመኛ፣ ጸመን መከፈል አይጠበቅበትም። በፈቃዱ ያስታወክ ሰው ጸመን ይከፈል።» (አል ቲርሚዚ 720 /አቡ ዳውድ 2380)

6 የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ፡

የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም በቀኑ የመጨረሻ ክፍል ላይም በሆነ ከፈሰሰ ሲታ ዳሚ ይበላሻል። በሌላም በኩል፣ በወር አበባ ደም ላይ ቆይታ ጎጠ ከፈነጠቀ በኋላ ብትጻፍና የዚያን ቀን ብትጸም፣ ዳሚ ትከክል አይሆንም። ያንን ቀን መጸም የለባትም፣ ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የወር አበባ ላይ በምትሆንበት ጊዜ አትሰግድም አትጸምም አይደል እንዴ?» (አል ቡኸሪ 1850)

እንዲት ሲት ከተለመደው የወር አበባና የወሊድ ደም ውጭ በበሽታ ምክንያት ደም የሚፈላት ከሆነ ከመጽም አትከለክልም።

> አላህ እንዲደጸሙ ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች

አላህ (ሱወ) ከሰዎች መካከል ለተወሰኑ ሰዎች በረመዳን ወር አለመጸም እንዲችሉ ፍቃድ ሰጥቷል። ይህንንም ያደረገው ለእርሱ ከማዘን፣ ከማግራትና ከማቅለል አንፃር ነው። እኚህ ሰዎች የሚከተሉት ናቸው፦

1

በመጸሙ የሚጓዳ ታማሚ፡- ለርሱ ማፍጠር ይፈቀድለታል። ከረመዳን በኋላ ሲሻለው ያፈጠረውን ይከፍላል።

2

በሽምግልና ወይም ይድናል ተብሎ በማይከፈል በሽታ ምክንያት መጸም የማይችል ደካማ ማፍጠር ይፈቀድለታል። ለእያንዳንዱ ቀን እንድ ሚስኪን ያበላል። ይኸውም፣ በሀገሩ ከሚበላ የምግብ ዓይነት አንድ ኪሎ ተኩል በመስጠት ይሆናል።

3

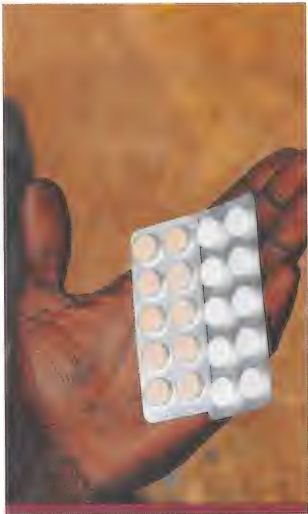
ተጻዥ መንገደኛ በጉዞው ላይ እያለ ከአራት ቀን ለማይበልጥ ጊዜ ሲያርፍ ማፍጠር ይችላል። ያንን ጸም የፈታበትን ቀን ከረመዳን በኋላ ሀገሩ ሲመለስ ይከፍላል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በሺተኛ ወይም በጉዞ ላይ የጅነም ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን (በልኩ) መጸም አለበት። አላህ በናጉጉ ገሩን (ይሻል) በናጉጉም ችግሩን አይሻም።» (አል በቀራ 185)

4

የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች። በእነዚህ ሁለት ሁኔታዎች ላይ ያሉ ሴቶች መጸም በነሱ ላይ እርም ነው። መጸማቸው ትክክለኛ አይደለም። ከረመዳን በኋላ መከፈል ይኖርባቸዋል። (ገጽ፡ 96 ተመልከት)

5

እርጉዝና አጥቢ። በራሳቸው፣ ወይም በልጃቸው ላይ ጉዳትን ከሰጉ ወይም ከፈሩ፣ ማፍጠርና ቀኖቹን መከፈል ይችላሉ።

በረመዳን ጾሙን ያበላሸ ሰው ፍርዱ ምንድን ነው?

ማንኛውም ያለ ቡቺ ምክንያት ጾሙን ያበላሸ ሰው፣ ከባድ ወንጀል ፈጽሟል የፈጣሪውን ትዕዛዝ ጥሷል። ስለዚህም፣ በተውበት ወደ አላህ መመለስ ይኖርበታል። ጾሙን ያበላሸው በግብረ ስጋ ግንኙነት ካልሆነ፣ ከዚህ ከተውበቱ በተጨማሪ ያንን ጾም የፈታበትን ቀን መክፈል ይጠበቅበታል። ጾሙን የፈታው በግብረ ስጋ ግንኙነት ከሆነ ግን፣ ያንን ቀን መክፈል፣ እንዲሁም ለሠራው ወንጀል ማበሻ፣ ባሪያን ነፃ ማውጣት አለበት። ይህም፣ ሙስሊም ባሪያን በመግዛትና ከባርነት በማላቀቅ ይተግበራል። እናስተውል! እሷም፣ በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ ለሰው ልጅ ከባርነት ቀንበር ነፃ መውጣት ትከረት ይሰጣል። ለምሳሌ አሁን እንዳለንበት ዘመን ዓይነት ባሪያን ነፃ ማውጣት የማይቻል ከሆነ፣ ሁለት ወርቅን በተከታታይ ይጸማል። ይህንንም ካልቻለ ስልሳ ሚሊከኖችን ያበላል።

➤ የውዴታ ጾም

አላህ (ሱወ) እንዲጾም ግዴታ ያደረገው በዓመት አንድ ወርን ብቻ ነው። ይሁን እንጂ የቻለና ፍላጎት ያለው፣ ከአላህ ተጨማሪ ምንዳን ለማግኘት የሚከፈል ሰው፣ ሌሎች ቀናትንም እንዲጾም ያበረታታል። ከነኚህ ቀናት መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

1 የወሹራን ቀንና ከርሱ በፊት ወይም በኋላ ያለው ቀን።

የወሹራ ዕለት የሚባለው በእስላማዊው ቀመር መሰረት፣የወርሃ መፈረም አስረኛው ቀን ነው። ይህ ዕለት፣ አላህ(ሱወ) ነብዩላህ ሙሳን(ዐ.ሰ) ከፈርዖን የጎላጎላቸውና፣ ፈርዖንን በባሕር ውስጥ ያሰጠመበት ዕለት ነው። ሙስሊሞች አላህ (ሱወ) ነብዩላህ ሙሳን(ዐ.ሰ) ነፃ ሰላወጣ፣ እርሱን ለማመስገንና የነብዩን (ሱወወ) ፈለግ ለመከተል ሲሉ ይጸሙታል። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ቀን ከፊቱ ወይም አንድ ቀን ከኋላው ጸሙ» (አህመድ 2154)

ነብዩ(ሱወወ) ስለዚህ ዕለት ጾም ተጠይቀው፣ «ያለፈውን ዓመት ወንጀል ያስምራል።» ብለዋል። (ሙስሊም 1162)

2 የዐረፋ ቀን፡

ዐረፋ፣ የወርሃ ዙፊሒጃ ዘጠነኛው ቀን ነው። ዙፊሒሒጃ፣ በእስላማዊ ቀመር መሰረት አስራ ሁለተኛው ወር ነው። ይህ ቀን ሐጃጆች ዐረፋ በሚባል ቦታ ላይ በመስብሰብ አላህን ሲለምኑና ሲማጽኑ የሚውሉበት ዕለት ነው። ከዓመቱ ቀናት ሁሉ የላቀና የበለጠ ቀን ነው። ሐጃ ላይ ላልተሳተፈ ሰው ይህን ቀን መጾም

ይወደድለታል። ነብዩ (ሱወወ) ስለ ዐረፋ ዕለት ጾም ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «ያለፈውንና የመጨውን ዓመት ወንጀል ያስምራል።» ብለዋል (ሙስሊም 1162)

3 ስድስቱ የሸዋል ቀኖች፡

ሸዋል አስረኛው ወር ነው። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳንን የጸመ፣ ከዚያም ከሸዋል ስድስት ቀናትን እስከትሎ የጸመ ሰው፣ አንድ ዓመት ሙሉውን እንደጸመ ይቆጠርለታል።» (ሙስሊም 1164)

። የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል

በዓላት፣ ከሃይማኖት መገለጫዎች ውስጥ ይመደባሉ። ነብዩ (ሲ.ወ) ወደ መዲና በመጡበት ወቅት አንጣሮችን ከዓመቱ ቀናት በሁለት ቀናት ውስጥ ሲፈትገዙ፣ ሲጫወቱና ሲደሰቱ አግኝተዋቸው ነበር። እናም፡ «እነዚህ ሁለት ቀናት የምን ቀናቻችሁ ናቸው?» በማለት ጠየቋቸው። አነሱም፡ «ከኢስላም መምጣት በፊት በጨለማው ዘመን እንደሰትባቸው የነበሩ ቀናት ናቸው።» በማለት መለሱ። ነብዩም (ሲ.ወ)፡- «አላህ እነዚህን ቀናት ከነርሱ በተሻሉ ሁለት ቀናት ተከቶላችኋል። የእርድ ዕለትና የፍስክ ዕለት» አሏቸው። (አቡ ዳወድስ 1134) ነብዩ (ሲ.ወ)፣ በዓላት የሃማኖቶች መገለጫ እንደሆኑ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡- «ኤያንዳንዱ አገዛዝ በዓል አለው። ይህ ደግሞ በዓላትን ነው።» (እል ቡኸሪ 909 /ሙስሊም 892)

በዓል በኢስላም

በኢስላም ውስጥ፣ በዓል አንድ የአምልኮ ዘርፍን ስለጠናቀቁ ደስታን የሚገልጹበትና አላህ(ሱ.ወ) ለዚህ አምልኮ ስለመራቸውና ስለገጠማቸው እሱን የሚያመሰግኑበት አጋጣሚ ነው። በዓድ ቀን፣ የሚያማምሩ ልብሶችን በመልበስ፣ ለከጃዮች መልካም በመዋል በሰዎች ልቦና ውስጥ ደስታን መፍጠር አስፈላጊ እንደሆነ ኢስላም ያስተምራል። በማንኛውም የተፈቀዱ መንገዶች፣ የሁሉም ልቦና የደስታ ስሜት እንዲሰማውና የአላህን ጸጋ የሚያስታውስ እንዲሆን ማድረግ ተገቢ ነው።

የሙስሊሞች በዓል

በዓመት ውስጥ ሙስሊሞች የሚያከብሯቸው ሁለት በዓላት አሉ። ከሁለቱ ቀናት ውጪ ሰዎች እንደ በዓል አድርገው የሚያከብሯቸውን ቀናቶች ማከበር አይፈቀድም። እነዚህ በዓላት፡ የጾም ፍቺ በዓል (የወርሃ ሸዋል የመጀመሪያ ቀን) እና የእርድ በዓል (የወርሃ ዙፊሊጃ እስረኛ ቀን) ናቸው።

የጾም ፍቺ በዓል

የጾም ፍቺ በዓል፣ የረመዳን የመጨረሻው ሊሊት ካለፈ በኋላ የሚከተለው የወርሃ ሸዋል የመጀመሪያው ቀን ነው። የጾም ፍቺ በዓል በመባል የሚጠራውም ለዚህ ነው። ይህ ቀን፣ ሰዎች ጾማቸውን በማጠናቀቃቸው፣ በጾማቸው አላህን ይዝቡት እንደነበረው፣ በመደሰት አላህን የሚያመሰግኑበት ዕለት ነው። መስሊሞች ይህን በዓል የሚያከብሩት፣ አላህ ጸጋውን ስለሚላላቸውና የረመዳንን ወር በሙሉ ለመጾም ስለደላቸው፣ አላህን እያመሰገኑ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ቁጥሮችንም ልትሞሉ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለመራችሁ ታከብሩትና ታመስግኑት ዘንድ (ይህን ደንገማችላችሁ)» (አል በቀራ 185)

በኢስላማዊው ሕግ የተደነገገና በዲዱ ዕለት የሚከናወኑ ነገሮች እንዴት ያሉት ናቸው?

1 የበዓል ሠላት (የዲድ ሠላት)፡ ኢስላም፣ መስሊሞች ከሰዎችና ሕፃናት ጋር በመሆን በእንድነት ወጥተው ይህን ሠላት እንዲሰማዱ ልዩ ትኩረት ሰጥቶ አስተምሯል። የመስገኛ ጊዜው፣ ፀሐይ ወጥታ የጦር ዘንግ ያክል ከፍ ካላችበት ቅጽበት ጀምሮ ከሰማይ መሐከል እስከምታዝነብልበት ጊዜ ይረዝማል።

አፈፃፀሙ፡ የዲድ ሠላት ሁለት ረከዓ ነው። ኢማሙ ሲያሰግድ ቁርአን የሚያነበው ድምፁን ከፍ አድርጎ ሲሆን ከሠላቱ በኋላም ሁለት ፕሮፓገንዳዎች ያደርጋል። በዲድ ሠላት «አላህ አክበር» የሚለውን ቃል በእያንዳንዱ ረከዓ መጀመሪያ ላይ ደጋግሞ ማለት ያስፈልጋል። በመጀመሪያው ረከዓ ላይ ፋቲሐን ማንበብ ሳይጀምር በፊት፣ ከመጀመሪያው የሠላት መግቢያ ተከቢራ ሌላ ስድስት ጊዜ «አላህ አክበር» ይላል። በሁለተኛው ረከዓ ላይ ደግሞ ከመጨረሻው ሰዓድ ሲነሳ ሲቆም ከሚለው ተከቢራ ሌላ አምስት ጊዜ «አላህ አክበር» ይላል።

2 የጾም ፍቺ ምጽዋት(ዘዛተል ፊጥር)፡ አላህ (ሱ.ወ) በዲድ ዕለት፣ ቀንና ሌሊቱን ከሚበላው የሚተርፍ ነገር ያለው ሰው እገሬው ከሚመገበው ሩዝ ወይም ስንዴ ወይም ተምር እንድ ቁና ለመስሊም ድሆችና ችግረኞች እንዲሰጥ ግዴታ አድርጓል። ይህም ድሆችና ችግረኞች በዲድ ዕለት ተሞግረው እንዳይወሉ ያደርጋቸዋል።

የዘዛተል ፊጥር መስጫ ጊዜ፡ የመጨረሻው የረመዳን ቀን ፀሐይ ከጠለቀችበት ሰዓት ጀምሮ፣ የዲድ ሠላት እስከሚሰገድበት ወቅት ድረስ ነው። ከዲድ አንድ ወይም ሁለት ሊሊት ቀደም ብሎ መስጠትም ይቻላል።

ዓይነትና መጠኑ፡ ከሀገሬው ምግብ የሆነ አንድ ቁና ሩዝ ወይም ተምርና የመሳሰሉ ነገሮች ናቸው፡፡ ቁና የመስፈሪያ ልክ ነው፡፡ ነገር ግን በዘመናዊ የሚዛን ልኬት መሆኑ የተሻለ ነው፡፡ በግምት ሦስት ኪሎግራም ይሆናል፡፡

ለራሱ፤ ለሚስቱ ልጆቹ፤ እንዲሁም ቀላብ ለሚሰፍርላቸውና ለሚያስተዳድራቸው ሰዎች የመከፈል ግዴታ አለበት፡፡ በእናቱ ማህፀን ውስጥ ላለ ፅንሰ ማውጣትም ይወደዳል፡፡ ለእያንዳንዱ ሰው ክገሬው ምግብ አንድ ቁና ይወጣለታል፡፡

ነቢዩ (ሰዉዉ) ይህን ስደትግን፤ ምጽዋቱ፤ ጾመኛ በማላገጥና በመጫወት ምክንያት የሚያገኘውን ወንጀል እንዲያበስሰተና ለቸግረኞች ቀላብ ይሆን ዘንድ ነው፡፡ ከሠላት በፊት ላይረሰት፤ ተቀባይነት ያላት ምጽዋት ትሆናለች፡፡ ከሠላት በኋላ ላይረሰት ደግሞ እንደማገኘውም ሠደቃ፤ ሠደቃ ነች ብላን እንወስደዋለን፡፡ (እቡ ዳወድ 1607)

በተፈቀዱ መንገዶች ሁሉ በመጠቀም፤ በተቻለ መጠን፤ በቤተሰብ ውስጥ፤ ትልቁንም፤ ትንሹንም፤ ወንዱንም፤ ሴቱንም፤ እንዲደሰትና እንዲዝናና ማድረግ በኢስላም የተደነገገ ተወዳጅ ተግባር ነው፡፡ የደህምር ልብስ መልበስም እንዲሁ የተወደደ ነው፡፡ በዓዲ ቀን መጽም

ከልከል ነው፡፡ በዓዲ ቀን የሚወደደው፤ በመብላትና በማፍጠር አላህን መግዛት ነው፡፡

በኢድ ማጮማ ሲሊቱን፤ እንዲሁም ወደ ዓዲ ሠላት ሲወጣ፤ «አላሁ አከበር» በማለት አላህን ማላቅ አለላም የደነገገው ተግባር ነው፡፡ የዓዲ አልፊጥር ሠላት ተሰግዶ ሲያበቃ የተከበረው ጊዜ ይጠናቀቃል፡፡ ይህ የሚደረገው፤ አላህ(ሱወ) ወደ ጾም በመምራት፤ የተባረከውን የረመዳንን ወር ጾም ለማጠናቀቅ ስለበቃን፤ ለዋለልን ጾጋ እርሱን ለማመስገን ደስታችንን ለመግለጽ ነው፡፡ አላህ ሱወ እንዲህ ይላል፡- «ቁጥሮችንም ልትግላሉ፤ አላህንም ቅትን መገንድ ስለመራችሁ ታከብሩትና ታመስግኑት ዘንድ (ይህንን ደነግግላችሁ)» (አል ቡቀራ 185)

የተከቢራ አባባል፡ «አላሁ አከበር፤ አላሁ አከበር፤ ላላላላ አላላላ፤ አላሁ አከበር፤ አላሁ አከበር፤ ወላላላላላላላላላ፤ የሚል ነው፡፡

እንዲሁም፡ «አላሁ አከበር ከቢራ ወልሐምዳሊላላ ከሰራ ወሎብሐላላ በከፈተን ወአሰላ» ይባላል፡፡

ወንዶች፤ ድምፃቸውን ከፍ በማድረግ፤ ሰዎችን በማይረብሽ ወይም በማያስቸግር መልኩ ተከበረን መመላለሳቸው የተደነገገ ተግባር ነው፡፡ ሴቶች ግን ድምፃቸውን ዝቅ ማድረግ አለባቸው፡፡

... መብላትና በዓዲ ሠላት አየሰዱ የሚያባዱ ምስል

ምጽዋትህ (ዘካህ)

5

አላህ (ሱወ) ምጽዋትን ግዴታ አድርጎ ደንግጓል። ከአስላም ማዕዘኖች መካከል ሦስተኛ አድርጎታል። እሷን የማይፈልግ ሰውን ብርቱ በሆነ ቅጣት ዝቶበታል። አስላም፣ ንስሃ መግባትን፣ ሠላት ማቋቋምንና ምጽዋት መስጠትን ከመስሊምቶ የወንድማማቾችነት ትስስር ጋር አቆራኝቶታል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በፀፀቱም፣ ሠላትንም በሰግዱ፣ ዘካንም በሰጠ፣ የሃይማኖት ወንድሞቻችሁ ናቸው።» (አል ተውባ 11)

ኑበዩ (ሰ.ወ)፡- «አስላም በአምስት መሰረታዊ ጉዳዮች ላይ ተገነባ።» «.....ሠላትን ማቋቋም፣ ምጽዋትን መስጠት» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 8 / መስሊም 16)

የግንኙነት ግንዛቤ

የምጽዋት ድንጋጌ ዓላማዎች

ምጽዋት ማውጣት ግዴታ የሚሆንባቸው ጉዳዮች

- ወርቅና ብር
- ንብረትና ተቀማጭ ገንዘብ
- ለሽያጭ የቀረቡ ዕቃዎች
- የምድር ቡድኖች
- የእንስሳት ሀብት

ምጽዋት የሚሰጠው ለከማን ነው?

ምጽዋት

ዘከ ማለት አላህ በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገው ቀለል ያለ ገንዘብ መጠን ነው። የድሆችንና የምስኪኖችን ችግር ለማቅለልና ለሌሎች ዓላማዎች ባለሀብቶች የሚሰጡት ነው።

የምጽዋት ዓላማዎች

አላህ (ሱወ) ምጽዋትን በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገበት ከባባድ ዓላማዎች አሉት። ከፊሎፔን እንደሚከተለው አንጠቅሳለን፡

1 ገንዘብን መውደድ የሰው ልጅ ተፈጥሮዊ ባህሪ ሲሆን፤ ይህ ባህሪው ገንዘቡን በመያዝና በመጠበቅ ላይ ከፍተኛ የሆነ ጉጉት እንዲኖረው ያደርገዋል። አስላማዊው ሕግ ነፍስ ከዘቀጠ የስህታምነትና ልክ የሰሰ የገንዘብ ጥማት ባህሪዎች እንድትጸዳና እንዲሁም ከቅብረት ፍቅር እንድትላቀቅ ምጽዋትን በግዴታነት ይነገግ። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከገንዘብዎቻቸው ስትኾን፤ በርሷ የሚታጠራቸውና የሚታፋፋቸው የኾኑት ምጽዋትን ያዝ።» (አልተወባ 103)

2 ምዕዋት መስጠት በማንበረሰቡ መካከል የመደገፍና የመዋደድ መሰረትን ይጥላል። የሰው ልጅ ነፍስ ውለታ የሞላለችን አካል በመውደድ ላይ የተገራች ናት። በምጽዋት አማካይነት የሙስሊሙ ማንበረሰብ ለባለት ልክ እንደ አንድ ግንብ ከፊሉ ከፊሉን የሚደግፍና አርስ በርሳቸው የሚዋደዱና የሚደገፉ ሆነው ይኖራሉ። በመሐከላቸው ስርቆት፤ ዘረፋና ማጭበርበር በብዛት የማይታየውም በዚሁ ምክንያት ነው።

3 በምጽዋት፤ ለዓለማት ጌታ ሙሉ ለሙሉ መማረክና ፍጹም ታዛዥ መሆን ይረጋገጣል። አንድ ባለ ሃብት፤ ከንብረቱ ላይ ምጽዋትን በሚያወጣ ጊዜ የአላህን ሕግጋት በመተግበርና ትዕዛዙን በመፈጸም ላይ ሲሆን በተሰጠው ጾጋ ላይ የጾጋውን ባለቤት እያመሰገነም ነው። አላህ (ሱወ)፡- «በታመሰግኑም አጨምርላችኋለሁ።» ይላናን። (ኢብራሂም 7)

4 ምጽዋትን በመተግበር ማንበረሰዉ ዋስትና ይረጋገጣል፤ እንዲሁም በተለያዩ የማንበረሰቡ ክፍሎች መካከል እንጾራዊ የሆነ የኢኮኖሚ መመጣጠን ይከሰታል። በተጨማሪም ምጽዋትን ለሚገባቸው የማንበረሰቡ ክፍሎች መስጠት፤ ሀብት በተወሰኑ የማንበረሰቡ ክፍሎች ውስጥ የተገደበና የተከማቸ አንዳይሆን ያደርጋል። አላህ (ሱወ)፡- «ስናኑት ውስጥ በሀብታምቸ መካከል ተዘዋዋሪ እንዳይሆን።» ይላል።

ገንዘብን መውደድ ከሰው ልጅ ተፈጥሮዊ ባህሪ ሲሆን፤ ይህ ባህሪው ገንዘቡን በመያዝና በመጠበቅ ላይ ከፍተኛ የሆነ ጉጉት እንዲኖረው ያደርገዋል። አስላማዊው ሕግ ነፍስ ከዘቀጠ የስህታምነትና ልክ የሰሰ የገንዘብ ጥማት ባህሪዎች እንድትጸዳና እንዲሁም ከቅብረት ፍቅር እንድትላቀቅ ምጽዋትን በግዴታነት ይነገግ። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከገንዘብዎቻቸው ስትኾን፤ በርሷ የሚታጠራቸውና የሚታፋፋቸው የኾኑት ምጽዋትን ያዝ።» (አልተወባ 103)

ምጽዋት ሊወጣለት ግዴታ የሚሆን ንብረት የትኛው ነው?

አንድ ሰው ለራሱ በሚጠቀምበት ንብረቱ ላይ ምጽዋት የማውጣት ግዴታ የለበትም፡፡ ለምሳሌ፡፡ ዋጋው ምንም ያህል በወደድም የሚኖሪያ ቤቱ፤ እንዴትም ያለ ዘመናዊና የቅንጦት ቢሆንም ከበታ ቦታ የሚንቀሳቀስበት መኪናው ላይ፤ ምጽዋት የማውጣት ግዴታ የለበትም፡፡ በሚሉበትም፤ በሚበላውና በሚጠባውም ነገር ላይ እንዲሁ ምጽዋት የለበትም፡፡

እላህ (ሱው) ምጽዋትን ግዴታ ያደረገው በግል ጉዳይ ላይ ግልጋሎት የማይሰጡ በሆኑ የተለያዩ ንብረቶች ላይ ሲሆን እነኚህ ንብረቶች በባሕሪያቸው እየጨመሩና እየፋፉ የሚሄዱ ናቸው፡፡ እነሱም የሚከተሉት ናቸው፡፡

1

ሰጌጥነትና ለውበት የማይለበስ የሆነ ወርቅና ብር

የወርቅና ብር ከምችትም ሆነ ማንኛውም ንብረት፤ ሊሰላማዊው ሕግ የገደበውን መጠን (ሂሳብ) ካልሞላ፤ እንዲሁም ሳይቀንስ አንድ የጨረቃ ዓመት ማለትም፡፡ 354 ቀናቶች ካልዞረበት በስተቀር ምጽዋት (ዘካ) ሊወጣበት ግዴታ አይሆንም፡፡

በሁለቱ ማዕድናት ምጽዋት የማውጪያ መጠን (ሂሳብ)

ሂሳቡ፤ ለወርቅ 85 ግራምና ከዚያ በላይ ለብር ደግሞ 595 ግራምና ከዚያ በላይ ነው፡፡

አንድ መስሊም ይህን መጠን የሚደርስ ወርቅ ወይም ብር ካለውና አንድ ዓመት ከዞረበት፤ ከንብረቱ 2.5 ፐርሰንቱን ይመጽውታል (ዘካ ያወጣል)፡፡

2

ተቀማጭ ገንዘብና የተለያዩ የመገበያያ ፍቶች እንደ ዓይነታቸው በክሽ በእጁ ያለ ወይም በባንክ አካውንት ውስጥ የሚገኝ ገንዘብ ዘካ ይወጣሉታል፡፡

የግዴታ ምጽዋት (ዘካ) አወጣጥ፡

የገንዘቡንና የመገበያያውን ነገር ሊገዛ ከሚችለው የወርቅ መጠን ጋር በማስላት፤ መጠኑ ወርቅ ዘካ ከሚወጣበት ሂሳብ ጋር አኩል ከሆነና ከዚያም ከበለጠ ዘካ ያወጣሉታል፡፡ ገንዘቡ ከ85 ግራም ወርቅ ጋር ከተስተካከለ ወይም ከበለጠ፤ እንዲሁም በሰውየው ይዞታ ስር ገና ሳይቀንስ አንድ የጨረቃ ዓመት ካላፈበት፤ የንብረቱን 2.5 ፐርሰንት ዘካ ያወጣል፡፡

የወርቅ ዋጋ ከፍ፤ ገዥ ሊል፤ ሊወዋወጥ ይችላል፡፡ በአንድ ሰው ላይ ዘካ ማውጣት ግዴታ በሚሆንበት ወቅት የአንድ ግራም ወርቅ ዋጋ 25 ዶላር ነው ብለን ብናስብ፤ በዚያ ወቅት የዘካ ማውጫ መጠን ወይም ሂሳብ የሚከተለው ይሆናል፡፡

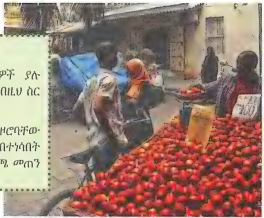
25 ዶላር/ግም X 85ግም = 2125 ዶላር ይሆናል፡፡ 85ግም- ምጽዋት ማውጣት ግዴታ የሚሆንበት የወርቅ መጠን ሲሆን ይህ ቋሚያ የማይለወጥ ነው፡፡ 2125 ዶላር-በቀረበው ምሳሌ መሰረት ዘካ ግዴታ የሚሆንበት የገንዘብ መጠን (ሂሳብ) ነው፡፡ ስለዚህ የዘካው መጠን- 2.5% X 2125 ዶላር = 53.125 ዶላር ይሆናል፡፡

3 ለንግድ የቀረቡ ዕቃዎች

ለንግድ የተዘጋጁ፣ አንደ ሪል ኢስቴቶች፣ ቤቶች፣ ሕንጻዎች ያሉ የማይንቀሳቀሱ ንብረቶች፣ ወይንም ምግብ ነክ እና አላቂ ሽቀጦች በዚህ ስር ይገባሉ።

የዘካው አወጣጥ፡ ነጋዴው ለንግድ ዕቃዎቹን በሙሉ ዓመት ዞርባቸው ከሆነ ዋጋቸውን ያሰላል። የሚያሰላበት ዋጋም ዘካውን ሊያወጣ በተነሳበት ዕለት ባለው የገበያ ዋጋ መሰረት ነው። የቃዎቹ ዋጋ የዘካ ማውጫ መጠን (ሂሳብ) ከደረሰ፣ ከሱ ላይ 2.5 ፐርሰንት ዘካ ያወጣለታል።

4 ከምድር የሚበቅሉ፣ አዝመራ፣ ፍራፍጆችና የአህል አይነቶች

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ካፈራችሁትና ከዚያም ለናንተ ከምድር ካወጣንላችሁ ከመልካሙ ለግሉ።» (አል በቀራ 267)

ዘካ ማውጣት ግዴታ የሚሆነው በተወሰኑ የአዝመራ ዓይነቶች ላይ አንጂ በሁሉም አይደለም። ይህም በኢስላማዊው ድንጋጌ መሰረት ዘካ የሚወጣለትን መጠን ከደረሰ ብቻ ነው።

የሰዎችን ልፋትና ድክም ከግምት ውስጥ ከማስገባት አንጻር፣ ዘካ የሚወጣው ብዛት በዝናብና በወንዝ ውሃ በለመና በሰው ኃይል ወይም መስኖ በለሙት መካከል ልዩነት አለው።

5 እንደ ላም፣ ግመልና ፍየል ያሉ የእንስሳት ሃብት፣ ባለሃብቱ፣ እነሱን በመቀላብ የማይቸገርና የማይለፉ ከሆነ እንዲሁም በግልሽ ላይ ተሰማርተው ውለው የሚገቡ ከሆነ ዘካ ይወጣላቸዋል።

የሚወጣበትን መጠን (ሂሳብ) የሚወጣለትን መጠንና የመሳሰሉትን ዝርዝር መረጃዎች ከፊቱህ መጽሐፍት ላይ የምናገኘው ይሆናል።

ምጽዋት የሚሰጠው ለነማን ነው?

ኢስላም ዘካ የሚሰጣቸውን ክፍሎች ገድቦ አስቀምጧል። እንደ መስሊም ከነኚህ ክፍሎች መካከል ለአንዱ ብቻ ወይም ከአንድ በላይ ለሆኑ አካሎች ዘካውን መስጠት ይችላል። ለማረጋገጥ ክፍሎች ሊያከፋፍሉላት ለሚችሉ በጎ አድራጎች ድርጅቶች ማህበሮች መስጠትም ይችላል። ዘካን በሀገር ውስጥ ማከፋፈሉ በላጭ ነው።

ዘካ የሚገባቸው ክፍሎች የሚከተሉት ናቸው።

- 1 ድሆችና ችግረኞች፡ እንጥበጋና መሰረታዊ ፍላጎቶቻቸውን ለማሟላትና ለመሸፈን በቂ አቅም የሌላቸው ናቸው።
- 2 ዘካን በመስብሰብና በማከፋፈል ስራ ላይ የተሰማሩ የዘካ ሰራተኞች
- 3 ከአሳዳሪው እራሱን በመግዛት ነፃ ለመውጣት ለሚጥር ባረዩ። ይህ ሰው ዘካን በመውሰድ ነፃነቱን ያውጃል።
- 4 ብድር ተበድሮ መክፈል ያታተው ሰው፡ የተበደረው ብድር ለሰዎች በጎ ለመዋልና ለሕዝባዊ ጥቅም ወይም ለግል ጉዳይ ቢሆንም ልዩነት አይኖረውም።

5 በጦር ግንባር በአላህ መንገድ ላይ ለሚፋለም ጅግና፡ እነኚህ ደግሞ ከሃይማኖታቸውና ከእገራቸው ጠላትን በመመከትና በመጋፈጥ ላይ ያሉ ተግባራት ሊሆኑ ማንኛውም ኢስላምን ለማስፋፋትና ለማስራጨት፡ የአላህን ቃል ክፍ ለማድረግ የሚሰሩ ስራም በዚሁ ስር የሚከተት ነው።

6 ልቦናቸው ከኢስላም ጋር በመላመድ ላይ ላሉ አዲስ መስሊሞች፡ እነኚህ፡ ከሃዲያን የነበሩ፡ በቅርቡ ኢስላምን የተቀበሉ፡ ወይም ይሰልማሉ ተብሎ የሚከፈሉና ተስፋ የሚጠልባቸው ሰዎች ናቸው። ለእነኚህ ዘካ የሚሰጧቸው ግለሰቦች ሳይሆኑ፡ መግባታዊ ክፍሎችና ጠቃሚነቱን ሊያገናዝቡና ለመድምፅ የሚችሉ የበጎ አድራጎች ድርጅቶች ናቸው።

7 ስንቅ ያለቀበት መንገደኛ፡ ይህ ሰው በእገሩ ከፍተኛ ካረታል ወይም ንብረት ያለው ቢሆንም ባለበት ሁኔታ፡ ስንቅ ካለቀበት፡ ከተቋረጠበትና ገንዘብ ካስፈለገው ዘካ ይሰጠዋል።

አላህ (ሱው) ዘካ የሚገባቸውን ክፍሎች ሲያብራራ እንዲህ ብሏል፡- «የግዴታ ምጽዋቶች (የሚከፈሉት) ለድሆች፡ ለሚሰከሩትም፡ በርሷም ላይ ለሚሰሩ ሰራተኞች፡ ለበታቸውም (በኢስላም) ለሚለማመዱት፡ ጫንቃዎችንም ነፃ በማውጣት፡ በባለ ዕዳዎቻቸው፡ በአላህ መንገድም በሚሰሩ፡ በመንገደኞችም ብቻ ነው።» (አል ተውባ 60)

ደሆኑ ግለሰብ ለአስፈላጊና መሠረታዊ ፍላጎቶች የሚያግዛበት አቅም የሌለው ማለቱ ይታወቃል።

የአንስሳት ሃብት ዘካ

የአንስሳት ሃብት፤ ሰዎች የሚገለጹባቸው የቤት አንስሳት ማለት ነው። እነሱም ግመል፣ ላምና ፍየል ወይም በግናቸው።

አላህ (ሱወ) እነኚህን አንስሳት በመፍጠር ለሰዎች ትልቅ ውሊታ ውሰላቸዋል። ሰዎች ስጋዎቻቸውን ይመገባሉ፤ ከቆዳዎቻቸው ልብስን ይሉበላሉ፤ በመንገድ ሲጓዙና ከቦታ ቦታ ሲዘዋወሩ እነሱንና ጓዳቸውን ይሸከሙላቸዋል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ግመልን፣ ከብትን፣ ፍየልንም፣ በርሷ (ብርድን መከላከያ) መቀት፣ ጥቅሞችም ያሉባት ስትኾን ለናንተ ፈጠረላችሁ ከርሷም ትበላላችሁ። ለናንተም በርሷ ወደ ማገፈያዋ በምትመልሷት ጊዜ፣ በምታሰማሩዋትም ጊዜ ውበት አላችሁ። ጓዳችሁንም በነፍሶች ችግር እንጂ ወደማትደርሱባት አገር ትሸከማለች ጌታችሁ በአርማጥ ርጎሩን አዛኝ ነውና። (አል ነሐል 5-7)

የአንስሳት ዘካ ጥቅላዊ መስፈርቶች

በእነኚህ አንስሳት ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆነው የሚከተሉት መስፈርቶች ሲሟሉ ነው፡

① ብዛታቸው የአስላማዊውን ዘካ የማውጫ መጠን (ሂሳብ) መድረስ፡ ምክንያቱም ዘካ በባለሃብቶች ላይ እንጂ በሌላው ላይ ግዴታ አይደለም። ለግል ጉዳያቸው የሚጠቀሙባቸው ቁጥራቸው ጥቂት የሆኑ አንስሳት ያሉት ሰው የዘካ ግዴታ የለበትም። ከግመል ዘካ የሚወጣው ቁጥራቸው አምስት ሲደርስ ነው። ለፍየል አርባ፣ ለላም ደግሞ ሰላሳ ነው። ቁጥራቸው ከዚህ ቁጥር በታች ከሆነ የዘካ ግዴታ የለበትም።

② በይዘታነት ባለሀብቱ ዘንድ አንድ ሙሉ ሳይጨረቃ ዓመት ለሥርዓቸው ወይም ሊያስቆጥሩ ይገባል።

③ በግጦሽ ላይ ተሰማርተው የሚበሉ መሆን አለባቸው። አንስሳዎቹ በግጦሽ ላይ የሚኖሩ፣ ድርቆሽና ግጦሽ በማቅረብ ባለንብረቱ ወጪ የማያደርግባቸው መሆን አለበት።

④ አንስሳቱ በስራ የተጠመዱ መሆን የለበትም። ባለቤቱ ማላውን የሚያርስበት ወይም ዕቃ የሚያጓጉዝበት ወይም እራሱ የሚጓጓዝበት መሆን የለበትም። ይህ ከሆነ ዘካ የማውጣት ግዳጅ የለበትም።

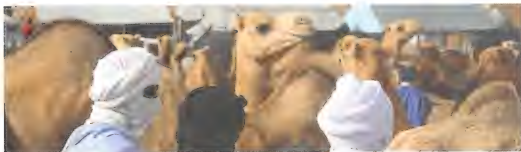

የጋማ ከብቶች የዘካ አወጣጥ

1 ግመል

ሁሉም የግመል ዓይነቶች ባለ አንድ ሻኛ ወይም ባለ ሁለት ሻኛ ቢሆኑም ብዛታቸው አምስት ከደረሰ ዘካ ማውጣት ግዴታ ነው፡፡

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን	ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
h	አስከ		h	አስከ	
5	9	አንድ ሴት ፍየል	46	60	ሒቃህ (የሃሰት ዓመት አድሜዋን ጨርሳ አራተኛ አድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)
10	14	ሁለት ሴት ፍየሎች	61	75	ጅዝባህ (የአራት ዓመት አድሜዋን ጨርሳ እምስተኛ አድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)
15	19	ሦስት ሴት ፍየሎች	76	90	ሁለት ቢንት ለቡን (የሁለት ዓመት አድሜያቸውን ጨርሰው የሃሰተኛ ዓመት አድሜያቸውን የጀመሩ ሴት ግመሎች)
20	24	አራት ሴት ፍየሎች	91	120	ሁለት ሒቃህ (የሃሰተኛ ዓመት አድሜያቸውን ጨርሰው የአራተኛ ዓመት አድሜያቸውን የጀመሩ ሴት ግመሎች)
25	35	ቢንት መኸድ (የአንድ ዓመት አድሜዋን ጨርሳ ሁለተኛ ዓመት አድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)	ብዛታቸው ከ120 በላይ ሲሆን በየ40ዎቹ ተጨማሪ ግመሎች		አንድ ቢንት ለቡን (የሁለት ዓመት አድሜዋን ጨርሳ የሃሰተኛ ዓመት አድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል) ከላይ ከተቀመጠው ቁጥር ላይ ይጨመራል፡፡
36	45	ቢንት ለቡን (የሁለት ዓመት አድሜዋን ጨርሳ ሦስተኛ አድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)	በየ50ዎቹ ተጨማሪ ግመሎች		አንድ ሒቃህ የሃሰተኛ ዓመት አድሜዋን ጨርሳ የአራተኛ ዓመት አድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል ከበላይ ከተቀመጠው ቁጥር ላይ ይጨመራል

2 ከብት

ከከብት ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆንው የከብቶቹ ቁጥር ከ30 በላይ ሲሆን ነው

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
ከ	እስከ	
30	39	አንድ ጥጃ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ)
40	49	አንድ መሲናህ (የሁለት ዓመት እድሜዋን የጨረሰች ላም)
60	69	ሁለት ጥጆች (ሁለት ዓመት የሞላቸው)
70	79	አንድ መሲናህ (ሁለት ዓመት የሞላት ላም) እና ተቢዕ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ)
80 እና ከዚያ በላይ በየ30ዎቹ		አንድ ተቢዕ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ) ከላይ ከተጠቀሰው ቁጥር ላይ ይጨመራል፡፡
በየ40ዎቹ		መሲናህ (ሁለት ዓመት የሞላት ላም) ከላይ ከተጠቀሰው ቁጥር ላይ ይጨመራል፡፡

3 በግና ፍየል

የበጎችና የፍየሎች ቁጥር ከ40 በላይ ሲሆን ዘካ ማውጣት ግዴታ ይሆናል

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
ከ	እስከ	
40	120	አንድ በግ (ፍየል)
121	200	ሁለት በግ (ፍየል)
201	399	ሦስት በግ (ፍየል)
400	499	አራት በግ (ፍየል)
500	599	አምስት በግ (ፍየል)
ከ600 በላይ ከሆነ በአያንዳንዱ 100 ተጨማሪ በግና ፍየል አንድ በግ ወይም ፍየል ተጨማሪ ይደረጋል		
600		6 በግ (ፍየል)
700		ስድስት በግ (ፍየል)

የአዝርዕትና የጥራጥሬዎች ዘካ

የአዝርዕትና የጥራጥሬዎች ዘካ ግዴታ የሚሆንባቸው መስፈርቶች፡-

1 ምርቱ የዘካ ማውጫ መጠን (ሂሳብ) የደረሰ መሆኑ

ክብዩ (ሲ.ወ) ዘካ ማውጣት ግዳጅ የሚሆንበትን ክርሱ በታች ከሆነ ዘካ ማውጣት ግዳጅ የማይሆንበትን መጠን (ሂሳብ) ወሰን አስጅተውሏታል፡፡ ይህንኑ ሲገልጹ አንዲህ ብለዋል፡- «ከአምስት አውሳቅ በታች የሆነ የተምር ምርት፣ የዘካ ግዳጅ የለበትም፡፡» (አል ቡኸሪ 1405 / ሙስሊም 979)

አውሳቅ ማለት የስፍር መስለፅ ሲሆን፣ ከ580 እስከ 600 ኪሎግራም የሚደርስ የስንዴና የሩዝ መጠንን ይመዝናል፡፡ ስለዚህም፣ መጠኑ ከዚህ በታች በሆነ ፍሬ ላይ ዘካ ግዴታ አይሆንም፡፡

2 አዝርዕቶቹ ዘካ ግዴታ የሚሆንባቸው የአዝርዕት ዓይነቶች የትኞቹ ናቸው?

የሰው ልጅ እንደምግብነት በምርጫው የሚጠቀምባቸውና በከምችት መልክ ለረዥም ጊዜ ሳይበላሹ ሊቀመጡ የሚችሉ፣ እንደ ስንዴ፣ ጉብስ፣ ዘቢብ፣ ተምር፣ ሩዝና በቆሎ የመሳሰሉ አዝርዕቶች ናቸው፡፡

ለመሰረታዊ ምግብነት የማያገለግሉና ሳይበላሹ፣ ሊከማቹ የማይችሉ የሆኑ ፍራፍሬዎችና አትክልቶች ላይ የዘካ ግዴታ የለም፡፡ እንደ ሩማን፣ አቸሎኒና የመሳሰሉትን ማለት ነው፡፡

3 ምርቱ ሙሉ ለሙሉ የተሰበሰበ ወይም የተለቀመ መሆኑ አለበት

በአዝርዕትና በጥራጥሬዎች ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆነው ምርቱ ሙሉ ለሙሉ ከተሰበሰበና ከተለቀመ በኋላ ነው፡፡ ዓመት መቆጠሩ መከፈርት አይሆንም፡፡ ምርቱ በተሰበሰበበት ወቅት የማፈላገፍ ይሆናል፡፡ በዓመት ውስጥ ሁለት ጊዜ ምርቱ የሚሰበሰብ ከሆነም በእያንዳንዱ የምርት ለቀማ ወቅት ዘካ ማውጣት ግዴታ ይሆናል፡፡ በዚሁ መልክ በየ ምርቱ ለቀማ ወቅት ዘካ ይወጣል ማለት ነው፡፡ ዘካ አውጥቶላት ለረዥም ዓመታት ቢቆይምባቸው በዚህ ከመኝቱ ላይ ዘካ የማውጣት ግዴታ የለበትም፡፡

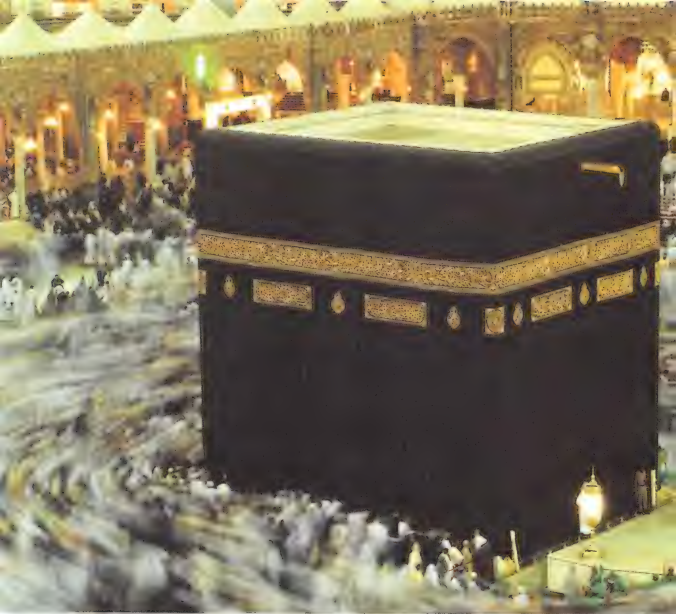
ግዴታ የሚሆነው የዘካ መጠን

ኢስላም፣ በዝናብና በወንዝ በሚለመው የአዝርዕት ምርቶችና በሰው ጉልበት ወይም በመስኖ የሚለመው የአዝርዕት ምርቶች መካከል የማይወጣውን የዘካ መጠን አበላልጧል፡፡ በዝናብና በወንዝ የሚለመው የአዝርዕት ምርቶች ላይ ዐሥር በመቶ

አንዲወጣ፣ እንዲሁም ገበሬው በመዝራቱ፣ በማጠጣቱና ውሃ ወደ ማላው እንዲደርስ በማድረጉ፣ ከምንጭና ከጉርጓድ ውሃ በማውጣት መስፍን በማዘጋጀት ለፍቶና ደክሞ ያመረታቸውን ደግሞ እምስት በመቶ ዘካ እንዲያወጣ አዟል፡፡

ክብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ዝናብና ምንጮች ባጠገኑቸው ምርቶች ላይ አንድ አስረኛ፣ በመስኖ በጠጠ፣ ምርቶች ላይ ደግሞ የአንድ አስረኛ ማማከ ዘካ አለበት፡፡» (አል ቡኸሪ 1483)

አጅህ

6

የሐጅ አምልኮን ለመፈጸም ወደ መካ መጓዝ ከኢስላም ማዕዘናት መካከል አምላካዊው ማዕዘን ነው። ሐጅ፡ በአካል፣ በቀል፣ በገንዘብ የሚከናወኑ የአምልኮ ዓይነቶች የሚሰባሰቡበት አምልኮ ዘርፍ ነው። በአካልና በገንዘብ ይህን አምልኮ መፈጸም በቻል ሰው ላይ ሁሉ በዕድሜው አንድ ጊዜ መፈጸም ግዴታ ነው።

አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኸድን በቻል ሁሉ ላይ ቤቱን መጎብኘት ግዴታ አለባቸው። የካደም ሰው አላህ ከዓለማት ሁሉ የተብቃቃ ነው።»

(አለ ዒምራን 97)

የመካ እና የተከበረው መስጃድ (መስጃድ ሐራም) ብልጫ

የመካ እና የተከበረው መስጃድ (መስጃድ ሐራም) ብልጫ

የሐጅ ትርጉም

አንድ መስሊም ሐጅ የመቻሉ ሁኔታ

ለሴት ልጅ ሐጅ መሀረም (የቅርብ ተጠሪዋ ወንድ) አብሯት መኖር መስፈርት ስለመሆኑ

የሐጅ ትሩፋት

የሐጅ ዓላማዎች

ዐምራ

የተባረከው የእርድ በዓል

- በበዓል ቀን ምን ምን ይሰራል?
- የሚታራዱ እንስሳት ሊያግዱባቸው የሚገቡ መስፈርቶች
- የእርድ አፈፃፀም

የኅብዩን (ሲዐወ) ከተማ፡ መዲናን መጎብኘት

የመካ እና የመስጃዬል ሐራም ትፋፋት

መስጃዬል ሐራም የሚገኘው በዐረብ ደሴት፤ በስተምዕራብ በኩል፤ በቅድስቷ የመካ ከተማ ውስጥ ነው። በኢስላም፤ ከፍተኛ ስፍራ የሚሰጠውና በርካታ ትፋፋት ያሉት ሲሆን ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 በውስጡ የተከበረው ካዕባ የሚገኝ መሆኑ ካዕባ፤ ማለት ወደ ሬከታግልነት ያደላ ማንባታ ሲሆን በቅድስቷ መካ ከተማ ውስጥ በመስጃዬል ሐራም መሐል ላይ የሚገኝ ነው። መካ፤ ሙስሊሞች አላህ ያዘዛቸውን ሠላት ሲሰግዱና ሌሎችንም እምልኮዎች ሲፈፁም የሚቅጣጩበት ወይም ፊታቸውን የሚያዘቁበት የእምልኮ አቅጣጫ ነች። ለመጀመሪያ ጊዜ በአላህ ትዕዛዝ የነገሷት ነብዩ ኢብራሂምና ልጆቻቸው ነብዩ ኢስማኢል ናቸው። ከዚያ በኋላ ለበርካታ ጊዜ በተደጋጋሚ እድላት ተደርጎለታል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «ኢብራሂምና ኢስማኢልም ጌታችን ሆኖ ከኛ ተቀበል አንተ ሰሚውና ዐዋቂው አንተ ነህና የሚሉ ሲኾኑ ከቤቱ መሰረዳቸውን ከፍ ባደረጉ ጊዜ (አስታውስ)።» (አል ባቀራ 127) ነብዩ መሐመድም (ሲወ) የቅድስቷ መካ ነዋሪዎች የነበሩ ጎሳዎች አፍርሰው በድጋሚ በሰሯት ጊዜ ጥቁናን ድንጋይ ወደ ቦታው በመመለሱ ላይ ተሳትፈዋል።

2 በምድር ላይ የመጀመሪያው መስጃዬ መሆኑ ታላቁ ሠሐብይ አቡ ዘር አልጊፋሪ(ፈወ)፤ ነብዩን (ሲወ)፤ «የአላህ መልከተኛ ሆኖ በምድር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰራው መስጃዬ የቱ ነው። ብሎ በጠየቃቸው ጊዜ ፡ «መስጃዬል ሐራም ነው።» በማለት መልሰውለታል። ከዚያስ? ሲላቸው፤ «መስጃዬል አቅሷ ነው።» ብለውታል። «በመካከላቸው ስንት ዓመት አለ? ሲላቸው ደግሞ፤ «እርባ ዓመት» ካሉት በኋላ፤ «የትም ቢሆን ሠላት ከደረሰህ ስገድ በሉ ውስጥ ትፋፋቱ አለና» አሉት። (አል ቡኩሬ 3186/ ሙስሊም 520)

3 በሉ ውስጥ የሚሰገድ ሠላት ምንዓው አጥፍ ድርብ መሆኑ ነቢዩ (ሲወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በዚህ መስጃዬ (በመዳና መስጃዬ ውስጥ) የሚሰገድ ሠላት፤ ከመስጃዬል ሐራም ውጭ ባሉ መስጃዶች ከሚሰገዱ አንድ ሺህ ሠላቶች ይበልጣል። በመስጃዬል ሐራም ውስጥ የሚሰገድ ሠላት ደግሞ ከርሱ ውጭ ባሉ መስጃዶች ከሚሰገዱ አንድ መቶ ሺህ ሠላቶች ይበልጣል።» (ኢብኑ ማጃህ 1406/ አህመድ 14694)

1

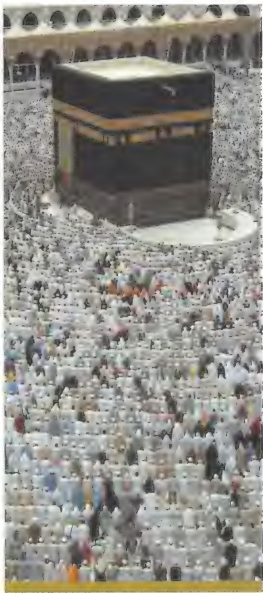
አላህና መልከተኛው የከለሷት መሆኗ
 አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የታዘዝኩት የዚህችን
 አገር ጌታ ያንን ከልል ያደረጋትን አንድዝ ብቻ ነው፡፡
 ነገሩም ሁሉ የርሱ ነው፡፡ ከሙስሊምችም አንድኾን
 ታዝዝላሁ (በል)፡፡» (አል ነምል 91)
 አላህ (ሱወ)፤ መካን ሰዎች በውስጡ ደም
 እንዳይፋሰሱባት፤ ማንንም እንዳይበድሉባት፤ እደን
 እንዳያድኑባት፤ ዛፎቿንና ተከሎቿን እንዳይቆርጡ
 እርም አድርጓታል፡፡
 ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱወ)
 መካን እርም አድርጓታል፤ እርም ያደረጓት ሰዎች
 አይደሉም ፤ እናም በአላህና በመጨረሻው ቀን
 የሚያምን ሰው በውስጡ ደም ሊያፈስም ሆነ ዛፎቿን
 ሊቆርጥ አይፈቀድለትም፡፡» (አል ቡኻሪ 104/
 ሙስሊም 1354)

2

አላህና መልከተኛው ዘንድ ከሀገራት ሁሉ በጣም
 ተወዳጅ መሆኗ
 ከሠሐቦች መካከል እንዱ እንዲህ ብሏል፡- «ነብዩን
 (ሱወወ) በመጓጓዣቸው ላይ ሆነው በሃዝዋ መንደር
 (በመካ ውስጥ ያለች መንደር ናት) እንዲህ እያሉ
 ተመልከቻቸዋለሁ፡ «ወላሂ አንቺ በላጭ የአላህ መሬት
 ነሽ፤ አላህ ዘንድም ተወዳጅ የአላህ መሬት ነሽ፡፡ ካንቺ
 እንድወጣ ባልደረግ ኖሮ አልወጣም ነበር፡፡» (አል
 ቲርሚዚ 3925 / አል ነሳኦ ፊል ኩብራ 4252)

3

አላህ (ሱወ)፤ በይተል ሐራምን መጎብኘት ቢቻለ ሰው
 ላይ መጎብኘትን ግዴታ ያደረገ መሆኑ
 ነብዩ ኢብራሂም(ዐ.ሰ)፤ ሰዎች ሐጅ እንዲያደርጉ
 ተጣርቷል፡፡ ሰዎችም ከየስፍራው ወደተከበረው
 የአላህ ቤት መጡ፡፡ ነብዩት ወደረሱ በመምጣት ጅሐ
 እንዳደረጉ ነብዩ (ሱወወ) ነግረውኛል፡፡ አላህም
 ኢብራሂምን በዚህ አይነት አንደከበረ ሲናገር እንዲህ
 ብሏል፡- «(አልነውም) በሰዎችም ውስጥ በሐጅ
 ትዕዛዝ ጥራ፤ እግረኞች፤ ከየፋቅ መንገድ በሚመጡ
 ከሲታ ግመሎችም ሁሉ ላይ ኾነው ይመጡሃልና፡፡»
 (አል ሐጅ 27)

ሐጂህ

፡ የሐጅ ትርጉም

ሐጅ ማለት የተወሰኑ አምልኮች ተግባራትን ለመፈፀም ወደተከበረው አላህን ማምለኪያ ቤት-ባይቱላሂል ሐራም(ካዕባ) በማሰብ መጓዝ ነው። ከዚያም፣ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የተላለፉ ተግባሮችና ንግግሮችን ማከናወን ነው። ሊሐራም መታጠቅ፣ በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ መዛር፣ በሠፋና በመርዋ ኮረብታዎች መሐል ሰባት ጊዜ መመለስ፣ በዐረፋ መቆም፣ በሚና ጠጠሮችን መወርወርና ሌሎችንም ተግባራት መፈፀምን ያጠቃልላል።

ሐጅ በወሰጡ ለአላህ ባሮች ከበባድ ጥቅሞችን ይዟል። ከነኚህም ጥጥሞች መካከል፣ የአላህን አዳዊነት በይፋ ማለፍ፣ ሐጆች የሚገናኝባት ላቅ ያለ ምህረት፣ የመሰለጥሞች መተጥወት፣ የሃይማኖት ድንጋጌዎችን በተግባር መማርና ሌሎችንም ይገኙበታል።

የሐጅ ወታት፡ የሐጅ ተግባራት የሚፈፀሙት ከዙልሐጃ ወር ስምንተኛው ቀን እንስዮ እስከ አስራ ሶስተኛው ቀን ድረስ ነው። ዙልሐጃ፣ በጨረቃ ቀመር (ኢስላማዊ አቆጣጠር) መስረት አስራ ሁለተኛው ወር ነው።

ሐጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

ሐጅ ግዴታ የሚሆነው፣ በአንድ ለጋላፊነት በደረሰ ሙስሊም ላይ ሲሆን አርሱም የሚችል ከሆነ ነው።

የመቻል ትርጉም

መቻል ስንል፡ ሕጋዊና ትክክለኛ በሆነ መንገድ ወደ በይተል ሐራም መድረስ መቻልና የሐጅን ሥርዓት ከተለመደው በጉዞ ላይ ከሚያጋጥም መንገላታት ውጭ ምንም ዓይነት መንገላታትም ሆነ ቸግር ሳይጥቀመው መፈፀም መቻል ነው። በተጨማሪም ለነፍሱና ለጉበረቱ ዋስትና የሚኖረው መሆን፤ ለሐጅ የሚያስፈልጉትን ነገሮች ለማሟላት ወጪ የሚያደርገው ገንዘብ፣ መሰረታዊ ፍላጎቶቹን ከሚሸፍንበትና በርሱ ስር ከሚተዳደሩ ሰዎች ወጪ የተረፈ ሲሆን ነው።

> አንድ መስሊም ሐጅ ማድረግ የመቻል መግለጫዎች፡

❶ በራሱ ሐጅ ማድረግ መቻሉ፡ አንድ መስሊም፣ በቂ ገንዘብ ያለው ከሆነና ከተለመደው የዝግ እንግልት በተጨማሪ ምንም ዓይነት እንግልት ሳይደርስበት በራሱ ወደ በይተል ሐራም መድረስ ከቻለ የግዴታን ሐጅ በራሱ የማድረግ ግዳጅ አለበት።

❷ በራሱ ሳይሆን በሌላ ሰው ሐጅን ማስፈጸም የሚችል መሆኑ፡ ዕድሜው የገፋ አዛውንት በመሆኑ ወይም ህመምተኛ በመሆኑ ምክንያት ሐጅ ማድረግ የማይችል፤ ነገር ግን እርሱን ወክሎ ሐጅ ሊያደርግለት የሚችልን ሰው የሚያገኝ ከሆነና እርሱን ወክሎ ሐጅ እንዲያደርግለት ወጪውን መሸፈን ከቻለ፣ የወኪሉን ወጪ ሸፍኖ ሐጅ የማስደረግ ግዴታ አለበት።

❸ በራሱም ሆነ በሌላ ሰው አማካይነት ሐጅ ማድረግ የማይችል፡ ይህ ዓይነት ሰው የማይችል አስከሆነ ድረስ ሐጅ የማድረግ ግዴታ የለበትም።

ፍላጎቱን ከሚያማለበትና የቤተሰቡን ወጪ ከሚሸፍንበት የሚተርፈው ሐጅ ሊያደርግበት የሚችል ምንም ዓይነት ገንዘብ የሌለው ሰው በምሳሌነት ይጠቀሳል።

ሐጅ ማድረግ የሚያስችለው ገንዘብ ለማግኘት ገንዘብ የማስገባብ ግዴታ የለበትም። በቻለ ጊዜ ግን ሐጅ ግዳጅ ይሆንበታል።

> አንዲት ሴት ሐጅ ለሚድረግ መሕረም (የቅርብ ተጠሪዋ) አብጆች መኖሩ መከራከር ነው።

በሴት ላይ ሐጅ ግዴታ ሊሆን የሚችለው መሕረም (የቅርብ ተጠሪዋ) ካለ ብቻ ነው። መሕረም አብጆች ከሌላ በሴት ልጅ ላይ ሐጅ ግዴታ አይሆንም። ለአንዲት ሴት መሕረም የሚሆኗት ባለቤቷ ወይም እርሷን ፊልሞ ማግባት የማይቀድላቸው፤ እንደ አባት፤እያት፤ልጅ፤የልጅ ልጅ፤ ወንድሞችና የወንድም ልጆች፤ አንቶች፤ (ገጽ 200 ተመልከቱ) ናቸው።

በራሱዋ የምትተማመን ሁሉ ያለመሀሪም ሐጅ ካደረገች ሐጁዋ ትከከል ነው፤ ምንዳም ያስገኛታል።

> የሐጅ ትሩፋቶች

ሐጅ የሚያስገኘውን ትሩፋቶችና መልካም ነገሮች በማስመልከት ብዙ ተነግሯል። ከዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙባታል።

1 ሐጅ ከሥራዎች ሁሉ በላይ ሥራ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) ከሥራዎች በላይ፤ ሥራ የትኛው ነው? ተብለው በተጠየቁ ጊዜ፡

«በእላህና በመልክተኛው ማመን ነው» አሉ።

ከዚያስ? ተባሉ

«በእላህ መንገድ ላይ መታገል» አሉ።

በድጋሚ ከዚያስ? ተባሉ

«ተቀባይነት ያገኘ ሐጅ» ብለው መለሱ (አል ቡኻሪ 1447 / መ-ሰሊም 83)

2 ሐጅ ሰፊ ምህረት የሚገኝበት አጋጣሚ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሐጅ ያደረገ፤ በሐጁም ውስጥ ከማላገጥና ከማፈንገጥ የራቀ ሰው፤ ልክ እናቱ እንደወለደችው ዕለት ከወንጀል የጸዳ ሆኖ ይመለሳል።» (አል ቡኻሪ 1449 / መ-ሰሊም 1350)

3 ከእሳት ነፃ ለመውጣት ታላቅ አጋጣሚ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከዐረፉ ዕለት የበለጠ እላህ (ሱ.ወ) ሰዎችን ከእሳት ነፃ የሚያወጣበት ዕለት የለም።» (መ-ሰሊም 1348)

4 የሐጅ ምንዳ ጀነት ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ተቀባይነትን ያገኘ ሐጅ ከጀነት ሌላ ለርሱ ምንዳ የለውም።» (አል ቡኻሪ 1683 / መ-ሰሊም 1349)

እነኚህና ሌሎች ትሩፋቶች የሚሰጡት ሃሳብ (ኒያው) ላማረ፤ ከልቡ ለሚሰራ፤ ውስጡ ጽዱፅ ለሆነና የነቢዩን (ሲ.ወ) ፈለግ ላልሳተ ሰው ብቻ ነው።

> የሒጅ ዓላማዎች

ሒጅ በግለሰብም ሆነ በማኅበረሰብ ደረጃ የሚረጋገጡ ላቅ ያሉ ዓላማዎችና ግቦች አሉት። አላህ (ሱወ) በአርድ ቀን ሒጅ አድራጊ ሊሰዋው ስለሚገባው አርድ ካወሳ በኋላ፡- «አላህን ስጋዎቼም ደሞቼም ፈጽሞ አይደርስውም። ግን ከኛንተ የኾነው ፍራቻ ይደርስዋል።» ይላል። (አል ሃጅ 37) ነብዩ ሲወወድ አንዲህ ብለዋል፡- «በካፊባ ዙሪያ መዞር፣በሠፋና በመርዋ መካከል መመላለስ፤ ጠጠር መወርወርም የተደረገው አላህን ለማወሳት ብቻ ነው።» (አቡ ዳውድ 1888)

ከነኚህ ዓላማዎችና ግቦች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ለአላህ መዋረድና አራሱን ገዝቶ ማድረግን መግለጽ

ሒጅ ላይ ያለ ሰው የድሎችና የመንፈሳሰስ ገጽታዎች አይንጸባረቁበትም። የኢሕራም ትጥቁን በመልበስ የፈጣሪውን ደጅ የሚጠና መሆኑን ይገልጻል። ጥርት ባለ ልብ ወደ ፈጣሪው መጠቃለልን ከሚከለክሉትና ከሚያጠምዱት ዓላማዊ ስንክሳሮች አራሱን ያጸዳል። በዚህም የፈጣሪውን ምህረትና እዝነት ያገኛል። ከዚያም፣ በወረፋ የፈጣሪውን ጸጋና ውሉታ አመስጋኝ፣ ጌታውን አሞጋሽ፣ ለወንጀሉና ለስህተቱ ምህረትን ለማኝ ገና ፈጣሪውን እየተማጸነ ይቆማል።

2 የጸጋ ምስጋና

አላህ (ሱወ) ባርቹን ካገናጸፋቸው ጸጋዎች መካከል፣ በሒጅ የሁለት ጸጋዎች ምስጋና ይረጋገጣል። እነሱም የሁለት እና ለጤናማነት ጸጋ ምስጋና ናቸው። ሁለቱም የሰው ልጅ በዚህች ዓለም ውስጥ ከሚጣቀምባቸው ጸጋዎች ሁሉ በላጮቹ ናቸው። በሒጅ ላይ ለነዚህ ሁለት ታላላቅ ጸጋዎች ምስጋና ይቀርባል። ሰዎች ነፍሳቸውን ታግለው አላህን ለመታዘዝና ወደርሱ ለመቃረብ ገንዘባቸውን ያወጣሉ። ለተጣቀመበት ጸጋ ምስጋና ማቅረብ ደግሞ አልምሮ የሚያደቁው፣ እንዲሁም የሃይማኖት ስሜት መመሪያ የሚያዘው ጣጅጅ ለመሆኑ ጥርጥር የለውም።

3 የመጎለገጃዎች መሰባሰብና መገናኘት

ክተላያየ የዓለም ከፍል የሚጠጡ መጎለገጃዎች በሒጅ ላይ ይገኛሉ፤ ይተዋወቃሉ። በዚህ ስፍራ ላይ በስዎች መካከል ያሉ ልዩነቶች ይወገዳሉ። የሁለት፣ የዎታና የቀለም፣ እንዲሁም የጽንድ ልዩነቶች ይወገዳሉ። የመጎለገጃዎች ቃል አንድ ይሆናል። በዚህ የሰው ዘር በተሰበሰበበት ታላቅ ስብሰባ፣ በመልካም ማዘዝ፣ አላህን በመፍረትና በሐቅ ላይ በመመካከር እና በትሰግስት ላይ በመተዋወስ ላይ ያለው የታዳማዎች አጀንዳ አንድ ይሞላል። ትልቁ ዓላማውና ግቡ የሕይወት ግቦችን ከመለካታዊ ግቦች ጋር ማቆራረጥና ማስተሳሰር ነው።

የመጨረሻውን ቀን ማስታወስ

ሐጅ፣ አንድን መስሊም የመገናኛውን ዕለት ያስታውሰዋል። ሐጅ የሚያደርግ ሰው፣ ልብሶቹን አውልቆ፣ ለሐጅ በመታጠቅ አቤት(ለበይክ) እያለ በዐረፋ ሜዳ ላይ ቆሞ የሰዎችን ብዛትና የልብሳቸው አንድ መሆንን ሲያይ ከከፈን ጋር እንደሚመሳሰል ያስተውላል። በዚህን ጊዜ አዕምሮው፣ አንድ መስሊም ከሞተ በኋላ ስለሚያጋጥመው የቀብር ሕይወት ያስባል። ይህም ከአላህ ጋር ከመገናኘቱ በፊት ዝግጅት እንዲያደርግና ስንቅ እንዲቋጥር ይጋብዘዋል።

በንግግርም በስራም አላህን በብቃት በመገዛት የአላህን አሃዳዊነት ይፋ ማድረግ

የሐጃጆች መለያቸው ተልቢያ ነው። (ለበይክላህመ ለበይክ፤ ለበይክ ላ ሸራክ ለከ ለበይክ እኒል ሐምደ ወኒሪመተ ለከ ወልመልከ ላሸራከለከ) «አላህ ሆይ! ጥሪህን አከብረን መጥተናል፤ አንተ እጋር የለህም፤ እቤት ብለናል፤ ምስጋናም፣ ጾጋም፣ ንግሥናም ያንተ ነው፤ አንተ እጋር የለህም።» ይላሉ። ታላቁ ሠሐቢይ፣ የነብዩን(ሰ.ወ) ተልቢያ በማስመልከት፣ «አሐዳዊነት ገላጭ ነው።» ያለው ለዚህ ነው። (መስሊም 1218) ግልጽ በሆነ መልኩ በተግባር፣ በንግግርና እንዲሁም በየሐጅ ሥራዎች ሁሉ የአላህ አሐዳዊነት ይረጋገጣል ማለት ነው።

ዕምራ

ዕምራ፣ የኢሕራም ልብስ በመልበስ በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ በመዘር፣ በሠፋና መርዋ መጠክል ሰባት ጊዜ በመመላለስ እና ከዚያም ጸጉርን በመላጨት ወይም በማሳጠር የሚጠናቀቅ የእምልኮ ተግባር ነው።

እስላማዊ ፍርድ፣ ማድረግ በሚችል ሰው ላይ በዕድሜ አንድ ጊዜ መስራቱ ግዴታ ነው። ደጋግሞ መስራቱ ይወደዳል።

ጊዜው፣ ዓመቱን ሙሉ ዕምራ ማድረግ ይቻላል። ነገር ግን በረመዳን ወር ውስጥ የሚደረግ ዕምራ አጥፍ ድርብ የሆነ ምንዳ አለው። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «በረመዳን ውስጥ የሚደረግ ዕምራ (በምንዳ) ከሐጅ ጋር ይስተካከላል።» (አል ቡኸሪ 1764/መስሊም 1256)

የሐጃጆች የእምልኮ ተግባር በሐጃጆች መስራት

የተባረከው የእርድ በዓል

ዒድ አልአድሐ፣ በወርሃ ዙልሒጃ አስረኛ ቀን ላይ የሚከበር ሁለተኛው የሙስሊሞች በዓል ነው። ይህ ወር በእስላማዊው ቀመር አስራ ሁለተኛው ወር ነው። በዚህ ዕለት በርካታ ትሩፋቶች ይገኛሉ። ከነኚህም ትሩፋቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 የዒድ አልአድሐ ቀን ከሃመሳቱ ቀናት በሁሉ በላይሎች ቀን ነው። ከዓመቱ ቀናት በሙሉ በላይሎች ቀናት የወርሃ ዙልሒጃ የመጀመሪያም፣ አስር ቀናት ናቸው። ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «ከዚህ አስርት ቀናት ይበልጥ አላህ ዘንድ በውስጣቸው የሚሠሩ መልካም ሥራዎች ተወዳጅ የሚሆኑበት ቀን የለም።» ብለው ሲናገሩ ባልደረቦቻቸው።

«በአላህ መንገድ ላይ የሚደረግ ትግልም ቢሆን?» በማለት ጠየቁ፤ ነብዩም (ሰ.ወ.)፡- «አዎ!» ነፍሱንና ንብረቱን ይዞ የወጣ፤ ከዚያም እንዲያው ይዞ ያልተመለሰ ሰው ካልሆነ በስተቀር፤ በአላህ መንገድ ላይ የሚደረግ ትግልም ቢሆን (አይበልጥም) አለ። (አል ቡካሪ 926 / ቀን ቲርጉሚ 757)

2 የታላቁ ሐጅ ዕለት ነው። በመስከረም ከሐጅ ሥራዎች አጀማ የላቀው። አንገብጋቢውና የተከበረው ሥራ ይገኛል። ያም፣ በካዕባ ዙሪያ መዞር፤ እርድን መፈፀም፤ ጀምረተል ዐቀባ ላይ ጠጠር መወርወርና ሌሎች ተግባራት ይከናወኑበታል።

በእርዱ ቀን(የውጭ ነብር) የሚሠሩ ሥራዎች

ሐጅ ላይ ላልሆነ ሰው፤ በዒድ አልአድሐ ዕለት ከዘካተል ፊጥር ውጭ በጾም ፍች በዓል ላይ የሚተገበሩ ነገሮችን በሙሉ መተግበር ይፈቀድለታል። ዘካተል ፊጥር(የጾም ፍች ምጽዋት)፤ በጾም ፍቺ በዓል ላይ ብቻ የሚተገበር ነው። እነኚህን ተግባራት ከዚህ በፊት ጠቅሰናቸዋል።

የእርድ በዓል (ዒድ አልአድሐ)፤ ወደ አላህ መቃረቢያ እርድ (ቁርባን) የሚቀርብበት ዕለት መሆኑ ለየት ያደርገዋል።

እርድ(ኡዱሒያ)፡

እርድ(ኡዱሒያ)፤ በእርድ ቀን ከዒድ ሠላት መልስ ወደ አላህ ለመቃረብ የሚሰጥ ወይም የሚታረድ ግመል፤ ከብት፤ ወይም ፍየልና በግ ሲሆን የወርሃ ዙል ሒጃ አስራ ሦስተኛ ቀን ፀሐይ አስከትጠልቅ ድረስ ሊተገበር ይችላል። አላህ(ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ስለዚህ ለጌታህ ስገድ (በስሙ) ሰዋም።» (አል ከወሰር 2) አንቀጽ በዒድ ሠላትና በዒድ ዕለት በሚፈፀሙ እርዶች ተተርጉሟል።

እስላማዊ ፍርዱ፤ እርድ፣ በሚችል ሰው ላይ ጠበቅ ያለ ሱና ነው። አንድ ሙስሊም ለራሱና ለቤተሰቦቹ ማረድ አለበት።

ለማረድ ያቀደ ሰው ከወርሃ ዙልሒጃ የመጀመሪያ ዕለት ጀምሮ እርዱን እስኪፈጽም ድረስ፤ ፀጉሩን መላጩት፤ ጥፍሩንም መቁረጥ የለበትም።

ሐጅህ

ለአርድ የሚቀርበውን እንስሳ ማሟላት ያለበት መስፈርት

የበዓል አርዱ ምን ይደርጋል?

1 ከቤት እንስሳት መሆን አለበት፡፡ አነሱም፡- ፍየል፣ በግ፣ ከብትና ግመል ናቸው፡፡ ከነዚህ ሌላ ያሉ እንስሳት ወይም በራራ አልዋፋት ለአርድ አይቀርቡም፡፡

አንድ ፍየል ወይም በግ ለአንድ አባወራ ከነቤተሰቡ ይበቃዋል፡፡ በአንድ በሬ (ላም) ወይም ግመል ላይ ሰባት አባወራ ሲሳተፍ ይችላል፡፡

2 የሚፈለግበት የዕድሜ ገደብ ላይ የደረሰ መሆን አለበት፡፡ የሚፈለገው የዕድሜ ገደብ፡- ለበግ ስድስት ወር፣ ለፍየል አንድ ዓመት፣ ለበሬ (ላም) ሁለት ዓመት፣ እና ለግመል አምስት ዓመት ነው፡፡

3 እንስሳው ግልጽ ከወጣ ነውርና ጉድለት የጸዳ መሆን አለበት፡፡ ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አራት ዓየነት እንስሳት ለአርድ ብቁ አይደሉም፡- ጠንጋራነቷ ግልጽ የሆነ እንስሳ፤ ሀመሟ ይፋ የሆነ እንስሳ፤ አንካሳነቷ ግልጽ የሆነ እንስሳ እና መረቅ የማይወጣት በጣም የከሳች እንስሳ » (አል ነሳሊ 437) እት ቲርሚዚ 1497)

✦ ከአርድ ስጋ ላይ መሸጥ አይፈቀድም፡፡

✦ አርድ የሚፈጽም ሰው፣ ስጋውን ሦስት ቦታ ከፍሎ፣ እንደ ሦስተኛውን ራሱንና ቤተሰቡን ይመግብበታል፤ ሌላኛውን እንደ ሦስተኛ (ለጓደኛና ቤተ ዘመድ) ስጦታ ያደርገዋል፤ የተቀረውን እንደ ሦስተኛ ደግሞ ለድሆች ይመጸውታል፡፡

✦ እንደ ሰው፣ ለአርድ ሌላ ግለሰብን ቢወከል፣አለያም አርድ በመፈጸምና ስጋውን ለችግረኞች በማከፋፈል ሥራ ላይ ለተሰማሩ ታማኝ በነ አድራጎች ድርጅቶች የአርድ ገንዘቡን ሊሰጥ ይችላል፡፡

አልላም የሚታረደው እንስሳ ከነውርና ጉድለት የጸዳ መሆኑን ለአርድ ትክክለኛነት መስፈርት አድርጎታል፡፡

የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ከተማ (መዲናን) መንብኘት

መዲና፣ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የመካ ጣዖታዊያን ሲያንገላጽቸው ከመካ ወጥተው የተሰደዱበት ከተማ ነች።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) መዲና እንደደረሱ መጀመሪያ ያከናወኑት ሥራ የተከበረውን መስጂዳቸውን መገንባት ነበር። ይህ መስጂድ የዕውቀትና የኢስላማዊ ጥሪ ማዕከልና በሰዎች መሐከል መልካም ነገርን ማስራጨያ ጣቢያ ሆኗል።

በሐጅ ስነሥርዓትም ሆነ በሌላ አጋጣሚ የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) መስጂድ መንብኘት እጅግ የተወደደ ነው።

ይህ ጉብኝት ከሐጅ ሥርዓት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም፤ ለሱ ብቻ የተለየ ወቅትም የለውም።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ወደ ሦስቱ መስጂዶች ካልሆነ በስተቀር ጓዝ ተጭና ገዛ አይደረግም፤ መስጂደል ሐራም፤ይህ መስጂዴና መስጂደል አቅሏ።» (አል ቡኸሪ 1139 /መስሊም 1397 /አቡዳወድ 2033)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመስጂደል ሐራም በስተቀር በዚህ መስጂዴ ውስጥ የሚሰጉዱ ሠላት ከሱ ባሻገር ባሉ መስጂዶች ውስጥ ከሚሰጉዱ ሠላቶች በአንድ ሺህ ይበልጣል።» (አል ቡኸሪ 1133/ መስሊም 1394)

በመዲና ውስጥ ሊታገኙ የሚገቡ ነገሮች ማናቸውን፡

አንድ መስሊም መዲናን ሲታገኝ፡ዓላማው አድርጎ መነሳት ያለበት፤ የኑብዩን(ሲ.ወ) መስጂድ መታጠኝትና በውስጡም ሠላት መስገድን ነው። ይሁን እንጂ፤ መዲና መምጣቱ ካልቀረ የሚከተሉትን ጉዳዮች መፈፀም ይፈቀድለታል።

1 በተከበረው ረውዳ ውስጥ ሠላት መስገድ፡ ይህ ስፍራ በኑብዩ (ሲ.ወ) መስጂድ ውስጥ የሚገኝ ውስን ቦታ ሲሆን፤ በኑብዩ (ሲ.ወ) ቤትና በሚንበራቸው መሐከል የሚገኝ ቦታ ነው። በሱ ውስጥ መስገድ ታላቅ ትሩፋት አለው። ኑብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በቤቱና በሚንበራ መሐከል ያለው ስፍራ ከጀንት ጨፌዎች እንዲፈፍ ነው።» (አል ቡኻሪ 1137 /መስሊም 1390)

2 ለኑብዩ(ሲ.ወ) ሰላምታ ማቅረብ፡ ወደ ኑብዩ (ሲ.ወ) መካነ መታብር በመሄድ፡ ከቀብሩ ፊት ፊት በመቆም፡ ፊትን ወደ ቀብሩ በማዞር፤ ለቂብላ ጀርባን በመስጠት፤ በስርዓትና ድምጽን ዝቅ በማድገረም፤ «አሰላሙ ዐለይክ ያ ረሱ..ለላህ ወራህመቱላሂ ወበረካቱህ አሸሃዱ. እነከ በሉግተ ርሪላህ ወአይይተል አማና ወነሠቱተል ኡማ ወጃሃድተ ፈላሂ ሐቀ ጂሃዲሂ ፈጆዛከላህ. ዐን ኡመቲከ አፍደለ ማጀዛ ነቢዮን እን ኡመቲሂ» - (አንቱ የላህ መልከተኛ ሆይ! ሰላምና የላህ እገነኑ

አንዲሁም በረከቱ በርስዎ ላይ። እርሶ መልክትም አንዳትላለች። አይራምን አንደተወጡ፤ ለሕዝብም መልካሙን ሁሉ አንደመከሩ፤ በአላህ መንገድ ላይ እውነተኛውን ትግል እንደታገሉ አመሰክራለሁ። አላህ አንድ ነብይ ለሕዝቦቹ በዋሉው ውሉታ ከሚከፍለው ምንዳ በላጭ የሆነውን ምንዳ ለሕዝብም በዋሉት ውሉታ ይከፈልዎት።) ይላል። ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) አስትንፋሲን መልሶልኝ እኔ ለሰላምታው አጸፋውን ብመለስላት አንጂ አንድም ሰው በኔ ላይ ሰላምታን አያቅርብም።» (አቡ ዳውድ 2041)

ከዚያም በቀኝ አቅጣጫ ትንሽ ፈቀቅ ይልና የረሱል ሰ.ወ.ው ተቀዳሚ ምትክ በሆኑት ከሰሃቦች ሁሉ በላጭ በሆኑት አቡበከር ላይ ሰላምታ ያቀርባል።

ከዚያም ጥቂት ወደ ቀኙ ፈቀቅ ይልና በሁለተኛው የነብዩ (ሰ.ወ) ኸሊፋ(ምትክ)፤ በአቡበከር አሲዲቅ(ረ.ወ) ላይ፤ በመቀጠልም ከአቡ በከር ቀጥሎ ከሠላቦች ሁሉ በላጭ በሆኑት በወርድ አልፋሩቅ(ረ.ወ) ላይ ሰላምታን ያቀርባል።

ነብዩ (ሰ.ወ) ከሰው ልጅ ሁሉ በላጩ ሰው ናቸው። ይሁን እንጂ ምንም ዓይነት ጥቅምም ሆነ ጉዳትን ማስከሰት አይችሉም። ስለሆነም አርሳቸውን መለመን ወይም ድረሱልኝ ብሎ መጣራት ፈልጎ አይፈቀድም። ሁሉም የአምልኮ ዘርፎች መፈፀም ያለባቸው፤ ለርሱ ምንም አጋር ሊለው ሊአላህ(ሱ.ወ) ብቻ ነው።

3

የቁባኦ መስጂድ ጉብኝት፤ በኢስላም ታሪክ ነብዩ (ሰ.ወ) መስጂዳቸውን ከመስራታቸው በፊት የተሰራ የመጀመሪያው መስጂድ ነው። መዲና የመጣ ሰው የቁባን መስጂድ መጎብኘት ይወደድለታል። ነብዩ(ሰ.ወ) ይታገኙት ነበር። እንዲሁም ብለዋል፡- «ከቤቱ ተጻዳድቶ በመውጣት፤ ከዚያም ወደ ቁባኦ መስጂድ በመምጣት ሠላትን የሰገደ ሰው የዐምራን ምንዳ ያገኛል።» (ኢብኑ ማጃህ 1412)

በወረድ መለሰ፤ ነብዩ አላህ(ሱ.ወ)፤

DA 6530522

BV 1668631

የኢትዮጵያ ብሔራዊ የኢ.ት.ጆ.ያ.ባንክ
National Bank of Ethiopia

607

ከገዢው
Payable to the bearer
አገድ: 0

የገንዘብ ግንኙነት

7

ኢሰላም፣ አንድ ግለሰብ ሃብታምም ቢሆን ድሃ፣ ንብረቱን፣ ገንዘቡንና ሞያዊ መብቱን የሚያስከብሩና የሚያስጠብቁ ሕግጋትና ሥርዓቶችን አስቀምጧል። እንዲሁም ማኅበረሰቡ አርሱ በርሱ በሚተሳሰርበትን ተደጋግፎ የሚያድግበትንና የሚበለጽግበትን የሕይወት ዘርፍን በማመቻቸትም ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

የሕግ ጥያቄ

መጠቃቀሚያ ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደ(ሐላል) ነው።

በራሱ አርም የተደረገ ወይም አርም የሆነ

ከተገኘበት ምንጭ አንጻር አርም የተደረገ

አራጣ ወይም ወለድ

- የአገድ አገድ ወለድ • የቤድር ወለድ
- የወለድ ፍርድ • የወለድ ኢድንኛነት

ማታለልና አለማሳወቅ

የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ መውሰድና መበደል

ቁማር

- ቁማር በማኅበረሰቡና በግለሰብ ደረጃ የሚያስከትላቸው ጉዳቶች

ኢሰላም ገንዘብ ነክ በሆኑ ግንኙነቶች ላይ ትክረት የሰጠባቸው ስነ ምግባራዊ ስርዓቶች አደራን መጠበቅ

- ታመነኛነት፡ • እውነተኛነት
- ሥራን፣ ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት

ገንዘብ ነክ ትስስር

አላህ (ሱወ) በምድራዊ የሕይወት ቆይታ ሲሳይን ለመፈለግ መልሱትን ደንጋገል፡፡ አበረታቷል፡፡ ይህም እንደሚከተለው ተብራርቷል፡፡

■ አንድ ግለሰብ፣ ስራ የመስራትና በእቅድ የመንቀሳቀስ ብቃት ካለው ሰዎችን መለመንን አሲላም ከልክሎታል፡፡ መስራት እየቻለ፣ የመንቀሳቀስ ብቃት እያለው ሰዎችን የሚለምን ሰው፣ ልመናው አላህ ዘንድም ሆነ ሰዎች ዘንድ ያለውን ክብርና ደረጃ እንደሚያሳግው አስተምሯል፡፡ ነብዩ (ሱወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በፍርዱ ዕለት በፊቱ ላይ ቁራጭ ስጋ የሌለ ሆኖ አላህን እስከሚገናኝ ድረስ አንዳችሁ ሰዎችን ከመለመን አይወገድም፡፡» (አል ቡቫሪ 1405 መስሊም 1040)

ነብዩ (ሱወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ትግር ገጣሞች፣ ትግሩን አንዲቀርሱት ለሰዎች ያቀረበ፣ ትግሩን አትወገድም፣ ትግሩን ለአላህ ያቀረበ ግን አላህ ሊያከብረው ይከጀላል፡፡» (ሐህድድ 3869 / አቡ ዳውድ 1645)

■ አሲላም በፈቀደው ክልል ውስጥ የሚከናወኑ አስከሆት ድረስ፣ ኢንዱስትሪያዊ፣ የልማትና የአገልግሎት መስጠት ስራዎች በመሉ ነውር የለባቸውም፡፡ ነብያት፣ በሕዝቦቻቸው ውስጥ ይታወቁ የነበሩት፣ የተፈቀዱ ወይም ሐላል ስራዎችን የሚሰሩ በመሆናቸው ነበር፡፡ ነብዩ (ሱወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ፍየል የጠበቀ (ቢሆን እንጂ እንደም ነብይ አልተላከም፡፡» (አል ቡቫሪ 2143)

«ነብዩላህ ዘከሪያ አናጺ ነበሩ፡፡» (መስሊም 2379) የተቀሩት ነብያትም እንዲሁ በመሰል መያዎች ላይ ተሰማርተው ይሰሩ ነበር፡፡

■ በሰራው ላይ ኒያውን አሳምሮ፣ ራሱን እንዲሁም ቤተሰቡን የሰው እጅ እንዳይከጅሉ ለማድረግ እና ትግረኞችን ለመርዳት ያቀደ ሰው፣ በሚሰራው ስራና በልፋቱ ምንዳን ያገኛል፡፡

በማበራዊ ግንኙነትና በመጠቃቀሚያ ነገሮች ዙሪያ ያለው መሰረታዊ መመሪያ

ሰዎችን አንዱን ከሌላው በሚያገናኙና ከባለጉዳይ ጋር በሚከናወኑ ማናቸውም ገንዘብ ነክ ጉዳዮች ዙሪያ፣ መሸጥ፣

መግዛት፣ ማከራየትና፣ ሌሎችንም ስራዎች አስመልክቶ ሊሰላም ያስቀመጠው መሰረታዊ መመሪያ የሚከተለው ነው፡፡

አንድ ነገር በራሱ እርም(ሐራም) መሆኑ፣ እለያም ከመጣበት ምንጭ እንጻር እርም(ሐራም) መሆኑ ተነጥሎ ከተነገረው ውጭ፣ ነገሮች ሁሉ የተፈቀዱ ናቸው፡፡ እና አነርሱን ማከናወንም ይቻላል፡፡

በተግባሩ በራሱ እርም የተደረገ፡

ይህ፣ አላህ (ሱወ) እካሉን እርም ያደረገው ነገር ሲሆን፣ እርሱን መነገድ፣ መግዛትም ሆነ መሸጥ፣ ማከራየት፣ በማመራትና ለሰዎች ማከፋፈልና ማስራጨት አይፈቀድም፡፡

የሚከተሉት አሲላም በቀጥታ አካላቸውን እርም ያደረጋቸው ነገሮች ናቸው፡፡

- + ውሻና አሳማ
- + የሞቱ አንስሳት ወይም የአካላቸው ከፋይ
- + አስካሪና አልቦል መጠጦች
- + አደንዛዥ እጽና ማንኛውም ጤና ላይ ጉዳት የሚያስከትል ነገር
- + በሰዎች መካከል ገመትና መሰል እኩይ ተግባራትን የሚያስፋፋ መሳሪያዎች፣ ካሲኖች፣ የኢንተርኔት ድህረ ገጾች፣ የገመት ማስፋፊያ መልካሞች
- + ጣኦታትና ማንኛውም ከአላህ ሌላ የሚዘዙት ነገር

ከተገኙበት ምንጭ አንጻር እርምጃ የተደረገ ነበረች

እነኚህ መሰረታቸው የተፈቀደ ገንዘብና ንብረቶች ሆኖ እርምጃቸው ከተገኙበት ምንጭ አንጻር የሆነ ነበረች ናቸው። ምንጫቸው ማህበረሰቡንና ግለሰቦችን የሚጎዱ በመሆናቸው ምክንያት እርምጃ የተደረገ ናቸው። በማህበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ ነበረችን እርምጃ የሚያደርጉ ምክንያቶች፡

- ወለድ፣ ማጭበርበር፣ አለመታወቅ፣ በደል፣ ቁማር
- እነኚህን ጉዳዮች በሚከተለው መልኩ እናብራራቸዋልን

> ወለድ

በወለድ ውስጥ በደልና በሌላው ላይ ጉዳት ማድረስ የሚገኝበት በመሆኑ በኢስላማዊው ሕግ እርምጃ የተደረገ ጭማሪ ገንዘብ ነው።

የወለድ ዓይነቶች ብዙ ናቸው። ታዋቂዎቹና እርምጃቸው በጣም የጠበቀው፡ የብድርና የአዳ ወለድ ነው። ይህ በአንድ ገንዘብ ላይ ያለ ሽያጭ ወይም በሁለቱ ጠረፎች መካከል የአቃ ልውውጥ ሳይኖር የሚገኝ ጭማሪ ሲሆን ሁለት መልክ አለው።

■ የአዳ ወለድ

የብድሩ መከፈያ ወቅት ደርሶ ተበዳሪው በታላ መሰረት መከፈል ሳይችል ሲቀር በብድሩ መጠን ላይ የሚደረግ ጭማሪ ነው።

ለምሳሌ፡ አቶ ሰዓድ ከአቶ ሻሊድ ከአንድ ወር በኋላ ለመከፈል 1000 ዶላር ተበድሩ አንበል። ወደ ሲያልቅና የመከፈያው ወቅት ሲደርስ፤ አቶ ሰዓድ መከፈል ባይችሉና በታላቸው መገኘት ቢያቅታቸው፤ አቶ ሻሊድ በተሰማሙበት ወቅት ላይ ማለትም ወደ አንዳለቀ የሚከፍሉት ከሆነ ያለምንም ጭማሪ ገንዘቡን ሊከፍሉት፤ ከተጨማሪ አንድ ወር በኋላ የሚከፍሉት ከሆነ ደግሞ 1100 ዶላር አንዲከፍሉት፤ ደግሞም መከፈል ካልቻሉ ከሁለት ወር በኋላ ደግሞ 1200 ዶላር አድርገው ይከፍሉት ዘንድ አንደ ቅድመ ሁኔታ ቢያስቀምጡ፤ እነኚህ ጭማሪዎች የአዳ ወለድ ይባላሉ።

■ የብድር ወለድ

ይህ ደግሞ ከአንድ ግለሰብ ወይም ባንክ የሆነ ያክል ገንዘብ ሲበደር በስምምነታቸው መሰረት ብድሩን አስከክፍል ድረስ በየዓመቱ ወይም ከዚያ በታች ወይም ከዚያ በላይ በሆነ ወቅት በስምምነቱ መሰረት (ለምሳሌ 5 ፐርሰንት) አየተጨመረ ታስቦበት የሚከፍለው ጭማሪ ገንዘብ ነው።

ለምሳሌ፡ አንድ ሰው የሆነን የመኖሪያ ቤት በመቶ ሺህ መግዛት ይፈልግና በቂ ገንዘብ አይኖረውም። ከዚያም ወደ ባንክ ያመራና ለቤቱ መግዢያ ከባንኩ አንድ መቶ ሺህ ይበደራል። ይኸውም ለአምስት ዓመታት በየወኑ እየተቆራረጠ የሚከፈል ሲሆን መጠኑም አንድ መቶ ሃምሳ ሺ ብር በሚል ስምምነት ነው።

ይህ ዓይነቱ ወለድ የብድር ወለድ ይባላል።

ወለድ ከከባድ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። ለባዳሪ በማበደሩ ቀላቂ ጥቅም ለማግኘት ከሆነም በዚህ ስር የሚከተሉት ነው። ብድሩ የንግድን ዘርፍ ለማጠናከር፤ ኢንዱስትሪን ለማስፋፋት፤ መሰረታዊ ፍላጎቶችን ለማሟላት፤ ቤት ለመግዛት፤ ወይም የዕለት ተዕለት ፍጆታዎችን ለመግዢያ የሚውል ቢሆንም ወለድ ካለው የተከለከለ ነው።

ዕቃዎችን ዋጋቸውን ከተመናቸው በላይ በየሂደው በካሽ በመከፈል መግዛት ግን ወለድ አይደለም።

ለምሳሌ፡ አንድ መገልገያ መሣሪያን ወዲያው በሚከፈል አንድ ሺህ ዶላር መግዛት ወይም ይህንን መሣሪያ ለዕቃው ባለቤት፤ ለሻጩ በየወኑ መቶ ዶላር በመከፈል በአንድ ሺህ ሁለት መቶ ዶላር መግዛት ዓይነት ነው።

የግግሩ ግንኙነት

የወለድ ፍርድ

ወለድ በጥብቅ የተከለከለ እርምጃ(ሐራም) ነው። እርምጃቸው በግልጽ የቁርኣን አንቀጾችና ሐዲሶች ላይ ሰፍሮ ይገኛል። ወለድ ከትላልቅ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱወ) ከወንጀሎች መካከል ጦርነትን እንዳወጀበት የዙተው ወለድን በሚበላና በርሱ በሚገለግል ሰው ላይ ቢቻ ነው። የወለድ እርምጃት በኢስላም ብቻ ሳይሆን በቀደምት መለኮታዊ መመሪያዎችም ጭምር የተደነገገ ነው። ነገር ግን ከቁርኣን ውጭ ባሉ መመሪያዎች ውስጥ ያሉት ሕግጋት ደህናና ከሌላ እንደተደረገባቸው ሁሉ የወለድ ሕግም ተመሳሳይ ነገር አጋጥሞታል።

አላህ (ሱወ) የመጽሐፍቱ ባለቤት የሆኑትን ሕዝቦች የቀጣበትንና በነርሱ ላይ የተቆጣበትን ምክንያት ሲገልጽ እንዲህ ይላል፡- «ከርሱ በርግጥ የተከለከሉ ሲሆኑ አራጣንም በመያዛቸውና የሰዎችን ገንዘቦች ያለ አግባብ በመብላታቸው ምክንያት (ረገምናቸው)።» (አል ኒላእ 161)

የወለድ ቅጣት

1 በወለድ የሚገለገል ወለድ፡ ከአላህና ከመልክተኛው ጋር ጦርነት በማወጅ አራሱን አጋፍጧል። በዚህም የአላህ እና የመልክተኛው ተዋጊ ጠላት ይሆናል። አላህ (ሱወ) አራጣን የሚባሉ ሰዎችን እንዲህ ይላል፡- «(የታዘዙቸውን) ባትሰሩም ከአላህና ከመልክተኛው በጥንቅ ጦር (መወጋታችሁን) ዕውቁ። ብትጸጹትም ለናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች እሷችሁ እትበደሉም እትበደሉትም።» (አል በቀራ 279)

ይህ ጦርነት መንፈሳዊና አካላዊ ጫናዎች አሉት። በአሁኑ ሰዓት ሰዎችን ያጋጠማቸው አለመረጋጋት፣ ጭንቀት፣ የሃሳብና የትካሄድ ፈተና፣ በዚህ ጦርነት ምክንያት የመጣ እንጂ በሌላ አይደለም። የአላህን ትዕዛዝ በጣስ ወይም ወለድ በበላ ወይም በወለድ ላይ በተባበረ ሰው ምክንያት የመጣ ጣጣ ነው። ይህ የዱንያ ወጤት ሲሆን ታዲያ የእኚራው የጦርነት ውጤትስ ምን ይሆን?

2 በወለድ የሚገለገልና ወለድን የሚበላ፣ እንዲሁም በዚህ ላይ እገዛ የሚያደርግ ሰው ከአላህ እነዙት የተባረረና የተረገመ ነው። ጃበር(ረ.ወ) እንዲህ ይላሉ፡- «የአላህ መልክተኛ ወለድ የሚበላን፣ ወኪሉን፣ ጸሐፊውን፣ ምስክሩንም ጭምር ረግመዋል።» ይሁላቸውም እነሱ

(በወንጀሉ) እኩል ናቸው።» ሲሉም ተናግረዋል። (መ-ሰሊም 1598)

3 ወለድ የሚበላ ሰው የጎንጎላ ቀን የሚቀሰቀሰው እጅግ ዘግኝኝና አስከሬ በሆነ ሁኔታ ነው። የአውድቅ በሽታ አንዳለበት፣ በጅን አንድተላከፈ ሰው እየተወላከፈና እየወደቀ ይጎሳል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «እነዚያ አራጣን የሚባሉ ያ ሰይጣን ከመንክቱ የተጎሳ የሚጥለው ሰው (ከአውድቅ) እንደሚጎሳ ቢጤ እንጂ (ከመታብራቸው) አይነሱም።» (አል በቀራ 275)

4 የወለድ ገንዘብ ምን ቢሆን ከሰረከት የተሟጠጠ ነው። በወለድ እራፍትን፣ ስኬትንም፣ እርካታና አርጋታንም ማግኘት አይቻልም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «አላህ አራጣን (በረከቱን) ያጠፋል ምጽዋቶቻችንም ያፋፋል።» (አል በቀራ 276)

ወለድ በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትለው ጉዳት

ኢስላም በማህበረሰብና በግለሰብ ደረጃ በሚያስከትለው ጉዳትና ከሰረት የተጎሳ በወለድ ዙሪያ ጠበቅ ያለ ሕዳም ይሟል።

1 በህብት መከፋፈል ተግባር ላይ በህብታሞችና በድሆች መካከል ልዩነትን ይፈጥራል

ወለድ፣ ገንዘብ ከማህበረሰቡ ውስጥ በተወሰኑ ሰዎች እጅ ብቻ እንዲኖር የሚያደርግ ሲሆን በርካቶችን የገንዘብ ተጠቃሚ አንዳይሆኑ ያደርጋል። ይህ ደግሞ በገንዘብ ከፍጥል ላይ ትልቅ ከፍተኛ የሚፈጥር ነገር ነው። በመንሆም አንድ ማህበረሰብ ድንበር ባለፈ መልኩ ሃብትን ያከበቱ የጥቂት ግለሰቦች ወይም ቡድኖች መፈንጨያ ይሆናል። የተቀሩት ሰራ ለሞት፣ ድሆችና ችግረኞች ይሆናሉ ማለት ነው። ይህ ደግሞ በማህበረሰቡ ውስጥ ቂምን፣ ምናንነትንና ወንጀልን ከሚያስፋፋ ምክንያቶች ዋነኛው ነው።

2 ገንዘብን አለመቆጠብና የአባዛኝነት ልማድ

ለአበዳሪ በሚሾን ጥቅም ላይ የተመሰረተ የብድር ስርዓት እንዲሰፋፋ ነገሮችን ማግራራት፣ ብዙዎች ገንዘብን እንዲቆጥብና የአባዛኝነት ልማድን እንዲያዳብሩ ያበረታታል። ምክንያቱም ተበዳሪ ባስፈለገው ጊዜ ገንዘብን በቀላሉ ያሾፋል። በመሆኑም ስለሰለጠነ ስለወደፊት እያስብም። የተበደረውን ገንዘብ በመዝናኛትና በትርፍ

ነገሮች ላይ ወሰን ባለፈ ሁኔታ ያባከናል። ብለው፤ ከፍተኛ የሆነ የብድር ዕዳ ይከማችበትና ሕይወቱ ይጨናነቃል። ዕድሜ ልኩን በወሰደው ብድርና በተሸከመው እዳ እንደተሸማቀቀ ይኖራል።

3 ወለድ ባለ ሃብቶች ሀገርን በሚጠቅም ነገር ላይ እንዳይሳተፉ የሚከለክል እንቅፋት ነው።

በወለድ ስርዓት ውስጥ አንድ ባለ ሃብት በገንዘቡ ላይ ተጨማሪ የወለድ ገንዘብ የሚያገኝበት አጋጣሚ ይመቻችለታል። ይህ ደግሞ ለማህበረሰቡ ምን ያክል ጥቅም የሚያገኝን ቢሆንም፤ ገንዘቡን በኢንዱስትሪ፤ በግብርናና በንግድ ዘርፎች እንዳያውል ያደርጋል። ምክንያቱም፤ እነኚህ ሰራዎች ልፋትና ድካምን የሚፈልጉና እንዲሁም የተወሰነ ያክል እደጋ ወይም ከስረት ይኖራቸዋል።

ስለዚህ በመሰራት ፋንታ ገንዘቡን አበድሮ አራጣን መሰብሰብን ይመርጣል።

4 ወለድ የገንዘብ በረከት እንዲወገድ፤ የኢኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ያደርጋል።

ማንኛውም በድርጅቶች ወይም በግለሰቦች ላይ የሚከሰት የኢኮኖሚ ውድቀትም ሆነ ከፍተኛ ኪሳራ መገነጠል በተከለከለው ወለድ ላይ መዘውተር ነው። ይህ ደግሞ አላህ (ሱወ) የተናገረው የበረከት መወገድ አንዱ ውጤት ነው። ምጽዋትና ለሰዎች መልካም መዋል ግን ገንዘብ እንዲባረክና እንዲጨምር ያደርጋል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «አላህ አራጣን (በረከቱን) ያጠፋል ምጽዋቶችንም ያፋፋል።» (አል በቀራ 276)

እንደ ሰው ቀደም ሲል በወለድ የሚገልገል የነበረ ቢሆንና ኢስላምን ቢቀበል፤ የሚሰጠው ብይን ወይም ፍርድ ምንድን ነው?

አንድ በወለድ ውል በመገልገል ላይ የነበረ ሰው ኢስላምን ከተቀበለ፤ ፍርዱ ሁለት መልክ የኖረዋል።

1- እርሱ ጭማሪውንና የሚገኘውን ጥቅም የሚወስድ አበዳሪ የነበረ ከሆነ፤ ኢስላምን ሲቀበል፤ ዋናውን ብቻ ነጥሎ በመውሰድ ጭማሪውን ይተዋል። አላህ አንዲህ ይላል፡- «በትጻጹቱም ለናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ። አትበድሉም አትበደሉምም።» (አል በቀራ 279)

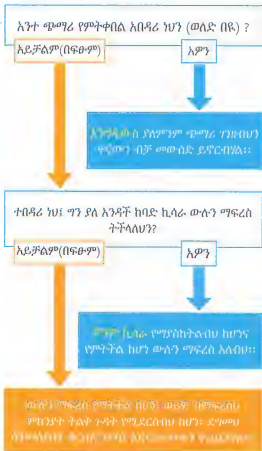
2- ጭማሪውን የሚከፍል (ተበዳሪ) ከነበረ ደግሞ፡-

* ከባድ የሆነ ጉዳት የማያደርስበት ከሆነ ውሉን በማፍረስ ከዚህ ዕልመት መውጣት አለበት።

* ውሉን ማፍረሱ ትልቅ ኪሳራን የሚያደርስበት ከሆነ ግን፤ ደግሞ ላይመለስበት ቁርጥ ውሳኔ በማድረግ ውሉን አስከተዋለበት ጊዜ ድረስ ይቀጥላል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «ከጌታውም ግሳጼ የመጣለትና የተከለከለ ሰው ለርሱ (ከመከልከሉ በፊት) ያለፈው አለው። ነገሩም ወደ አላህ ነው (አራጣ ወደ መብላት) የተመለሰው ሰው እነዚያ የአላት ጓዶች ናቸው እነርሱ በውስጧ ዘውታሪዎች ናቸው።» (አል በቀራ 275)

ወለድ የገንዘብ በረከት እንዲወገድ፤ የኢኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ያደርጋል።

> በደልና የሰዎችን ገንዘብ አግጣብ መውሰድ

በደል ኢስላም ካስጠነቀቃቸው አኩይ ተግባራት መካከል አንዱ ነው። ነብዩ(ሰ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡- «በደል የትንሳኤ ቀን ጽልመት ነው።» (አል ቡኸሪ 23215 / ሙስሊም 2579)

ትንሽ ቢሆንም፤ የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ መውሰድ ክልክል ነው። ይህ አላህ(ሱ.ወ) ፈፃሚዎቹን በመጨረሻው ዓለም ላይ ጠንካራ ቅጣት አንደሚገባቸው ከወዲሁ በመንገር ከዛተባቸው ከከባባድ ሃጢአቶችና ወንጀሎች መካከል ነው። ነብዩ ሰ.ወ.ው አንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰንጠር ያክል መሬት የበደለ ሰው በትንሳኤ ቀን ከሰባቱ ምድር (በአንገቱ) ይጠለቅለቃል።» (አልቡኸሪ 2321 / ሙስሊም 1610)

በማህበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ ከሚከሰቱ የበደል ምሳሌዎች፡

1 ማስገደድ፡ በየትኛውም የማህበራዊ ግንኙነት ውስጥ፤ ማስገደድና በኃይል ማንበርከክ አፈራቀድም። በነፃ ምርጫና በስምምነት ካልሆነ በስተቀር በማስገደድ የሚፈፀም ማንኛውም ውል ተቀባይነት የለውም። ነብዩ(ሰ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡- «ቪያም (የሚፀድቀው) በስምምነት ነው።» (ሊቡኸሪ ማጃህ 2185)

2 የሰዎችን ገንዘብ በሐሰት ለመብላት ማታለልና ማምቀርበር፡ ይህም ከከባባድ ወንጀሎች መካከል ነው። ነብዩ (ሰ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡- «እኛን ያታለለ ከኛ አይደለም።» (ሙስሊም 101)

ነብዩ (ሰ.ወ.) ይህን ሐዲስ የተናገሩበት ምክንያቱ፡ በአንድ ወቅት ወደገበያ ወጣ ባለቤት፤ እህል የያዘ ከረጢት ተመለከቱ፤ ከዚያም እጃቸውን ወደታች ዘለቅ አድርገው በከረጢቱ ውስጥ ሲሰዱት ከታች እርጉሞችን አገኙ፤ ወዲያውም ለሻጩ «አንተ ባለ እህል ይህ ምንድነው?» አሉት፤ አሉም፡ «ዝናብ አግኝቶት ነው የእህህ መልክተኛ» አላቸው፤ አሳቸውም፡- «በዎች እንዲያዩት ከላይ አታደርገውም ነበር? እኛን ያታለለ ከእኛ አይደለም።» አሉት። (አል ቴርሚዝ 1315)

3 የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብና በግፍ ለመውሰድ በሕግና ደንብ መቀለድ፡ አንድ ሰው የርሱ ያልሆነ ገንዘብን በሕጋዊ መንገድና በፍርድቤት አስወስኖ የመውሰድ ጮሊነትና ፍጥነት ሊኖረው ይችላል። ነገር ግን የአንድ ዳኛ ፍርድ ስህተትን አውጥቶ ሊያደርገው አይችልም። ነብዩ (ሰ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡- «አኔ የሰው ልጅ ነኝ፤ አናንተ ደግሞ አኔ ዘንድ በመምጣት ትካሳሳላችሁ፤ ምናልባት አንዳችሁ ማስረጃ ከማቅረብ አኳያ ከሌላኛው የበለጠ ይሆንና በሰማህት መሰረት ለርሱ ልፈርድላት እችላለሁ። እኛም ከወንድሙ መብት ለርሱ የፈረድኩለት ሰው አንዳይወስድ፤ እኔ ለርሱ የቆረጥኩለት ከእሳት የሆነ ቀራጭን ነውና።» (አል ቡኸሪ 6748 / ሙስሊም 1713)

ጉቦ፡

ጉቦ ማለት፤አንድ ሰው የርሱ ያልሆነን ንብረት ለማግኘት ሲል ገንዘብ ወይም የሆነ አገልግሎት መስጠቱ ሲሆን፤ ይህ ተግባር ከሰደል ዓይነቶች ሁሉ አደገኛው በደልና ከባዱ ወንጀል ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) ጉቦ ሲጨውንም ተቀባዩንም ረግመዋል። (አል ቴርሚኪ 1337)

በአንድ ማህበረሰብ ውስጥ ጉቦ ከተስፋፋ፤ ስርዓት የለበሽት ይሰፍናል፤ ስርዓት ይንኮታኮታል። እድገቱና ስልጣኑም ይቆማል።

ነብዩ (ሲ.ወ) ጉቦ የሚሰጠው የሚተባበሩንም ረግመዋል።

ቆማር

ቆማር ማለት ምንድን ነው?

ቆማር ሁለት ተጨማሪ ወይም ተወዳዳሪዎች ወይም ተወራራጆች እንዳቸው ካተረፈ (ከሸነፈ) ከከሰረወ (ከተሸነፈው) ላይ ገንዘብ እንዲወስድ ቅድመ መስፈርት በሚታመንበት ውድድርና ጫታ ላይ ይከሰታል።በዚህ ላይ የሚሳተፉት ሁለቱም ወገኖች ገንዘቡን ከሌለው ወገን በሚያገኙበት ወይም ለሌላው በማስረከብ በሚከሰርበት መሀል የሚሸከርከሩ ናቸው።

የቆማር ሽርዓዊ ፍርድ፡

ቆማር አርም ነው። በቀርአንና በነብዩ (ሲ.ወ) ሱና ውስጥ አርምነቱ በግልፅ ተነግሯል።

1 እህ (ሱ.ወ) በቆማር ምክንያት የሚከሰት ወንጀልና ጉዳት በርሱ ከሚገኝ ጥቅም እጅግ የዘፈ መሆኑን አስቆምዋል። እህ (ሱ.ወ) አንዲህ ይላል። «አዎምን ከሚቃወም (አስካሪ) መጠጥና ከቆማር ደጠዩታል፤ በሁሉም ውስጥ ጥቅሞች አሉባቸው ግን ሃጢአታቸው ከጥቅማቸው በጣም ትልቅ ነው በላቸው።» (አል በቀራ 219)

በካሃዲነቱ ዘመን ያለ አግባብ ገንዘብ ይወስድ የነበር ሰው እሱላምን ሲታበል ፍርዱ ምንድን ነው?

አንድ ሰው አግባብ ባልሆኑ መንገዶች በግፍ ድንበር በማለፍ በስርቆት ወይም በመሸወድና ወዘተ ከሰዎች የወሰደው ገንዘብ አሉ ዘንድ እያለ ከሰለጠ የሚያውቃቸው ከሆነና ምንም ዓይነት አደጋ ሳይከሰት ለነርሱ ማስረከብ የሚችል ከሆነ ለባለቤቶቹ የመመለስ ግዴታ አለበት።

ይህን ገንዘብ፤ ምንም እንኳን እሱላምን ከመቀበሉ በፊት ያገኘው ቢሆንም ይህ በግፍ ድንበር በመተላለፍ የተወሰደ ገንዘብ በእጁ ያለ ገንዘብ ነው። እናም ከቻለ ይህን ገንዘብ መመለስ ይገባዋል። እህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «እህ እደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንድታደርሱ ያዘኝኋል።» (አል ኒሳላ 58)

ባለቤቱን ለማወቅና ለማግኘት የሚችለውን ያከል ከጣረ በኋላ ማወቅ ካልቻለ ገንዘቡን በመልካም ስራዎች ላይ በማዋል መጽዳት አለበት።

2 እህ (ሱ.ወ) በግለሰቦችና በማህበረሰብ ላይ ከሚያስከትሉት መጥፎ ጉዳቶች አንጻር ቆማርን ስውር ወይም ረቂቅ እርኩስ በሚል ፍርድ ሰጥቶታል። ክርሱ በመፈቅም አሳል። የልዩነትና የጥላቻ መንስኤ ከሠላትና እህ ከማውሳት የመዘናጊያ ምክንያት መሆኑንም ተናግሯል። እህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «እናንተ ያመናችሁ ሆይ የሚያስከር መጠጥ ቆማርን ጦካታትም አንዝለምም(የመጠንቆያ አንጨቶች) ከሲዳማን ስራ የገኙ እርኩስ ብቻ ናቸው።(እርኩስን) ራቶትም ልትድኑ ይከጅላልና። ስደጣን የሚፈልገው በሚያስከር መጠጥና በቆማር በመካከላችሁ ጠብገና ጥላቻን ሊጥል እህንን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው ታዲያ እናንተ (ከነዚህ) ተከልካዮች ናችሁን? (ተከልከሉ)» (አል ማእላዳ 90-91)

ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች፡

ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች አጅግ በጣም በርካታ ናቸው፡፡ ዋና ዋናዎቹም፡

1 በለዎች መካከል ጠብንና ጥላቻን ይፈጥራል፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ቁማር ተጫዎቹች ጓደኛዎችና ወዳጆች የነበሩ ይሆናሉ፡፡ ከዚያ በኋላ፡አንደኛውም አሸናፊ ሆኖ ገንዘቡን በሚወስድ ጊዜ፡ ሌሎቹ እንደሚጠሉትና ቂም እንደሚይዙት፡ በነፍሳቸው ውስጥም ለርሱ ጥላቻንና ምቀኝነትን እንደሚያበቅሉ ጥርጥር የለውም፡፡ አርሱ በእሱ ላይ ኪሳራን እንዳይረሰባቸው ሁሉ አነስም እርሱን ለመጥቀስና ለመተናከል የተለያዩ ዘዴዎችን መጠቀማቸው አይቀርም፡፡ ይህ፡ ሁሉም የሚያውቀውና የሚያስተውለው ተጨባጭ እውነት ነው፡፡ አላህ (ሱወ)፡- «በይጣን የሚፈልገው በሚያስከር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል ነው፡፡» ይላል፡፡

በተጨማሪም ኃላፊነትን ከመውጣት፡ ሠላትን ከመስገድ፡ እንዲሁም አላህን ከማውሳት የሚያዘናጋ ነገር ነው፡፡ አላህ (ሱወ) ሰይጣን ሰዎች ቁማርን እንዲጫወቱ የሚያስማማርበትና የሚገፋፋበትን ሁኔታ ሲጠቅስ እንዲህ ብሏል፡- «አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው፡፡»

2 ቁማር ገንዘብ የሚጥሉት ሃብትንም የሚያከስም ነው፡፡ በቁማርተኞች ላይ በርካታና ከፍተኛ ክስረቶችን ያደርስባቸዋል፡፡

3 ቁማርን የሚያዘውር ሰው በሱሉ ይጠመዳል፡፡ ቁማርተኛ ሲያሸንፍ በቁማር ላይ ያለው ጥጉትና ምኞት ይጨምራል፡፡ በመሆኑም ይህን የሐራም ገንዘብ በመሰብሰብ ላይ ይቀጥላል፡፡ ሲሸንፍም፡ ምናልባት ያጣሁትን ገንዘቢን አስመልሳለሁ በሚል ጉጉትና ምኞት መጫወቱን ይቀጥላል፡፡ ሁሉም የሰራዊት የልማት ጸሮች፡ የማህበረሰብ ውድቀት ምንጮች ናቸው፡፡

የቁማር ዓይነቶች

በቀደምት ዘመናትም ሆነ በአሁኑ ጊዜ ያሉት የቁማር ዓይነቶች በርካታና የተለያዩ ናቸው፡፡ በዘመናችን ከሚገኙ የቁማር ዓይነቶች መካከል የሚከተሉት አሉበት፡

1 ማንኛውም አሸናፊው በማሸነፉ ከተሸናፊው ገንዘብ ሲወስድ ቅድመ መስፈርት የሚቀመጥበት ጫወታ፡፡ ለምሳሌ፡ የሆኑ ሰዎች ተሰባብሰው ካርታ ሲጫወቱ በቅድሚያ ሁላቸውም የሆነ ያክል ገንዘብ ያስይዛሉ ወይም ያስቀምጣሉ፡፡ ከነሱ መካከል አሸናፊው የሁሉንም ገንዘብ ይወስዳል፡፡

2 የሆነ ከሌለ፡ ወይም ቡድን፡ ወይም ተጫዋች ያሸንፋል እያሸነፍም በሚል መወራረድ፡፡ የሚወራረዱት ሁላቸውም ቅድሚያ ገንዘብ በማስያዝ ሲሆን አያንዳንዳቸው ያሸንፋል ብለው በሚገምቱትና በሚያምኑበት ቡድን ወይም ተጫዋች ስም ገንዘብ ያስይዛሉ፡፡ ከዚያም የተወራረደበት ቡድን ካሸነፈ የተወራረጀቹን ገንዘብ ይወስዳል፡፡ የተወራረደበት ቡድን ከተሸነፈ ገንዘቡን ይከስራል፡፡

3 ዕድልና ዕጣ፡ ለምሳሌ ዕጣው ሲወጣ የአገድ ሺህ ዶላር አሸናፊ ልሆን እችላለሁ በሚል አሳቢ በላጣው ላይ ለመሳተፍ የሆነ ካርድ በሆነ ያክል ዶላር ይገዛል፡፡

4 ተንቀሳቃሽ የሆኑ በኢኮኒቲከስ መሳሪያ የሚሰሩ ወይም በኢንተርኔት ድህረ ገጽ ላይ የሚሰጡ የቁማር ጨዋታዎች፡፡ በዚህ ጨዋታዎች ላይ ተጫዋቹ ሁለት ግምቶች ይኖሩታል፡፡ እሱም ገንዘብ ማግኘት ወይም መከሰር ነው፡፡

በጨዋታው ላይ ተጫዋቹ ለገንዘብ መጠጥና ለቁማር መጠጥና ይጠቀሙበት ይሆናል፡፡

ኢስላም፣ ገንዘብ ነክ ጉዳዮችን በተመለከተ መመሪያና ደንብ አንደዘረጋ ሁሉ፣ በዚህ ዘርፍ የተሰማሩ ሰዎችም ሊለበሱባቸው የሚገቡትን በርካታ ስነምግባሮችና ስርዓቶችን በመዘርዘር ልዩ ትኩረት ቸጽቻለን፡፡ ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

ታማኝነት፡

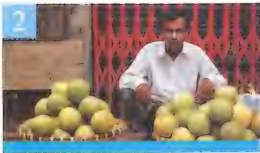
ታማኝነት፡ ከሌሎች ሰዎች ጋር በሚኖረን የንግድ ግንኙነት ወላኝ ስነ ምግባር ነው፡፡ አንድ መስሊም፣ ለመስሊሞችም ሆነ ለካህዲያን ያለልዩነት ታማኝ መሆን አለበት፡፡ ታማኝነት፣ የአላህን ድንጋጌ ለሚከተል መስሊም ዋነኛ መግለጫ ባሕሪው ወይም ስነምግባሩ ነው፡፡ በዚህ ላይ ኢስላም ልዩ ትኩረት አንዳደረገ የሚከተሉትን መረጃዎች መመልከት አንችላለን፡፡

■ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው አንድታደርሱ ያዛችኋል፡፡» (አል ኒሳአ 58)

■ ነብዩ (ሲወ) የአንድ ሰውን አደራ አለመጠበቅንና በታመነበት ነገር ላይ ማግጭበርበርን ከመናፍቅነት ባህሪ ቆጥረውታል፡፡ «የመናፍቅ መግለጫ ወይም ምልክቶች ሦስት ናቸው፤ ሲናገር ይዋሻል፤ ሲቃጥር ያፈርሳል፤ ሲታመን ይከዳል፡፡» (አል ቡቫራ 33 /መስሊም 59)

■ ታማኝነት የመ-አሚኖች ዋነኛ መግለጫቸው ነው፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በአርግጥ እገኙ(ዳኑ)»..... «እነዚያ እነርሱ ለአደራዎቻቸውና ለታል ኪዳናቸው ጠብቂዎች (የቸኑት)» (አልመ-ሰሚኑን 1-8) ነብዩ (ሲወ) አደራን የሚከዳን ወይም የሚያጭብረ-በርን ሰው እማኑን ውድቅ ያደረጉት ለዚህ ነው፡፡ ነብዩ (ሲወ) እንዲህ ብለዋል፡ «አማና የሌለው ሰው አማን የለውም፡፡» (አሕመድ 12567)

■ ነብዩ (ሲወ) በነብይነት ከመሾማቸው በፊት በመካ ሳሉ፣ «እውነተኛው፣ ታማኙ» በሚል ቅፅል ስም ይታወቁ ነበር፡፡ ይህም ከሰዎች ጋር በነበራቸው ግንኙነትና ትስስር የታማኝነት ተምሳሌት ስለነበሩ ነው፡፡

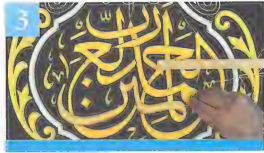
አውነተኝነት

አውነተኝነትና ግልጽነት፤ እሴትም ልዩ ትኩረት ከቸፊቸው ጉዳዮች መካከል ዋነኞቹ ናቸው።

■ ነብዩ (ሰ.ወ) ሻጭና ገዢ በማስመልከት እንዲህ ብለዋል፡- «አውነተኝነት ከሆኑና ግልጽ ካደረጉ ግብይታቸው ይበረከላቸዋል። ከሸሸጉና ከዋሹ ደግሞ የግብይታቸው በረከት ይነሳል።» (አልቡኸሬ 1973 / መስሊም 1532)

■ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አውነተኝነትን አደራ! አውነተኝነት ወደ መልካም ነገር ይመራል፤ መልካም ነገር ደግሞ ወደ ጆነት ይወስዳል፤ አላህ ዘንድ አውነተኛው ተብሎ አስከፊ መዘገብ ድረስ አንድ ሰው አውነት ከመናገርና አውነትን ከመጠበቅ አይወገድም።» (መስሊም 2607)

■ እሴትም፡ ዕቃውን ለማዳከምና ለማሻሻል ሲል በሐሰት የሚምል ሰው ከባድ ወንጀል ውስጥ እንደተዘፈቀ ያስተምራል። ነብዩ (ሰ.ወ)፡- «ሦስት ዓይነት ሰዎችን የትንሳኤ ቀን አላህ አያናግራቸውም፡፤ ወደነርሱም አይመለከትም፤ አያጠራቸውምም፤ አሳማሚ ቅጣትም አላላቸው፤። ካሏቸው መካከል «በሐሰት መሐል ዕቃውን የሚያሻሽጉ» ብለው ጠቅሰዋል።» (መስሊም 106)

ሥራን፣ ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መጠበቅ

ማንኛውም ራብሐኪ ወይም ሰራተኛ መስሊም፤ ሰራውን በጥራትና በብቃት፤ እንዲሁም በማረ መልኩ የመስራት ግዳጅ አለበት። ይህ የመስሊም ቋሚና የማይለወጥ መግለጫው ነው።

■ አላህ (ሱወ) በማንኛቸውም ጉዳይ ላይ ጥራትና ማስመርን ደንግጓል። በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ላይም ተግባራዊ እንዲሆን አዟል። አንድ አደገና እርድ ያለ መጀመሪያ ሲመለከቱት በብቃትና በጥራት ለመስራት አስቸጋሪና የማይቻል በሚመስል ጉዳይ ላይ ሳይቀር ይህንኑ አስቀምጧል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ በሁሉም ነገር ላይ በጥራት መስራትን ወይም ማስመርን ደንግጓል። ስትገድሉ አገዳደልን አሳምኑ። ስታርዱም አስተራረዱን አሳምኑ። እንዳችሁ ማረጃ ካራውን ይሳለው። እርዱንም በቶሉ ያሳርፈው» (መስሊም 1955)

■ ነብዩ (ሰ.ወ)፤ የአንድ ሰው አስከሬን ላይ ለመስጠት በተገኙበት አጋጣሚ ባልደረቦቻቸውን የአስከሬኑን ማረፊያ ጉድግዳ አስተካክለው እንዲያዘጋጁና አቀባበሩን እንዲያሳምሩ መመሪያ ይሰጧቸው ነበር። ከዚያም ወደነሱ በመጣ አንዲህ አሉ፡- «ይህ አናንተ የራሳችሁት የዩቀውን ሰው የሚጠቅመው ወይም የሚጎዳው ነገር አይደለም። ነገር ግን አላህ አንድ ሥራ ሲተገበር በሚያምር መልክ መስራቱን ይወዳልና ነው።» (አል በይሃቱ ፊ ሽቤስል ኢማን 5315) በሌላ ዘገባ ደግሞ፡- «አላህ (ሱወ)፤ እንዳችሁ አንድን ነገር ሲሰራ በብቃት እንዲሰራው ይወዳል።» ብለዋል። (አቡ ያዕላ ሽቤስል ኢማን 4386) (ገጽ፡ 213 ተመልከት)

გობიუსა შონტუ

8

ሐላል ምግብ በኢሰላም ከፍተኛ ቦታ ይሰጠዋል። ዱዓ ተቀባይነት እንዲያገኝ፤ ገንዘብና ቤተሰብ የተባረኩ እንዲሆኑ ሐላል መመገብ የግድ ነው።

ሐላል ምግብ በሚለው ቃል የተፈለገው ትርጓሜ፤ የተፈቀደ፤ በተፈቀደ መንገድ የተዘጋጀ፤ በሌሎች መብት ላይ ድንበር ሳይታላፍ፤ ግፍ ሳይፈፀም የተገኘና በንፁሕ ገንዘብ የተዘጋጀ ምግብ ለማለት ነው።

የምግብና መጠጥ ዘሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች

በምግብና መጠጥ ዘሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች

አዝርዮቶችና ፍሬዎች

አስካሪ መጠጦችና አልኮል

አደጋዊና አጽ

የባሕር ምግቦች

የየብስ እንስሳት

■ ኢስላማዊ አስተራረፍ

■ በካሃዲያን ምግብ ቤትና ማዘጋጃያ የሚገኝ ስጋ ብያ፤

ኢስላማዊ አደጋ

የምግብና የመጠጥ ስነ ስርዓቶች

ምግብና መጠጥህ

የምግብና መጠጥህ ስርዓት

ምግቦችንና መጠጥሾችን በተመለከት ያለው መሰረታዊ መመሪያ፡ የሰው ልጅን በጤናው፤ በስነ ምግባሩና በሃይማኖቱ ላይ ጉዳት የሚያስከትሉ የሆኑ፤ በክልከለነታቸው ለብቻ ተነጥለው የተጠቀሱት ነገሮች ሲቀሩ ሌሎች ሁሉ የተፈቀዱ መሆናቸውን የሚናገር ነው። አላህ (ሱወ) እርም ካደረጋቸው ነገሮች በስተቀር በምድር ላይ ያሉ ነገሮችን ሁሉ ለሰው ልጆች የፈጠረላቸው መሆኑ አላህ በሰው ልጅ ላይ ከዋለው ውሰታ እንደሆነ ተናግሯል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ ያ በምድር ያለውን ሁሉ ለናንተ የፈጠረ ነው።» (አል በቀራ 29)

አስካሪ መጠጥ

እንደ አስካሪ መጠጥ ወይም አደንዛዥ ዕጽ ዓይነት አካልና ጤንነት ላይ አደጋ የሚያደርሱ ወይም አዕምሮን የሚሸፍኑና የሚያስቱ ካለሆኑ በስተቀር፤ ከበረሃና ከሜዳ ዘሮች፤ ስራ ስሮችና በተፈጥሮ የበቀሉ፤ እንዲሁም ሰዎች የሚዘሯቸው ተክሎች ሁሉም በዓይነታቸው ሊበሉ የሚፈቀዱ ናቸው። አስካሪ መጠጥ ወይም አደንዛዥ ዕጽ ግን ለአደጋና ለአዕምሮ መመረዝ ሰብብ ስለሆኑ እርም ናቸው።

ማንኛውም አዕምሮን የጋረደ ወይም ከርሱ ተቀላቅሎ ያሸነፈው ወይም ሸፍኖት ተጽእኖ ያሳደረበት ነገር በሙሉ ሽምር ወይም እስካሁን መጠጥ ነው።

ነቢዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም አስካሪ ነገር ሽምር ነው። ማንኛውም ሽምር ደግሞ ሐራም ነው።» (ሙስሊም 2003) አስካሪ መጠጡ፤ እንደ ወይን፤ የቴምር እሾች፤ በለስና ዘቢብ ባሉ ፍራፍሬዎች፤ አለያም እንደ ሰንዴ፤ ገብስ፤ በቆሎ ወይም ሩዝ ባሉ አዝርዕቶች፤ ወይም እንደ ማር ባሉ ጣፋጭ ነገሮች የተሰራ ቢሆንም ፍርዱ እንድ ዓይነት ነው።

ማንኛውም አዕምሮን የጋረደ ነገር፤ በየትኛውም ስም ቢጠራም በየትኛውም መንገድ ቢዘጋጀም ሽምር ነው። ከጭማቂዎች ጋር ወይም ከጣፋጮችና ቸኮሊቶች ጋር ተቀላቅሎ የተዘጋጀ ቢሆንም እንኳ ሽምር ነው።

አዕምሮን መጠጠቅ

ይህ ታላቅ ሃይማኖት፤ በቅርቡቱም ሆነ በወዲያኛው ዓለም የባሮችን ጥቅም በማረጋገጥና በማስጠበቅ ላይ ትኩረት የሰጠ ሃይማኖት ነው። ከነዚህም ጥቅሞች መካከል አጅግ አንገብጋቢና አስፈላጊ ለሆኑ አምስት ነገሮች ልዩ እንከብካቤና ጥበቃ አድርጎላቸዋል። እነሱም ሃይማኖት፤ ነፍስ፤ አዕምሮ፤ ጉበረትና ዘር ናቸው።

አዕምሮ የኃላፊነት መሰረት ነው። የሰው ልጅ መለኮታዊ ክብርና ምርጫን የተታናጸፈበት አካል ነው። በመሆኑም ኢስላማዊው ደንጋጌ አርሱን ከሚያበላሽና ከሚያዳክም ማናቸውም ነገር ልዩ እንከብካቤና ጥበቃ አድርጎለታል።

የሽምር

ሽምር መጠጣት ከከባባድ ወንጀሎች መካከል የሆነ ወንጀል ነው። በቁርአንና በነብዩ(ሰ.ወ) ሐዲሶች ላይ የሽምርን እርምጃን የሚያውጁና የአሷን ጉዳይ አጥብቀው የሚያወግዙ መልካቶች ተላልፈዋል። ከነኚህም መካከል፡

— አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል፡- «አናንተ ያመናችሁ ሆይ የሚያሰክር መጠጥ፤ ቁማርም፤ ጣላትም፤ እንላምም፤ ከሰይጣን ስራ የኾኑ አርኩስ ብቻ ናቸው። (አርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጃላልና።» (አልማአዲ 90)

አላህ (ሱ.ወ) ሽምርን የነላጸት በነጃሳነቷ ነው። የሰይጣን ተግባር መሆኗን ከነላጸም በኋላ መዳን የምንፈልግ ከሆነ ከእርሷ እንድንርቅም አዘዛል።

ነቢዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም አስካሪ መጠጥ ሽምር ነው። ማንኛውም ሽምር ደግሞ ሐራም ነው። በዱንያ ላይ ሽምርን የጠጣና አሉን አዘውታሪ ሆኖ የሞተ በእጅረ አይጠጣም።» (ሙስሊም 2003)

ነብዩ (ሰ.ወ) ሽምር መጠጣት ከኢማን ጋር የሚቃረንና አሉን የሚያገድል እንደሆነ ሲገልጹ አንዲህ ብለዋል፡- «አንድም ሰው በሚጠጣበት ቅጽበት ላይ መጎሚን ሹኖ ሽምርን አይጠጣም።» (አል ቡኸሪ 5256 / ሙስሊም 57)

አሰላም ኸምርን በሚጠጣ ሰው ላይ ቅጣትን በይዟል። ኸምርን የሚጠጣ ሰው ክብሩ ይጎድፋል። በማህበረሰቡ ውስጥ ታሞኝነቱ ይወገዳል።

በተጨማሪም አላህ (ሱወ) እስከሚሞት ድረስ ኸምርን በመጠጣት ላይ የዘወተረንና በመሰል ተግባር ላይ የተሰማራን ሰው አላማሚ ቅጣት እንደሚጠብቀው ዝቷል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱወ) የሚያስከርን ነገር የሚጠጣ ሰውን የመግል እንጥፍጣፈን ሊያጠጣው ቀጠሮ ዝቶበታል።» (መስሊም 2002) ይህ መግል የጀህም ሰዎች ቁስል እዥ ነው።

ከቅርብም ሆነ ከሩቅ ኸምርን በመጠጣት ላይ የተሳተፈም ሆነ የረዳ ሰው በዛቻው ውስጥ ይካተታል።

ነብዩ (ሰ.ወ) በኸምር ዙሪያ ተሳታፊና ተያያዥን ያላቸውን አስር ሰዎች ረግመዋል። ጠማቂውን፣ አስጠማቂውን፣ ጠፊውን፣ ተሸካሚውን፣ አሸካሚውን፣ ቀጂውን፣ ሻፎኑን፣ ዋጋውን የሚበላውን፣ እሱን ገዝቶ ጋባዥን፣ እና የሚገዛለትን ወይም ተጋባዥን ረግመዋል። (አል ቲርሚዝ 1295)

የባሕር ምግቦች

የባሕር ምግቦች ሲበል የሚጠቁመው በውሃ ውስጥ እንጂ የማይኖሩትን እንስሳት ነው።

ባሕር ደግሞ ብዙ ውሃ ያለው ሲሆን እንደ ሐይትና የመሳሰሉት ብዙ ውሃ ያለባቸው የውሃ ዓይነቶችም በዚሁ ስር ይካተታሉ።

እነዚህ የባሕር ምግቦች፣ እንስሳት ወይም እጽዋቶች ቢሆኑም የታደኑ ወይም ሞተው የተገኙ ሆነው በጤንነት ላይ ጉዳት የማያስከትሉ ከሆነ እነሱን መመገብ የተፈቀደ ነው።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የባሕር ታዳኝና ምግብ ለኛንተም ለመንገደኞችም ተፈቀደ።» (አልማሊዳ 96)

ታዳኝ ማለት ከነነፍሱ የተያዘ ማለት ነው። ምግቡ የተባለው ደግሞ ከሞት በኋላ ባሕር የተፋው ማለት ነው።

የሚበቅልም

የሚበቅልም ይሁን በፋብሪካ የተመረተ ለደንዝዥ አጽን በአፍንጫ በመሳብም ሆነ በመዋጥ፣ ወይም በመርፌ መልክ በመውጋት መጠቀም ወይም መውሰድ ከታላላቅ ወንጀሎችና ሃጢአቶች መካከል ነው። እሱ ለዕምሮን የሚጋርድ ከመሆኑም በተጨማሪ የሰው ልጅን ነርሾች ያበላሻል። አደንዝዥ አጽን የሚያዘውትር ሰው በተለያዩ የነርቭና የመንፈስ በሽታዎች ይጠቃል። ምናልባትም ለሞቱ ምክንያት ሊሆን ይችላል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ነፍሶቻችሁንም አትግደሉ አላህ ለኛንተ አዘኝ ነውና።» (አል ኒላክ 29)

የጥገኛ ልማት

የየብስ እንስሳትን መብላት የሚፈቀደው ሁለት መስፈርቶች ከተሟሉ ነው።

የሚፈቀዱ እንስሳት የጥገኞቹ ናቸው።

ሐራምነታቸው ከቁርአንና ከሱና ማስረጃ ከተገኘላቸው ውጭ ያሉ ሁሉም እንስሳት መሰረታቸው የተፈቀደ ነው።

የተከለከሉት የሚከተሉት ናቸው።

1 አሳማ፡

በእስላም ውስጥ አሳማ እርምጃ የተደረገና እርኩስ ነው። አያንዳንዱ ገላውና አካሉ ከርሱም የሚወጣ ማንኛውም ነገር እርምጃ ነጃሳ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በከት፣ ፈሳሽ ደምም፣ የአሪያ (አሳማ) ስጋም ... በናንተ ላይ እርምጃ የተደረገ።»

(አል ማሊዳ 3)

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአሳም ስጋ አሱ እርኩስ ነውና።» (አል አንዳም 145) እርኩስ ማለት ነጃሳ ማለት ነው።

2 ማንኛውም አዳኝ ጥርሶች ያሉት አውሬ፡

ይህ ማለት ማንኛውም ስጋ በሊታ አውሬ ለማለት ነው። እንደ አንበሳና ነብር ያሉ ትላልቆችና ግዙፎች ቢሆኑም እለያም እንደ ድመትና የመሳሰሉ ትናንሾችም ቢሆኑ ፍርዱ ልዩነት የለውም። ውሻም በዚሁ ስር የሚከተት ነው።

3

ማደኛ ያላቸው በራራ አፅግኞ፡

ይህ ስጋ በሊታ የሆኑ አፅግኞች በሙሉ የሚመለከት ነው። ቁራ፣ ንስር አምራንና የመሳሰሉትን ያካትታል።

4

ነፍሳት፡

ማንኛውም በየብስ የሚኖር ነፍሳትን መብላት አይፈቀድም ምክንያቱም አነርሱ ለመታረድ አይመቹም። ከነሱ መካከል አንበጣ ለብቻው ተነጥሎ ይወጣል። እሱን መብላት ይፈቀዳል። ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት መት ነገሮች ተፈቅደውልናል፤ አሳና አንበጣ።» (ሊብሱ ማጃህ 3228)

5

አሃ፤ህን መብላት ከልከል ነው። እንደገላቸው ታዘናል። ነብዩ ሲዐወ እንዲህ ብለዋል፡- «እምስት ነገሮች አጥፊዎች ናቸው። በሐጅ ትጥቅ ላይ ሆኖም፣ ተፈቶም እነሱን መግደል ይፈቀዳል። እነሱም፡ አባብ፣ ጥቁር አምራ፣ አይጥ፣ ተናካሽ ውሻና ቀርጮ።» (አል ቡኻሪ 3136 / መሰሊም 1198)

የቡት አህያ፡

ዕቃን ከቦታ ቦታ ለመጓጓዣና ለመጫን የሚገለገሉበት አህያ ነው።

የቡት አህያ

የቡት አህያ

የተፈቀዱ ለንስሳት ዓይነት

ከነዚህ መካከል አላህ የፈቀዳቸው በሁለት ይከፈላሉ፡፡

በበረሃ የሚኖሩ፣ ከሰው ልጅ የሚሸጡ፣ ሰዎች ይዘውት ለማረድ የማይችሉትን የዱር ለንስሳ ሕጋዊ በሆነ መንገድ ልናድነው ይፈቀድልናል፡፡

ለላው ዓይነት ደግሞ ለማግኘት በተላላ ሊያዝ የሚችል ነው፡፡ ይህ ዓይነቱ ደግሞ በኢስላማዊ አስተራረድ ካልታረደ በስተቀር መመገብ አይፈቀድም፡፡

ኢስላማዊ አስተራረድ

ኢስላማዊ መስፈርቶችን ያሟላ አርድ ማለት ነው፡፡

የኢስላማዊው አስተራረድ መስፈርቶች

የሚያርደው ግለሰብ ለማረድ ብቃት ያለው መሆን አለበት፡፡ አሱም ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤቶችን፣ ከርስቲያንና አይሁዳውያንን የሚያካትት ሲሆን አርዱን መምረጥ የሚችልና ስለ አርድ የሚያውቅ መሆን አለበት፡፡

የሚያርድበት መሳሪያ እንደ ቢላዋ ያለ የሚቆርጥ፣ ደም የሚያፈስና ለማረድ ብቃት ያለው መሆን አለበት፡፡ ለንስሳቱን በከብረቱ በሚጫን መሳሪያ፣ ወይም የእንስሳቱን ጭንቅላት በመግጨት ወይም በኤሌክትሪክ ንዝረት በማቃጠል መግደል እርምጃ ነው፡፡ አይፈቀድም፡፡

አጁን ለማረድ በሚያንቀሳቅ ያዘ «ቢሰላሚህ» በማለት የአላህን ስም ማውሳት፡፡

በአርድ ላይ መቆረጥ ያለባቸውን ከፍሎች መቆረጥ፡፡ እነሱም የአየር ቧንቧ፣ ጉሮፒና ሁሉ የደም ጋሻች ናቸው፡፡ እነኚህ በአንገት ግራና ቀኝ ያሉ የደም ስሮች ናቸው፡፡ ከነኚህ አራት አካላት መካከል ሦስቱን ቢቆርጥ በቂ ነው፡፡

እነኚህ ጉዳዮች ከተሟሉ አርዱን መብላት ይበቃል፡፡ ነገር ግን ከእነኚህ መስፈርቶች መካከል አንዱ ከተጓደለ አርሱን መብላት አይፈቀድም፡፡

የስጋ ዓይነቶች በምግብ ቤትና በልኬንዳምቶ የሚገኝ ስጋ

1 ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤቶች ያላረዱት፡፡ በቋረቢቶች፣ ሂንዶዎች፣ እንዲሁም ሃይማኖት የለሹት ያረዱት፡፡ ያልተፈቀዱና አርም የተደረጉም ናቸው፡፡ በዙሃኑ ነጥሪቹ ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤቶች ባልሆኑት ሀገር ውስጥ የሚገኙ ምግብ ቤቶችና ልኬንዳምቶም በዚህ ስር ይካተታሉ፡፡ ተቃራኒ የሆነ ብይን እስካልተረጋገጠለት ድረስ ይህ ዓይነቱ ሐራም ነው፡፡

2 ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤት የሆነ አራጅ አብላማዊውን ሕግ በተከተለ መልኩ ያረደውን መብላት በአንድ ድምፅ የሚፈቀድ ወይም ሐላል መሆኑ የጸደቀ ነው፡፡

3 አንድ ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤት የሆነ ሰው ኢስላማዊውን ሕግ ባልተከተለ መንገድ እንስሳው አራትን ስቶ እንዲሞት፣ ወይም ውሃ ውስጥ እንዲሞት የተደረገ እንስሳ ስጋ፡፡ ይህን ዓይነቱን መብላት ከልክል ነው፡፡

4 አንድ አስተራረድ በሚያውቅ የመጽሐፍት ባለቤት ምግብ ወይም ምግብ ቤትና ልኬንዳ ውስጥ የታረደ፡፡ በመሰረቱ ይህ ሃይነቱም ከነሱ አርድ ውስጥ የሚካተት ነው፡፡ አናም ምንም እንኳ ሐላል መሆኑ ግልጽ የሆነ ስጋ ፈልጎ መመገብ በላዊ ሲሆንም፣ እንዲህ ያለውን አርድ መመገብ የተፈቀደ መሆኑን የሚያጸድቅ አስተያየት ትክክል ነው፡፡ ሲመገብ ግን የአላህን ስም ማውሳት መዘንጋት የለበትም፡፡

ሽሪዓዊው አደን የሚፈቅደው፣ ስጋቸው የሚፈቀድ፣ ነገር ግን እነርሱን በቁጥጥር ስር አውሎ መባረክና ማረድ የማይመች የሆኑ አንስሳትን ነው። ለምሳሌ፡ ስጋ በሊታ ከሆኑት በጫካና በዱር የሚገኙ አዕዋፍ፣ እንዲሁም ሚዳዳ፣ ጥንቸልና የመሳሰሉት ይገኙበታል።

ለአደን መስፈርቶች አሉት። ከነርሱም መካከል፡

1 አጃች፡ ጤናማ እዕምሮ ያለው፣ አደንን አስቦ የወጣ፣ ሙስሊም አለያም ከመጽሐፍት ባለቤት የሆነ መሆን አለበት። ጣዖት አምላኪ ወይም አዕምሮን የሳተ ሰው ያደነው አይፈቀድም።

2 እንስሳው በመበርገማና ከሰው በመራቁ ምክንያት ተባሮ ሊያዝና ሊታረድ የማይችል መሆን አለበት። አንደ ዶሮ፣ ፍየልና በግ፣ እንዲሁም ኩብት አይነት ከሆነ ማድን አይቻልም።

3 እንስሳው የሚገደልበት መሳሪያ አንደ ቀስት፣ ጥይትና የመሳሰሉ መሳሪያዎች ዓይነት በስለቱ የሚገደል መሆን አለበት። አንደ ድንጋይና መሳል በከብደቱ የሚገደል ዓይነት፣ ሰውፍው እንስሳው ከመሞቱ በፊት ደርሶ የሚበርከውና የሚያርደው ካልሆነ በስተቀር መመገብ አይፈቀድም።

4 ማደኛ መሳሪያውን ከመተኮሱ ወይም ከመልቀቁ በፊት፣ «በሰማላህ» በማለት የአላህን ስም ማውሳት አለበት።

5 እንስሳውን ወይም በራሪውን ካደነው በኋላ ሳይሞት በሕይወት ካገኘው በማረድ ሐሳል ሊያደርገው ይገባል።

6 ለመብላት ካልሆነ በስተቀር እንስሳትን ማደን አርም ነው። ያደኑትን ላይበሉ፣ ለመዘናናትና ለሌላ ጥቅማ ጥቅም እንስሳትን ማደን ከልከል ነው።

ምግብንና መጥጥ

የመግቢያ ስርዓት

አላህ ለሰው ልጆች የዋለውን ጸጋ ለማስታወስ፤ ከበሽታዎች ለመጠበቅ፤ ማብከንን እና፤ ድንበር ከማለፍ መጠበቅን ይመስል ዓላማንና አምላካዊ ጥበብን ለማረጋገጥ፤ አላህ (ሱ.ወ) በምግብና መጠጥ ውስጥ ብዙ ስርዓቶችን ይንግዳል።

ከነኚህ ስርዓቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 በወርቅና ብር ዕቃዎች፤ ወይም የህላኩ ቅብ በሆኑ ዕቃዎች ላይ መመገብ ከልክል ነው። ይህ የሆነበት ምክንያት፤ በዚህ ውስጥ ብክነት፤ ድንበር ማለፍ፤ እና የድሆችን ቀልብ መስበር ስላለበት ነው። ነቢዩ (ሱ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በወርቅና ብር ሞገጃዎች አትጠጡ፤ በነርሱም ትሪዎች ላይ አትመገቡ፤ እርሷ በዚህች ዓለም የነርሱ (የከዳሪያን)፤ በወዲያኛው ዓለም ደግሞ የኛ ነች።» (አል ቡኸሪ 5110 / ሙስሊም 2067)

2 ከምግብ በፊትና በኋላ እጅን መታጠብ። በአጅ ላይ ቆሻሻና የምግብ ቅሪት ካለበት ደግሞ መታጠቡ የጠበቀ ይሆናል።

3 መብላት መጠጣት ከመጀመሩ በፊት፤ «ቢስሚላህ» ማለት። ትርጉሟ፤ በአላህ ስም በረከትን እፈልጋለሁ፤ በርሱም እታግዛለሁ፤ ማለት ነው። ከረሳና በምግቡ መታሰብ ካስታወሰ፤ «ቢስሚላህ ፊ አወሊሂ ወአቺራሂ» (መጀመሪያውንም መጨረሻውንም በአላህ ስም) ይላል።

ነቢዩ (ሱ.ወ) የመመገብ ስርዓትን የማያውቅና የማያሰምርን አንድ ትንሽ ሕፃን ልጅ አይተው ሊያስተምሩት አንዲህ አሉት፡- «አንተ ልጅ ሆይ! የአላህን ስም አውሳ፤ በቀኝ እጅህ ብላ፤ ከአጠገብህም ብላ።» (አል ቡኸሪ 5061 / ሙስሊም 2022)

4 በቀኝ እጅ መብላትና መጠጣት። ነቢዩ (ሱ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በግራ አጃችሁ አትብሉ፤ ሽይጣን የሚበላው በግራ እጁ ነው።» (ሙስሊም 2019)

5 ቆሞ ባይበላና ባይጠጣ ይወደድለታል።

አንድ ሰው እርሱ አጠገብ ካለ ምግብ መብላትና ሰዎች ፊት ለፊት ካለው አለመብላት ከአደብ ነው። ከሰዎች ፊት እያሳ፤ መብላት፤ ስርዓት ማጣት ነው። ነቢዩ (ሱ.ወ) ለልጁ፤ «ከአጠገብህም ብላ።» ብለውታል።

ጉርሻ ከወደቀ ማገሳትና ያለባትን ቆሻሻ ማስወገድ አስከተቻለ ድረስ ማበስና መብላት ይወደዳል። በዚህ ውስጥ ጸጋንና ምግብን መጠበቅ አለበት።

የምግብን ነውር አለመኖር፤ አለማየቅና አለመኖር፤ ከተቻለ ያድንቅ፤ አበለዘዘ፤ ይተውና ገም ይበል። ነቢዩ (ሰ.ወ) አንደም ምግብን አነውረው አያውቁም። ከፈለጉት ይበሉታል፤ ከጠሉት ደግሞ ይተውታል። (አል ቡኸሪ 5093/መሰሊም 2064)

ምግብን ለማግኘትና በርሱም ለመመጠር። ይህ የበሽታና የራሳቸው ምንጭ ነው። መልክዛኛ መሆን የነገሮች ሁሉ ያማረው ገጽታ ነው። ጉዳዩ ከቤድ (ሰ.ዕ.ግ) አንዳሉት ነው። «የለው ልጅ ከሆኖ የከፋን ዕቃ አልፋለሁ። ለእያለል ልጅ፣ ወግበን ቀና የሚያደርግበት ጥቂት ጉርሳዎች ይበቁታል። መብላት የማይ ከሆነ ግን፣ አንድ ሦስተኛውን ለምግቡ፣ ሌላ አንድ ሦስተኛውን ለመጠጥ፣ ሌላ አንድ ሦስተኛውን ደግሞ ለአባር ይደርገው።» (አትቴርሚ. 238/0/ ኢ.ብ.ግ 3349)

ሲያባቃ ፡ አልሐምዱሊህ ። በማለት ከሰዊቶች በዙፋኖችን ሲያካትት አርሳን በመመዝገብ የበለጸገውን አላህን የመሰማርልና። በዚህም ላይ አክሎ፡ (አልሐምዱ ሲሂ አሲህ አጥመድ ሓዛ ወረዘቱኝ ሚን ገደራ ሐውላን ሚኒ ወላ ቁጥህ) -፻፮- በሌሃትና ኃይል ሳይኖርበት ይህንን የመሰብኘና የሰጠን አላህ ይመስገን። ማለት ይችላል።

ልብስ

9

ልብስ ለሰው ልጅ ከተሰጡ የአላህ ጸጋዎች መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የአደም ልጆች ሆይ ሃፍረተ ገላችሁን የሚሸሽግን ልብስ፤ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ አወረድን፤ አላህን የመፍራትም ልብስ ይህ የተሻለ ነው።ይህ ከአላህ ታምራቶች ነው ይገሰፁ ዘንድ (አወረደላቸው)።» (አል አዕራፍ 26)

የጥንቅቅ ማሳሰቢያ

ልብስ በኢስላም

የተከለከሉ ልብሶች

- ሀፍረተ ገላን የሚያጋልጥ
- በሁለቱ ጸታዎች መካከል መመሳሰልን የሚፈጥር
- ከካሃዲያን ጋር የሚያመሳሰል
- ኩራትንና መኮፈስን የሚያጸዳባርቅ
- ሐርጋት ወይም ወርቅንት ያለው ከሆነ
- ብዙነት ወይም አላስፈላጊነት የሚታይበት

ልብስ በኢስላም

አንድ መስላች ከሰዎች ጋር ለመደባለቅና ሌሎችን ለመስገድ የሚለብሰው ልብስ፤ የሚያምርና ገጹ መሆን አለበት። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «የአደም ልጆች ሆይ (ሃፍረተ ገላቸውን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመስገዳት ሁሉ ዘንድ ያዙ።» (አል አዕራፍ 31)

አላህ (ሱወ)፤ የሰው ልጅ በአለባበሱና በይፋዊ መገለጫው አንዲቆነኝጅ የሚያዘው ሕግን ደንግጓል። ይህ በራሱ የአላህን ጸጋ ይፋ ማድረግ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የአላህን ጌጥ ያችን ለባሮቹ የፈጠራትን ከሰላይም ጥሩዎቹን እርም ያደረገ ማን ነው? በላቸው እርሷ በትንሳኤ ቀን ለነዚያ ላመኑት ብቻ ስትኾን በቅርቡ ሕይወት ተገቢያቸው ናት። በላቸው አንደዚህ ለሚያውቁ ሕዝቦቹ አንቀጾችን እናብራራለን።» (አል አዕራፍ 32)

ልብስ ብዙ ጉዳዮች ይፈጸሙበታል፡

1 የተወሰኑ የሰውነት ክፍሎችን ከአይታይ ሸፍኛል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የአደም ልጆች ሆይ ሃፍረተ ገላቸውን የሚሸፍኑትን ልብስ ጌጥም በእርግጥ በናኑት ላይ አወረድን።» (አል አዕራፍ 26)

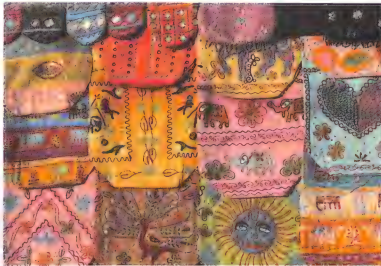
2 ገላን ከመቀትና ከወርጭ፤ አንዲሁም ከጎጂ ነገሮች ይጠብቃል።

ብርድና መቀት ተለዋዋጭ የአየር ንብረቶች ናቸው። አላህ (ሱወ)፤ የልብስን ገጽታ በማስመልከት አንዲህ ብሏል፡- «ከፍርንም (ብርድንም) የሚጠጥባችሁን ልብሶች፤ የጠራቸውንም አደጋ የሚጠብቋችሁን ጥሩሮች ለናኑት አደረገላችሁ።አንደዚሁ ትሰልሙ ዘንድ ጸጋውን በናኑት ላይ ይጻጻላል።» (አል ነሐል 81)

አላህ ለሰው ልብስ ጉዳዮች ይፈጸሙበታል

> አሲላም ልብስን በተመለከተ፣ ሙሉ በሙሉ አለበት ብሎ የጻፈው ወይም የወሰነው ልብስ የለም። በላጤና የተሻለው፣ በአሲላም የተፈቀደና የሀገሬው የዋሪዎች የሚለበሱት የልብስ ዓይነት ነው።

አሲላም ተፈጥሯዊ ሃይማኖት ነው። በመሆኑም የሰዎችን አፍኖር አስመልክቶ የተደነገጉት ሕጎች በሙሉ ከተፈጥሮ ጋር የሚስማማና ከጤናማ አዕምሮ ጋር የሚጣጣሙ ናቸው።

የሙስሊም አለባበስና የተፈቀዱ መቆነኝኝዎች

አሲላም የሰው ልጅን አለባበስ የተገደበ አላደረገውም። ድንበር ማለፍ የሌለባቸው ከሆነና ለተፈለጉት ዓላማ መዋል የሚችሉ እስከሆኑ ድረስ፣ ሁሉም የልብስ ዓይነቶች ሕጋዊ መሆናቸውን ያጸድቃል።

ነቢዩ (ሲ.ወ.) በዘመኑ የነበሩ አልባሳትን ለብሰዋል። ሰዎች የተወሰኑ ልብሶች ብቻ አንዲለበሱ አላዘዙም። አንዳይለበሱ የክለክሉት ውስጥ ልብስም የለም። የክለክሉት በአለባበስ ዙሪያ ያሉ የተወሰኑ ገጽታዎችን ነው።

በማህበራዊ ጉዳዮች ዙሪያ፣ የሁሉም ነገር መሰረቱ የተፈቀደ ነው። በማስረጃ ካልሆነ በስተቀር እርምጃ ነው ማለት አይቻልም። ልብስ ደግሞ ከነዚህ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው። እምልኮ ጥን የዚህ ተቃራኒ ነው። ማንኛውም ዓይነት እምልኮ መሰረቱ የተከለከለ ነው። በማስረጃ ካልሆነ በስተቀር የተፈቀደ ወይም ሕጋዊ አይሆንም።

ነብዩ (ሲ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «ያለማከክንና ያለከራት ብሉ፣ መጽውቱ፣ ልበሱ።» (አል ነሳአ. 2559)

የተከለከሉ አልባሳት

1 እንድ መስሊም ሀፍረተ ገላውን በልብስ የመሸፈን ግዴታ አለበት። አላህ (ሱ.ወ.) እንዲህ ብሏል፡- «ሀፍረተ ገላችሁን የሚሸሸግን ልብስ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ አወረድን።» (አል አዕራፍ 26)

አሲላም ለወንዶችም ለሴቶችም የሀፍረተ ገላን ገደብ አስቀምጧል። የወንድ ልጅ ሀፍረተ ገላ ከእንብርቱ እስከ ጉልበቱ ስሆን፣ ትልቁ ሀፍረተ ገላው ሁለት ብልቶች ናቸው። እነዚህ ሁለት ብልቶች፣ ለሚሰኩ ወይም እንደ ሕክምና እና መሳሪያ ጉዳዮች አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲፈጠሩ ካልሆነ በስተቀር ለማንም ማሳየት አይፈቀድም። እንደ ሠላቢይ፣ ነቢዩን (ሲ.ወ.) ስለ ሀፍረተ ገላ በጠየቃቸው ጊዜ እንዲህ ብለውታል፡- «ሀፍረተ ገላን፣ ለባለቤትህ ወይም በቁጥጥርህ ስር ላሉ ባሮች ካልሆነ በስተቀር ከማጋለጥ ጠብቅ።»

ሠላቢዩም፡ «አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ፣ ሰዎች ከፈሉ ከከፈሉ ጋር ተደባለቀውና ተቀላቅለው የሚኖሩ ከሆነስ?» አላቸው። በዚህን ጊዜ ነቢዩ (ሲ.ወ.) እንዲህ አሉት፡- «እንደም ሰው እንዳያደብህ ማድረግ እስከቻልክ አይደብህ።» አሉት

ህዳሲ የም በማስከተል፡- «እኚ እንዳችን ብቻውን ከሆነስ? (እርቃኑን ቢሆንክ)» በማለት ጠየቁ፡፡ ነቢዩም (ሰ.ወ.)፡- «አላህ ከሰዎች የበለጠ ሊታፈር ይገባል፡፡» አሉት (አቡ ዳወድ 4017)

ሴት ልጅ፣ ለወንዶች አይታ በምትጋለጥበት ወይም ወንዶች ፊት ለፊት ስትሆን፣ ከመዳፎቿና ከፊቷ በስተቀር ሰውነቷ በጠቅላላ ሀፍረተ ገላዋ ነው፡፡ ይህ ሴቶችን ከማግኘታቸውም ከብላቸውን ከሚያጎድድና በነርሱ ላይ አይጋን ከሚጋርጉ ነገር የሚጠብቅ ነው፡፡

አስላም፣ በፈቀደበት አጋጣሚ ላይ ካልሆነ በስተቀር ለባዕድ (አጅነሲ) ወንዶች ምንም ዓይነት የገላዋን ክፍል መግለጥና ለአይታ ማጋለጥ አይፈቀድላትም፡፡ ነገር ግን የቅርብ ተጠሪዎቿ (መሐሪዎቿ) ፊት ለፊት በተለምዶ መገለጥ ወይም መታየት ያለበት የሆነን ገላዋን ተገልግ መታየት ትችላለች፡፡ ባሏ ግን ለርሱም ሆነ ለርሷ የፈለጉትን መመልከትና በሱም መርካትና መደሰት ይችላሉ፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ባሏል፡- «እነርሱ ለናንተ ልብሶች ናቸው፤ እናንተም ለእነርሱ ልብሶች ናችሁ፡፡» (አል በቀራ 187)

የገላን ቅርጽ የሚያወጣ የተወጣጠረ ልብስም ሆነ ከስሩ ያለን ገላ ገልጦ በሚያሳይ ስስ ልብስ መሾፈን አይቻልም፡፡ አላህ (ሱወ)፣ ሀፍረተ ገላውን የሚያሳይ ስስ ልብስ በሚለብስ ሰው ላይ የዛተው ለዚህ ነው፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «ሁሉን ዓይነት ሰዎች የላሳት ጓዶች ናቸው፡፡» ካሉ በኋላ «ለብሰው የተራቁቱ ሴቶች፡፡» በማለት እንደኛውን ጠቅሰዋል፡፡

2 በሁለቱ ደታዎች መካከል መመሳሰልን የሚፈጥር

ይህ ሴቶች ብቻ የሚለብሷቸውን አልባሳት በመልበስ ወንዶች ከሴቶች ጋር መመሳሰላቸውንና እንዲሁም ሴቶች በወንዶች መመሳሰላቸውን የሚገልፅ ነው፡፡ ይህ ከከባድ ወንጀሎች ውስጥ የሚፈረጅ እርም ወይም ከልክል ነው፡፡ በእካሄድ፣ በንግግርና በመሳሰሉት መመሳሰልም በዚሁ ስር የሚካተት ነው፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) የሴቶችን ልብስ የሚለብስን ወንድ እንዲሁም የወንዶችን ልብስ የምትለብስ ሴትን ተራግመዋል፡፡ (አቡ ዳወድ 4098)

በተመሳሳይ ሁኔታ፣ ነቢዩ (ሰ.ወ) ከወንዶች መካከል በሴቶች የሚመመሳሰሉትን፣ ከሴቶች መካከልም በወንዶች የሚመሳሰሉትን ተራግመዋል፡፡ (ሊል ቡቫሪ 5546)

እርግጥን ማለት ከአላህ እገብት መባረርና መራቅ ነው፡፡ አስላም የወንድ ባህሪና ውጫዊ መግለጫዎቹ፣ የርሱ ብቻና ክሴቶች የሚለዩት እንዲሆኑ ይፈልጋል፡፡ ሴቶችም እንዲሁ፡፡ ካልተበረዘ ተፈጥሯዊ ስርዓትና ጤናማ አዕምሯዊ አይታ ጋር የሚስማማውም ይጫወታል፡፡

3 ከካሄዱን ልዩ መገለጫ ጋር የሚመሳሰል ልብስ

እንደ ባሕታውያንና ካህናት ልብሶች ዓይነት የተወሰነ ሃይማኖት መገለጫ ወይም እርማ የተደረጉ አልባሳትና የመሳሰሉት የተከለከሉ ናቸው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብላዋል፡- «ኪሕንቦች ጋር የተመሳሰሉ አርሱ ክርሱ ነው፡፡» (አቡ ዳወድ 4031) የሃይማኖት ማንጸባረቂያ እርማ ያለባቸው አልባሳትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው፡፡ በዚህ መልኩ መመሳሰል፣ የእቃም ድክመት፣ በራስ አለመተማመንና አርሱ በአምነት እርግጠኛ አለመሆንን የሚያስረዳ ነው፡፡

እንደ ሙስሊም፣ ከካሄዱን መካከል አብዛኞቹ የሚለብሱትና የሚያዘውትሩት ቢሆንም፣ በሀገሩ ላይ በሰፊው ሕገብ የሚለበሱን ልብስ መልበሱ መመሳሰል አይባልም፡፡ ምክንያቱም፣ ነብዩ (ሰ.ወ) በኢስላማዊው ደንጋጌ ከተከለከለው ውጭ የቀረይሽ አጋሪያን ይለብሱት የነበረውን የልብስ ዓይነት ይለብሱ ነበር፡፡

ከካሄዱን ጋር የሚመሳሰልን ወይም ከሴታም ውጭ ያሉ ሃይማኖቶችን እርማ በላይ ላይ ያለውን ልብስ መልበስ አይቻልም፡፡

4 ኩራትና መኮፈሽን የሚያንጸባርቅ አለባበስ

ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በቀልቡ ውስጥ የቅንጣትን ከብደት ያክል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይደለም፡፡» (መስሊም 91)

ኢስላም ኩራትና መኮፈሽን የሚፈጥር ከሆነ ወንዶች ልብሳቸውን ከቁርጭምጭሚታቸው በታች በመልቀቅ አንዳይጎትቱ ከልክሏል፡፡ ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በትዕቢት ተሞልቶ ልብሱን የነጥተ ሰው የትንሳኤ ቀን አላህ አይመለከተውም፡፡» (አል ቡኸሪ 3465 መስሊም 2085)

ለታዋቂነት የሚጋብዝ ልብስም ተከልክሏል፡፡

አንድ ሰው በመልበሱ ሰዎች የሚገረመብትና የሚደነቁበት፣ ስለሱ የሚያወሩለት፣ በይዘቱ ወይም በመልኩ ወይም እሱን የለበሰ ሰው በሚያሳየው የኩራትና የትዕቢት ስሜት ምክንያት የሚሸማቀቁበት የአለባበስ ዓይነት ወይም ልብስ የተከለከለ ነው፡፡ ነቢዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በዓጥያ ላይ የታዋቂነት ልብስን የለበሰ ሰው፣ አላህ (ሱወ) በትንሳኤ ቀን የውርደት ልብስን ያለብሰዋል፡፡» (አህመድ 5664 ኢብኑ ማሻህ 3607)

5 ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ ለወንዶች የተከለከለ ነው፡፡

ኢስላም ሁለቱንም በወንዶች ላይ አርም አድርጓል፡፡ ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል፡- «እነኚህ ሁለቱ በወንድ ሕዝቦቹ ላይ አርሞች ናቸው፤ ለሴቶቻቸው ደግሞ የተፈቀዱ ናቸው፡፡» (ኢብኑ ማሻህ 3595 / አቡ ዳወድ 4057)

በወንዶች ላይ አርም የተደረገው፣ በሐር ትል የሚመረተው የተፈጥሮ ሐር ነው፡፡

6 ማባከንና ማዝረከክ ያለበት፡

ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ማባከንና ኩራት በሌለበት ሁኔታ ብሉ መጽውጥ ልበሱ፡፡» (አል ነሳኢ 2559)

ይህ አንደሁኔታው ይለያያል፡፡ ባለሃብት፣ ድሃ ሲገዛው የማይገባውንና የማይችለውን የልብስ ዓይነት የመግዛት መብት አለው፡፡ ይህም ካለው ሃብትና ገቢ፣ አንዲሁም ኢኮኖሚያዊ ደረጃ አንጻር የሚታይ ይሆናል፡፡ አንድ ልብስ ለድሃ ሰው ማባከን ተብሎ ለሃብታም ግን ማባከን ሳይባል ይችላል፡፡

ማባከን በአለባበሱ የተከለከለ ነው፤ ይወጥናል፤ አንዳንዶች የዓጥያ ገቢና የተገቢነት ደረጃ ይለያያል።

ቤተሰብህ

10

ኢስላም ቤተሰባዊ ሕይወት እንዲጸናና እንዲረጋ፤ እንዲሁም ቤተሰብን ከሚያበላሹና ከሚያፈርሱ ነገሮች በመጠበቅና በመከላከል ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። ባጠቃላይ፤ እንደ ቤተሰብ ካማረና ከተስተካከለ የተቀናጀ ግለሰባዊና ማህበረሰባዊ ዋስትናዎችን ማረጋገጥ ይቻላል።

የጥላይታ መብቶች

ቤተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ ስት በኢስላም ውስጥ ያላት ክብርና ደረጃ

- ኢስላም ልዩ ትኩረት የሰጣቸው ሴቶች
- በሁሉም የታዎች መካከል መግረስ የለም
- ከወንድ እንጻር የሴት ዓይነቶች
- በባዕድ ወንዶችና ሴቶች መካከል ለሚኖር ግንኙነት የተቀመጠ መመሪያ
- የሂጃብ -የሴቶችአስላማዊ አለባበስ- ጊድብ

ጋብቻ በኢስላም

የባልና የሚስት መብቶች

ከእንደ በላይ ሚስቶች ማግባት

ፍቺ

የወላጆች መብት

የልጆች መብት

ቤተሰብ በኢሰላም ውስጥ ያለው ስፍራ

የሚከተሉት ጉዳዮች ኢሰላም ለቤተሰብ ልዩ አንክብባቢና አገዛማድረጉን በግልጽ ያሳያሉ፡-

ኢሰላም በጋብቻ ጅማረና በቤተሰብ ምስረታ ላይ ልዩ አይታ አለው፡፡ በመሆኑም ከስራዎች ሁሉ የላቀ ተግባር ከመሆኑም ባሻገር፡ የመልከተሞች ፈልግ እንዲሆንም አድርጎታል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነገር ግን እኔ እጽማለሁ አፈታሰሁም፤ እስግዳለሁ አሸልባለሁም፤ ስትም አገባለሁ፡፡ ከኔ ፈለግ የወጣ ከኔ አይደለም፡፡» (አል ቡቫሪ 4776 /ሙስሊም 1401)

✦ ቁርአን ከታላላቅ ተዓምራትና ጸጋዎች ጎራ ከቆጠራቸው ነገሮች አንዱ አላህ (ሱወ) በባልና ሚስት መልክል ፍቅርን እገነትንና እርካታን ማድረጉን ነው፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ለናጉዝ ከነቆሶችህ ሚስቶችን ወደነርሱ ትረኩ ዘንድ መጥፋ፣ በመካከላቸህም ፍቅርንና እገነትን ማድረጉ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው፡፡ በዚህ ውስጥ ለሚያስተውሉ ሕዝቦች ታምራቶች አሉሉ፡፡» (አል ሩም 21)

✦ ጋብቻን ገር ማድረግ፣ ለማግባት የሚፈልግም ሰው ነፍሱን ከዝሙት እንዲጠብቅ መረዳትና መታገዝ እንዳለበት ትዕዛዝ ተላልፏል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ ሦስት ዓይነት ሰዎችን ለመርዳትና ለማግዝ በራሱ ላይ ግዴታ አድርጓል፡፡ እርሱ ከነሱ መካከል፣ «ጥብቅነትን ፈልጎ ጋብቻን የፈጸመን ሰው» ጠቅሰዋል፡፡ (አል ቲርሚዝ 1655)

✦ ወጣቶችን ገና በአፍላ ዕድሜያቸውና ባልተነካ ጉልበታቸው ላይ ሳሉ ጋብቻን እንዲፈፅሙ አዟል፡፡ ምክንያቱም ጋብቻ ለነሱ መርኢያቸውና መርኢያቸው ስለሆነ ነው፡፡ ለፍቶት ስሜታቸውና ፍላጎታቸው ትክክለኛ መፍትሄም ነው፡፡

ኢሰላም ለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ወንድም ሆነ ሴት ልዩ ክብር ሰጥቷል፡፡

ኢሰላም ልጆችን የመንከባከብና በማሳዳግ ጉዳይ በአናትና በአባት ላይ ከባድ ታላላቅ ጥሏል፡፡ ዐብዱላህ ሊብኑ ዐመር፣ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ሲሉ ስምቻቸዋለሁ ማለታቸው ተላልፏል፡- «ሁላችሁም አረኞች ናችሁ፤ ማናችሁም ከሚጠብቀው ይጠየቃል፡፡ እንደ መሪ አረኛ ነው፤ በጥበቃው ስር ስላሉት ሁሉ

ቁርአን በዕድሜ የሚለየው የልጅ ጉልበት ማጠናቀቅ፣ የጋብቻ ጥላቻ መፍትሄ

ተጠያቂ ነው፡፡ አባወራ በቤተሰቡ ላይ አረኛ ነው፤ በርሱ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡ ሴታም በባሏ ቤት ውስጥ አረኛ ነች፤ በርሷ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነች፡፡ ባሪያ በአሳዳሪው ንብረት ላይ አረኛ ነው፡፡ በርሱ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡» (አል ቡቫሪ 853 /ሙስሊም 1829)

ኢሰላም ለአባቶችና ለእናቶች ክብር በመስጠትና ደረጃቸውን በመጠበቅ፣ እንዲሁም አክሱ ህልፈተ ሕይወታቸው ድረስ እነርሱን መንከባከብና ትዕዛዛቸውን መፈፀምን አስመልክቶ ልዩ ትኩረት ጥሯል፡፡

ወንድ ወይም ሴት ልጅ፣ ምንም ያህል ትልቅ ሰው ቢሆንም ለወላጆቻቸው ታዛዥ የመሆንና ለነሱ በጎ የመዋል ግዴታ አለባቸው፡፡ አላህ (ሱወ) ይህንን ጉዳይ ከርሱ አምላክ ጋር አቆራኝቶ ጠቅሶታል፡፡ አነርሱ ላይ በንግግርና በተግባር ድንበር ማለፍን ከልክሏል፡፡ በነሱ መናደዱን የሚመለከትን ቃል ወይም ድምፅ ማስማትንም ሳይቀር ከልክሏል፡፡ «እሁም (እንዲህ ሲል) ስና፣ በአንተ ዘንድ ኾነው እንዳቸው ወይም ሁሉታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ እትገላምጣቸውም፤ ለነርሱም መልክምን ቃል ተናገራቸው፡፡» (አል ኢራካ 23)

አስላም የወንድም ሆነ የስትራጅቸን መብት እንድንጠብቅ፡ አይደለ፡፡ በመካከላቸው በወጪም ሆነ በይፋ በሚታዩ ጉዳዮች ላይ ፍትሃዊ መሆንም ብዴታ ነው፡፡

አስላም በእንድን መስሊም ላይ ዝምድናን የመቀጠል ግዴታ ጥላብታል፡፡ ይህ ማለት በእናቱም ሆነ በአባቱ በኩል ያሉትን ዝምድናን ዝምድና በመቀጠልና ለነርሱ በጎ በመዋል ይገለጻል፡፡

ወንድሞቹ፣ አሁቶቹ፣ እሁቶቹ፣ አክሱቶቹና ልጆቻቸው እዚህ ውስጥ የሚገቡ ሲሆን ለነርሱ መልካም መስራት፣ ከታላላቅ ወደ አላህ መታረቢያዎችና ታዛዥነትን መግለጫ መንገዶች መካከል ቆጥሮታል፡፡ ዝምድናቸውን ከመቀረጥ፣ ወይም ከፋ ነገር በነርሱ ላይ ከመፈፀም እንድንርቅ አስጠንቅቋል፡፡ ይህን ማድረግን ከከባድ ወንጀሎች ፈርጅታል፡፡ ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ዝምድናን ቆራጭ ጀነት አይገባም፡፡» (አል ቡኸሪ 5638 / መስሊም 2556)

አስላም መታረቢያዎችን ጉዳይ ለመፈፀም የሚረድኑ ሰው፡፡

> ሴት በአስላም ውስጥ ያላት ስፍራ

አስላም ሴት ልጅን እጅግ በጣም አክብሯታል፡፡ ለወንዶች ባሪያ ከመሆንም ነፃ አውጥቷል፡፡ ከብርና ደረጃ የሌላት ውዳቱና ርካሽ ከመሆንም አድኗታል፡፡ ከሴት ልጅ ከብር ጋር ተያያዥነት ካላቸው አሰላማዊ ድንጋጌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡፡

* አስላም ለሴት ልጅ ፍትሃዊ በሆነ ከፍተኛ የውርስ ድርሻዋን ሰጥቷል፡፡ በእንዳንድ ስፍራ ከወንድ ጋር እኩል ታገኛለች፡፡ በእንዳንድ ስፍራ ደግሞ ድርሻዋ ከወንዱ ይለያል፡፡ ይኸውም ለሚችሉ ባላት ቅርብነት፣ እንዲሁም ካለባት ታላላቅና ወጪ አገጽር የሚወጣን ነው፡፡

* በሌሎች በርካታ ጉዳዮች ላይ ወንድና ሴትን እኩል አድርጓቸዋል፡፡ ከነዚህም መካከል ማንኛውም ገዝብ ነክ እንቅስቃሴ እንዳፋ ነው፡፡ ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴቶች የወንዶች ከፋይ ናቸው፡፡» (አቡ ዳወድ 236)

* አስላም ለሴት ልጅ ባለን የመምረጥ ነፃነት ሰጥቷል፡፡ ልጆችን የማሳደግ ትልቅ ታላራነት ደግሞ ጥላብታል፡፡ ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴት ልጅ በባሏ ቤት ውስጥ ጠባቂ ነች፤ ከምትጠብቀው ነገር ተጠያቂ ነች፡፡» (አል ቡኸሪ 853 / መስሊም 1829)

* ስሜና በአባት የመጠራት ከብሯ እንዳይቆይ አድርጎላታል፡፡ ከጋብቻ በኋላም በአባት መጠራቷ ይቀጥላል፡፡ ምን ጊዜም በአባቷና በቤተሰቦቿ መጠራቷም ይዘልታል፡፡

* ወጪያቸውን መሸፈን ከሚኖርበት ሴቶች መካከል ከሆነች ማለትም ማረኩቱ እናቱ ወይም ሴት ልጃ ከሆነች፣ አስላም በወንዱ ላይ አሳን የመጠቅና ወጪዋን የመሸፈን ግዴታ ጥላብታል፡፡

* የቅርብ ዘመድ ባትሆንም፣ ረዳት የሌላትን ደክማ ሴት መርዳትና ማገዝ ልዩ ከብርና ደረጃ የሚለጠው መሆኑን አጽንኦት ሰጥቶታል፡፡ አሳን ለመርዳትና ለማገዝ መሯሯጥ አላህ ዘንድ ትልቅ ከብር ያለው ተማር መሆኑን በመግለጽ አነሳሳቷል፡፡ ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ባሎቻቸው የሞቱባቸውን ሴቶችና የቸግረኞችን ጉዳይ ለመፈፀም የሚረድኑ ሰው፣ ልክ በአላህ መንገድ ላይ ትግል እንደሚያደርግ፣ ሌሊት ተነስቶ ሳይታከት እንደሚሰማድና፣ ጾም እንደማያፈጥር ሰው ነው፡፡» (አልቡኸሪ 5661 / መስሊም 2982)

ኢስላም ልዩ ቅኩረት እንዲሰጥልቸው ያደረጋቸው ሰላማዊ

አባቶች፡ አቡ ሁረዳር(ረዕ) የሚከተለውን ሐይስ እስተላልፈዋል፡፡ እንደ ሰው ወደ ነቢዩ (በ.ሀው) ዘንድ መጣች፡፡ አጉዩ የአላህ መልከተኛ ሆኖ አስቆኝ ሁሉ በሰላሳ ጓደኝነቱን ወይም ጥንኛነቱን ልጡበትሁኑ የሚገባ ማለት ነው፡፡ አላቶቸው፡፡ አላቶቸው፡፡ ሐናትህ፡፡ አላት፡፡ ከዚያስ፡፡ ከአቶቸው፡፡ ከዚያም እናትህ፡፡ አላት፡፡ ከዚያስ፡፡ አላቶቸው፡፡ ሐላትህ እናትህ፡፡ አላት፡፡ ለአረቶች ጊዜ፡፡ ከዚያስ፡፡ አላቶቸው፡፡ ከዚያም አላትህ ነው፡፡ አላት፡፡ (አል በኻሪ 5626 / መሰላሰዎ 2548)

ሴት ልጅ፡ ዑቅብኑ ኢብኑ ዓጣር(ፈ.ዐ) ነበዩ(ሰ.ዐ) እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል፡ «ሦስት ሴት ልጆች ኖረውት፤ ስለነርሱ ትዕግስት አድርጎ፤ ጥር ግር ከላቡ ውጤት ያበላቸው፤ ያጠጣቸውና፤ ያለበሳቸው ሰው፤ የትንሳኤ ቀን ከአሳት ግርዶሽ ይሆኑለታል፡» (ኢብኑ ማጃህ 3669)

ግላጥ፡ አመጥ ዓሊሻ(ፈደ)፡ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ማለታቸውን አስተላልፈዋል፡- «በላጫችሁ ለቤተሰቦቹ መልካም የሆነው ነው፡፡ እኔ ለቤተሰቦቹ መልካማችሁ ነኝ፡፡» (አል-ተርሚዚ 3895)

በኢስላም የወንድና የሴት ግንኙነት የመደጋገፊያ ግንኙነት ነው። እያንዳንዳቸው ሙስሊም ማህበረሰብን በመገንባት ላይ የሚዘጉት ክፍተት ወይም ቀዳዳ አላቸው።

በአገዳዝ፡ ያልበሰሰው ማህበረሰቦች ውስጥ አንድያው፡ በወንድና በሴት መካከል የተደረጉት ሽኩቻዎች፡ በወንዱ በሴት ላይ ፈላጭ ቆራጭ መሆን፡ አለያም ደግሞ በሴቷ ከተፈጥሯዊ ባህሪ ማፈንገጥና ከአላህ ሕግጋት ውጭ መሆን ይጠናቀቃል።

ይህ ደግሞ ከላላ ሕግጋት ፍፁም በመራራ እንጂ ሊከሰት አይችልም። አላላ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- ሐላላህም ከፊልችህን በከፊልችህ ላይ በርሱ ያበላጠበትን ጸጋ አትመኘ፤ ለመንደራት ከሰሩት ስራ ዕድል አላቸው፤ ለሴቶችም ከሰሩት ስራ ዕድል አላቸው፤ ለላላላላ ከቸርታው ለምኑት አላላ በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ሆኑና።። (አል ኒሳስ 32)

በኢስላም ሁለቱም የታወቁ አራት የቻለ ልዩ ተሰጥኦ፡
ኃላፊነትና ኩባር አላቸው። ሁሉም የአላህን ችግርና ውዴታ

ለማግኘት ይጥራል። ኢስላማዊው ድንጋጌ፤ ለሙስሊም ማህበረሰብ ብሎም ለሰው ዘር በሙሉ እንጂ ለወንዶች ወይም ለሴቶች ሲባል የተደነገገ አይደለም።

በሀላቱ የፆታዎች መጠክል ያ ለሽኩቻ ቦታ የለውም። በዓለማዊ ጥፋትም መፍክከር ረገድም አልባ አው። በሴቶቹ ላይ ማስር ወይም በወንዶች ላይ ማመጽ የሚባል ነገር ጣልም ወይም ስሜች አይኖረውም። አንዱ ሌላኛውን በቁጥጥሩ ስር ለማድረግ፣ ደክመቱን ችግሩንና ጉድለቱን ለማጋለጥ የሚነሄድ መከራ በአባላቸው ቦታ የለም።

ይህ ሁሉ በአንድ በኩል ስንመለከተው ጫወታ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ኢሰላምንና የሁለቱን ፆታዎች ትክክለኛ የሰር ዘርፍ አላማብስ ከመረዳት የመነጨም ነው። ሁላቸውም አላህን ከቸግረው ሊለምኑት ይገባል።

ከወንድ ስንጸር ሰባቸው ያላቸው ሰፍረ

ሴት ለወንድ ከምትሆንለት አንጻር ቡባዙ ከፍል ትመደባለች፡

ሲቲ ለወገኖቹ ሚስታት መሆኗ
እንድ ወገኗ ሚስቱን በፈለገው መልኩ ማየትና
በቧ መርከቱ ፈፈቀድለታል። ሲትም ከባሏ ጋር እንዲሁው
ፈፈቀድለታል። አላህ (ሱው) የመንግሥት ትስስራቸውን፣ የሰሜኑ
ውሀይታቸውንና የአካል ቅርባቸውን ሲገልጽ፣ ባልን የሚስት
ልብስ ሚስታትም የባል ልብስ በማለት ይገልጻቸዋል። «አነሱ
ለናንት ልብሶች ናቸው፤ እናንተም ለነርሱ ልብሶች ናችሁ።»
(ሌብ በቀ. 187) (ገጽ 24 ተመልከት)

የቅርብ ዘመዱ (መሕረም) ከሆኑት

ከሱትቸ መሕረም የሚባሉት፡ አንድ ወንድ ፈፅሞ ሊያገባቸው የማይችሉ የሆኑ ሴቶች ናቸው፡፡ አክሱም የሚከተሉት ናቸው፡፡

ወላጅ አናትና አያት፤ አያትነቱ ቢረዝምም ቢያጥርም እንደ ነው፡፡

የራሱን ሴት ልጅ፤ የወንድ ልጁ ሴት ልጅ፤ የሴት ልጁ ሴት ልጅ፤ የልጅ ልጅነታቸው ምንም ያክል ቢወርድም አርምነቱ ያው ነው፡፡

የአናት አባቱ ልጅ አሁኑ፤ በአባት የሚገናኙ አሁኑ፤ ወይም በአናት የሚገናኙ አሁኑ፤

የአባቱ አሁኑ አክሱ፤ ለአባቱ አሁትነቷ በአባትም በአናትም ቢሆንም በአባት ብቻ ወይም በአናት ብቻም ቢሆንም ልዩነት የለውም፡፡ የአባት አክሱትና የአናት አክሱትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው፡፡

የአናቱ አሁኑ የሹሜው፤ ለአናቱ አሁትነቷ በአባትም ሆነ በአናትም ቢሆን፤ በአባት ወይም በአናት ብቻም ቢሆን ልዩነት የለውም፡፡ የአባት አክሱትና የአናት አክሱትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው፡፡

የወንድም ሴት ልጅ፤ ወንድምነቱ በአናትም በአባትም፤ ወይም በአናት ብቻ፤ ወይም በአባት ብቻ ቢሆንም ልዩነት የለውም፡፡

የወንድም ወንድ ልጅ ሴት ልጅን ይመስል የልጅነት ሐረግ ቢወርድም ፍርዱ ያው ነው፡፡

የሚሰቱ አናት፡ ሚሰቱ አብራው ብትሆንም ወይም ቢፈታትም እናቷ እስከመጨረሻው መሕረምነቷ ይቆያል፡፡ ልክ እንዲሁ የሚሰት አናት እናት ወይም የሚሰት አያትም ከዚሁ ትመደባላች፡፡

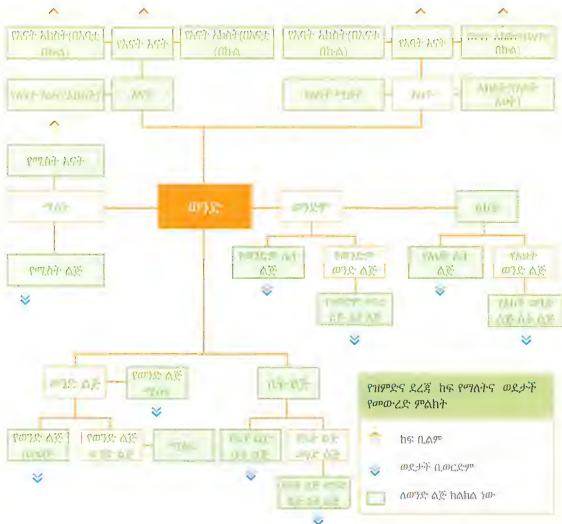
ከርሱ የማትወለድ የሚሰቱ ሴት ልጅ

የልጅ ሚሰት ወደ ታች የሚወለድ ቢሆንም ለምሳሌ አንደ ልጅ ልጅ ሚሰት

ወደ ላይ ከፍ ቢልም የአባት ሚሰት ወይም ልክ እንደ የልጅ ሚሰት በአባት በኩል

የጡት እናቱ፤ የጡት እናት ማለት በሁለቱ የመጀመሪያ የአራትነት ዓመታት ወቅት ውስጥ አምስት ጊዜ ጠግቦ የጠባት ሴት ናት፡፡ አርሱን በማጥባቷ ምክንያት ኢስላም ለርሷ በርሱ ላይ መብት ደንግጋላታል፡፡

የጡት አሁኑ፤ ይህች ደግሞ አርሱን ያጠባቸው ሴት ልጅ ናት፡፡ በዚሁ መልክ፤ የጡት አክሱት የጡት ወንድም ልጅ የጡት አሁኑ ልጅና የመሳሰሉት ሁሉም የጡት ዘመዶች ልክ የደም ትስስር እንዳላቸው ዘመዶች አርም ይሆናሉ፡፡

በአካዚህ ክልከል በሆኑ ወንዶች ፊት እንደ ባህሉ መሠረት መውጣት ይችላሉ። ነገር ግን ድንበሩን ማለፍ የለበትም እጆች፣ ትከሻ፣ ፀጉር፣ የመሳሰሉት ግልፅ መሆን ይችላሉ።

ባዕድ ሴት የምትባለው ከተጠቀሱት መዳሪቶች ውጭ ያለች ሴት ሁሉ ነች። ከርሱ ጋር ዝምድና ያላቸው ቢሆኑም፣ አንደ አጎት ልጅ፣ የአክሱት ልጅ፣ የወንድሙ ሚስት፣ ወይም ከርሱ ጋር ዝምድና የሌላቸው ቢሆንም ከርሱ ጋር የሚያስተሳስራቸው የዘር ሐረግ ወይም የአማችነት ትስስር ባይኖርም በእስላም እይታ እጅግ በደም ባዕድ ናቸው።

በእርግጥ እስላም አንድ መስላም ከባዕድ ሴት ጋር ሊኖረው የሚገባን ግንኙነት ሥርዓትና መመሪያ አድርጎለታል። ይህ ደግሞ ከብርን የሚጠብቅና የሰይጣን በርካታ የሚዘጋ ነው። የሰው ልጅን የፈጠረው አላህ(ሱ.ወ)፣ ለርሱ የሚበጅውን ከማንም በላይ ያውቃል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «የፈጠረ እምላክ እርሱ ዕውቀት ረቂቁ ውስጥ ዐዋቂው ሲኾን (ሚስጥርን ሁሉ) አያውቅምን?» (አል ሙልክ 14)

በየዕለቱ የሚወጡ መረጃዎች እንደሚያመለክቱት ከእምነት አስተምህሮ በራቁ ቤተሰቦችና ማህበረሰብ ውስጥ የአስገድዶ መድፈርና ፀያፍ የወንጀል ስራዎች በሰፊው ተስፋፍተዋል።

1 ዓይነት መስበር

አንድ መስላም የለላ ሰውን ሀፍረተ ገላ ማየት አይፈቀድለትም። የፍቶት ስሜቱን የሚቀሳቅሱ ነገሮችንም መመልከትም የተከለከለ ነው። ያለ ጉዳይ እንዲሁን ሴት አተኩሮ ማየት የለበትም።

አላህ (ሱ.ወ) ሁለቱንም ጾታዎች ዓይኖቻቸውን ሰበር እንዲያደርጉ አይቻልም። ምክንያቱም ይህ የጥብቅነትና የጨዋት ጎዳና በመሆኑ ነው። ዓይንን ያለ ገደብ እንደፈለጉ መልቀቅ የዝመትና የወንጀል መንገድ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ለምዕመናን ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ያልተፈቀደን ከማየት ይከልከሉ፣ ብልቶቻቸውንም ይጠብቁ ይህ ለነሱ የተሻለ ነው፣ አላህ በሚሰሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው። ለምእመናትም ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ይከልከሉ ብልቶቻቸውንም ይጠብቁ።» (አል ኑር 30-31)

በድንገት የተከለከለን ነገር ለማየት የተጋጠ ሰው ወዲያው ከዚያ እይታ ዓይነት ሰበር ማድረግ አለበት። ዓይንን መስበር በተለያዩ መንገዶች ብዙሃንና በኢንተርኔት ከሚሰራጩ የተከለከሉ ነገሮችንም ያካትታል፤ የፍትወት ስሜት ቀስቃሽ የሆኑ ነገሮችን መመልከት ከልክል ነው።

2 በስርዓትና በመልካም ስነምግባር አብሮ መኖር

ስርዓትን በጠበቀና መልካም ስነ ምግባርን በተላበሰ መልክ፣ ከማንኛውም ስሜት ቀስቃሽ ነገሮች ርቀው እንዲት ባዕድ ሴትን ቢያናግር፣ እሷም ብታናግረው፣ ማሕበራዊ ሕይወታቸውን ቢመሩ አይከለከልም።

- * ለላህ(ሰው) ሆኖቶ ሳልድ ወንዶቻችን ሲያናግሩ ደምግቸውን አንዳያበለመደው ከሐሰታል። ግልጽ የሆነ ግግርን አንዲናግሩም አይደለ። ላላህ (ሱው) አንዲህ ይላል። «ያ በልሱ በገቡ ያለበት አንድደክኛል በግግር አትላሰልሱም መልካምንም ግግር ተናገሩ።» (ሐል አላዙሳ 32)
- * በጭቱ ቀስቃሽ የሆኑ አረግመዶቻችን አንትሰኳሲዎቻችን ከጌጣቸው ከፈላቸው ግልጽ ግድረ ግ የተላከሉት ናቸው። ላላህ (ሱው) ሲናገሩን አሰመዳክባን አንዲህ ይላል። «ከጌጣቸውም የመሸፈኑት ደቃቸው ዘንድ በአግደረባቸው አይሆኑም።» (ሐል ኀር 31)

የክልዋ (ለብቻ መነጠል) እርምጃ፡

፲፩ኛዋ ማለት አኒ፡ ወንድ ከአንዲት ሴት ርግ ማንም በማያቋቋው ስፍራ ላይ ብላቸው መገኘት ሲሆን ይህንን ኢስላም እርምጃ አድርጎታል። ምክንያቱም፤ የህይወት ህይወቱን አጋጣሚ፣ ምሽትና ቀድሞ ተግባሪነት አንዲፈፀሙ የማይገደባቸው የበሽታን መግቢያ በር በመሆኑ ነው። ኑባዩ(ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡-
 «ውድም፡! ከአይታ በረዓቱ ቦታ ላይ እንድ ወንድ ከአንዲት ሴት ርግ አይከፈልም ሦስተኛቸው ስይሆን ቢሆን እንጂ።» (አል ተር።ግዚ፡ 2165)

አል ሒጃብ (የሴቶች ኢስላማዊ አለባበስ)

እላህ (ሱ.ወ) በሴቶች ላይ ሂጅብን ግዳጅ ያደረገው ማራኪ ውበትና አታላይ ተክለ ሰውነት ያለበላቸው በመሆኑ ነው። ይህ ተፈጥሯቸው ደግሞ ለወንዶች ፈታኝነቱ፤ ወንዶች ለሴቶች ካላቸው ተፈጥሯዊ ፈታኝ ገጽታ በእጅጉ የላቀ ነው።

እላህ (ሱ.ወ) ሂጅብን የደነገገው ለብዙ ዓለማ ነው፡

- ✧ ሲት የተፈጠረችላትን ዓላማና የተጣለባትን ማህበረሰባዊ ሥልጣን፣ በሰው-ቀነሰው በተቀየረው በብቃትና በጥራት እንድትወጣ እንዲሁም ከብሯንና ጨዋታቸውን ጠብቃ እንድትረከሩ ለማድረግ ነው።
- ✧ የሚፈለገው የጋጣሚነት መንስኤዎችን በመቀነስና በማዳከም በላንጅ በኩል ማማህበረሰብን ጽዳቶችን በሊላም በኩል የሴትን ከብር ለማስጠበቅ ነው።
- ✧ ወደሴቶች ለሚመለከቱ ወንዶች በተብቅትና ስሜትን በመቆጣጠር ላይ ማግኘት፣ ይኸውም እንደማንኛውም የሊድጉትና የልማት ኦርጋ ከሴቶች ጋር እንዲያዳቅፍና እንዲተጋዝዙ ያደርጋል። የቅጽበታዊ ስሜትን ማርኪያ የፍቅርን ስሜት ቀስቃሽ በታሪክ ለድርጊት ወንድም ስሜት ለማድረግ ያስችላል።

የሂጅብ ይዘት

እላህ (ሱው) ሴት ልጅ በባዕሪ ወንዶች ፊት ከፊቱና ከመዳፎቿ በስተቀር ሰውነቷን በመሉ እንድትሸፍን ግዴታ አድርጓል። እላህ (ሱው) እንዲህ ይላል፡- «ገባቸውንም ከርሷ ግልጽ የሆነውን በስተቀር አይግለጹ።» (አል ኑር 31)

ግለጽ የኾነ የሚባለው ፊትና መዳፍን ነው፤ እሱም ቢሆን፤ ፊትና መዳፍን በመግለጥ የሚከሰት ፈተና ወይም ችግር ካለ መሸፈናቸው ግድ ይሆናል።

$\mathcal{V}_{\mathcal{A}, \mathcal{B}} \cap \mathcal{C}^{\mathcal{A}} \neq \emptyset$

እንዲት ሴት የሚከተሉትን ቅድመ መስፈርቶች በጠበቀ መልክ የፈለገችውን ዓይነት መልክና ይዘት ያለው ሒጃብ ወይም ሌብስ መልበስ ይፈቀዳታል።

ሰፊ መሆኑን አለበት፤ የሚያጣብቅ፣ ጠባብ፣ የሰውነትን
ቅርጽ የሚያጠጣና የሚያሳይ መሆኑን የለበትም፡፡

ወፍራም መሆን አለባት። ስለነቱ በስሩ ያለን የሰውነት ክፍል የሚያጋልጥና የሚያሳይ መሆን የለባትም።

ጋብቻ በሌላም

ጋብቻ ኢስላም ልዩ ትኩረት ከቸራቸውና ካበረታቸው ማህበራዊ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው። የጋብቻት ፈላጊነት ነው። (ገጽ፡ 196 ተመልከት)

ኢስላም ለጋብቻ ዝርዝር ድንጋጌና ስርዓትን በመዘርጋት ትኩረት ሰጥቶታል። የባለ ትዳሮች መብት መከበር የጋብቻው ግንኙነት እንዲጎለብትና እንዲረጋ ያደርጋል። በመንፈስ የተረጋጋ፣ በእምነቱ የጸና፣ በሁሉም የማሕበራዊ ጉዳዮች ላይ የመጠቀ፣ ሕፃናት በውስጡ የሚያድጉበት የሆነን ስኬታማ ቤተሰብ ለመመስረት ያስችላል።

«ጋብቻ ለሌላም ልዩ ትኩረት ከቸራቸውና ካበረታቸው ማህበራዊ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው።»

ከነኚህ ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል፡

ኢስላም ለአንድ ጋብቻ ትክክለኛነት በባልም ሆነ በሚስት በኩል የግድ ለሚሉ የሚገባቸው መስፈርቶችን አስቀምጧል። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

ኢስላም ለሚስትነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች፡

መሳሊም፡ ወይም የመጽሐፍት ባለቤት ማለትም አይሁድ ወይም ክርስቲያን መሆን አለባት። ይሁን እንጂ ኢስላም ከመስፈርቱም ቢሆን በሃይማኖቷ ጠንካራዋን አንድነመርጥ ይመስራል። ምክንያቱም ወደፊት ለልጆችህ እናትና ተጎከባክቢ፣ ለአንተ ደግሞ በመልካም ነገር ላይ የምታግዝህና የምታጸናህ አዲስ በመሆኗ ነው። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ባለ ሃይማኖቷን ምረጥ አለያ አጅህ አመድ አፋሽ ትሆናለች» (አል ቡቫሪ 4802 / መስሊም 1466)

ጥብቅና ጨዋ መሆን አለባት። በዝመትና በእንግልነት የምትታወቁ ሴትን ማግባት ከልክል ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ከምእመናን ጥብቆቹም ከነዚያ ከናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጠት ሴቶች ጥብቆቹም (ተፈቀዱላችሁ)» (አል ማሊዳ 5)

ለዘላለሙ ሊያገባቸው እርም ከተደረጉ መብራሪያዎች መካከል መሆን የለባትም። የዚህን ዝርዝር ማብራሪያ ከዚህ በፊት አሳልፈናል። በጋብቻው እንዲት ሴትን ከአሁኑ ወይም ከእኩለቶቿ ማለትም ከአባቷ አሁን ወይም ከእናቷ አሁን ጋር በአንድ ላይ ማግባት አይፈቀድለትም። (ገጽ፡ 200 ተመልከት)

ኢስላም ለባልነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች፡

ባል መስሊም መሆን አለበት። በኢስላም መስሊም ሴትን ሃይማኖቱ የመጽሐፍ ተከታይ (አህሊል ኪታብ) ወይም መጽሐፍ የለሽ ቢሆንም ለካሃድ መዳር የተከሰከለ ነው። ኢስላም አንድን ወንድ በባልነት ለመቀበል ወንዱ ሁላት ባህሪዎችን የተላበሰ እንዲሆን ይፈልጋል።

✦ በሃይማኖቱ ጽኑ መሆኑና

✦ መልካም ስነ ምግባር የተላበሰ በሆኑ ናቸው።

ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሃይማኖቱንና ስነምግባሩን የምትወዳለት ልጆችህን ከጠያቃችሁ አጋብት።» (አል ቲርሚዚ 1084 / ኢብኑ ማዳህ 1967)

➤ የባልና የሚሰጥ መብቶች

አላህ (ሱወ) በባልም በሚሰጥም ላይ ሊጠብቁት የሚገባ የሆነ መብት ሰጥቷቸዋል። እንዲሁም የጋብቻን ሕይወት የሚያሳምሩና የሚጠብቁ ነገሮችን በሙሉ እንዲፈልጉ አነሳስቷል። እነዚህን ጉዳዮች የመጠበቅ ኃላፊነት በሁሉም ወገን ላይ የተጣለ ነው። ባልም ሆነ ሚስት አንዳቸው ከሌላችው የማይቻል ነገር እንዲፈልግ መጠየቅ የለባቸውም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱም (ለሴቶች) የዚያ በነርሱ ላይ ያለባቸው (ግዳጅ) በጤ በመልካም እናገኛል (በባላቸውም ላይ መብት) አላቸው።» (አል በቀራ 228) የሕይወት ጉዞ ቀጣይነት እንዲኖረው እና የተከበረው ቤተሰብ እንዲጸና ነገርን ማግራራትና ጉድለትን ማለፍ እንዲሁም መለገስ ያስፈልጋል።

የሚሰጥ መብቶች

ቀላብና መጠለያ

✦ ሚስት ባለ ሃብት ብትሆንም አንኳ፤ ባል ለሚሰጥ የምግባን፣ የመጠጣን፣ የልብጋንና የአሰፈላጊ ጉዳዮች ወጪዋን የመሸፈን ግዴታ አለበት። እንዲሁም ለርሷ ተመጣጣኝ የሆነን መኖሪያ ወይም ማረፊያም ሊያዘጋጅላት ይገባል።

✦ የወጪ መጠን፡ ወጪ የሚለካው እንደ ባልየው የገቢ መጠንና አንደየ አገሩ የእናገር ዘይቤ ሲሆን፤ ማባከንም ሆነ መጨናነቅ የሌለበት ሊሆን ይገባል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የትላቱ ባለቤት ከትላቱ ታው ይቀልብ፤ በርሱም ላይ ሲላይ የተጠበበት ሰው፤ አላህ ነፍሱን የሰጣትን እንጅ አያስገደዳትም።» (አል ጠላቅ 7)

✦ ይህን ወጪ ሲሸግን መመደደን፣ እንዲሁም በመጨናነቅ አሳጋም ሆነ አራሱን ማጥፈር የለበትም። ገንዘብ ሲያወጣ፤ አላህ (ሱወ) በገለጸው መልኩ በመልካም አሳቢ ሊሆን ይገባል። ምክንያቱም ይህ ሚስት በባሏ ላይ ያላት መብት እንጂ እርሱ በቸርነቱ የለገሳት አይደለም፤ እናም መብቷን በአግባቡ ሊጠብቅላትና ሊሰጣት ይገባል።

✦ በአሊላም፤ በሚሰጥና በቤተሰብ ላይ የሚወጣ ወጪ ከባድ ምንዳን ያስጽፋል። ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ መብሊም ከአላህ አመንዳበታለሁ በሚል አሳቢ በሚሰጥ ላይ ወጪ ሲያወጣ ለርሱ ምጽዋት ይሆንለታል።» (አል ቡቫራ 5036 /መብሊም 1002)

በሊላም ዘገባ ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በርሷ ብትመንዳባት እንጂ አንት የአላህን ፊት ከጃይ ሆነህ አንድም ወጪን አታወጣም፤ በሚስት አፍ ውስጥ የምታቀምጣት

አንድ ሰው በአካዛቢው ተላምና መሰረት የሚሰጥና የሚገኝ ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት።

ጉርሻ አንኳን ብትሆን።» (አል ቡቫራ 56 /መብሊም 1628) ወጪ አልሰጥም ያለ ሰው፤ ወይም እየቻለ ማውጣት ካለበት

የቀነሰ ሰው፤ በርግጥ ከባድ ወንጀል ውስጥ ተዘናዳል። ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ለአንድ ሰው ወንጀሉኝን፤ የሚያስተዳድረውን ሰው ማንገላታቱ ይበቃዋል።» (አቡ ዳውድ 1692)

2 መልካም እናገኛል ወይም ግንኙነት

መልካም እናገኛል በሚለው የተፈለገው መልዕክት መልካም ስነ ምግባር የሚለው ነው። ልብ ለሰላሳነት፤ ለብ ያለ ግግግርን መናገር፤ አንድም የሰው ልጅ ሊርቃቸው የማይችሉ ስህተቶችንና ድክመቶችን ችሎ ማለፍና የመሳሰሉትን ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በመልካምም ተናገሩ፣ በሚናገሩት፤ ብትጠሉ፣ በሚጠሉት (ታገሱ)፤ አንዳችን ነገር ልትጠሉ፤ አላህም በርሱ ብዙ ደግ ነገርን ሊያደርግ ይቻላልና።» (አል ኒሳሊ 19)

አንድ ሠሐቢይ፤ ነቢዩን (ሰ.ወ.)፡- ሕንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ የአንዳችን ሚስት በሱ ላይ ያላት መብት ምንድን ነው? በማለት ጠየቃቸው፤ አላቸውም፡ ሕክትበላ ሲታብላት፤ ስትለበስም ልሳብላት፤ ፊቷን ላትመታት፤ ላታርቅት፤ በቤቷ ውስጥ አንጂ ላታከርፋት ነው፡፡፡»

አሉት፡፡ (እቡ ዳውድ 2142)

3 ശാസ്ത്രം

ነብዩ (ሲ.ወ.)፣ ለሰቶች ልዩ ትኩረት እንዲሰጣቸውና ወንጌት በመልከም እንዲኖሯቸው አሳስበዋል። አያያዘውም የሰቶች መንፈሳዊና ስጋዊ ባህሪያቸው ከወንጌት ጋር እንደሚለያይ ተናግረዋል። ይህ የባህሪ ልዩነት ለአንድ ተሰተሰብ መንግሥታዊ ውበት መሆኑንም አስተማረዋል።

አይገባም። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴት የተፈጠረችው ከነን አጥንት ነው፤ በምንም ጉዳይ ላይ ላንተ አትሰተካክልልህም፤ በዚህ ልዩነትም ከሌሎች ከነን-ብጠቷ ልትጠቀምበት ትችላለህ፤ ለማንኛውን ከምክርክ ግን ትሰብራታለህ፤ ስብራቷም መፈታቷ ነው።» (አል ቡኸሪ 3153 / መስሊም 1468)

4 ግብረ ስጋ ግንኙነት መፈጸም

እንደ ሰው ከሚስቱ ጋር ግብረ ስጋ ግንኙነት መፈጸም። ቢያንስ በአራት ቀናት እንዴ ይህንን ሊፈፅም ይገባል። ከእንደ በላይ ያገባ ከሆነም የሳምንቱ ቀናቶችን በእኩልነት በሚሰቡቶ መካከል ሊከፋፍል ይገባል።

5 ከብርሀና ሞገስ ስለሆነች ልትከላከላት ይገባል።

እንደ ሰው ሲያገባ፡ ያገባት ሴት የአርሱ ከብፋ ነች። ስለሆነም ለሞት የሚዳርገው ቢሆንም እንኳን ይህን ከብፋን ሊከላከልና ሊሟገትላት ይገባል። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ስለ ሚስቱ የተገደለ ሰው ለማሰፋት ነው።» (አል ቲርሚዚ 1421/ አቡ ዳውድ 4772)

6 የሚስትን ሚስጥር አለማባከን

እንደ መስሊም፡ የሚስቱን ልዩ ባህሪያትና፤ በርሱና በርዕ መካከል ስለ ተፈፀመ የአልጋ ላይ ሚስጥር ለሰዎች ሊያወራ አይፈቀድለትም። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ)፡- «የትንሳኤ ቀን ከሰዎች ሁሉ ከደረጃ በኩል የከፋ ሰው ማለት፤ እርሱ ለሚስቱ ተገላልጦ፤ ሚስቱም እርሱ ከተገላልጠች በኋላ የሷን ሚስጥር አውጥቶ የሚበትን ሰው ነው።» ብለዋል። (መስሊም 1437)

7 በሴት ላይ ድንበር ማለፍ አይፈቀድም

አለሰም ለሚፈጠሩ ችግሮች በርካታ መፍትሄዎችን አላቸምጧል። ከነዚህም መካከል፡

* ስህተቶች በመወያየት፤ በመመከርና በተግሳጽ ሊታረሙ ይገባል።

* ከሦስት ቀናት ላልበለጠ ጊዜ አለማናገር ወይም ማክረፍ ከዚያም ከቤት ሳይወጣ በመኝታና በግብረ ስጋ ግንኙነት ማክረፍ ይፈቀድለታል።

* እመት ዓሊሻ እንዲህ ብለዋል፡- ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) በአላህ መንገድ ላይ ሲሞጉ ካልሆኑ በስተቀር እንዲትንም ሴት ሆነ ባሪያ መራቅ አያውቅም።

8 ማስተማርና መምከር

ሰውየው ሚስቱን በመልካም ሊያዛትና ከመጥፎ ሊከለከላት ይገባል። ወደ ጆንት ጸጋ የሚያዳርሳቸውን፤ ከአላት ቅጣት የሚያርቃቸውን ነገሮች በማመቻቸትና በሰም ላይ በማበረታታት፤ እንዲሁም እርም ነገሮችን በመከልከልና እንዲጠሉ በማድረግ ልዩ ትኩረት መስጠት አለበት። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ሚስትም ባሷን በመምከር፤ ወደ መልካም ነገር በመገፋፋትና በመጠቀም፤ ልጆችን በጥሩ ስነ ምግባር ኮትኩቶ በማሳደግ ላይ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ይጠበቅታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «አናንተ ያመናችሁ ሆይ! ነፍሳቸውንና ቤተሰቦቻችሁን ከአላት ጠብቁ።» (አል ተህሪም 6)

ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሰውየው በሚስቱ ላይ ጠባቂ ነው፤ ስለጠበቀው ነገር ይጠየቃል።» (አል ቡኸሪ 2416 / መስሊም 1829)

9 ሚስቱ ያስገባችውን ቃል መጠበቅ

ጋብቻው በሚፈፀምበት ጊዜ፤ ሚስት ለምሳሌ፤ ይዘቱ ለየት ያለ ቤትን ሊገዛላት ወይም ሊሰራላት ዓይነት የተፈቀዱ ነገሮችን እንዲፈፅማላት ቃል ካስገባችው፤ ቃሉን የመጠበቅና የመመላት ግዴታ አለበት። ምክንያቱም የጋብቻ ውል ከቃልኪዳኖች ሁሉ ትልቁና ከባዱ በመሆኑ ነው። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመስፈሪያች ሁሉ አጅግ በርሱ ልትሞሉ የሚገባው ብልህን የተፈቀደ ያደረገችሁበት ቃል ኪዳን ወይም መስፈርት ነው።» (አል ቡኸሪ 4856 / መስሊም 1418)

የባል መብቶች

በመልካም ነገር ላይ እሱን የመታዘዝ ግዴታ አለባት

አላህ (ሱው) ወንድን በሴት ላይ የበላይ አስተዳዳሪ አድርጎታል። ይኸውም ልክ የአገር መሪዎችና አስተዳዳሪዎች ለሕዝብ እንደሚያገለግሉት፤ ጉዳይዋን የሚያስፈፅሟለት፤ መስመር የሚያስይገላትና የሚከታተልለት እሱ ነው ማለት ነው። ይህም ሊሆን የቻለው አላህ (ሱው) ሰወንድ ልዩ መገላጫዎችን የሰጠው በመሆኑና በንብረት የማስተዳደር ኃላፊነት በሱ ላይ የተጣለ በመሆኑ ነው። አላህ (ሱው) እንዲህ ይላል፡- «ወንዶች በሴቶች ላይ ቋሚዎች (አሳዳሪዎች) ናቸው፤ አላህ ከፈላቸውን በከፊሉ ላይ በማብሰጡና (ወንዶች) ከገንዘባቸው (ለሴቶች) በመስጠታቸው ነው።» (አል ኒሳአ 34)

ባሏ እንዲረከባት መዘገጃጀት ወይም መመቻቸት

ባል በሚሰቱ ላይ ካለው መብቶች አንዱ፤ አርሱ ግብረ ስጋ ግንኙነት እንዲፈፅም አራሷን ማመቻቸትና እንዲረከባት ማድረግ ነው። በመሆኑም ሆን ብላ ለርሱ መቆነጃጀትና መዘገጃጀት ይወደድላታል። የወር አበባ ደም ላይ መሆኑ፤ ወይም የግዳጅ ጾም ላይ መሆኑ፤ ወይም በህመምና በመሳሰሉት ሽሪዓዊ ምክንያቶች ካልሆነ በስተቀር፤ ሚስት ባሏ ሊገናኝት እየፈለገ ወይም ሲጠራት ፈቃደኛ ካልሆነች አጅግ በጣም ትወገዛለች፤ ከባድ ወንጀልንም ትሸከማለች።

ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው ሚስቱን ወደ ፍራሹ ሲጠራት እንቢተኛ ከሆነችና ተቆጥቶባት ወይም ተከፍቶባት ካደረች እስኪነጋ ድረስ መላእክት ይረግማታል።» (አል ቡኻሪ 3065 /መስሊም 1436)

ባል ወደቤቱ እንዲገቡ የማይፈልጋቸውን ሰዎች እንዲገቡ አለመፍቀድ

ባል በሚሰቱ ላይ ካለው መብቶች መካከል ሚስት አርሱ ከሚጠላቸው ሰዎች አንዱንም አለማስገባት ነው።

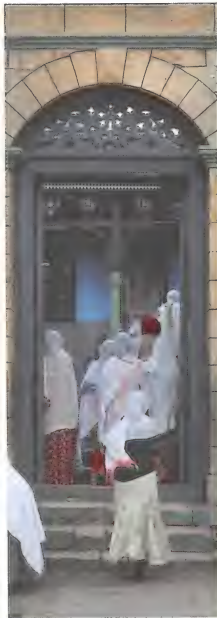
ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዲት ሴት በርሱ ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር ባሏ እያለ ልትጾም አይፈቀድላትም፤ በሱ ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር በቤቱ ውስጥ ሰው እንዲገባ መፍቀድ የለባትም።» (አል ቡኻሪ 4899)

በባል ፈቃድ ካልሆነ በስተቀር ከቤት አለመውጣት

ባል በሚሰቱ ላይ ካሉት መብቶች አንዱ ያለርሱ ፍቃድ ከቤት አለመውጣት ነው። ልዩ ቦታ ለመጻፍ መውጣቷም ይሁን ለሰራ ጉዳይ መውጣቷ ሁሉም አንድ ነው። ያለ ባል ፈቃድ አይሆንም።

ሚስት ባሏን መንከባከብ

ሚስት ባሏን በሀገሬው ተለምዶ መሰረት ምግብ በማዘጋጀትና መሰል በሆኑ በቤት ውስጥ ጉዳዮች ልትንከባከበው ይገባል።

ከአንድ በላይ ሚስት ማግባት

በኢሰላም የጋብቻ መስረት የሚጠነሰው አንድ ወንድ ከአንድ ሴት ጋር የሚዋደዱ፣ የሚተሳሰቡና የሚደጋገፉ ኾነው በሚመስርቱት ቤተሰብ ነው። ከመሆኑም ጋር፣ ኢሰላም ለወንዱ ከአንድ በላይ ሚስት እንዲያገባ ፈቅዶለታል። ይህ ደግሞ በቀደምት መስከታዊ ደንጋጌዎችም ማምር ሲሰራበት የነበረ ነው። ይህንን የፈቀደበት ዓላማ የግለሰቦችንና የማሕበረሰቡን ጥቅም ለመጠበቅ ነው። ይሁን እንጂ ጉዳዩን ስርዓት የለበሰ ደንብ አልባ እድርን አልተወደም። አንደውም ሴቶች እንዳይበደሉና እንዳይገፉ የሚያደርጉ መብታቸውን የሚያስከብሩ የሆኑ ቅድመ መስፈርቶችን በደልን ከልካይ ነጥቦችን አስቀምጧል።

1 ፍትሃዊነት
በቤት ወጪ፤ በመኖሪያ ቤትን በመሳሰሉት ግልጽ በሆኑ ቁሳዊ ጉዳዮች በሚስቶች መካከል ፍትሃዊ መሆን ግዴታ ነው። በመካከላቸው ፍትሃዊ መሆን የማይችል ከአንድ በላይ ማግባት በርሱ እርምጃ ነው። አላህ (ሱው) እንዲህ ይላል፡- «አሰማስተካከልንም ብትፈሩ አንዲትን ብቻ...ያዙ» (አል ኒላእ 3)

ፍትሃዊ አለመሆን እጅግ በጣም እድገትና አስከፊ ወንጀል ነው። ነቢዩ(ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት ሚስቶች ኖረውት ወደ አንደኛዋ ያዘነለለ ሰው የትንሳኤ ቀን በአንድ ጎሳ ተጣም ይቀስቀሳል።» (አቡ ዳወድ 2133)
የማይቻል ጉዳይ ነውና በልባዊ ፍቅር ፍትሃዊ መሆን ግዴታ አይደለም። በሚከተለው አንቀጽ ላይ የተጠቀሰው ይኸው ነው። «በሴቶችም መካከል ምንም እንኳ ብትጓጉ (በፍቅር) ለማስተካከል እትችሉም።» (አል ኒላእ 129)

2 የሚስቶችን ወጪ መሸፈን መቻል
የሚስቶቹን ጠቅላላ ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት። ምክንያቱም የመጀመሪያውን ጋብቻ ሲፈፅም ይህ ጉዳይ የጋብቻ መስፈርት እንደሆነው ሁሉ በሁለተኛው ላይ ደግሞ የበለጠ ወሳኝ የሆነ መስፈርት ይሆናል።

3 ከአራት ሚስቶች በላይ አለመጨመር
በኢሰላም ከአንድ በላይ የማግባት ገደብ ይህ ነው። አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «ለናንተ ከሰቶች የተዋበላችሁን ሁለት ሁለት፣ ሦስት ሦስትም፣ አራት አራትም አግቡ።» (አል ኒላእ 3)

ከአራት በላይ ሚስቶች ኖረውት ኢሰላምን የተቀበለ ሰው፣ ከነርሱ መካከል አራቱን ብቻ መርጦ በማስቀረት ሌሎቹን ሊፈታ ይገባል።

ቤተሰባዊ ግንኙነትን ለመጠበቅና ዝምድናን ላለማበላሸት አንዳንድ ሴቶችን በአንድነት በአንድ ጊዜ ማግባትም አይፈቀድም።

- ✦ አንዲትን ሴት፣ ከአሁኗ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።
- ✦ አንዲትን ሴት፣ ከአናቷ አሁን ከየሽሜዋ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።
- ✦ አንዲትን ሴት፣ ከአባቷ አሁን፣ ከአክሁኗ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።

እሱላም የባልና የሚሰት ግንኙነት ተጣይነት ያለው መሆን አንዳለበት ያስተምራል። ለጉዳዩም ትኩረት ይሰጣል። ግና የግድ አሰራሪ በሚሆንበት ወቅት ፍቺንም ይፈትዳል።

እሱላም የጋብቻ ውል ዘላቂና ዘውታሪ መሆን አንዳለበት ይመስራል። ጋብቻው ሁለቱም ወገኖች ሞት እስኪለያያቸው ድረስ የሚቆይ መሆን አለበት። አላህ (ሱው) ጋብቻን የጠበቀ ውል ሲል ጠርቶታል። በእሱላም፣ ጋብቻን ለተወሰነ የጊዜ ገደብ በሚል መፈፀም ጨርሶ አይፈቀድም።

እሱላም በጋብቻ ላይ ሰዎችን ሲያበረታታ ድንጋጌው የወጣው በምድር ላይ ለሚኖር ሰብዓዊ ፍጡራን መሆኑ ግልጽ ነው። እነርሱ ደግሞ የራሳቸው የሆነ ልዩ መገለጫ ባህሪያትና ስጋዊ ፍላጎቶች አሏቸው። በመሆኑም አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲፈጠሩና መንገዶች ሁሉ ሲዘጋጉ፣ የማስተካከያና የማሻሻያ ዘዴዎች ሁሉ ፍሬ አልባ ሲሆኑ፣ ከዚህ ውል አራሳቸውን እንዴት ነፃ ሊያደርጉ ወይም ሊያላቅቁ እንደሚችሉ ስርዓትን ድንግጎላቸዋል። በዚህም ለወንዱም ሆነ ለሴቷ ፍትሃዊና ሚዛናዊ በሆነ መንገድ የሚበጃቸውን መስመር ይዘረጋል። ብዙ ጊዜ በባልና ሚስት መካከል የሚፈጠሩ አለመግባባቶች ፍቺን ብቸኛ የትግራቸው መፍትሄ የሚያደርጉበት አጋጣሚ አለ። በቤተሰቡም ሆነ በማህበረሰቡ ውስጥ ሰላምና መረጋጋት እንዲኖር የሚያደርግበት ሁኔታ ይኖራል። ምክንያቱም በባልና ሚስት መካከል የተመሰረተው ትዳር የተፈለገበትን ግብ ሊመታ ባለመቻሉ አብረው ከመቆየታቸው ይልቅ ፍቺ የተሻለ ይሆናል።

ከአንዲህ ዓይነቱ ሁኔታ ለመውጣት ሲባል ፍቺ የተፈቀደው ለዚህ ነው። እያንዳንዳቸው ሌላ የትዳር አጋር መቀየር አለባቸው። ምናልባት ሁላቸውም ከመጀመሪያው የትዳር አጋራቸው ያጡትን ከዚህኛው ሊያገኙ ይችላሉ። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «በሊያዩም አላህ ሁሉንም በችሮታው ያበቃታቸዋል። አላህም ችሮታው ሰፊ ጥበብኛ ነው።» (አል ኒሳአ 130)

ፍቺ አራሱን የቻለ ስርዓት አለው፡

- * ፍቺ በወንዱ እጅ እንጂ በሴቷ እጅ አይደለም።
- * አንዲት ሴት ከባሏ ጋር መኖር ካልቻለች፣ እሱ ደግሞ ለፈታት ፍቃደኛ ካልሆነ፣ ዳኛ ዘንድ በመሄድ አራሷን ማስፈታት ትችላለች። ዳኛውም ያቀረበችው ምክንያት አላማኝ ሆኖ ካገኘው ሊያፋታት ይገባል።
- * አንዲት ሴት ከተፈታች በኋላ፣ ሁለት ጊዜ መመለስ ትችላለች። ነገር ግን ለሦስተኛ ጊዜ ከፈታት ሌላ ትከክለኛ ጋብቻ ፈፅማ እስካልተፈታች ድረስ ወደ መጀመሪያው ትዳሯ መመለስ አትችልም።

፡ የወላጆች መከታተል

ለወላጆች በጎ መዋል ከመልካም ሰራዎች መካከል ከባዱና አላህ ዘንድ ብዙ ምንዳን ከሚያስገኙ ተግባሮች ሊሆን፤ አላህ (ሱወ) እርሱን ከመግዛትና በአፃዳቸው ከማመን ጋር አቆራኝቶታል፡፡

ለነርሱ በጎ መዋልና ጥሩ መሆን ጀነት ለመግባት የሚያስችል ወላጅ ምክንያት አድርጎታል፡፡ ነብዩ (ሱወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ወላጅ የጀነት የመሐለኛው በር ነው፤ ይህን በር ብትፈልግ ቸል በለው ወይንም ጠብቀው፡፡» (አል ቲርሚዚ 1900)

✦ በወላጆች ላይ የማመልከት ለነርሱ ከፋ የመሆን አደገኝነት

መለኮታዊ መመሪያዎች በመሉ በአደገኝነቱና በከባድ ወንጀልነቱ የተሰማመኑበትና ክርሱም ያስጠነቀቁት ነገር ቢኖር ለወላጆች ከፋ መሆን ነው፡፡ ነብዩ (ሱወ) ለሠላቦቻቸው፡ «አይከብዱ የከበዱ ወንጀሎችን አልነግራችሁምን?» አሉ፡፡ ሠላቦቻቸው፡ «እንዴታ ይገኛና እንጂ አንቱ የአላህ መልክተኛ» አሉ፡፡ ነብዩም (ሱወ)፡ «በአላህ ማጋራትና በወላጆች ላይ ማመልከት ናቸው፡፡» አሉ፡፡ (አል ቡኸሪ 5918)

✦ በአላህ ላይ ከማመልከት ውጭ ባለ ጉዳይ አነርሱን መታዘዝ

አላህ(ሱወ) ላይ በማመልከት ወይም የአላህን ሕግ በመጣስ እስካላዘዙ ድረስ ወላጆች በሚያዙት ነገር ሁሉ ለነርሱ ፍጹም ታዛዥ መሆን ግዴታ ነው፡፡ ምክንያቱም በፈጣሪ ላይ እያመጡ ለፍጡራን መታዘዝ አይቀድም፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሰውንም በወላጆቹ መልካም አድራጎትን አዘዝው፤ ላንተም በርሱ ዕውቀት የሌለህን (ግጾት) በእኔ እንድታጋራ ቢታገሉህ አትታዘዛቸው፡፡» (አል አንከቡት 8)

✦ ለነርሱ በጎ መዋል በተለይም ሲሸመግሉ

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ይታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፤ እርሱን እንጂ ሌላን አትገዝ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ሰሩ፤ በአንተ ዘንድ ኾነው አንዳቸው ወይም ሁሉታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ እትገላምጣቸውም፤ ለነርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው፡፡» (አል ኢሲቱሪ 23) አላህ (ሱወ) የሰው ልጅ ለወላጆቹ በተለይም ከሸመግሉና ከደረሰው በኋላ ታዛዥ እንዲሆንና እንዳይገላምጣቸው ወይም እንዳይቆጣቸው አይደል፡፡ ኡፍ በማለት ቢሆንም ቃል ባይተናሰም እንኳ በአነርሱ ላይ መበልጩትና መቆጣት የለበትም፡፡

✦ ከሃዲያን ወላጆች

እንደ መሰሉም ወላጆቹ ከሃዲያን ቢሆኑም እንኳን ለነርሱ ፍፁም ታዛዥና በጎ የሚውልላቸው ሊሆን ይገባል፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለአንተ በርሱ አውቀት የሌለህን ነገር በኔ እንድታጋራ ቢታገሉህም አትታዘዛቸው፤ በቅርቡቱም ዓለም በመልካም ስራ ተወዳጃቸው» (አል ሉቅማን 15)

ለነርሱ በጎ ከመዋል ሁሉ እጅግ ታላቁና ጠቃሚው አነርሱን በጥሩ ስነምግባርና በጥበብ በተሞላ መልኩ ወደ ሊሰላም መግራት ነው፡፡

➤ የልጆች መብት

✦ ጥሩ እናት ልትሆን የምትችል መልካም ሚስት ሊጋብቻ መምረጡ አባት ለልጆቹ ከሚያቀርብላቸው ስጦታዎች ሁሉ በላጩ ነው።

✦ ስም ከነርሱ የማይለይ የሆነ መንግሥታዊ በመሆኑ፤ ልጆችን በሚያማምሩ ስሞች መስየም ልጆች በወላጆች ላይ ካላቸው መብት መካከል ነው።

✦ በመልካም ስነ ምግባር አንድ ማሳደግ፤ መሰረታዊ የሃማናት ጉዳዮችን ማስተማርና ሃይማኖታቸውን እንዲወዱ ማድረግ።

ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡

- «እያንዳንዳችሁ አረኞች ናችሁ፤ ከጠበቃችሁት ነገርም ተጠያቂዎች ናችሁ፤ በሰዎች ላይ የተሾመ ሹም አረኛ ነው፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነው፤ አባወራ በቤተሰቡ ላይ አረኛ ነው፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነው፤ ሴት በባሏ ቤትና በልጆቹ ላይ አረኛ ነች፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነች፤ ባሪያም በአሳዳሪው ንብረት ላይ አረኛ ነው፤ ስለርሱ ተጠያቂ ነው፤ አዋጅ፤ ሁላችሁም አረኞች ናችሁ፤ ሁላችሁም ስለጠበቃችሁት ነገር ተጠያቂዎች ናችሁ።» (አል ቡኸሪ 2416 / ሙስሊም 1829)

ወላጆች እንደየአስፈላጊነቱና እገባቸውን ቅደም ተከተል በማስያዝ ልጆቻቸውን ማገጽ ይኖርባቸዋል። በመጀመሪያ ከማጋራትና ከፈጠራ አመለካከት የጸዱ ማድረግ፤ ትክክለኛውን የአምነት መሰረት እንዲይዙና ከዚያም አመልካቾችን በተለይም ሠላትን እንዲሰማዱ ማድረግና ብላጣ ጥሩ ስነምግባርንና ስርዓቶችን ሊያስተምሯቸው ይገባል። ከብርና በጎ የሆነን ሁሉ ሊያስዋቸው ይገባል። ይህ አላህ ዘንድ ትልቅ ከሚባል ስራዎች ነው።

✦ ወላጅ አባት የወንድም ሆነ የሴት ልጆቹን ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት። በዚህ ጉዳይ ላይ ጥላ ማለትም ሆነ መሳሰሉ አይገባውም። እንደውም አንደችሉታውና አቅሙ በተሟላ መልኩ ይህንን ኃላፊነት ለመወጣት መጣር ይኖርበታል። ነቢዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው የሚያስተዳድረውን መጣሉ ብቻ ከወንጀል በኩል ይበቃዋል።» (አቡ ዳወድ 1692)

ነብዩ (ሰ.ወ)፤ ሴት ልጆችን በመጠበቅና ለነርሱ ወጪ ማድረግን በተመለከተ አንዲህ ብለዋል፡- «የዚህን ሴት ልጆች ጉዳይ የተሸከመና ለነርሱም በጎ የዋለላቸው፤ እነርሱ ለርሱ ከሐሳት ግርዶ ይሆኑለታል።» (አል ቡኸሪ 5649/ ሙስሊም 2629)

✦ ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አላህን ፍሩ በልጆቻችሁ መካከል ፍትሃዊ ሁኑ።» (አል ቡኸሪ 2447 / ሙስሊም 1623)

ሴቶችን ከወንዶቹ ማስበለጥ እንደማይፈቀድ ሁሉ ወንዶችንም ከሴቶች ማስበለጥም አይፈቀድም። ይህን ማድረግ አደገኛ ችግርን ይፈጥራል።

ስነ-ምግባርና በኢሰላም

11

በኢስላም፣ ስነ-ምግባር ማሟያ ወይምትርፍ ነገር አይደለም፤ ይልቁኑም፣ በሁሉም ዘርፍ የጠበቀና ጥልቅ ትስስር ያለው የሃማኖት ክፍል ነው። ስነ ምግባር በኢስላም የላቀና ክፍተኛ ስፍራ አለው። ይህ ደግሞ በኢስላም ድንጋጌዎችና ህገ ደንቦች ውስጥ በይፋ የሚታይ እውነታ ነው፤ ነብዩ (ሰ.ወ) የተላኩትም መልካም ስነ ምግባሮችን ሊያሟሉ ነው።

የጥንታዊ ስነ-ምግባር

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

- ስነ-ምግባር የነብዩ (ሰ.ወ) መላክ ዋነኛው ዓላማ ወይም ምክንያት መሆኑ
- ሥነ-ምግባር ዋና የአምነት ክፍል ነው
- ስነ-ምግባር ከሁሉም የአምልኮ ዘርፎች ጋር የተሳሰረ መሆኑ
- እላህ (ሱወ) ለገና ስነ-ምግባር ባለቤቶች ያዘጋጀው የላቀ ችሪታና ታላቅ ምግባ

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ልዩ መግለጫ

- የላቀ ስነ-ምግባር በተወሰኑ ሰዎች ብቻ የተለየ አይደለም
- የላቀ ስነ-ምግባር በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አለመሆኑ
- በህይወት ዘርፎች በጠቅላላ ውስጥ የሚኖሩ የላቀ ስነ-ምግባሮች
- በተለያዩ አጋጣሚዎች ውስጥ የሚንጸባረቁ የላቀ ስነ-ምግባሮች

ከነብዩ (ሰ.ወ) ሕይወት ተምሳሌትነት

- መተናበት ■ አገዘት
- ፍትሃዊነት ■ በነ መዋልና ሊጋስት

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

1 ስነ-ምግባር፡ኑብዩ (ሲ.ወ) ወደ ሰው ዘር ከተላኩበት ዓላማዎች መካከል ዋነኛው ነው።

አላህ (ሱ.ወ) ነቢዩን (ሲ.ወ) አስመልክቶ እንዲህ ይላል፡ - «እርሱ ያ በመሃይሞቹ ውስጥ አንቀጽቸን (ቁርአንን) በነርሱ ላይ የሚያስተላቅቁ፤ (ከሚገራት) የሚያጠራቸውም... የቸነን መልክተኛ የላከ ነው።» (ጁምዓ 2) በአንቀጹ ላይ፤ አላህ (ሱ.ወ) ለምእመናን ቁርአንን እንዲያስተምራቸውና ከእኩይ ስነ-ምግባር አንዲያጠራቸው መልክተኛውን በመላኩ የዋለውን ውሳኔ አውጥቷል። እራሱን ማጥራት ወይም ተገዢያ፡- ቀልጠን በአላህ ከሚገራት እንዲሁም እንደ ቲያማና ምቀኝነት ካሉ እኩይ ስነ-ምግባሮች፤ ንግግርና ተግባርን ደግሞ ከተወዘሉ ልማዶች ማጥራትን ያካትታል። ኑብዩ (ሲ.ወ) አሻሚ ባልሆነ ግልጽ ቃላቸው እንዲህ ብለዋል፡- «እነሆ እኔ የተላኩት መልካም ስነ-ምግባሮችን ለሚሰጥኛ ነው።» (አል ባይሂቂ 21301) ለኑብዩ(ሲ.ወ) መላክ ምክንያት ከሆኑ ነገሮች አንዱና ዋነኛው ግላዊና ማህበራዊ ስነ-ምግባሮችን ማሳደግና ማረቅ ነው።

2 ስነ-ምግባር ዋነኛ የእምነት ክፍል ነው ኑብዩ (ሲ.ወ) በኢማኑ በላፎቴ እማኝ የትኛው ነው? ተብሎ በተጠየቁ ጊዜ፡ «በስነምግባር በላጫችሁ ነው ብለዋል።» (አል ቲርሚዝ 1162 /አቡ ዳወድ 4682) አላህ (ሱ.ወ) ኢማንን በነ ነገር በሚል አውስቶታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «መልካም ስራ፤ ፊቶቻችሁን ወደ ምስራቅና ምዕራብ እቅጣጫ ማዞር አይደለም፤ ግን መልካም ስራ በአላህና በመጨረሻው ቀን፤ በመላእክትም፤ በመጸሐፍትም፤ በኑብያትም ያመነ ሰው.....(ስራ) ነው።» (አል በቀራ 177) መልካም ነገር (ቢር)፡ በነ ነገሮችን ከስነ-ምግባር፤ ከንግግርና ከተግባር ጋር የሚያቆራኝ ጥቅላቂ ስምዔ ወይም ማጠሪያ ነው። ኑብዩ (ሲ.ወ)፡- «መልካም ነገር ጥሩ ስነ ምግባር ነው።» ያሉት ለዚህ ነው። (ሙስሊም 2553) ይህ ጉዳይ በይበልጥ ግልጽ የሚሆነው በሚከተለው የኑብዩ (ሲ.ወ) ንግግር ውስጥ ነው፡- «ኢማን ከሰልሳ ሦስት አስከ ስልሳ ዘጠኝ ደረጃዎች አሉት፤ ከፍተኛው ለኢላላሊላህ የሚለው ቃል ሲሆን ከቀተኛው ደግሞ ከመንገድ ላይ ለሚገኝ ማስወገድ ነው፤ ህፍረትም ከኢማን ከፍል ነው።» (ሙስሊም 35)

ይህ ምስል የሚያሳየው የሰው ልጅ የሚጠቀሙትን ስነ-ምግባሮች ነው።

3 ስነ-ምግባር ከእያንዳንዱ የእምልኮ ዘርፍ ጋር የተሳሰረና የተቆራኘ ነው። አላህ (ሱ.ወ) አንድንም የእምልኮ ዓይነት ሲያዝ ስነምግባራዊ ዓላማውን ወይም በግለሰብና በማህበረሰብ ላይ የሚያስገኘውን ለውጥ ወይም የሚጥለውን ፋና አብሮ ያሳስባል ወይም ይገልጻል። ለዚህ ምሳሌ የሚሆኑ በርካታ ጉዳዮች አሉ፤ ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

ሠላት፡
«ሠላትንም (ደንበኑን ጠብቀህ) ስንድ፤ ሠላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለከላለች።» (አል አንከበት 45)

ዘክ፡
«ከንገዘበቻቸው ስትቸን በርሷ የምታጠራቸውና የምታፋፋቸው የቸነኝን ምጽዋት ያዝ።» (አል ተወብ 103)
በመሰረቱ፤ ዘክ ለሰዎች በነ መዋል፤ እነርሱን መደገፍና መርዳት ነው። ከዚህ ባሻገር ደግሞ፤ የሰጪውን ከፍል ነፍሰ ከመጥፎ ስነ-ምግባሮች ያጠራሉታል።

ጾም፡
«አናት የመኖችህ ሆይ ጾም በነዚያ ከናት በፊት በነበሩት (ጳዝቦች) ላይ እንደተጻፈ በናትም ላይ ተጻፈ ልትጠነቀቁ ይከጃላልና።» (አል በቀራ183)
የጾም ዓላማው፤ ትዕዛዝን በመፈጸምና የተከለከለውን በመራቅ

ስነ-ምግባር በኢስላም

አላህን መፍራት ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «የውሸት ንግግርና በርሱ መስራትን ያልተወ ሰው፤ ምግብና መጠጡን ከመተው አላህ ጉዳይ የለውም።» ብለው የተናገሩት ለዚህ ነው። (አል ቡኸሪ 1804)

መጽሙ ከሰዎች ጋር በሚኖረው ግንኙነት ስነ-ምግባራዊ ለውጥ ያላመጣለት ሰው በርሱ ላይ የጾም ዓላማ አልተረጋገጠበትም።

4 አላህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ያዘጋጀው የላቀ ደረጃና ከባድ ምንዳ

በዚህ ዙሪያ በርካታ የቁርአንና የሐዲስ ማስረጃዎች ተላልፈዋል። ከነሱም መካከል፡

■ በትንሳኤ ቀን በሚዛን ላይ እጅግ በጣም ከብደት ከሚያነሱ ወይም ከሚደፉ መልካም ስራዎች መካከል ነው።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሚዛን ላይ ተደርጎ ከጥሩ ስነ-ምግባር የበለጠ የሚከብድ ነገር የለም፤ የጥሩ ስነ-ምግባር ባለቤት የጾመኛና የሰጋጅ ደረጃን በርሱ ይደርሳል።» (አል ቲርሚዚ 2003)

■ ጀነት ለመግባት ዋነኛ ምክንያት ነው።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሰው ልጅን በብዛት ጀነት የሚያስገባው፤ አላህን መፍራትና ሰናይ ስነ-ምግባር ነው።»

(አል ቲርሚዚ 2004 /ኢብኒ ማጃህ 4246)

■ የጥሩ ስነ ምግባር ባለቤት የትንሳኤ ቀን ለነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እጅግ የቀረበ ይሆናል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በትንሳኤው ቀን እኔ ዘንድ እጅግ ተወዳጃችሁና በስፍራም ለኔ የበለጠ ቅርባችሁ፤ ከናታ መካከል በስነ ምግባር በላሜችሁ ነው።» (አል ቲርሚዚ 2018)

■ በጀነት ከፍተኛውን ማዕረግ እንደሚያገኝ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዋስትና ሰጥተውታል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አውነቱ እርሱ ዘንድ ቢሆንም መጣትን ለተወ ሰው፤ በጀነት ዳርቻ የሆነ ቤትን፤ ለቀልድ ቢሆንም ውሸትን ለተወ ሰው ደግሞ በጀነት መሐል የሆነ ቤትን፤ ስነ-ምግባር ላማረ ሰው ደግሞ በጀነት የላይኛው ክፍል የሚገኝ ቤትን ዋስትና አሰጠዋለሁ።» (አቡ ዳውድ 4800)

በኢስላም ውስጥ የስነ ምግባር ልዩ መገለጫዎች

በኢስላም፣ ስነ ምግባር በርካታ የሆኑ ልዩ መገለጫዎች አሉት። ያ ደግሞ ይህን ታላቅ ሃይማኖት ልዩ ከሚያደርጉት ጉዳዮች መካከል ነው።

I. የላት ስነ-ምግባርን ማሳየት በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አይደለም።

አላህ (ሱወ) የሰው ልጅን ሲፈጥር በተለያዩ ቅርጽ፣ ቀለምና ቋንቋ ላይ አድርጎ ነው። ይህን እንጂ በአላህ ሚዛን ሁሉም አኩል ናቸው። በእማናቸው፣ አላህን በመፍራታቸውና በጥሩነታቸው ልክ እንጂ፣ እንዳቸው በሌላኛው ላይ ምንም ዓይነት ብልጫ የለውም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሰት ፈጠርናችሁ፤ እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና ነገዶች አደረግናችሁ፤ አላህ ዘንድ በላጫችሁ በጣም አላህን ፈሪያችሁ ነው።» (አል ሐ-ጁራት 13)

መልካም ስነ ምግባር፣ አንድ መስሊም ከማንኛውም ሰው ጋር ያለውን ግንኙነት ልዩ እንዲሆን ያደርገዋል። ምክንያቱም፣ በሃብታምና በድሃ፣ ደረጃው በተለቀና ባሕር፣ በጥቁርና በነጭ፣ በዐረብና በጀመ መካከል ልዩነት ስለማይፈጥር ነው።

መስሊም ካልሆኑ ሰዎች ጋር የሚኖር ስነምግባር አላህ (ሱወ) ስነ ምግባራችን ከሁሉም ጋር ያማረ እንዲሆን አዞናል። ፍትሃዊነት፣ በነገት፣ እነነት፣ ትክክለኛ መስሊም ከመስሊምታችሁ ሆነ ከካሃዲያን ጋር በሚኖረው ግንኙነት የሚታወቅበት መገለጫዎቹ ናቸው። በመሆኑም መስሊም ይህ መልካም ስነ ምግባሩ መስሊም ያልሆኑ ወገኖችን ወደዚህ ታላቅ ሃይማኖት የሚጠራበት ዋነኛ መንገዱ እንዲሆን ይጥራል።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከነዚያ በሃይማኖት ካሉት ጋር አይደለም፤ ከአገርያችሁም ካለወጡዋችሁ (ከሃዲያዎች) መልካም ብትውሉላቸውና ወደነርሱ ብታስተካክሉ አላህ አይከለክላችሁም፤ አላህ ትክክለኛዎቹን ይወዳልና።» (አል መ-ምተሐና 8)

አላህ የከለከለው ከካሃዲያን ጋር መነጻጽንና አነርሱ ያሉበትን ከሀዲትና ማጋራትን መውደድ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ የሚከለክላችሁ ከነዚያ በሃይማኖት ከተጋደሉዋችሁ ከቤቶቻችሁም ካወጡዋችሁ እናንተንም በማውጣት ላይ ከረዱት (ከሃዲያዎች) እንዳትወዳጁዋቸው ብቻ ነው፤ ወዳጅ የሚያደርጓቸውም ሰዎች እነዚያ አነርሱ በዳዮቹ ናቸው።» (አል መ-ምተሐና 9)

የሰው ልጅን ሲፈጥር በተለያዩ ቅርጽ፣ ቀለምና ቋንቋ ላይ አድርጎ ነው።

2. የላቀ ስነ ምግባሮች በሰዎች ብቻ የተገደቡ አይደሉም፡፡

ስነ ምግባር ከእንሰላት ጋር

ነቢዩ (ሲዐወ)፤ እንዲት ሲት ድመትን አስራ በረሃብ በመግደል ምክንያት ጅሃንም እንደገባች ከዚህ በተቃራኒ ደግሞ አንድ ሰው የተጠማ ውሻን በማጠጣቱ ምክንያት አላህ ወንጀሎቹን አንደግጠው ነግረውናል፡፡

ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እንዲት ሲት ባሰረቻት ድመት ምክንያት አላት ገባች፤ ወይ አላበላቻት ወይ ከመሬት ነፍሳቶች እንድትበላ አልተወቻት፡፡» (አል ቡኸሪ 3140/ ሙስሊም 2619)

ነብዩ (ሲዐወ)፡- «አንድ ሰውዬ በመንገድ እየተጓዘ ሳለ ውሃ ጥም ጠናበት፤ የጉድጓድ ውሃ አገኘ፤ ወደ ጉድጓዱ ወርዶ ጠጣ፤ ከዚያም ሲወጣ ከመጠማቱ የተነሳ አፈር የሚልስ፤ ምላሱን ጎልጉሎ የሚያለክልከ ውሻ አገኘ፤ እንዲህም አለ፡- «ይህ ውሻ ልክ እኔ ተጠምቼ እንደነበርኩት ዓይነት ተጠምቷል» አሰና በድጋሚ ወደ ጉርጓዱ ወርዶ፤ በጫማው ውሃ ሞልቶ፤ በእፉ ነክሶ ይዞ በመውጣት ውሻውን አጠጣጠ፤ በዚህም አላህ ስራውን ወደላት ወንጀሉን ማረው፡፡» ብለው ተናገሩ፡፡ ሁሉንም፤ «የአላህ መልክተኛ ሆይ! እኮ እኛ በነዚህ አንሰላትም ምንዳ እናገኛለን?» በማለት ጠየቁ፤ እሳቸውም፡- «ነፍስ ባለው ነገር ሁሉ ውስጥ ምንዳ አለ፡፡» አሉ፡፡ (አል ቡኸሪ 5663 / ሙስሊም 2244)

ስነ ምግባርና የእካባቢ ጥበቃ

ኢስላም፤ በመመራመርና ስልጣኔን በማሳደግ፤ በመስራት፤ በማልማት፤ ምድርን እንድናስወብት አዘናል፡፡ ይህም፤ ምድር ላይ ያለውን ጸጋ በመጠበቅ እንዲሁም ከሚያበላሹትና ከሚያባክኑት ነገሮች በመከላከልና በሚገባው ስፍራ ላይ ግልጋሎት እንዲሰጥ በማድረግ ይረጋገጣል፡፡ የእካባቢ ብልሽትና ብክለት ሰዎችን፤ እንሰላትንም ሆነ እጽዋትን መገዳቱ ሁሉም በእንደ ዓይን የሚታይ ነው፡፡ ጉዳቱ በየትኛውም አካል ላይ ቢሆን፤

ኢስላም አጥብቆ የሚያወግዘውና የሚጠላው ተግባር ነው፡፡ አላህ (ሱወ) በማንኛውም የሕይወት ዘርፍ ማበላሸትን አይወድም፡፡ እንዲህም ይላል፡

- «አላህም ማበላሸትን አይወድም፡፡» (አል በቀራ 205)

ይህ ኢስላማዊ አስተሳሰብ፤ ነብዩ (ሲዐወ) ሙስሊሞች በአስተጋሪና አጣብቂኝ ሁኔታ ውስጥ እንኳን ቢሆኑ፤ መልካምን እንዲሰሩና ምድርን ያለሙ ዘንድ ትእዛዝን እንዲያስተላልፉ አድርጓል፡፡ ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዳችሁ በእጅ ችማኝ ይዞ ሰዓቲቷ ብትከሰት፤ ላትከሰት ሊትከላት የቻለ ሁሉ ይትከላት፡፡» (አህመድ 12981)

3. መግቢያ ስለ ምግባር በሕይወት ዘረዞች ሁሉ

በቤተሰብ ውስጥ፡

እስላም፣ በአንድ ቤተሰብ አባላት መካከል ስነ ምግባር ከፍተኛ ስፍራ የሚሰጠው አንደሆነ አጽንኦት ይሰጣል። ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡ «በላጫችሁ ለቤተሰብ መልካም የሆነው ነው፤ እኔ ለቤተሰቦቼ መልካማችሁ ነኝ።» (አል ቲርሚዝ 3895)

■ ነብዩ (ሰ.ወ) ከሰው ዘር በጠቅላላ ምርጡ ሰው ናቸው። አንዲህ ከመሆናቸውም ጋር በትንሽ በትልቁ፣ በቤት ውስጥ ጉዳይ ባለቤታቸውን ይረዱና ያግዙ ነበር። ባለቤታቸው፣ እመት ዓሊሻ(ረ.ወ) የሚከተለውን ብለዋል፡ «አላቸው በቤተሰባቸው ጉዳይ የተጠመዱ ነበሩ።» (አል ቡዝሪ 5048) ይህ በቤት ውስጥ በሚሰሩት ስራ፣ በቤት ውስጥ በሚሰሩት ስራ ከቤተሰባቸው ጋር ይሳተፉ ነበር ማለት ነው።

■ ከሚሰታቸው ጋር ይቃለዱና ይጫወቱም ነበር፤ ባለቤታቸው እመት ዓሊሻ(ረ.ወ) አንዲህ ይላሉ፡ «በአንድ ወቅት ከነብዩ (ሰ.ወ) ጋር በሆነ ጉዟቸው ላይ አብሪያቸው ተገዢ ነበር፤ በወቅቱ እኔ ልጅ ነበርኩ። አልወፈርኩም አልከበድም ነበር፤ ነብዩ ለሰዎች አንዲህ አሉ፡ «ቀደሙን ከፊት ከፊት ሂዱ።» ሰዎቹም ከፊት ከፊት ሄዱ። ከዚያም «ነይ አስኪ አንሸቀዳይም» አሉኝ ተሸቀዳይምንና እኔ ቀደምኳቸው፤ ገም አሉኝ፤ ከወፈርኩ፣ ከከበደት ከጨመርኩ እና ተሸቀዳድመን አንድነበረ ከረሳሁት በኋላ አሁንም በሆነ አጋጣሚ በአንድ ጉዟቸው ላይ አብሬያቸው ተጓዝኩ። አብረውን የነበሩ ሰዎችን «ወደፊት ቅደሙ» አሏቸውና ሰዎቹም ከፊት ከፊታችን ተጓዙ፤ አላቸውም «እስኪ ነይ አንሸቀዳይም» አሉኝ፤ ተሸቀዳድምንና ቀደሙኝ፤ ከዚያም እየላቁ፣ «ይህች የዚያች መካሻ ናት።» አሉኝ ። (አስመድ 26277)

በጎንዳ ውስጥ፡

ምናልባት የሰው ልጅ ለገንዘብ ካለው ፍቅር የተነሳ ድንበር በማለፍ እርም የተደረጉ ነገሮች ውስጥ ሊዘፈቅ ይችላል። በመሆኑም ሊሰላም ይህን የገንዘብ ውዴታውን በላቀ ስነ ምግባር ሥርዓት ማሰያዝ እጅጉን እስልላሊ አንደሆነ አጽንኦት ሰጥቶ ያስተምራል። ለምሳሌ፡

■ እስላም በሚሳን ድንበር ማለፍንና መበደልን ይከለክላል። ይህን የሚሠራ ሰውንም ብርቱ የሆነ ቅጣት አንደሚጠብቀው ይነግራል። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ይላል፡- «ለሰላቢዎች ወዮላቸው፤ ለነዚያ ከሰዎች ባስሰፈሩ ጊዜ የሚያስጠጡ፤ ለሰላም (ለሰዎቹ) በሰፊ ወይም በመዘኑላቸው ጊዜ የሚያንድሱ (ለቸኑት)» (አል መጠፊፊን 1-3)

■ በግብይት ላይ ገራሪ መሆንን ያበረታታል። ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ሊሸጥ፣ ሲገዛና፤ ሲፋረድ ገር የሆነን ሰው አላህ ይዘንለት።» (አል ቡዝሪ 1970)

ስነ-ምግባርህ በኢስላም

በሥራውስጥ፡

አሲሳም፡ የፈጠራ ባለቤቶችን በርካታ ስነ ምግባሮችና ስርዓቶችን ሊለበሱ አንደሚገባ ያስተምራል።

■ ሥራን በብቃትና በጥራት መስራትን፤ ምርትን በሚያምር ሁኔታ ማምረትን ያዛል። ነብዩ (ሲ.ወ.ወ) እንዲህ ይላሉ፡- «አላህ (ሱ.ወ)፤ እንዳችሁ በሚሠራ ጊዜ ሥራውን በብቃትና በጥራት እንዲሰራው ይፈልጋል።» (አቡ ያዕላ 4386/ አል በይሃቂ ፊ ሺዓቢል ኢማን 5313)

■ ከሰዎች ጋር የተደረገን ስምምነትና ውል መጠበቅ ነብዩ (ሲ.ወ.ወ)፤ «የመናፍቅነት መገለጫ ምልክቶች ሦስት ናቸው።» ካሉ በኋላ ከነሱ መካከል «ቃል ከገባ በነዋላ ቃሉን ማፍረስ» በማለት ጠቅሰዋል። (አል ቡኻዚ 33)

4. የላቲ ስነ ምግባር በማንኛውም ሁኔታ አስፈላጊ ስለመሆኑ በኢስላም፤ ስነ ምግባር አዚህ ውስጥ አይገባም የሚባልለት ነገር የለም። መስሊም፤ ጦርነትን ጨምሮ አጅግ አዳጋች በሆኑ ሁኔታዎች ውስጥ እንኳ የአላህን ሕግ በመፈጸም ረገድ የመልካም ስነ ምግባርን መርሆዎች ይከተላል። የአንድ ነገር ዓላማና መድረሻ መልካምነት የመዳረሻ መንገዶቹን መጥፎ ገጽታ አያዳዳውም፤ ስህተትነቱንና ጥመቱንም አይሸፍነውም። ስለሆነም ኢስላም መስሊሙን፤ ከጠላት ጋር በሚኖረው ግንኙነት እና በጦርነት ውጭ በሚኖረው ሁኔታ ላይ ሳይቀር፤ በለያትዳንዱ አንቅስቃሴው የሚገዛውና በስርዓት የሚመራው

የሆነ ጠቅላይ መመሪያ አስቀምጧል። ይህ መመሪያ፤ የአንድ መስሊም የሕይወት ገጠመኝ፤ የንዴትና የጭፍንነት ግላዊ ስሜቶች ተገዢና እንዲሁም ለቂም ለችከተኝነትና ለማን አለበኝነት መፈንጨያ እንዳይሆን ያደርገዋል።

በጦርነት ላይ ያለው የኢስላም ስነ ምግባራዊ መመሪያ

1- ኢስላም ከጠላት ጋር ፍትሃዊነትና ሚዛናዊነት እንዲኖር አይደል፤ በደልንና በነርሱ ላይ ድንበር ማለፍን ከልክሏል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሕዝቦችንም መጥላት ባለማስተካከል ላይ አይገፋፋችሁ፤ አስተካከሉ፤ እርሱ (ማስተካከል) ለአላህ ፍራቻ በጣም የቀረበ ነው።» (አል ማኢዳ 8) ለጠላቶቻችሁ ያላችሁ ጥላቻ ድንበር አንድታልፋና በደል እንድትፈጽሙ ሊያደርጋችሁ አይገባም ማለት ነው። ይልቁንም በንግግራችሁም ሆነ በተግባራችሁ ፍትሃዊ ሁኑ እያለ ነው።

2- ኢስላም፤ ከጠላት ጋር በሚደረግ ውልና ስምምነት መከዳትንና ማታለፊን ይከለክላል።

ጠላትንም ቢሆን መከዳትና ማታለል ከልክሏል ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ከዳተኞችን አይወድምና።» (አል አገፋል 58)

3- ኢስላም የጠላትን ፊሳ ማገላታትና መቆራረጥን ይከለክላል። የመታገን ገላ መቆራረጥ ሐራግ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ.ወ)፤ «ፊሳን አትቆራረጡ» ብለዋል። (መስሊም 1731)

4- በጦርነት ላይ የማይሳተፉ አካባቢን በማባላሸት የማይታወቁ የሆኑ ሰላማዊ ነዋሪዎችን መማደል ይከለክላል ታላቁ ሠሐቢይ፤ የመስሊሞች ኸሊፋ፤ አቡበከር(ሬ.ወ)፤ ኡላማ ቢን ዘይድን(ሬ.ወ) ወደ ሻም ሀገር የጦር መሪ አድርገው በላኩ ጊዜ፤ «ታዳጊ ሕፃንን፤ ያረጅ ሽማግሌንም፤ ሴትንም አትግደሉ። የተምር ዛፍን አትቀረጡ አታቃጥሉም። የሚያፈራ ዛፍንም አትቀረጡ። ልትመገቡ ካልሆነ በስተቀር በጠቀል የሕገቦችን ፍየሎች፤ ላምና ግመሎች አትረዱ። እራሳቸውን ለአምልኮ ያገለሉ፤ በገዳማት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎችም ያጋጥሟቸዋል፤ እራሳቸውን አሳልፈው በሰጡለት ነገር ላይ ተቀምጡ።» ብለዋል። (ኢብኑ ዓሳኪር 2/ 50)

ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የህይወት ታሪክ ስነ ምግባራዊ አስተምህሮት መካከል፡

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፤ እጅግ የላቀ ለሆነው የሰው ልጅ መልካም ስነ ምግባር ዓይነተኛ ተምሳሌት ነበሩ። ቁርአን የሳቸውን ስነ ምግባር ታላቅ በማለት የገለጸው ለዚህ ነው። ባለቤታቸው እመት ዓሊንም(ረ.ዐ) ስለርሳቸው ስነ ምግባር ሲናገሩ፡- «ስነ ምግባራቸው ቁርአን ነበር።» ከማለት ሌላ የተሻለ የረቀቀ አገላለጽ አላገኙላትም። እርሳቸው፤ ለቁርአን ስነ ምግባራዊ አስተምሮት ተግባራዊ ተምሳሌት ነበሩ።

መተናነስ፡

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እርሳቸውን በማክበርና በማሳቅ አንድም ሰው እንዲቆማላቸው አይፈልጉም ነበር። ከዚህም አልፎ ሠሐቦቻቸውን እንዲህ ማድረግን ከልከለዋል፡ በመሆኑም ሠሐቦች ለርሳቸው ያላቸው ኩብርና ውዴታ እጅግ ጠንካራ ከመሆኑ ጋር የእርሳቸውን መምጣት እያዩ አይቆሙላቸውም። ይህ ሊሆን የቻለው፤ እንዲህ ዓይነተኛ ተግባር እርሳቸው እንደሚጠሉ ስላውቁ ነው። (አህመድ 12345 /አል በዛር 6637)

ዐዲይ ቢን ሓቲም(ረ.ዐ) ኢስላምን ሲቀበል፤ ወደርሳቸው ዘንድ መጣ። ዐዲይ፤ ከወረብ መኳንንት አንዱ ነበር። የነብዩ(ሰ.ዐ.ወ) ጥሪ አውነታ ለማወቅ ፈለገ። ዐዲይ(ረ.ዐ) ይህንን ገጠመኝ ሲናገር፡- «እርሳቸው ዘንድ ስደርስ እንዲት ሲትና እንድ ወይም ከአንድ በላይ ሕፃናት አብረዋቸው ነበሩ፤ - ከነብዩ ጋር ያላቸውን የዘምድና ቅርብም ጠቅሷል - በዚህን ጊዜ እነሆ እርሱ የኪስራም ሆነ የቀይሠር ንግስና ዓይነት እንዳልሆነ ተረዳሁኝ።» ይላል። (አህመድ 19381)

መተናነስ የነቢያት ሁሉ መገለጫ ባህሪ ነው።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከባልደረቦቻቸው ጋር ሲቀመጡ፤ ከነርሱ መካከል እንደሆነ አንድ ተራ ሰው ነበር። ከነሱ የሚለዩበት ምንም ነገር አይታይባቸውም። በዙሪያቸው ከሚቀመጡት የሚለያቸው የሆነ ስፍራም አይቀመጡም፤ የማይታቸው እንግዳ ሰው በተቀመጡበት ቦታ በድንገት በሚገባ ጊዜ፤ እርሳቸውን ከባልደረቦቻቸው ለይቶ ማወቅ አይችልም። እናም «ከመካከላችሁ መሐመድ የትኛችሁ ነው? « በማለት ይጠይቅ ነበር። (አል ቡካሪ 63)

አነስ ቢን ማሊክ እንዲህ ብለዋል፡- «ከመዲና ባሮች መካከል የሆነች አንዲት ባሪያ፤ ጉዳይዋን እንዲያስፈልፅላት የነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) እጅ ይዛ የፈለገችበት ቦታ ትሄድ ነበር።» (አል ቡካሪ 5724)

«እጃቸውን ይዙ» የሚለው ሐረግ፤ ለትንሹም ለደካማውም የነበራቸውን አሺታና ገራገሪን ለመግለፅ የተጠቀሙበት ነው። ይህ፤ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በመተናነስ ላይ የነበራቸውን ባህሪ ድካ በደረሰ መልኩ ይገልጻል። ምክንያቱም በታሪኩ ላይ የተጠቀሰው ወንድ ሳይሆን ሴት፤ ነፃ ሳትሆን ባሪያ ነች። ከመሆኑም ጋር ጉዳይዋን እንዲያስፈልፅላት የፈለገችበት ስፍራ ይዛቸው ትሄድ ነበር።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በልቡ ውስጥ የቅንጣት ከብደት ያህል ኩራት ያለበት ሰው ጆነት አይገባም።» (መስለም 91)

እገነኑት፡

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «እዛኞች እርረሀማን ያዝገላቸዋል፤ በምድር ውስጥ ላለ አዘነ፤ ከሰማይ በላይ ያለው ያዝገላቸዋል።» ብለዋል (አል ቲርሚዝ 1924 / ለቡ ዳውድ 4941)

የኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) አዛዥነት በበርካታ ስፍራዎች ላይ ይንጸባረቃል፤ ከነዚህም መካከል፡

■ ለሰባናት የነበራቸው አዝነት፡

አንድ ገጠሬ ወደ ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡ «ልጆቻችሁን ትሰማላችሁ? አዥ ግን እንሰማቸውም፡፡» አላቸው፡፡ ኑቡዩም (ሰ.ዐ.ወ)፤ «ታዲያ አላህ ከቀልብህ ውስጥ እዝነትን የነጠቀ ከሆነ እኔ ምን ላደርግልህ እችላለሁ?» በማለት መልስ ሰጡት፡

(አል ቡቫሪ 5652 ሙስሊም 2317)

ለላ ገጠሬ ደግሞ የዓሊይን ልጅ ሐሰንን ሲስሙ ተመለከታቸውና፤ «እኔ አስር ልጆች አሉኝ ነገር ግን አንዱንም ስማው አላውቅም፡፡» አለ፡፡ በዚህን ጊዜ ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «እነሆ የማያዝን አይታዘንሉትም፡፡» አሉት፡፡ (ሙስሊም 2318)

አንድ ጊዜ የልጃቸውን ሴት ልጅ፤ ኡማማ ቢጉት ዘይነብን ይዘው ሰግደዋል፡፡ ሉጁድ ሲያደርጉ ቁጭ ያደርጓታል፤ ሲቆሙም ይሸከሟት ነበር፡፡ (አል ቡቫሪ 494/ ሙስሊም 543)

ሠላት ውስጥ ሆነው የሕፃን ልጅ ለቅሶ ከሰሙ፤ ሠላቱን አጠርና ፈጠን አድርገው ይሰግዱ ነበር፡፡ አቡ ቀታዳ ከኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) የሚከተለውን አስተላልፈዋል፡፡ «ሠላት ስሰግድ በውስጧ ማስረዘምን አፈልጋለሁ፤ ከዚያም የሕፃን ልጅ ለቅሶ እሰማለሁ፤ እናንተ የዋን እንዳላስጩንታት በማሰብ ሠላቱን አሳጥራለሁ፡፡» (አል ቡቫሪ 675/ ሙስሊም 470)

■ ለሴቶች የነበራቸው አዝነት

ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሴት ልጆችን በመንከባከብ ለነርሱ በጎ በመዋል ላይ አነሳስተዋል፡፡ «በነዚህ ሴት ልጆች የሆነ ፈተናን የተፈተነ ለነርሱም በጎን የዋለ ሰው ለርሱ ከአሳት ግርዶ ይሆኑለታል፡፡» ይሉም ነበር፡፡

(አል ቡቫሪ 5649 / ሙስሊም 2629)

የሚሰትን መብት በተመለከተ ጠበቅ አድርገዋል፡፡ የሷን ጉዳይ ልዩ ትኩረት ቸረውታል፡፡ የተለየ እንክብካቤም ሰጥተውታል፡፡ ሙስሊሞችም በዚህ ዙሪያ ከፈላቸው ለከፈሉ አደራን እንዲያስተላልፍ አዘዋል፡፡ « ስለ ሴቶች መልካም ነገርን ተናዘዙ፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቡቫሪ 4890)

ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከቤተሰባቸው ጋር ገራገር በመሆን ዓይተኛ ተምሳሌት ነበሩ፡፡ ለምሳሌ፤ በአንድ ወቅት ግመላቸው አጠጉብ ቁጭ ባለብት ባለቤታቸው ሠፊያ(ፈ.ዐ) አግሯን በጉልበታቸው ላይ በሚድረግ ተንጠላጥላ ግመሉ ላይ ወጥታላች፡፡ (አል ቡቫሪ 2120)

ልጃቸው ፋጠማ አላቸው ዘንድ በምሳሌዋ ጊዜ እጇን ይዘው ይሰግታል፤ እርሳቸው በሚቀመጡበት ቦታም ያስቀምጧታል፡፡ (አቡ ዳወድ 5217)

■ ለደካሞች የነበራቸው እገነት

ነብዩ (ሲዐ.ወ)፣ ሰዎች ወላጅ አልባ ሕፃናትን የመንከባከብ ታላላቅን እንዲወስዱ ያነሳሉ ነበር። ነብዩ (ሲዐ.ወ)፡- አመልካች ጣታቸውንና የመሐል ጣታቸውን በማቆራኝት፡- «አኔና ወላጅ አልባ ሕፃንን (የቴምን) የሚንከባከብ ሰው፣ በጀነት ውሳኔ እንዲህና እንዲህ ነን» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 4998)

ባሎቻቸው ለሞቱባቸው ሴቶች እና ለችግረኞች ጉዳይ የሚሯሯሯጥና የሚለፉትን ሰው፣ ቀትን በጾም፣ ለሌቱን ደግሞ በመስገድ ከሚያሳልፍ፣ በአላህ መንገድ ላይ ከሚታገል ታጋይ ጋር አኩል አድርገውታል። (አል ቡኻሪ 5661/ ሙስሊም 2982)

ለደካሞች መራራትና መደንገጥ፣ መብታቸውን መጠበቅ ወይም መስጠት፣ ለሲሳይ መጨመርና በጠላት ላይ ድልን የመጎናጸፊያ ሰብብም እንደሆነ አስተምረዋል። ነብዩ (ሲዐ.ወ)፡- «ደካሞችን ፈልጉልኝ፤ ድልን የምታገኙትም ሆነ ሲሳይን የምታገኙት በደካሞቻችሁ ነው።» ይላሉ። (አቡ ዳወድ 2594)

■ ነብዩ (ሲዐ.ወ) ለእንሰሳት የነበራቸው እገነት

ነብዩ (ሲዐ.ወ)፣ ሰዎች ለእንሰሳት እንዲራሩ ያሳስቡ ነበር። የማይችሉትን ነገር እንዳያስከሟቸውና እንዳያንገላቷቸው

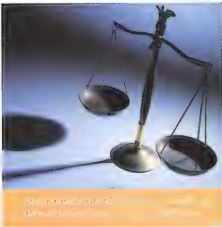

አስጠንቅቀዋል። ነብዩ (ሲዐ.ወ)፣ እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) በነገሮች ሁሉ አሳምሮ መስራትን ደንግጓል፤ እናም ስትገድሉ እንዳደላችሁን አሳምሩ፤ ስታርዱም አስተራረዳችሁን አሳምሩ፤ እንዳችሁ ቢላዋውን ይላለው፣ እርዱንም በቶሎ ያሳርፈው ።» (ሙስሊም 1955)

እንድ ያሳደሰው እንዲህ ብሏል፡- እንድ ወቅት ነብዩ (ሲዐ.ወ) ያቃጠልነውን የጉንዳን መንደር ተመለከቱና፤ «ይሄን ያቃጠለው ማን ነው?» በማለት ጠየቁ፤ እኛ ነን አልናቸው፤ አሳቸውም፡ «የአሳት ጌታ እንጂ በአሳት ማንም ማንንም ሊቀጣ አይገባም።» አሉን። (አቡ ዳወድ 2675)

ፍትሃዊነት፡

ነብዩ (ሲዐ.ወ) የቅርብ ዘመዳቸው ላይም ቢሆን ፍትሃዊውን የአላህ ፍርድ ተፈፃሚ ከማድረግ ወደ ኋላ የሚሉ አልነበሩም። አላህም እንዲህ ሲል አዘላ፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በትክክል (በፍትሕ) ቋሚዎች፣ በነፍሶቻችሁ ወይም በወላጆችና በቅርብ ዘመዶች ላይ ቢኾንም እንኳ ለአላህ መስከሪዎች ኹኑ።» (አል ኒሳአ 135)

ሰነድ የሰነድ ሰነድ ሰነድ

የተወሰኑ የነብዩ (ሰ.ወ) ባልደረቦች፣ ጎሳዋ ውስጥ ከብር የነበራት፣ ሰርቃ የተያዘች አንዲት ሴት ላይ ኢስላማዊው ቅጣት ተፈጻሚ አንዳይሆንባት ለማመልከት ወደ ነብዩ (ሰ.ወ) ዘንድ በመጡ ጊዜ፤ «የመሐመድ ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ አምላላሁ፤ የመሐመድ ልጅ ፋጢማ ብትሰርቅ አንኳን እጄን እቅርጠዋለሁ።» ብለው መልሰዋቸዋል። (አል ቡኸሪ 4053 / ሙስሊም 1688)

በሰዎች ላይ ወለድ ወይም አራጣ እርምጃ በተደረገ ጊዜ መጀመሪያ የጀመሩት ለርሳቸው እጅግ ቅርብ የሆነውን ሰው በመከልከል ነበር። ያም አጎታቸው ዐባስ(ረ.ዐ) ነው። በወቅቱ ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «መጀመሪያ ውድቅ የማይደርገው የኛን ወለድ ነው፤ የዐባስ ቢን ዐብዱልሙጥሊብን ወለድ (የወለድ ውል ስርጉለሁ)፤ እነሆ ሁሉም የአራጣ ገንዘብ ውድቅ ሆኗል።» አሉ። (ሙስሊም 1218)

የአንድ ማንበረሰብ ዕድገትና ሰልጣኔ የሚለካው፤ ደካሞች ምንም ሳይፈሩና ሳይመጉ ከጉልበተኞች መብታቸውን መውሰድ በመታየታቸው እንደሆነ አስተምረዋል። ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በውስጡ ያሉ ደካሞች ያለ ምንም ፍርሃት መብታቸውን የማይወስዱበት ወይም የማያገኙበት ሕዝብ አይበለጽግም(አይደንም)።» (ኢብኑ ማጃህ 2426)

በነ መዋልና ለጋስነት፡

ነብዩ (ሰ.ወ) በመልካም ነገር ላይ ሊጋስ ሰው ነበሩ። እጅግ በጣም ሊጋስ የሚሆኑት ደግሞ በረመዳን ወር፤ ጅብረል(ዐ.ሰ) በሚጎበኛቸው ጊዜ ነው። በረመዳን ውስጥ፤ ረመዳን እስከሚያልቅ ድረስ በየሌሊቱ ጅብረል(ዐ.ሰ) ይጎበኛቸው ነበር። በዚህም ጉብኝቱ ቁርኣንን ያናብባቸዋል። እናም ጅብረል(ዐ.ሰ) በሚጎበኛቸው ጊዜ ለመልካም ነገር ያላቸው ለጋስነት ወይም ፈጣንነት ከተላከ ንፋስ የፈጠነ ነበር። (አል ቡኸሪ 1803 / ሙስሊም 2308)

ነብዩ (ሰ.ወ) ተጠይቀው ያልሰጡት ነገር የለም። አንድ ጊዜ፤ የሆነ ሰው ሊጠይቃቸው መጥቶ፤ በሁለት ተራሮች መሰለል ያለን ሸለቆ የሚሞሉ ፍየሎችን ሰጡት፤ እናም ሰውየው ወደ ጎሳዎቹ በመመለስ፤ «ሕዝቦቼ ሆይ ስለመ፤ መሐመድ ደህነትን የማይፈራ የሆነን ስጦታን ይሰጣል።» አሉ። (ሙስሊም 2312)

በአንድ ወቅትም ሰማንያ ሺህ ዲርሃም መጣላቸውና በከረጢት አስቀመጡት፤ ከዚያም ተመልሰው መጡና አከፋፈሉት፤ አንድንም ለማኝ ሳይመልሱ ሁሉንም አከፋፍሰው ጨረሱ። (አል ሃኪም 5423)

አንድ ሰው ወደሳቸው በመምጣት ጠየቃቸውና፡ «ምንም የምስጥህ ነገር የለኝም፤ ቢሆንም በኔ ስም ግዛና የነገ ከመጣልኝ አከፍለዋለሁ።» ሲሉት፤ ዑመር(ረ.ዐ) «አንቱ የአላህ መልከተኛ ሆይ፤ አላህ የማይችሉትን ነገር አላስገደደዎትም» ለምን አራሶምን ያከጨንቃሉ ሲሉት፤ ነብዩ (ሰ.ወ) የዑመር(ረ.ዐ) አስተያየት አላስደሰታቸውም ነበር፤ ሰውየውም እንዲህ አለ፡ «ስጥ የዙፋን ባለቤት አንደሆን ያላገኑበኛል ብለህ እትፈራ።» አላቸው፤ ነብዩም (ሰ.ወ) በሰውየው ግማር ፈጣሪ አሉ። የደረሱ ስሜት በፊታቸው ላይ ይንጸባረቅ ነበር። (አል ኡላይሱል መዝታታ 88)

ነብዩ (ሰ.ወ) ከሐኪብን ዘመቻ በተመለሱ ጊዜ የገጠር ሰዎችና አዲስ ሙስሊሞች ከተገኘው ምርኮ ስጦታ ከጀለው ወደሳቸው መጡ፤ በጣም አጨናነቋቸውም፤ በጣም ከማጨናነቃቸው የተነሳ ወደ ዛፍ ስር አስጠጓቸው፤ የዛፍ ቅርንጫፍ ልብላቸውን ገፈፋቸው፤ በዚህን ጊዜ ነብዩ(ሰ.ወ) አንዲህ አሉ፡- «ልብሴን ስጡኝ፤ በነዚህ ዛፍኛ ቅርንጫፍ ልክ ገንዘብ ቢኖረኝ አንኳን በመከላከላቸው አከፋፍቼው፤ ከዚያም ስስታምም ሆነ ውሽታም፤ እንዲሁም ደህነትን ፈሪ እንዳልሆነኩኝ ታውቁ ነበር።» አሉ። (አል ቡኸሪ 2979)

ነብዩ (ሰ.ወ)፤ የአላህ አዝነትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይሁንና በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ውስጥ የመልካም ስነ ምግባር ዓይነተኛ ተምሳሌት ነበሩ።

አዲሱ ሕይወትህ

12

የሰው ልጅ ወደ ኢስላም የገባበት ቅጽበት በሕይወቱ ውስጥ ከባድ ቦታ የሚሰጠው አጋጣሚ ነው። እውነተኛው ልደቱ ያ ነው። የመፈጠሩን ሚስጥር የሚረዳው ከዚያ በኋላ ነው። ገር በሆነው የኢስላም ሕግ መሰረት ሊኖርና ሕያው ሊሆን እንደሚችልም የሚገነዘበው ከዚያች ቅጽበት በኋላ ነው።

የሰው ልጅ የሚገኝበት

አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?

ንሡሐ (ተውብ)

ምስጋና የሚሹ ጸጋዎች

ወደ ኢስላም መጣራት

- ወደ አላህ መገንድ የመጣራት ቅዱሳን
- የትክክለኛ ጥሪ መገኘቱን
- በተሰጠው መጣራት

አካባቢያዊና ቤተሰብ

ወደ ኢስላም ከገቡ በኋላ ያለው ቤተሰባዊ ሕይወት

- ባልና ሚስት በአንድነት ኢስላምን ከተቀበሉ
- ባል ብቻውን ከሰለመ
- ሚስት ብቻውን ከሰለመች
- የጋራናት መስላም

ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር

ተፈጥሯዊ ፈለጎች

> አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?

አንድ ሰው ሁሉን የእምነት የምስክርነት ቃል ትርጉማቸውን አውቆ፣ በልቦናውም እርግጠኛ ሆኖ፣ በምላሱ በመናዘዝ ወደ ኢስላም ይገባል። እነኚህ ሁሉን የእምነት የምስክርነት ቃሎች የሚከተሉት ናቸው፡

1 «ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚገዙት አምላክ አለመኖሩን አመሰክራለሁ» ይላል። ከአላህ ባሻገር በእውነት የሚገዙት አምላክ እንደሌለ በልቦናዬ አምኜ በምላሴ አመሰክራለሁ፤ እርሱን በብቸኝነት አመልክታለሁ፤ እርሱ አጋር የለውም ማለት ነው።

2 «መሐመድ የአላህ መልክተኛ ናቸው ብዬ አመሰክራለሁ» ይላል። መሐመድ (ሰ.ወ.)፣ ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላኩ የአላህ መልክተኛ መሆናቸውን በልቦናዬ አምኜ በምላሴ አመሰክራለሁ፤ ላዘዘው ነገር ታዛዥ፣ ለከለክለውም ተከልካይ እሆናለሁ፤ አላህንም ከርሱ ድንጋጌና ፈላጊ ጋር በሚገጥም መልኩ እገዛለሁ፤ ማለት ነው። (ገጽ፡ 40-48 ተመልከት)

አዲስ መስለሃም ገላውን ይታጠባል

የሰው ልጅ፣ ወደ ኢስላም የገባበት ቅጽበት በሕይወቱ ውስጥ ከባድ ቦታ ያለው አጋጣሚ ነው። እውነተኛው ልደቱ ያ ነው። በሕይወት የመገኘቱን ሚስጥር የሚረዳው ከዚያ በኋላ ነው። በዚህ ሃይማኖት ውስጥ ከመግባቱ ጋር ተያይዞ ሰውነቱን በጠቅላላ በውሃ መታጠብ ይኖርበታል። ውስጡን ከማጋራትና ከወንጀሎች እንዳጠራና እንዳጸዳ ሁሉ ላይንም በውሃ በመታጠብ ቢያጸዳ ይወደድለታል።

ነብዩ (ሰ.ወ.) አንድ ከዐረብ መኳንንት መካከል የነበረን ሠሐብይ ወደ ኢስላም ለመግባት በፈለገ ጊዜ ሰውነቱን እንዲታጠብ አዘውት ነበር። (አል ባይሃቂ 837)

ንሐዝ፤ ወደ አላህ መመለስ ማለት ነው። ማንም ሰው ከነበረበት አመጽንነትና ከሃይኒት ከልብ በትክክል ወደ አላህ ከተመለሰ ያ ተክክለኛ ንሐዝ ይባላል።

መስሊም በኢያንዳንዱ የሕይወት አርከን ወደ አላህ መመለስ ወይም ተውባና ምህረትን መለመን ያስፈልገዋል። የሰው ልጅ በተፈጥሮው ተሳሳች ነው፤ ስለሆነም በተሳሳተ ቁጥር አላህን ምሕረት መለመንና ወደርሱ ንሐዝ መግባት ይኖርበታል።

የትክክለኛ ንሐዝ መስፈርት ምንድነው?

አንድ ሰው፤ ከከህይወት፤ በአላህ ከማጋራትና ከሌሎችም ወንጀሎች በሙሉ ተውበት(ንሐዝ) ሲያደርግ፤ ንሐዝው ትክክለኛና ተቀባይነት ያለው አንዲሆን የተወሰነ ቅድመ መስፈርቶች መሟላት አለባቸው። ከነዚህ ከቅድመ መስፈርቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ወንጀሉን ማቆም

ወንጀል እየሰራ ንሐዝ ገብቻለሁ ቢል ንሐዝው ትክክለኛ አይሆንም። ከትክክለኛ ንሐዝ በኋላ ወደ ወንጀል ቢመለስ፤ ከዚህ በፊት ያሳለፈው ንሐዝ አይበላሽበትም ግን ለሰራው ወንጀል አዲስ ንሐዝ መግባት ያስፈልገዋል።

2 ላሳለፈው ወንጀል መጸጸትና መቆጣጠር

ንሐዝ(ተውበት)፤ ከአንድበፊፀመው ወንጀል ከማይጸጸትና በሰራው ሃሳብ ከማይቆጭ ሰው ተቀባይነት አይኖረውም። ያሳለፉቸውን ወንጀሎች የሚያወራን፤ በዚያም ኩራት የሚሰማውንና የሚከፈሉን ሰው ከተጸጸች መመደብ አይቻልም። ነባዩ (ሰ.ወ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ንሐዝ ማለት መጸጸት ነው።» (ኢብኑ ማጃህ 4252)

3 ዳግም ወደ ወንጀሉ ላለመለስ ቁርጠኛ ውሳኔ ማድረግ

ከንሐዝ በኋላ ወደ ነበረበት ወንጀል ለመመለስ የሚያስብ ሰው ንሐዝው ተቀባይነት አይኖረውም።

ውሳኔ ላይ ለመድረስ የሚረዱ እርምጃዎች፡

ነፍሱ የትኛውንም ያክል ከባድ ችግር ወይም እንቅፋት ቢገጥማትም ወደ ነበረበት ወንጀል ላለመመለስ ከነፍሱ ጋር ቃል ኪዳን ይገባል። ነባዩ(ሰ.ወ.ወ)፡- «ሦስት ነገሮች በውስጡ የተገኙለት ሰው የኢማንን ጣዕም አግኝቷል።» ባሉት ንግግራቸው ውስጥ፤ «አላህ ወደ ኢስላም ከመራው በኋላ ወደ ከህይወት መመለስን ልክ ላሳት ውስጥ መወርወርን አንደሚጠላው መጥላቱ ነው።» የሚለውን ጠቅሰዋል። (አል ቡኸሪ 21/ መስሊም 43)

አማናቸው ከዘቀጠና ወንጀልን ከሚያዘውትሩ ግለሰቦችና ወንጀል ከሚተገበርበት ቦታ መራቅ

በገራሉት አካሄድ ዳግ አላህን እስከሚሞት ድረስ በሃይማኖቱ ላይ እንዲያዳናው መለመንን ማብዛት አበባት። ከነዚህም ዳግዎች መካከል በቀረአንና በሐዲስ የተጠቀሱ አሉ፡-

* «ጌታችን ሆይ ቅኝን መንገድ ከመራሽን በኋላ ልበቻችንን አታዘምብልብን፤» (አል ዒምራን 8)

* «አኑት ልቦችን ገለባባዊ የሆነክ ጌታ ሆይ ልቤን በእምነት ላይ አጽናው» (አል ቲርሚዝ 2140)

አንድ መስሊም አላህ(ሱወ) በርሱ ላይ ከዋላቸው ጸጋዎች ታላቁ የሆነውን፣ ወደ ቀጥላኛው ጎዳና የመመራትንና የነፃነት ጸጋ ከሚያመጣንባቸው መንገዶች ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው፡-

1 ሃይማኖትን አጥብቆ መያዝና ለሚያጋጥሙ ቸግሮች ታጋሽ መሆን

የድልብ ባለቤት የሆነ ሰው፣ ጉበረቱ የወርብሎችና የዘራፊዎች እጅ እንዳያገኘው ከፍተኛ ጥንቃቄና ጥበቃ ያደርግለታል፡፡ ለጉዳት ከሚዳርጉት ነገሮች ሁሉ ይከላከለዋል፡፡ ሊሰላም ለሰው ዘር በጠቅላላ የተበረከተ ታላቅ ስጦታ ነው፡፡ የእመላካክት አቅጣጫ ብቻ አይደለም፡፡ ወይም ሰዎች ባሻቸው ጊዜ የሚፈልገውን ስሜትም አይደለም፡፡ እያንዳንዱን የሕይወት ገጠመኝና አንቅስቃሴ የሚቆጣጠርና የሚያስተዳድር ሃይማኖት ነው፡፡ አላህ (ሱወ) መልክተኛውን (ሰ.ወ) ሊሳላምን፣ የቀርአንን መመሪያ አጥብቀው እንዲይዙ ያዘዘቸውና በዚህ ጉዳይ ላይ ምንም ዓይነት ማፈግፈግ ሊኖር እንደማይገባ የገለጸላቸው ለዚህ ነው፡፡ ይህም ሊሰላም ትክክለኛውና ቀጥተኛው ጎዳና በመሆኑ ነው፡፡

«ያንንም ወዳንተ የተወረደልህን አጥብቀህ ያዝ አንተ በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነህና፡፡ ይላል፡፡ (አል ዙቸናፍ 43)

አንድ መስሊም ሊሰላምን ከተቀበለ በኋላ በሚያጋጥመው ቸግርና መከራ ማዘን የለበትም፡፡ ለቸግርና ለመከራ መጋለጥ የአላህ ተፈጥሯዊ ሕግ ነው፡፡ ከኛ በላይና ታላቅ የነበሩት መልአክተኛ (ሰ.ወ) ብርቱ ቸግርና መከራ ደርሰባቸው ታግለዋል፤ ታግለዋል፡፡ የአላህን ነብያት ብንመለከት፣ አላህ ታሪካቸውን ተርክልናል፤ በምን መልኩ እንደተነገላቱና እንደተሰቃዩ ነግሮናል፤ ከጠላት በፊት የዘመድና የጓደኛ ጥቃት እንደደረሰባቸው ገልጾልናል፤ ሆኖም በአላህ መንገድ ላይ በገጠማቸው ነገር ምንም አልተዳከመም፤ የነበራቸውን አቋምና እምነት አልቀሩም አልለወጡም፡፡ ስለዚህ ይህ በአንተም ላይ የደረሰበህ ቸግር፣ እምነትህ እውነተኛ፣ እርግጠኛነትህም ጠንካራ በመሆኑ ከአላህ የሆነ ፈተና ነው፡፡ እናም በፈተናው ልክ አንተም በርታ፤ ይህን ሃይማኖትህን አጥብቀህ ያዝ፤ ነብዩ (ሰ.ወ) በፋዓቸው ላይ በብዛት ይደጋግሙ እንደነበረው አንተም አላህን ለምነው፡ «አንተ ልብን ገለባባቤ የሆንክ ጌታ ሆይ! ልቤን በእምነትህ ላይ አጽናልኝ፡፡» በል፡፡ (አል ቲርማዚ 2140)

ይህንን በማስመልከት አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሰዎች አምነናል በማለታቸው ብቻ እነሱ ሳይፈተኑ የሚተው መቸናቸውን ጠረጠሩን? እነዚያንም ከሱ በፊት የነበሩትን በእርግጥ ፈትነናል፤ እነዚያንም እውነት የተናገሩትን አላህ በእርግጥ ያውቃል፤ ወሽታዋቹንም ያውቃል፡፡» (አል አንከቡት 2-3)

2 በጥበብና በመልካም-ማሳሰቢያ ወደ ሊሰላም በመግባት ላይ መታገል

ይህ የሰው ልጅ ለተናጸፈው የሊሰላም ጸጋ ምስጋና ከሚገለጽባቸው መንገዶች መካከል ትልቁ ነው፡፡ ከዚህ በተጨማሪ በአላህ ሃይማኖት ላይ ጽናት እንዲኖር ከሚያደርጉ መከንያዎችም ዋናው ነው፡፡ አንድ ከአደገኛ በሽታ ነፃ የሆነ፣ ሌት ተቀን ሲያንገላታውና ሲያስቃየው ከነበረው ደዌ ሰውነቱ ጤናማ የሆነለት ሰው፣ እንዲሁም በምን መልኩ ከዚህ በሽታ መግላገያውንና ፍቱን መድሃኒቱን ያወቀ ሰው፣ በሰዎች መከል ይህን ፅዕኑቱን ለማሰራጨት ከፍተኛ ጉጉትና ፍላጎት ያደርርበታል፡፡ በተለይም ለቤተሰቦቹ፣ ለቅርብ ዘመዶችና ለሚወዳቸው ሰዎች ይህን መገስተማሩ ጥርጥር የለውም፡፡ እንዲህ በሚከተለው መልኩ የሚብራራው ይህ ነው፡፡

አዲስ ሕይወት

ወደ አላህ መጣራት ያለው ትሩፋት

ወደ አላህ መጣራት ትልቅ ቸርታ ካላቸው ስራዎችና ወደ አላህ ከሚያቃርቡ ነገሮች ላይ ያለው ነው። ይህንኑ የሚያደንቁና የሚያበረታቱ የቁርኣን አንቀጾችና የሐዲስ ዘገባዎች አሉ። ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 «ወደ አላህ መጣራት የሚጠበቅ ስራዎች በወዲያዎች ዓለም የመጻፍና የስኬት መንገድ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡ «ከናዝም ወደ በነ ነገር የሚጠፋ፣ በመልካም ስራም የሚያዘዙ፣ ከከፋ ነገርም የሚከለክሉ ህዝቦች ይኑና፤ እነዚያም እነሱ የሚድኑ ናቸው።» (አል ሚዎራን 104)

2 የአንድ ወደ አሊሳም ጥሪ አድራጊ ሰው ንግግር አላህ ዘንድ በላዊና ተወዳጅ ነው። አላህ (ሱወ) የአንድን ተገሪ ንግግር ሲያድር አንዲህ ብሏል፡ «ወደ አላህ ከጠራና መልካምንም ከሰራ፣ እኔ ከሙስሊሞች ነኝ ካለም ሰው ይበልጥ ታሉ ያማረ ማን ነው?» (አል ፋህሊት 43) ከርሱ ንግግር የበለጠ ያማረ ንግግር የለም። ይህ ዓይነቱ ሰው፣ ሰዎች ጌታቸውን፣ ፈጣሪያቸውን፣ እንዲሁም ከማጋራት ጭላማዎች ወደ ኢማን ብርሃን ያወጣቸውን ጌታቸውን እንዲያመልኩ የሚያመለክትና የሚመራ ሰው ነው።

3 ጥሪ ማድረግ(ጻዕዩ)፣ የአላህን ትዕዛዝ መፈጸም ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡ «ወደ ጌታህ መንገድ በብልሃትና በመልካም ግላጅ (በለዘብታ ታል) ጥራ።» (አል ነክል 125) ስለሆነም አንድ ተጣሪ ወይም ዳዒ ወደ አሊሳም ሲጣራ በብልሃት ሊሆን ይገባል። ሁሉንም ነገር በቦታው ማኖር አለበት። ይኸውም ለሚጠራቸው ወገኖች የሚስማሙና አገንብጋቢ የሆኑ ነገሮችን በመማረጥና በማዘጋጀት እንደየደረጃቸው ምክርና ጥፋጭ የሆነ ተግዳጽን መስጠት ነው። ለዘብ ባለና ገር በሆነ መልኩ ከነርሱ ጋር መወያየትና ለነርሱ መመራት ቅርብ የሆነውን አካሄድ መጠቀም አለበት።

4

ወደ አላህ መጣራት የመልክተኞች ሁሉ፣ በተለይ የክብርን የመጠየቅ (ለእድል ቅጥጥ) ነው። አላህ (ሱወ) ለሳቸውን በሰው ልጆች ላይ መስካሪ አድርጓቸዋል። ለምሳሌም በጀንት አብላሪ፣ ለካሃዲያንና ለአመጸኞች ከአሳት ለስጠንቃቂ አድርጎ ልኳቸዋል። ወደ አላህ የሚጣሩ በሰው ዘር ውስጥ መለኮታዊ ብርሃንን የሚያሰራጩ ናቸው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡ «እንተ ነብይ ሆይ እኛ መስካሪ አብላሪና አስራሪም አድርገን ላከንን፤ ወደ አላህም በፈቃዱ ጠሪ አብሪ ብርሃንም (አድርገን ላከንን) እማኞችንም ከአላህ ዘንድ ለነርሱ ታላቅ ቸርታ ያላቸው መኾኑን አብስራቸው።» (አል አካዛብ 45-47)

5

ጥሪ ማድረግ ወይም ዳዕዩ የማይዘራ የመልካም ነገር በር ነው። ጥሪህን የተቀበለና በአንተ እጅ የተመራ ሰው ካለ ወይም ከገጠመህ ላንታም የእርሱ ዓይነት ምንዳ አለህ። በሠላቱ፣ በአምልኮው፣ ሰዎችን ባስተማረ ቁጥር ላንታም ምንዳው ይጻፍላል። አንዲህ ያለው ተጣሪ የሚያገኘው ጸጋ ምንኛ የላቀ የአላህ ጸጋ ነው። ነብዩ (ሲወወ) አንዲህ ብለዋል፡ «ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የተጣራ ሰው፣ እርሱን ከነርሱ ምንዳ ምንም ነገር ሳይጎድል የተከተሉት ሰዎች ምንዳ ይጻፍላታል።» (ሙስሊም 2674)

6

የአንድ ዳዒ ምንዳ ከዳጋያና በውስጥ ካሉ መጠቀሚያ ነገሮች ሁሉ የተሻለና የበለጠ ነው።

አንድ ዳዒ ምንዳውን የሚያገኘው ከአላህ ዘንድ ነው። ከሰዎች የሚጠብቀው ምንም ዓይነት ምንዳ የለም። ምንዳው ትልቅ የሚሆነውም ለዚህ ነው።

ሊጋሱ አላህ ደግሞ ለሚወደው ትልቅን ነገር እንጂ አይሰጥም። አላህ (ሱወ) በነቢዩላህ ዩኑስ (ዐ.ሰ) አንደበት አንዲህ ይላል፡ «በትሽሹም (አትጎዳኝም) ከምንዳ ምንንም አልለምናችሁምና። ምንዳዬ በአላህ ላይ እንጂ በሌላ ላይ አይደለም፤ ከሙስሊሞች አንድኾንም ታገዣለሁ።» (ዩኑስ 72) ነብዩ (ሲወወ) አንዲህ ብለዋል፡ «እንድን ሰው አላህ በአንተ ሰብብ ቢመራልህ፣ ቀያይ ግመሎች ላንተ ከሚኖሩህ ይሻላል።» (አል ቡቸሪ 2847 / ሙስሊም 2406)

አዲሱ ሕይወትህ

የትክክለኛ ዳዕዋ(ጥረ) መገለጫዎች

አላህ (ሱ.ወ)፤ ትክክለኛ ጥሪ ከሌላ የጥሪ ዓይነት የሚለይበትን ባህሪ አብራርቷል። ትክክለኛ ጥሪ የሚከተሉት መገለጫዎች አሉት።

መረጃና ዕውቀት

አንድ ተጣሪ ወይም ዳሳ ወደራሽ በሚጠራበት ነገር ዕውቀት ሊኖረው ይገባል። የሚናገረውን ነገር ጠንቅቆ የሚያውቅ መሆን አለበት። አላህ (ሱ.ወ) ለሰባዩ (ሰዐወ) እንዲህ ይላቸዋል፦ «በል፤ይህች መንገዴ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለሁ፤ እኔም የተከተላችሁ ሰው በግልጽ ማስረጃ ላይ ነን።» (የሱሩ 108)

አንተ ነብዴ ሆይ! መንገዱ፤ መመሪያዬ ይህ ነው፤ በዕውቀትና በመረጃ ላይ ተመስርቶ ወደ አላህ መጣራት ነው፤ ይህ ደግሞ እኔን የተከተሉ ተጣሪዎችም መንገድ ነው ብለህ ግለጽ እያላቸው ነው።

አንድ ተጣሪ ወደ አላህ መንገድ ለማጣራት የግድ በርካታ ነገሮችን ማወቅ አይጠበቅበትም። አንድን ሽሪዓዊ ሕግ ካወቀ ወደዚያ ነገር የመጣራት ጎረቤት ይኖርበታል። አላህን በብቸኝነት መዝነትን (ተውሐድን) ከተማረ፤ ይህንኑ ለሰዎች የማድረስ ግዴታ ይኖርበታል። የኢስላምን መልካምነት ካወቀ ያወቀውን ያክል ለሰዎች ማስተላለፍ አለበት። የሚያውቀው አንዲትን የቀርኦን እንቀጽ ቢሆንም እንኳን ለሰዎች የማድረስ ግዴታ ይኖርበታል። ነብዩ (ሰዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፦

«እንዲት እንቀጽ ብትሆንም ከኔ የሰማችሁትን አስተላልፉ።» (አል ቡኸሪ 3274)

ሠሐቦችም እንዲሁ ነበሩ። ወደ ነቢዩ (ሰዐ.ወ) ዘንድ በመምጣት ኢስላምን ይቀበሉና በትንሽ ቀናት ውስጥ የሃይማኖቱን መሰረታዊ መርሆችንና መመሪያዎችን ይማራሉ፤ ከዚያም ወደ ጎሳዎቻቸው በመመለስ ወደ ኢስላም ጥሪ ያደርጋሉ፤ እንዲሰልሙ ያጎሰሳቸዋል። ባህሪያቸው፤ ሰዎች ኢስላምን እንዲወዱና እንዲቀበሉ የሚጋጠዝና የሚያበረታታ ነበር።

በዳዕዋ ውስጥ ብልሃትን መጠቀም

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፦ «ወደ ጌታህ መንገድ በብልሃትና በመልካም ግሳጽ (በለዘብታ ቃል) ጥራ፤ በዚያችም ለርሷ መልካም በሆነችው (ዘዴ) ተከራክራችው።» (አል ኦክሳ 125)

ብልሃት ማለት፤ መስራት የሚገባን ነገር በሚጣጣም መልኩ መስራትና፤ ከሚሰራው ስራ ጋር የሚስማማ የሆነን ጊዜና ቦታን መምረጥ ነው።

የሰዎች ዝንባሌና ወደ ልባቸው የመግቢያ መንገድ የተለያየ ነው። ነገርን የመረዳትና የመገንዘብ ችሎታቸውም አንድ ዓይነት አይደለም። ስለሆነም ዳዕዋ አድራጊ ሰው ለአያንዳንዱ ሰው የሚስማማ የሆነን ዘዴ መጠቀም ይኖርበታል። እጅግ በጣም ጫና ሊያሳድሩ የሚችሉ የሕይወት ገጠመኞችን ሊጠባበቅና ለዳዕዋ እመቺ በሆነ መልኩ ሊጠቀምባቸው ይገባል።

ዳዕዋ ለሚያደርግላቸው ሰዎች ምንጊዜም ገርነትን፤ መልካም ግላጼንና አዝነትን ማንጸባረቅ ይኖርበታል። እልህና ንትርክ ውስጥ የማይከት የሆነ ረጋ ያለ ውይይት ማካሄድም አስፈላጊ ነው። አላህ (ሱ.ወ) ኑብዩ (ሱ.ወ) ከሰዎች ጋር የነበራቸውን ገርነትና ይቅር ባይነት በአድናቆት ያወሳው ሲሆን፤ ልቦ ደረቅ፤ ጨካኝ ቢሆኑ ኖሮ በዙሪያቸው የነበሩት ትተዋቸው ይበተኑ እንደነበረም አስጠንቅቋል። እንዲህም ይላል፡-

«ከአላህም በሆነ ችሮታ ለዘብከላቸው፤ዐመላ መጥፎ ልቦ ደረቅም በሆንክ ኖሮ ከተራየህ በተበተኑ ነበር።» (አል ዒምራን 159)

ቤተሰብን መጣራት

አላህ አሳምን እንዲቀበል የቸረው ሰው፤ ቤተሰቦቹንና የቅርብ ዘመቻቹን ወደ አሳም የመጥራት ክፍተኛ ጉጉት ሊያደርስት ይገባል። ምክንያቱም አነርሱ ከማንም በላይ ለርሱ ቅርቦቹና ወዳጆቹም በመኖራቸው ነው። ለዚህም ክነርሱ የሚደርስበትን ስቃይና እንግልት በትግስት ማሳለፍ አለበት። የተለያዩ ቡስልሃት የተጥሉ መንገዶችን መጠቀም ይኖርበታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-

«ቤተሰብህንም በስግደት እዘዝ፤ በርሷም ላይ ዘውትር።» (ዉሃ 132)

እንዳንድ ሰዎች በሚያደርጉት ዳዕዋ ባዕድ ሲቀበላቸው ቤተሰባቸውና የቅርብ ዘመቻቸው ግን እንቢተኛ ሲሆን

እንመለከታለን። በዚህም እጅግ ይበላጫሉ፤ ተስፋም ይቆርጣሉ። ነገር ግን ስኬታማ ዳዕዋ አድራጊ፤ የዳዕዋ ስልቶችንና አካሄዶችን በመቀያየር በተለያየ መንገድ ዳዕዋ በማድረግ የሚታገልፍ ዳዕዋ ለሚያደርግላቸው ሰዎች አላህ(ሱ.ወ) እንዲመራቸው የሚማጽንላቸው የሆነ ሰው ነው። አልህ አስጨራሽ በሆኑ አጋጣሚዎች ላይም ተስፋ አይቆርጥም።

ኑብዩ (ሱ.ወ) ከአጎታቸው አኩ ጣለ። ጋር የነበራቸውን ታሪክ ብንመለከት፤ አጎታቸው ይረዳቸው፤ ይደግፋቸው፤ ከቁረይሾችም ጥቃት ይከላከልላቸው ነበር። ይሁን እንጂ አሳምን አልተቀበለም፤ ኑብዩም (ሱ.ወ) አርሱን ወደ አሳም በመጥራት የሚያደርጉትን መከራ አስከመጨረሻው አስትንፋሱ ድረስ አላቋረጠም። በዚያ ቅጽበት ላይ ሆኖ፡- «አጉኔ ሆይ ላኢላሃ አላህ በል፤ አላህ ዘንድ የምጥጥሻልህ የሆነችን ታል በል።» አሉት። (አል ቡኸሪ 367/1/ መስሊም 24)

ነገር ግን ለርሳቸው ጥሪ ምላሽ ሳይሰጥ በከህደት ላይ ሞተ፤ አላህም የሚከተለውን እንቀጽ አወረደ፤ «አጉተ የወደድከውን ሰው ፈጽሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል፤ አርሱም ቅናቸን ዐጥቂ ነው።» (አል ቀህሥ 56)

እንድ ዳዕዋ የሚያደርግ ሰው የሚሆነውን ሁሉ በማድረግ ሃይማኖቱን የማስራጨትና ሰዎችን ወደ መልካም ነገር የመምራት ግዴታ አለበት። ልቦን በአላህ እጅ ናቸው፤ የሻውን ወደ ቀጥተኛው መንገድ ይመራል።

> አካባቢና ቤተሰብ

አንድ አዲስ ሙስሊም ወደ ኢስላም ከገባበት ጊዜ አንስቶ ከሚያውቃቸው ሰዎች አንዱም ከሙስሊም ወይም ሙስሊም ካልሆኑ ዘመዶቹ ጋር ያለውን ግንኙነትና ቅርርብ ይበልጥ ማጠናከር አለበት። ኢስላም እራሱን ወደ ማግለልና ወደ ባይተዋርነት የሚጣራ ሃይማኖት አይደለም።

ለሰዎች በጎ መኖልና ክርሱ ጋር በመልካም ስነ ምግባር መኖር፣ ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) መልካም ስነ ምግባሮችን ለማሟላት የተላኩበት የሆነውን ሃይማኖት ለሌሎች ከሚያስተዋውቁ መንገዶች ሁሉ በላጩና ውጤታማው ነው።

የላቁ ስነ ምግባሮች በተግባር የሚተረጎሙባቸውና የተከበሩ መልካም ግንኙነቶች የሚንጸባረቁባቸው እርምጃዎች የመጀመሪያው ከቤተሰብ ጋር ያለው ግንኙነት ነው። (ገጽ 213 ተመልከት)

የሚከተሉት መርሆች አንድ አዲስ ሙስሊም ከቤተሰቡ ጋር በሚኖረው ትስስር ሊያውቃቸው የሚገቡ ናቸው፡

> ወደ ኢስላም ከተገባ በኋላ ያለው ቤተሰባዊ ሕይወት

ባልና ሚስት በአንድነት ከሰለሙ

- ባልና ሚስት አብረው ከሰለሙ የነበራቸው የጋብቻ ውል ወይም ኒካሕ በኢስላምም ይጸናል፤ የጋብቻውን ውል አንድ አዲስ ማደስ አያስፈልጋቸውም።

ግን ይህ የማያካትታቸው ተንጠለው የሚወጡ ሁኔታዎች አሉ፡

- 1 ጋብቻውን የፈጸመው በሸረዓው ማግባት ከማይፈቀድለት(መላረሞች) መካከል ከአንዱ ጋር ከሆነ፡ ለምሳሌ ከእናቱ ወይም ከእሁቱ ወይም ከአክሱት ጋር ጋብቻ ፈፅሞ የነበረ ከሆነ፣ ከሰለሙ ጊዜ ጀምሮ አንዲፋቱ ማድረግ የማይችል ነው። (ገጽ 200 ተመልከት)
- 2 ሁለት አህትማማቾችን ወይም ሴቷን ከአክሱት ጋር ወይም ሴቷን ከየሹሜዋ ጋር በአንድነት አግብቶ ከሆነም አንዳቸውን የመፍታት ግዴታ ይኖርበታል።
- 3 እሱና ሚስቱ በአንድ ላይ ቢሰልሙና የሚሰሩባቸው ብዛት ከአራት በላይ ቢሆን፣ ከአራት ሴቶች በላይ ስለማይፈቀድለት ከነርሱ መካከል አራቱን መርጦ በማስቀረት የተቀረቱን ይፈታቸዋል።

እርሱ ሰልሞ ሚስቱ ባትሰልም የሚኖረው ድንጋጌስ ምንድነው?

በዚህ ጊዜ የሲቲ ሃይማኖት ግምት ውስጥ ይገባል፤ የመጽሐፍት ባለቤት፤ ማለትም አይሁድ ወይም ክርስቲያን ልትሆን ትችላለች፤ አለም አንድ ቡድኒዝም ሂንዱዊዝምና ጣዖት አምላኪያን መጽሐፍት የለሽ የሌላ ሃይማኖት ተከታይ ልትሆን ትችላለች፤ ወይም በሃይማኖት የማታምን ሃይማኖት አልባ ልትሆንም ትችላለች፡፡ እና ፍርዱ ምንድን ነው?

1 የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ የሆነች ሚስት እንደ ሰው ቢሰልምና ሚስቱ ግን ባትሰልም፤ የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ብትሆን፤ የጋብቻው ውል በነበረበት ሁኔታ ይቀጥላል፡፡ ምክንያቱም አንድ መስሊም አንዲትን የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ሴትን ቢያገባ አይከለክልም፡፡ ስለሆነም ይህም የሰላሳ ሰው ከሚስቱ ጋር የጋብቻ ሕይወቱን መቀጠሉና በሚስትነት እሷን ይዞ መቆየቱ የተሻለ ነው፡፡

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ዛሬም መልካሞች ሁሉ ለናንተ ተፈቀዱ፤ የነዚያም መጽሐፍን የተሰጡት ሰዎች ምግብ (ያረዱት) ለናንተ የተፈቀደ ነው፤ ምግባቸውም ለነሱ የተፈቀደ ነው፤ ከምእመናት ጥብቆቹም ከነዚያ ከናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም፡፡» (አል ማሊዳ 5)

ነገር ግን ባገኘው አጋጣሚ ብልሃት በመጠቀም እሷን ወደ እስልምና በመጥራቱ ላይ ከፍተኛ ጥረት ሊያደርግ ይገባል፡፡

2 የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ያልሆነች ሚስት

ሰውየው ሰልሞ ሚስቱ ኢስላምን ለመቀበል ባትሆንና በሃይማኖቷ የመጽሐፍቱ ባለቤት ተከታይ -አይሁድ ወይም ክርስቲያን- ባትሆንና ቡድኒዝት ወይም ሂንዱዊዝት ወይም ጣዖት አምላኪ ወይም የሌላ አምነት ተከታይ ከሆነች፡-

አንዲት ፍች ሴት የምትጠብቀውን ወቅት ያክል ይጠብቃል፡፡ ዝርዝሩ ከዚህ ቀጥሎ ባለው ክፍል ሰንጠረዥ ውስጥ ተጠቅሷል፡፡

* በዚህ ቆይታ ውስጥ ከሰላሞች ሚስትነቷ ይቀጥላል፡፡ የጋብቻውን ውል በአዲስ መልክ መፈፀም አያስፈልግም፡፡

* ወቅቱ እስከሚያልቅ ድረስ ተጠብቃም ኢስላምን ለመቀበል ፍቃደኛ ካልሆነች ግን ጋብቻው ይፈርሳል፡፡

ከዚህ ጊዜ በኋላ ከሰላሞችና ሊያገባት ከፈለገ አንድ አዲስ ለጋብቻ ያጫትና ያገባታል፡፡ አላህ ሱወ እንዲህ ይላል፡- «የከሃዲዎቹንም ሴቶች የጋብቻ ቃል ኪዳኖች አትያዙ፡፡» (አል ሙምተሒናህ 10)

ከሰላማችሁ በኋላ ከመጽሐፍት ባለቤት ሌላ የካሃዲያንን ሴቶች በጋብቻ ቃል ኪዳኖች አትያዙ ማለት ነው፡፡

የጋብቻ ውል ፈፀም፤ ይዟት ያልገባት ግብረ ስጋ ግንኙነት አብሯት ያልፈፀሙ ወይም አብሯት ኑሮ ያልጀመረ ሰው ከፈታት፤ ፍቺውን በመፈፀሙ ብቻ ከርሱ ትለያለች። በያዝነው ርዕሰ መስረት ደግሞ እሱ ብቻውን በመስለሙ ብቻ ከርሱ ትለያለች። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ፤ ምእመናንን ባገባችሁና ከዚያም ሳትነኩዋቸው በፊት በፈታችኋቸው ጊዜ ለናንተ በነሱ ላይ የምትቆጥሩዋት ዲዳ ምንም የላችሁም።» (አል አህዛብ 49)

የእርጉዝ ሴት ዲዳ፤ ያረዝዘቸውን በመውለጃ ያበቃል። ጊዜው ቢረዝምም ቢያጥርም ልዩነት የለውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-

«የእርግዝና ባለቤቶችም ጊዜያቸው እርጉዞቸውን መውለጃ ነው።» (አል ጠላቅ 4)

እርጉዝ ያልሆነችና የወር አበባ የምታይ ሴት ዲዳዋ ከተፈታች በኋላ ወይም ባል ከሰለመ በኋላ ሦስት ሙሉ የወር አበባ ማየት ነው። የወር አበባ ደም መጥቶባት ትጻዳለች፤ ከዚያም በድጋሚ ይመጣባትና ትጻዳለች፤ ከዚያም ለሦስተኛ ጊዜ ይመጣባትና ትጻዳለች፤ ሦስት ሙሉአ የወር አበባ ጊዜ የሚባለው ይህ ነው ። በወር አበባዎቹ መሐከል ያለው ጊዜ ቢረዝምም ባይረዝምም ልዩነት አይኖረውም። ይህች ሴት ከሦስተኛው የወር አበባ መጽዳት በኋላ ከታጠበች ዲዳዋ ያበቃል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-

«የተፈቱ ሴቶችም ነፍሳቸውን (ከማግባት) ሦስትን ቁሩአ (ሦስትን አደፍ ወይም ሦስትን የአደፍ ጥራት) ይጠብቁ።» (አል በቀራ 228)

ያልደረሰች ሕፃን በመሆኗ፤ ወይም ዕድሜዋ በመግፋቱ፤ ወይም ባለባት ዘውታሪ በሽታ ምክንያት የወር አበባ የማታይ ሴት፤ ከተፈታችበት ጊዜ፤ ወይም ባሏ ከሰለመበት ጊዜ እንስዮ ሦስት ወራቶችን ትጠብቃለች። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከሴቶቻችሁ ከአደፍ ያቋረጡት (በዲዳቸው ሕህግ) ብትጠራጠሩ ዲዳቸው ሦስት ወር ነው፤ እኒያም ገና አደፍን ያላዩት (ዲዳቸው እንደዚሁ ነው።)» (አል ጠላቅ 4)

ሚስት ካልሰለመች

የመጽሐፍት ባለቤት -አይሁድ ወይም ክርስቲያን- ነች?

አይቻልም(በፍፁም)

አዎን

ጋብቻው በነበረበት ይተጥላል፤ ግንደስ
ለይዛል/የሞት ወገን የውሳኔ ስራ
ተስማሚ በሆነ መንገዶች ሁሉ
በመግባታቸው ጥሪ ሊያደርግላት ይገባል።

አይደለችም፡ የመጽሐፍት ባለቤት ካልሆነች በመጀመሪያ ወደ
ኢስላም ጥሪ ያደርግላታል፤ ከዚያም በዲዳ ወቅት ኢስላምን
ተቀብላለች ወይስ አልተቀበለችም ማለትን አናያለን።

አይቻልም(በፍፁም)

አዎን

አዲስ ስራዋን ወስኖ ስራውን ይቀይራል፤
የጋብቻውን ወጪ ማድረስ ሊባላለችም።

የዲዳዋ ወቅት ኢስባዊነቷን ያረጋግጣል/የሰላምባዊ ፍቃድ
ካልሆነች፤ የጋብቻው ውል ይፈርሳል፤ በሰላምባዊ ህይወት
የሕይወት ወል ሊገባ ወይም ለግለሰብ ይቻላል።

ሁለት ባልና ሚስቶች አብረው ከሰለሙ፤ እንደ ወንድምና አት በኢስላም ሊጋቡ የማይፈቀድላቸው ካልሆኑ በስተቀር የጋብቻቸው ውል ባለበት ይጻናል። (ገጽ፡ 199 ተመልከት)

ሴቷ ሰልማ ባልየው ኢስላምን ለመቀበል ፈቃደኛ ካልሆነ፤

በመስለሟ ብቻ የጋብቻው ውል ወደ ምርመራ ይቀየራል፤ ማለት ሚስት የመምረጥ መብት ይሰጣታል።

የባሏን መስለም በትዕግስት መጠበቅ። የተለያዩ መንገዶችን በመጠቀም ለባለቤቷ የኢስላምን እውነታ ማብራራትና መግለጽ አለባት። አላህ ወደ ቀጥተኛው መንገድ እንዲመራው መማጸን ይኖርባታል። ከረዥም ጊዜ በኋላ ቢሆንም በዚህ ጥረቷ ከሰለመ መስለሙን አየተጠባበቀች አስከሆነ ድረስ በመጀመሪያው የጋብቻ ውል መሰረት በሚስትነቷ ከሱ ጋር መኖር ትጀምራለች። ከመስለሙ በፊት ግን ከአሷ ጋር እንዲተኛ ልትመቻችለት ወይም ልትፈቅድለት አይገባትም።

ይሰልማል የሚል ተስፋ የማይጣልበት ነው። በምትልበት ጊዜ ፍቺ የመጠየቅና የጋብቻውን ውል የማፍረስ መብት አላት።

ከሰለሙች ጊዜ አንስቶ በሁለቱም ሁኔታዎች ለካሃዲ ባሏ እራሷን ለግንኙነት ማመቻቸት አይፈቀድላትም። እራሷን ማመቻቸቷ እርም ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፦ «አማኞችም መኾናቸውን ብታውቁ ወደ ከሃዲዎቹ አትመልሱዋቸው እነርሱ (ሴቶቹ) ለነርሱ የተፈቀዱ አይደሉም፤ እነርሱም (ወንዶቹ) ለነርሱ አይፈቀዱምና።» (አል ሙምተሐና 10)

በዚህ መመሪያ መሰረት እንዲት ሴት ከሰለሙቸበት ጊዜ አንስቶ የሚከተለውን መፈጸም ይኖርባታል፡

- 1 ከሰለሙቸበት ጊዜ አንስቶ የምታገኘውን አጋጣሚ ሁሉ ተጠቅማ በብልሃትና በመልካም ተማሳጽ ባሏን ወደ ኢሰላም መጥራት አለባት፡፡
- 2 ባል ኢሰላምን ለመቀበል ፈቃደኛ ካልሆነ፤ እርሱን ለማሳመን ካልቻለች፤ ካልተሳካላት፤ ወይም በርካታ ሙከራዎችን አድርጋ ተስፋ የመቀረጥ ደረጃ ላይ ከደረሰች፤ በፍጥነት ከርሱ ጋር የምትፋታበትንና የምትለያይበትን መንገድ ማመቻቸት ይኖርባታል፡፡
- 3 ለመፈታትና ከሱ ጋር ለመለያየት የሚወስድባት ጊዜ የሚረዝም ከሆነ በመካከላቸው ያለው የጋብቻ ውል ሕጋዊነቱ እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ባል በዚህ መሐከል ከሰለመ የኋላ ወቅት ቢጠናቀቅም በመጀመሪያው የጋብቻ ውል ትዳራቸው መቀጠል ይችላል፡፡ እስፈላጊው ሂደት እስኪጠናቀቅ ድረስ ባል ካልሰለመና ኋላው ካለቀ ግን የጋብቻው ውል ይፈርሳል፡፡
- 4 የፍቺው ሂደት እስኪጠናቀቅ ድረስ ሚስት ትዳር በመሰረተችበት ቤት ውስጥ መቆየት ትችላለች፤ ይሁን እንጂ ከሰለሙቸበት ጊዜ ጀምሮ ባለው ቆይታ ውስጥ ለግብረ ስጋ ግንኙነት አራሷን ለባሏ ማመቻቸት አይፈቀድላትም፤ እርም ነው፡፡

የሕፃናት መስለም

ሰዎች በሙሉ የሚወለዱት በተፈጥሯዊው አምነት በኢሰላም ላይ ነው፡፡ ሌሎች ሃይማኖቶች ወላጆቻቸው በሚያስተምሯቸው ትምህርት ምክንያት በደባልነት የሚገቡባቸው ናቸው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡፡ «ልጅ ሁሉ የሚወለደው በተፈጥሯዊ አምነት- በኢሰላም- ላይ ነው፡፡ ወላጆቹ ግን አይሁድ ወይም ክርስቲያን ወይም አላት አምላኪ ያደርጉታል፡፡» (አል ቡኻሪ 1292 / መስላም 2658)

ከካሃዲያን ቤተሰብ ተወልደው በሕፃንነታቸው የሞቱ ልጆች፤ በዚህ ዓለም ከነሱ ጋር የሚኖረን ግንኙነት ልክ ከካሃዲያን ጋር የምናደርገው ዓይነት ነው፡፡ አላህ ሚስጥርንና ከዚያም በላይ የተደበቀን ነገር ዓዋቂ ነው፤ እርሱ ዘንድ አንድም ሰው አይበደለም፡፡ እነኚህ ልጆች በትንሳኤው ቀን ፈተና ያቀርብላቸዋል፤ ይፈተናሉ፤ በዚያ ፈተና ታዛዥ የሆነ ጀነት ይገባል፤ አመጸኛ የሆነ ደግሞ አላት ይገባል፡፡

ነቢዩ (ሰ.ወ) ስለ አጋሪያን ልጆች በተጠየቁ ጊዜ፡- «አላህ ገና ሲፈጥራቸው ምን ሊሱሩ እንደሚችሉ ያውቃል፡፡» በማለት መሰለዋል፡፡ (አል ቡኻሪ 1317)

ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር የተወደደ ተግባር ነውን?

በመሰረቱ እንደ ሰው ሲሰልም የነበረውን ስም ሳይቀይር በነበረው ስሙ መጠራት አለበት፤ በሠሐባ ዘመን ስምን መለወጥ ወይም መቀየር በሰፊው የሚታወቅ ጉዳይ አልነበረም፤ ብዙ ሰዎች ስልመዋል፤ ግን በነበራቸው ዐረብኛ ባልሆነ ስማቸው ሲጠፋ ነበር። ነገር ግን መጥፎ መልዕክትን ያዘለ ከሆነ ባዘለው መጥፎ መልክት ምክንያት ስሙ ይቀየራል።

(የሚገቡት ስሙን በዚህ ስም መቀየር ማድረግ ይቻላል፡)

- 1 ከእላህ ሌላ ላለ አካል ተገብረነትን የሚያመለክት ከሆነ ወይም ከኢማን ጋር የሚፃረር የሆነ መልክትን የያዘ ከሆነ ይቀየራል።

ለምሳሌ፡ ስሙ ገብረ እገሊ፣ መሲሕ፣ ወይም ገብረ ነብይ፣ ወይም የዚህ ዓይነት ከሆነ ወይም የሰሙ ትርጉምና መልዕክት ከኢማን ጋር የሚቃረንና የሚጋጭ ከሆነ ይቀየራል። ለምሳሌ ሹኑዳ «እላህ ልጅ» ማለት ነው፤ እላህ ከእንዲህ ዓይነት ፍፁም የላቀና የጠራ ነው።

ወይም በእላህ ልዩ ባህሪያቸውና መጠሪያዎች መሰየም

ለምሳሌ፡ ገንጡ ነጥፍ የመሳሰሉት የማዕረግ መጠሪያዎች፣ እላህን ብቻ ገላጭ የሆነን ነገር ወደ ባሪያው የሚያስጠጋ የሆነ ስያሜ ይቀየራል።

- 2 መጥፎ መልዕክትን ያዘለ ወይም በተፈጥሮ ማንኛውም ጤናማ ነፍስ የሚጠላውና የሚያወግዘው የሆነ መጠሪያ ከሆነ ይቀየራል።

እላህ (ሱወ) ከምግብና ከመጠጥ፣ እንዲሁም በሕይወታችን ውስጥ ከሚያጋጥሙን ጉዳዮች መጥፎና ጎጂ የሆኑትን እርምጃ አድርጎብናል። ስለሆነም ከእስላም በኋላ መጥፎ ትርጓሜ ባላቸው ስያሜዎች መጠራት አይፈቀድም። እላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡ «በመጥፎ ስሞችም አትጠራሩ፤ከእምነት በኋላ የማመጥ ስም ከፋ።» (አል ሁጃራት 11)

- 3 ስያሜው መስለም ባልሆኑ ሕዝቦች ዘንድ ሃይማኖታዊ መልዕክት ያዘለ ከሆነ ወይም መስለም ባልሆኑ ሃይማኖተኞች ዘንድ የሃይማኖታቸው መገለጫ ተደርጎ በሰፊው የሚታወቅ ከሆነ ይቀየራል።

ለምሳሌ፡ ጴጥሮስ፣ ጊዮርጊስ፣ ዮሐንስ፣ ጳውሎስ እና የመሳሰሉት ክርስቲያኖች ዘንድ በሰፊው የሚታወቁ ስሞች ይቀየራሉ።

ይህን ዓይነትን ስያሜ ምንም ዓይነት መሰል መልዕክትን ያዘለ ወደ ሆነ ስያሜ መቀየር አስፈላጊ ነው። ምክንያቱም በእስላማዊ ሕግ መሰረት፣ አራስን ለጥራጣሪ የሚያጋልጡ ነገሮችን መራቅ ግዴታ ስለሆነና በዚህ ዓይነት ስሞች መጠራት ከካሃዲያን ጋር ስለሚያመሳሰል ነው።

ለሚከተሉት ነገሮች ስምን መቀየር የተወደደ ታግባር ነው፡፡

አዲሱ ስያሜ አላህ ዘንድ ተወዳጅ ከሆነ፤ ለምሳሌ ይጠራበት የነበረን ስም ወደ ዐብደላህ ወይም ዐብዱረህማን አንዲሁም ለአላህ ባርነትን ገላጭ ወደሆነ ስም ከሆነ፤ እነኚህ ስሞች የሚወደዱ ስያሜዎች ናቸው፡፡ ነገር ግን ይህ ወደ ኢስላም ከመግባት ጋር ምንም ዓይነት ትስስር የለውም፡፡

✦ ያለ ምንም ምክንያት ስምን መቀየርም ይቻላል፡፡ ለምሳሌ ዐረብኛ ያልሆነ ስሙን ወደ ዐረብኛ መቀየር ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህ የሚወደድ ታግባር ነው አይሰኝም፡፡ ወደ ኢስላ ከመግባት ጋርም ግንኙነት የለውም፤

የተጠቀሱትን ዓይነት ትርጓሜ የያዘ ከልሆነ መቀየር ጭንቀት አይደለም፤ ኢስላም በተስፋፋባቸው በመጀመሪያዎቹ ከፍለ ዘመናት ውስጥ የነበሩ በርካታ ሙስሊሞች ዐረብ ያልሆኑ ስሞቻቸውን አይቀይሩም ነበር፡፡ ያለ ምክንያትም ቢሆንም አንድ ሰው ለሙን መቀየር ይችላል፡፡ በተለይ ደግሞ ወደ አላህ የሚያስወድዱና ዐብደላህና ዐብዱረህማን ወደ ሚባሉ ስሞች ለመቀየር እስከ ከሆነ ስሙን መቀየር ተወዳጅ ነው፡፡

አዲሱ ንገረ-ሰው

> ተፈጥሯዊ ፈለጎች

• ኢስላም አንድ ሙስሊም ባሚረ ግርማ ሞገስ ላይ እንዲሆን ይፈልጋል።

ተፈጥሯዊ ፈለግ ምን ማለት ነው?

ተፈጥሯዊ ፈለግ ማለት አላህ (ሱወ) የሰው ልጅን የፈጠረበት መግለጫዎች ማለት ነው። አንድ ሙስሊም እነኚህን ነገሮች በመፈፀሙ ሙሉዕ የሚሆንባቸው ናቸው። ይህን በማድረጉ ያማረ ገጽታና የተዋበ ግርማ ሞገስ ይኖረዋል። ስለሆነም ኢስላም እነኚህን የውበትና የቀንጅና መሰረት የሆኑ ጉዳዮችን ልዩ ትኩረት በመስጠት አንድ ሙስሊም ውጫዊና ውስጣዊ ማንነቱም ያማረ እንዲያደርግ አዟል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አምስት ነገሮች ተፈጥሯዊ መዋቢያዎች ናቸው፤ መገረዝ፤ በብልት ዙሪያ የሚበቅልን ጸጉር መላጩት፤ ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር፤ ጥፍርን መቁረጥ፤ እና በብብት ስር ያለን ጸጉር መንጨት።» (አል ቡቫሪ 5552/ ሙስሊም 257)

ግርዛት፡ ይህ በብልት ጫፍ ላይ የሚገኝ ቆዳን ማስወገድ ወይም መቁረጥ ነው። በተለምዶ ይህ ቆዳ እንዲወገድ የሚደረገው በመጀመሪያዎቹ የአራስነት ቀናት ነው።

ግርዛት ለወንዶች ተወዳጅና ከተፈጥሯዊ ፈለጎች መካከል ነው። ከጤናም አንጻር በርካታ ጥቅሞች አሉት። ነገር ግን ወደ ኢስላም ለመግባት መስፈርት አይደለም። አንድ ሙስሊም ፈርቶ ወይም በሌላ ምክንያት ባይገረዝ ወንጀለኛ አይሆንም።

ኢስቲሕዳድ፡ ይህ በብልት ዙሪያ ያለን ጸጉር መላጩት ወይም በፈለገው መንገድ ማስወገድ ነው።

ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር፡ ቀድሞ ቀመስን ባለበት መተው የተፈቀደ ቢሆንም የተወደደ ግን አይደለም። ነገር ግን አንድ ሙስሊም ቀድሞ ቀመስን ከተወው አጅግ በጣም እስከረዝም ድረስ መተው የለበትም ሊከረከመውና ሊያሳጥረው ይገባል።

ጺምን ማሳደግ፡ ኢስላም ጺም ማሳደግን ያበረታታል፡፡ ጺም የሚባለው በአጥፎና በጉንጮች ላይ የሚበቅል ጸጉር ነው፡፡

ጺምን ማሳደግ ማለት ባለበት መተውና አለመላጨት ነው፡፡ ይህ ደግሞ የነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) ፈለግ መከተል ነው፡፡

ጥፍርን ማስተካከል፡ አንድ ሙስሊም የጥፍሩን እድገትና ንጽህና ሊከታተል ይገባዋል፡፡ የቆሻሻ መከማቻ እንዳይሆን በየጊዜው በማሳጠር ማስተካከል አለበት፡፡

የብብትን ጸጉር መንጨት፡ አንድ ሙስሊም፣ በብብት ስር ያለውን ጸጉር በመንጨት ወይም በሌላ ማሰወገጃ ዘዴ በመጠቀም ማስወገድ አለበት፡፡ ይህም ከርሱ መጥፎ ጠረን እንዳይወጣ ለመከላከል ይረዳዋል፡፡

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከመስሊሞች የመራቅን ተግባር አስጠንቅቀዋል። ምክንያቱም ይህ መስሉ ተግባር ለጥመት ምክንያት ነው። ከመንጋ የተለዩት በግ ለቀበሮ የመጋለጥዎ እድል ከፍተኛ እንደ ሆነ ነው።

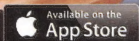
ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል። በህብረት ግዴታ ይሆንባችሁ ከመንጋ የወጣችን (ፍየል) ቀበሮ እንደሚበላት ነው። (አል-መስተድሪክ 567)

ስለዚህ በአጠቃላይ ወደ መስሊሞች ቅረብ ተጽዕኖ ምክንያቱም የመልካም ነገር የመመራትና የጽናት ምክንያት ነው።

በጅምር መንገድ ላይ ያለና እጁን ይዞ ሊያጫውተው የሚፈልግ ሰውስ ታዲያ እንዴት ሊሆን ነው።

አላህ ይሰጥህ በሃይማኖቱ ላይም ያጽናህ ድብቆቹንና ግልጾቹን ፀጋዎች ያሟላልህ።

Apps

Muslim
Prayer

Muslim
Faith

Clothing
in Islam

Family
in Islam

Fasting
in Islam

**The New
Muslim** Library

NEW
MUSLIM
GUIDE

دليل المسلم الجديد

The New Muslim **Guide**

Guide du converti musulman

ለአዲስ ስለምቴዎች መመሪያ

Ang Gabay Para sa Bagong Muslim

Vodič novom muslimanu

新改宗者のためのガイドブック

La guida del nuovo musulmano

새내기 무슬림을 위한 지침서

Handbuch für den neuen Muslim

नव मुस्लिम मार्गदर्शिका

Guia para o novo muçulmano

新穆斯林指南

Руководство для принявшего ислам

Guía para el Nuevo Musulmán

U.K - Birmingham
B11 1AR
Tel : +441214399144

K. S. A - Riyadh h
Tel : +96614486000
Fax : +96614482181

www.newmuslim-guide.com
www.guide-muslim.com
info@modern-guide.com